Abdülbaki Gölpınar

YUNUS EMRE
DİVANI

— Metinler, Sözlük, Açılama —

Cilt : 1 — 2

İSTANBUL
AHMET HALİT KİTABEVİ
1943

YENİ BİR SERİ

Cümhuriyetin yirminci yıldönümü münasebetile yayınladığımız 20 kitap arasında yeni bir seriye başlıyoruz:

TÜRK KLÂSİKLERİ SERİSİ

Bu serinin ilk kitabı da yurdumuzun dört bucağında adı bilinen ve her parçası hemen hemen halkımızın ezberinde olan bir divandır.

Yunus Emre divanı, üstad Abdülbaki Gölpınarlının yıllarca süren araştırmaları neticesinde vücuda getirilmiş hakikî ve ciddî bir tedkik mahsulüdür.

Birinci ve ikinci cildini Cümhuriyetin yirminci yıldönümünde okuyuculara sunduğumuz bu eserin sözlük ve açılama kısmını teşkil edecek olan üçüncü cildi de yakında çıkarılacaktır.

A. H. Y.

YUNUS EMRE VE HAYATI

En eski kaynaklara göre Sakarya havzasında Sarıköyde doğan Yunus Emre [1], XIII üncü asırda Anadolu'da kaynaşan ve gerek akide, gerek erkân bakımından biribirlerine pek yakın olan zümrelerden Bâbâî zümresine mensup Tapduk Baba-nın mürididir. Ananeye nazaran Tapduk Baba; Hacı Bektaş, Rum Diyarı'na gelince ona tâbi olan Rum Erenlerindendir. Yunus, bir şiirinde Tapduk'un Arap tarihlerinde ahvali mufassalan anlatılan ve mensuplarına "Barâkıyyun — Baràklılar„ denen ve 707 Hicrîde Geylân'da öldürülen Barak Baba'nın müridi olduğunu, Barak'ın da 662 de Rumeline geçen Sarı Saltuk Baba'ya mensup bulunduğunu kayıt ve tasrih ediyor. Esasen Barak Baba da bizzat risalesinde Sarı Saltuk müridi olduğunu anlatmaktadır. Sarı Saltuk, ananeye göre Seyyid Mahmud-uHayrânî, yahut Hocaı Bektaş-ı Velî dervişlerindendir. Bektaşi Velâyetnamesi, Barak Baba'yı da Hacı Bektaş halifeleri arasında gösterir. Bu suretle Yunus'un tarikat silsilesi, Barak ve Saltuk Baba'lar vasıtasiyle Hacı Bektaş-ı Velî'ye çıkar. Hacı Bektaş'ın, Baba Rasulüllâh denen ve 683 Hicrîde meşhur Bâbâî isyanı neticesinde öldürülen Baba İshak'ın halifesi, Baba İshak'ın da Bâbâî'ler piri ve tarikat tâbirince "Tarikat-i

---

[1] 1936 da İkbal Kütüphanesi tarafından neşredilen "Yunus Emre — Hayatı„ adlı eserimizde büyük Türk şairi Yunus Emre'nin an'anevî hayatını hülâsa etmiş, bulabildiğimiz vesikalara istinaden de yaşayışını tenvir etmeğe çalışmıştık. Bu divanı, tetkik ve tenkit erbabına sunarken bu hususta tafsilât vermek lüzumunu duymuyoruz. Burada yalnız Yunus'a ait bildiğimiz şeyleri hülâsa edecek ve bilhassa divanını nasıl hazırladığımızı anlatacağız.

Vefâiyye,, serçeşmesi Baba İlyas-ı Horasânî'nin mürit ve halifesi olduğunu biliyoruz.

Bu asırda Anadolu'da Kalenderîler, Hayderîler, Câmîler, Şemsîler, Ethemîler, Şeyyatlar gibi muhtelif zümreler vardır. Hattâ başına bir topluluk toplıyan her büyük şeyhin adı ve mesleği, umumîleşerek o topluluğa alem olmaktadır. Meselâ Baba İlyas, Tarikat-i Vefâiyyeden olmakla beraber mensuplarına "Bâbâî,, ve mesleklerine "Bâbâiyye,, dendiği gibi Barâk Baba mensuplarına da "Baraklılar,, adı veriliyor. Tapduk Emre, Yunus Emre, Said Emre, Akşehir'de metfun Gevher Emre gibi sonunda âşık manasına gelen "Emre,, lâkabını taşıyan birçok kişilerin bulunması, ayni zamanda Anadolu'da "Emrem, Emreli, Emre, Emreler,, gibi köy adlarının bulunuşu bakımından biz "Emreler,, i de Şeyyatlar gibi bir zümre sayıyoruz. Ancak Yunus'un da mensup olduğu bu "Emreler zümresi,, nin serçeşmesi Tapduk mudur, yoksa meselâ Said Emre mi, yahut daha başka birisi midir? Bu hususta bir şey söylemeğe imkân yoktur.

Yunus'un hayatı hakkında katî olarak bildiğimiz ancak 707 Hicrîde sağ olduğu ve "Risaletün Nushiyye,, adlı mesnevî tarzındaki kitabını bu tarihte yazdığıdır. Divanında Cüneyd, Bayezid gibi eski ve büyük sofîlerden başka büyük muasırı Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'yi hürmetle anar,onun "görklü nazarı,, na mazhar olduğunu, semâ meclisinde bulunduğunu söyler. Bir şiirinde de üfulüne teessüfler eder. Yine muasırlarından Ahmed Fakıh'la yoldaşlarından Seydî Balum ve Giyikli Baba'dan bahseder. Vatan hasretinden bahseden şiirlerine bakılırsa ananeye uyup hayli seyahat ettiği anlaşılır. Muhtelif yerlerdeki mezarlarının bir kısmı da, hatırasının ebedîleştirilmek istendiğini ve tabiatiyle oralara seyahatlerini gösterir. 672 de vefat eden Mevlânâ Celâleddin'in meclislerinde bulunduğu, 707 de bir risale yazıp müritlerini irşada çalıştığı düşünülürse nihayet 730 - 735 sularında vefat etmesi lâzımdır. Ancak bu tarih, çok geniş bir mikyasa göredir. İhtimal ki 707 den biraz sonra vefat etmiştir. Fakat şiirlerinde ihtiyarlığın-

dan bahseden şairin, Mevlânâ ile şiir söyliyebilecek bir çağda görüştüğü ve uzun ömürlü olduğu kabul edilirse nihayet demin arzettiğimiz tarihlere kadar yaşadığı kabul edilebilir.

Bursa'da, Kula ile Salihli arasındaki Emre köyünde, Afyonkarahisarı'na tâbi Sandıklı'da, İsparta'nın Keçiborlu kasabası civarında bir köyde, Karaman'da, Sivas yolunda, Erzurum' da Dutçu köyünde, Konya Aksarayı'nda, Ünye'de ve Sarıköy'de Yunus'a ait birer mezar vardır. Bu mezarların bazıları, yukarıda da söylediğimiz gibi Yunus'un hatıralarını yaşatmak için yapılmış makamlardır. Bazıları da başka Yunus'lara aittir. Nitekim biz, Bursa'daki mezarını, Emîr Sultan'ı metheden Âşık Yunus'a aidiyetini kuvvetle tahmin ediyoruz. Bu mezarlar içinde Sarıköy'deki mezarı, Yunus'un mezarı olarak kabul etmek, bizce doğru olacaktır. Filvaki diğer mezarların birçoğunun yanında da birer tekke vardır ve bu münasebetle vakıfları, vakfiyeleri, tevliyetleri ve şeyhlere verilmiş fermanları mevcuttur. Fakat Sarıköy'deki kuvvetli anane, köyün merkeziyeti kaybetmesi yüzünden Sivrihisar'da Yunus namına yapılan dergâh, o küçük kasabanın bu dergâh yüzünden âdeta bir irfan merkezi oluşu, dergâha ait vakfiyelerin eskiliği [1], Bektaşî Velâyetnamesinin Yunus'u Sivrihisar - Sarıköy'lü göstermesi, en eski kaynakların Tapduk Baba'yı Sakarya civarından sayması ve Yunus'un mezarını Sarıköy'de göstermesi; reddedilemiyecek kuvvetli delillerdir.

Yunus'un halk rivayetlerindeki ümmiliği tamamiyle uydurmadır. O, Divanındaki muhtelif şiirlerde de söylediği gibi okumuş, hazmetmiş, hattâ nihayet kendisini tatmin edemiyen bilgiden de soyumuş, hiçbir şey öğrenmediğini öğrenmiş bir sofidir.

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'yi okuyup onun mazmunlarını tasarruf edecek, Sâdî-i Şîrâzî'nin bazı parçalarını tasarruf, hat-

---

[1] Bu hususta Evkaf Müdürlüğü Müfettişlerinden değerli müdekkik Halim Bâkî Kunter'in bir kitabı yakında intişar edecektir.

tâ aynen ve nazmen türkçeye çevirecek, eserlerinde bazı farsça kelimeler kullanacak, bazı gazellerinde yanlışsız terkipler yapacak, İran esatirinden bahsedecek, âyet ve hadislerden lâfzî ve mânevî iktibas ve tazminlerde bulunacak, aruz veznini, hattâ aruzun kıvrak ve binaenaleyh güç vezinlerini kudretle kullanacak derecede âlim bir zattır.

Seyyâl bir zekâya malik olan bu sofi şair; şiirlerinde vecitli bir eda, heyecanlı bir ifade ile bütün ruhî haletlerini büyük bir kudretle tesbit etmiştir. Şeraita mütabaati telkin ederken yavaş yavaş vahdet neşesiyle her türlü kaydı kırmış, şeriatin âşıklara bir tuzak olduğunu; vahdet denizi coşunca şeriat gemisinin kırlangıcını, âşıkların her türlü kayıttan münezzeh bulunduğunu söylemiş, bazan bütün varlığı, ruhî ihatası dahilinde bir habbe görmüş, kudretinin azameti karşısında "benim!,, diye coşmuş, hulâsa Vahdet-i Vücudu ihtiyatlı ve korkak bir tarzda değil, bütün varlığiyle izhar etmiş.. Din ve şeriat kayıtlarından sıyrılmış, yetmiş iki millete bir gözle bakmış, bir kaynaktan sızan suyun acı, tatlı olmıyacağı kanaatini elde etmiş, şeriat oğlanları dediği hocalara bile istihfafla bakmamış, kulken Tanrı olmuş, Tanrı iken kulluğa tenezzül etmiş, ayni zamanda kuldan da, sultandan da fâriğ olmuş.. hattâ nihayet bu vecdi, bu heyecanı, bu irfan ve ihatayı bile ehemmiyetsiz bularak ye'se düşmüştür [1].

***

"Yunus Emre — Hayatı,, adlı eserimizin intişarından sonra Yunus hakkındaki bilgimize bir şey ilâve edecek ve herhangi müsbet bir vesikaya dayanarak hatalarımızı düzeltecek, noksanlarımızı tamamlıyacak bir kitap değil, hattâ küçük bir yazı bile çıkmamıştır. Ancak Raif Yelkenci, Yunus'un bir şiirindeki bir beyte istinaden onun Âşık Paşa olduğunu iddia etmiş, bu iddia tarafımdan reddedilmiş, evvelce Yunus Divanını neşretmiş bulunan Bürhan Ümit te işe karışmış, hem

[1] Bu mukaddimede verdiğimiz malûmatı daha etraflı anlamak ve hangi vesikalara istinat ettiğimizi tetkik etmek istiyenler "Yunus Emre — Hayatı,, adlı kitabımızı okusunlar.

beni, hem Raif Yelkenci'yi tenkid ederek Yunus'un Âşık Paşa olamıyacağını söylemişti. Bliâhara Sadettin Nüzhet Ergun, Raif Yelkenci'nin iddiasını, fakat ihtimalî olarak ele almış, aramızda yeni baştan, hem de Sadettin tarafından cidden nâhoş bir münakaşa başlamıştı. Nihayet "Yunus ile Âşık Paşa ve Yunus'un bâtinîliği,, adlı bir broşür neşretmiştim. Bu broşürde arzettiğim münakaşalar hulâsa edildiği gibi Sadettin Nüzhet'e de icap eden cevaplar verilmiştir [1].

***

Zamanından itibaren edebiyatımıza tesir eden, birçok muakkip ve mukallitleri yetişen, zümre edebiyatlarından Bektaşî - Kızılbaş edebiyatiyle Melâmî - Hamzavî edebiyatının meydana gelmesine sebep olan, halk edebiyatının da mühim bir kaynağı bulunan Yunus Emre'nin Divanı, maalesef şimdiye kadar ciddî ve ilmî bir tarzda basılmamıştır.

Bürhan Ümit Toprak tarafından 3 cilt olarak basılan Yunus Emre Divanı, Yunus'a ait şiirlerde vezin hatalariyle dolu olduğu gibi Bu Divana muahhar nüshalarda bulunan ve Yunus'un olmadığı halde Yunus'a izafe edilen birçok şiirler de girmiştir. Meselâ birinci ciltte "Cânan illeri karadır,, redifli şiir, Himmet Efendi'nin (s 88), 120 nci sahifedeki şiir, Said Emre'nin, 121 ve 136 ncı sahifedeki şiirler. Âşık Paşa'nın, 163 üncü sahifedeki şiir yine. Said Emre'nin, ikinci cildin 383 üncü sahifesindeki şiir; Âşık Paşa'nın, 408 inci sahifedeki şiirle 468 inci sahifedeki şiir, Said Emre'nin, Yunus'un zanniyle Bursa'lı İsmail Hakkı tarafından şerhedilen ve şerhiyle beraber üçüncü cilde alınan şiir, Âşıkî mahlâsiyle bazı manzumeler yazan Âşık Paşazade'nindir.

Bürhan Ümit Toprak, Yunus'un hayatını devrelere ayırmış, şiirlerini de bu devrelere göre tasnif etmiştir. Halbuki Yunus gibi ruhî haletlerini ifade etmekle beraber felsefesini de yaymıya çalışan bir sofi şair, zamana ve hitap ettiği adama veya zümreye göre söz söyler. Bu bakımdan en yüksek bir mertebede olduğu halde en aşağı bir mertebeden söz söy-

---

[1] İstanbul, Kenan Basımevi ve klise fabrikası 1341

liyebilir. Bu olmasa bile böyle bir tasnifte yakın ihtimali bile düşünülemez. Nitekim kendisi de hatalara düşmüş, birinci cildin 133 üncü sahifesine ve "Yüz bin yol„ başlığiyle aldığı şiiri, ikinci cilde "Yarına kor isem„ başlığiyle almış (s. 350), birinci ciltte 148 inci sahifede "Ne işin içindeyüz„ başlıklı şiiri, yine ikinci cilde "Biz bunun neligün bildük„ başlığiyle bir daha neşretmiş (s. 334), ikinci ciltte "Söz ile kimse kabiliyete geçmedi„ başlıklı şiir (s. 419), ayni cildin 457 inci sahifesine "Gözle gördüğünü„ başlığiyle bir daha alınmış, tabiatiyle hayatındaki devreler de biribirine karışıp gitmiştir.

Bu yüzden Yunus'un Divanını bir kere daha basmak mutlaka lâzımdı. İstanbul kütüphanelerinde ve bazı kimselerin ellerinde mevcut eski ve yeni yazmaların hemen hepsini tetkik edip karşılaştırmak suretiyle meydana getirdiğimiz bu Divan hakkında da şu mülâhazaları serdetmek lüzumunu duyuyoruz:

§ Yunus'un şiirleri eski nüshalarda Said Emre, Âşık Paşa, Eşrefoğlu, İsmail Ümmî gibi kendisiyle muasır, yahut zamanına yakın şairlerin, yeni yazmalarda da Himmet Efendi, Himmetzade Abdullah, Sarı Abdullah, Muhyî gibi sofi şairlerin şiirleriyle, hattâ bazan mahlâsları bile değiştirilmeksizin karışmıştır. Bunun sebebi de bizce bilhassa şudur: Herkes, kendi Divanını tam bir Divan yapmağa çalışmış, Yunus'un diye duyduğu şiiri, derhal Divanına kaydetmiştir.

Biz, eski kaynaklarda başkalarının olarak gördüğümüz ve edasını Yunus'a yakıştıramadığımız şiirleri, Divanımıza almadık. Fakat Yunus'un olarak mukayyet bulunan şiirlerden Yunus'a aidiyeti hakkında tereddüde düştüklerimizi de atmadık. Bunları şüpheli olarak aldık ve şüphemizi kaydettik.

§ Eski yazmalar nisbeten doğru olmakla beraber Yunus'un şiirleri, pek yanlıştır. Bu yanlışlar yüzünden de nüsha farkları pek fazladır. Biz bunun sebebini, şiirlerin çoğunun ağızdan yazılmasında, her söyliyene ve her söylenen devre ve yere göre değişmesinde, nihayet divan istinsah edenlerin metni kendiliklerinden gûya doğrultmalarında buluyoruz. Birçok yerlerde yalnız kelimeler değişmiyor, ilâveler, noksanlar da

var, tabiî vezin ve kafiye de bozulmakta. Halbuki Yunus şiir tekniğini bilen kudretli bir şairdir, böyle vezinsiz, kafiyesiz şeyler yazmaz. Bu yüzden herhangi bir nüshayı esas ittihaz edip diğer nüsha farklarını not olarak göstermek, yanlış bir divan basmaktan başka bir şey temin etmez. Ancak kelimelerin okunuş tarzı, şüphe yok ki Yunus'un yaşadığı asra en yakın yazmalarda daha doğru. Biz, bu noktayı gözönünde tutmak ve yine en eski yazmaları esas ittihaz etmekle beraber manaya en uygun, kafiye ve vezin bakımından en doğru metni aldık, nüsha farklarını not olarak gösterdik. Bu en doğru tarz, bizim uydurmamız değil. Yine Divanlardan birisi esas ittihaz edilmiştr. Fakat münhasıran tek bir nüshaya sadık kalmadık, arzettiğimiz sebepler yüzünden kalamazdık da. Bu suretle en doğru metni mulmıya gayret ettik. Böyle olmakla beraber, okuyucu, nüsha farkiyle bir şiirin hangi Divanda ve ne şekilde olduğunu da derhal bulabilir.

§ Bibliyoğrafyada gösterdiğimiz gibi elimizdeki yazmaların en eskisi Prof. Ritter'in mecmuasiyle Raif Yelkenci'ye ait nüsha, Fâtih kütüphanesindeki yazma, bunlardan sonra da Nuruosmanî kütüphanesindeki mecmuadır. Her şiirin, bu divan ve mecmuaların hangi yaprağında bulunduğunu notlarımızda ve nüsha farklarını vermeden önce kaydettik. Diğer yazmaların yaprak ve sahife numaralarını koymıya lüzum görmedik. Yalnız burada şunu da kaydedelim: Yunus'un bir divanında A harfinde kayıtlı olan bir şiir, diğer bir divanında imlâ hususiyeti bakımından E harfindedr. "Gelmyeyin, gelmiyeyim,, gibi okunuş hususiyetleri de bir şiirin bir divanda N, öbüründe M harfinde bulunmasına sebep olmuş. Sahife numarasını vermediğimiz divanlara da müracaatla bizdeki bir şiiri bulmak istiyenler olursa bu noktayı daima gözönünde bulundurmalıdır. Zaten bu aykırılık, arzettiğimiz A, E harfleriyle N. M harflerinde, bir de yine eski imlâ yüzünden K, N harflerinde vardır.

§ Her şiirin hangi yazmalarda bulunduğunu da yine notlarımızda nüsha farklarından önce gösterdik.

§ Yunus'un daha iyi anlaşılması için bazı beyitlerin izah

edilmesini faydalı bulduk. Onun için kitabımızın sonuna bir "açıklama" ilâve ettik. İcap eden beyitlerin derhal bulunabilmesi için de metne ve kenara, her beş beyitte bir numara koyduk. Bu suretle Yunus'ta kaç beyit ve kaç mısrâ olduğu da meydana çıkmış oldu.

§ Divanda geçen hususî adlara ait bir "Endeks" yaptık.

§ Divanda bugün için menus olmıyan bazı kelimeler var. Onlar için de bir Lûgatçe tertip ettik. Kelimenin manasını kendimiz vermedik. Muteber lûgat kitaplarından aldık ve bu kitapların sahife numaralarını da kaydettikten sonra Yunus'ta bu kelimenin geçtiği beyti, numarasiyle misal olarak yazdık.

*
* *

Bu suretle tertip ettiğimiz şu divan, sanırız ki Yunus'un en ciddî bir divanıdır. Bu büyük ve hür insan şairi, bu suretle genç nesle tanıtabilirsek bize ne mutlu !

ABÜLBÂKÎ GÖLPINARLI

رسالة النصحيه

Bismillâhir rahmânir rahîm

Pâdşâhun hikmeti gör neyledi
Od-u su toprağ-u yîle söyledi
Bismillâh diyüp getürdi toprağı
Ol arada hâzır oldı ol dağı
Toprağıla suyı bünyâd eyledi
Ana Âdem dimeği ad eyledi
Yil gelüp ardunca debitdi (1) anı
Andan oldı cism-i Âdem bil bunı
Od dahı geldi vü kızdurdı anı
Çünki kızdı cisme ulaşdı canı
Sûrete can girmeğe fermân olur
Pâdşah emri ana dermân olur
Sûreti can girdi pürnûr eyledi
Sûret dahı cânı mesrûr eyledi
Hamd-ü şükretdi didi iy Zülcelâl
Bin benüm bigi yaratsan ne muhâl
Toprağıla bile geldi dört sıfat
Sabr-u iyi hu tevekkül mekrümet
Suyıla geldi bile dört dürlü hâl
Ol safâdur hem seha lûtf-u visâl
Yil ile geldi bile bil dört heves
Oldurur kizb-ü riyâ tizlik nefes
Odıla geldi bile dört dürlü dad
Şehvet-ü kibr-ü tama' birle hased
Cânıla geldi bile uş dört hisâl
İzzet-ü vahdet haya âdâb-ı hâl

Fî ta'rîf-il akl

Akl Padşâhun kadimlığı pertevindendür. Akl dahı üç dürlüdür. Biri Akl-ı maaşdur, dünya tertiblerin bildirür. Biri de Akl-ı maaddur, âhiret ahvalin bildirür. Biri de

Akl-ı küllîdür. Allah-ü Taâlâ marifetin bildirür. Îman, Pâdşâhun hidâyeti nûrındandur. Îman da üç dürlüdür. Biri İlm-el yakındür ve biri Ayn-el yakındür ve biri Hakk-al yakındür. Amma ol îman kim İlm-el yakındür, akılda yirlüdür ve ol îman ki Ayn-el yakndür, gönülde yirlüdür ve ol îman ki Hakk-al yakındür, canda yirlüdür. Canla olan îman canla bile gider. Uçmak, Pâdşâhun fazlı pertevindendür. Tamu, Pâdşâhun adli pertevindendür. Toprak (2) Pâdşâhun nûrı pertevindendür Su, Pâdşâhun hayâtı pertevindendür. Yil ol Pâdşâhun heybeti pertevindendür. Od, Pâdşâhun hışmı pertevindendür. Toprağıla su, Uçmakda yirlüdür. Odıla yil Tamuda yirlüdür. Odıla ve yil ile gelen tokuz kişidür ki bunlar Binbaşlarıdur, biner erleri vardur; kime gelseler kendü makamına iletmek yarağında olurlar. Toprağıla, suyıla gelen onüç kişidür, bunlar dahı binbaşlarıdur, biner erleri vardur, kime gelseler Uçmağa dartarlar. Canıla gelen dahı dört kişidür. Bunlar canıla geldi, canıla gider. Bunların dahı biner erleri vardur. Bunlarunla olanlar dîdâra müstağrak olasılardur (3). Toprağıla, suyula gelen uçmakda olasılardur. Odıla yil ile gelen tamuda kalasılardur. Canıla bile gelen hazretde müstağrakdur. İmdi bilgil ki kangı bölükdensin, kangısının sözin dutarsan anun bölüğündensin, Vallahü â'lem.

Dâstân-ı rûh ve nefs ve mâ yetaallaku bihimâ minel ahvâl

Gel imdi dinle sözi şerhideyin
Biri birin anı sana diyeyin
Çü Şâhun hikmeti akdemdenidi
Bu birkaç söze şerh Âdem'denidi
Bu muhtasar cihan iki cihanca
Dügeli bakar isen yüzbin anca
Azim cihandurur gönül cihânı
Seni izler isen bulasın anı
Haber viriserem nefsün ilünden

Ümidün varısa gidesin andan
İki sultandurur sana havâle
Diler her birisi kim mülki ala
Biri Rahmânîdür can hazretin
Biri şeytânîdür garaz yatından
Gör imdi kim seni kime taparsın
Kime kapu açup kime yaparsın
Onüçbin erdürür Rahmânî leşker
Zebunsız kimselerdür key erenler
Tokuzbindür bu nefsün haşerâtı
Müdam eylerlüdür bunlarun atı
Nişanları bu kim yüzleri kara
Bu nifrîn - ü şikâyet kanda vara
Sakıngıl kim bulardan olmayasın
Ki nefs dîvânına yazılmayasın
Ko nefsün dilegün can besler isen
Yerün nur can sözüni esler isen
Tekebbür nefsdürür sultânı bilmez
Çerisinde iyü dirlik dirilmez
Key arı can gerek şeh hazretinde
Irılmadın tura sultan katında
Kadimden nefsdür sultana âsı
Bir urgandur heman anun bahâsı
Bu nefs oğlanları tokkuz kişidür
Nifak-u şirk anların işidür
Ulu oğlı tama' iyü iş itmez
Cihan mülki anun olursa yetmez
Bin er tonlu tururlar kapusında
Esîr itmiş cihânı tapusında
Sever dünyâyı çün oldur imânı
Susuzdur dünyeye kanmaz revânı
Neyi sever isen îmânın oldur
Nice sevmeyesin sultânın oldur
Sevindür bil seni senden ıradan
Ne sever isen ol yanaya yiden
Ki sevdiginden öte menzilün yok

Asıl ma'nî budur söz keleci çok
Bu yolda da'vî sığmaz ma'ni gerek
Neyi kim sever isen anı gerek
Buçuk gün turmayan aklun katında
Ne lâyık ola şahun hazretinde
Görem bir şahs gelür benzi sararmış
Dutulmuş dili aklı yavıvarmış
Gelüp aklun önünde tapu kıldı
Hak'a şükreyledi çün anı buldı
Eger sen akl isen gel beni gör dir
Tımar eyle benüm derdüme ir dir
Ayırtmadun göreyin bir gün anı
Ne sordun kimseye ol kimse kanı
Tama' kervânıyîle yoldan azdum
Sana geldüm çün unmam sende sezdüm
Bunalup sana geldüm hâlümi bil
Mededün var ise gözüm yaşın sil
Tama' habsına düşdüm çıkamazın
Katı berkdür dıvarı yıkamazın (4)
Key erenlerdürür zındanı bekler
Bahadurlar demür yüreklü erler
Bin er tonludurur tama' çerisi
Mübârizdür bahadur her birisi
Ele gireni zındana ururlar
Ayağuna da demür buyururlar
Sual itdüm bulara net kişisüz
Ulunuz kimdürür kimün eşisüz
Didiler kamusı nefs kullarıdur
Kamusınun tama' ulularıdur
Tama' dârun yiri tamuda olur
Kaçan tamud' olan âsûde olur
Yolum aldı benüm aldadı tutdı
Bu gün yarın ile ömrüm düketdi
Akıl anun sözin çünkim işitdi
Tefekkür eyleyüp kendüye gitdi
Çü gine geldi akl ögütler anı

Bize gelenlerün kurtuldı cânı
Bize geldün ise endîşe yime
Ne kılam diyübeni gussa yime
Kanâat fakr ile uş gele şimdi
Bakadur duşmana gör nide şimdi
Çağırdı muştucı geldi knâat
Harir tonlar giyer biner burağ at
Alemleri yeşil bulundı çıkdı
Kimesne eslemez yavlak ınıkdı
Çavuşlar yöğşirür sağda vu solda
Gırîv-ü zemzemedür degme yolda
Anı gördi kaçar nefs haşarâtı
Gör imdi nitedür Hâlik sıfâtı
Sınıkdı cümlesi girü kayıkmaz
Döker oğlın kızın ardına bakmaz
Bunaldı cümlesı turmadı kaçar
Kılıç lâzım degül iş oldı nâcâr
Kılıçlar kanludur erlerı ga
Uçar kuşlar gibi atları tâzî
Tama'dan kurtarurlar il-ü şehri
Sıdılar leşkerin cebrî vü kahrî
İderler hây-u hû nifrîn-ü efgan
Muhâldür kimse andan kurtara can
Sıyup çerisün ilüne akarlar
Kovup oğlın kızın şehri yakarlar
Gazâdan geldi şeh tahtın' oturdı
Sipâhîler kamu tapuya turdı
Kamu şehr-ü kamu il rahat oldı
Nireye vârsan pür ni'met oldı
Görünmez oldı ol kızlığ-u (5) âfet
Matırbaz (6) oldılar cümle melâmet
Harifler cümlesi tââta meşgul
Olupdur cümlesi sultânına kul
Oturur cümlesi han meclisinde
Ferahlar-u kadehler ellerinde
Feragat oldı bunlar hoş geçerler

Sürer sâkî şarab dün gün içerler
Ferah oldı bular kayguları yok
Eğinleri bütün karınları tok
Nedem dimek ırağ oldı bulardan
Ki ömr-ü rızka oldurur payandan
Çü mihmandâr kendüs' oldı sultan
Ha döşer turmadın han üstüne han
Nice senün gibiler yidi toydı
Bikirdürür dahı hiç eksimedi
Yinür turmaz velî zerre gedilmez
Nireden geldügini kimse bilmez
Erenlerdür bu dirlige irenler
Yüzin ma'şukınun mutlak görenler
Hakîkat bunlar ölmezler kalurlar
Ki her dem yiniden kısmet alurlar
Yunus cümle sözün senün ferîde
Çü söz seünüdürür ol sen işide
Niçe sözün varısa sana söyle
Has-u am gönlüni şey' (7) lillâh eyle
Ki zira cümle iş ulularındur
Temennâ eyleğil yol bularındur (8)

Dâstân-ı kanaat

Eğer dinler isen haber vireyin
Akıl câsûsı ne dir göstereyin
Kanâat geld'oturdı taht aldı
Harâmîler heman yollarda kaldı
Tururlar tağ başında yol ururlar
Komazlar yolcuyı yolda tururlar
Akıl dir câsûsa yort imdi girü
Kanâata haber benden değirü
Di otursun ki tâc-u taht anındur
İlâhî devlet ile baht anındur
Niçe tura harâmî tağ başında
Girür bir gün ele yol savaşında

Kibir dirler ana bulurlar anı
Ana uyan imansuz vire cânı
Özünden gayrı kimseyi begenmez
Yüce yirde turur aşağı inmez
Niçe tahta binenler yire düşdi
Niçe benim diyene sinek üşdi
Sana uğratma kibrün endişesin
Uyarsan kibre ırağa düşesin
Irak düşenlerün îmânı yokdur
Ki zîra sûretünde cânı yokdur
Gerek canlu kişi cânun sakına
Ki taksîr itmeye kendü hakına
Tekebbür eyleme kim sevrikesin
Sevrikmişler yoluna birikesin
Kapu gözet kapu ko dap gözetme
Ki devlet kapudadur koma gitme
Dilersen devleti kapuda turgıl
Umarsan hıl'atı tapuda turgıl
Begenmegil seni ırak düşesin
Kalup dermande ucb ile kalasın
Tekebbür sözi her nireye vara
İşiden lâ'net okur ol habere
Sakıngıl olmagıl kibr ile yoldaş
Kibir kandayısa anınla savaş
Kogıl kibri vefâ sana ne kıla
Vay ol gün kim suret nakşı yıkıla
Suret yıkılmadın kibri yıkagör
Bu düşvarlık makamından çıkagör
Dene kibr ıssını hiç râhatı yok
Nireye varurısa zahmeti çok
Hak'a giden yolı gönli içinde
Göremez ol anı yaddur ilünde
Öget gör hak yolı gönlünde sırdur
Bu cümle hâslar (9) gönülde birdür
Şular kim ol gönülden taşra kala
Nasîbin aldurur ayruk ne ala

Gönül eri bilür gönül haberin
Kamu gönüllerün içinde varın
Dırîga cümle ömrin hayfa vardı
Tekebbürlük seni yoldan ayırdı
Tekebbür nedür ana uyasın sen
Ümîdün yok mı hakkı tuyasın sen
Hemîşe bakuban seni görürsin
Görüp kendözüni mağrur olursın
Niçe turmak bu ham endîşelerde
Ölürsin tevbesüz bu bîşelerde
Tekebbür kişinün fâyidesi yok
Komazsa kibri pişman olısar çok
Hüner gözle hüner ere iresin
Er ile varasın dostı göresin
Tekebbür kişiler ere iremez
Özinün duşmanıdurur göremez
Çü sensün duşmanun dostın kim ola
Ki yavuz hudurur sana havâle
Nirde sığınasın sen bu huyula
Gönüldedür gönülden ne yuyula
Niçe bu dirlüge yoldaş olasın
Niçe gelüp ilerü baş olasın
Bu hâl ile kılınc yok hiç arada
Aceb sana kılıncun kim yarada
Gerek sen bilesin düşman kim ise
Senün devletüne pişman kim ise
Uyanıklık degül yolda gafillık
Uzatma ko sağıncı bunca yıllık
Dıriga kibr işin yavlak gözetdün
Gönüllerden seni sen taşra atdun
Giri git itmedün gönül bazarın
Cân ile dinlemedün dost haberin
Niçe bir niçe bir dünya işinde
Ki bir dem olmadın ukba (10) işinde
Koya dünyayı kovma yitemezsin
Ecel bağladı yolı ütemezsin

Bu beş günlük ömür bu harca yetmez
Sağır mı kulağın niçün işitmez
Kibir geldi seni (11) bulatdı (12) gitdi
Ecel atı seğirdür irdi yetdi
Dirîga sen seni hiç bilemedin
Niçe kulsın ki kulluk kılamdın
Eğer sen kul isen pes kanı begün
Niçe bir niçe bir senün dilegün
Ne ussun var ne hud bellü delüsin
Ne bunda diri ne sinde ölüsin
Bu hâl ile kalursan bîhabersün (13)
İçün şirk ile tolmuş şûr-u şersün
Gümânun yoğamıssa inanaydun
Bu gaflet uyhusundan uyanaydun
Niçe kibr-ü hevâ uşada seni
Ölüm evreni bir gün yuda seni
Hevâ-vü kibr ile ne başarasın (14)
Ecel eli uzun kanda varasın
Tekâzâsı zamânun bir gün ire
Ecel hırmanlarını yile vire
Yetişmedin sana va'de gözin aç
Hevâ-vü kibr yolından beri kaç
Beş on gün ömr içün girü kayıkma
Bu fânî dünyenün nakşına bakma
Senün bigi bini aldadı dünye
İnanmazsan göre kim tutdı binye
Key çapük oynagıl utulmayasın
Hevâya kibre sen tutulmayasın
Katı dutdın ko kibri elden öndin
İşitmedün tevazu' ne didügin
Tekebbürler yiri Siccin içinde
Anunçün k'olmadılar din içinde
Ki din dutanlarun Siccin nesidür
Ye kibr-ü kin olıcak din nesidür
İnanmazsan bana halün göresin
Çü ömri kibr ile yile viresin

Yüri imdi meded iste akıldan
Esîr olmuş kişisin niçe yıldan
Akıl adl ıssı bir ulu kişidür
Meded itmek sana anun işidür
Bu yükden seni ol kurtarısar bil
Saâdet yoldaşın oldı ay-u yıl
Gelür akl önine şermende olmuş
Ki kaygu yaşıyıla gözi tolmuş
Selâm vırmeklige önin diremez
Oda köze düşüp yolın göremez
Delim geçdi zaman durdı yirinde
Geçürdi ömrüni nefs bazarında
İşit imdi ne dir gör akl ana
Ki alçaklık ider derdüne devâ
Sözi düketmedi alçaklık irdi
Kibir gördi anı tiz girü döndi
Kılıç tartup gelür yir alçağından
Kibir gördi anı kaçdı tağından
Tag-u yazı kamu gulgule toldı
Kime cennet kime arasat oldı
Çün alçaklık irişdi kibr erine
Bakadur bir kişiyi bin görine
Tekebbür âsıdur işte sataşdı
Tutup tağ başını kışa sataşdı
Gör alçaklığı akdı ırmağ oldı
Aka aka denize varmağ oldı
Ne denlü kuvveti olursa bınar
İremez denize ol yire siner
Akup su alçağa suya katılur
Su suya irdi denize yetilür
Denize değin ırmağ idi adun
Ko andan ötesin denize taldun
Deniz olanlara gevher muhâl mi
Sadefler dür toludur zer muhâl mi
Ki her bir mevcde bir kân bulasın
Dür-ü yakût ile mercan bulasın

Budur sermâye ol bahre talana
Arı dirlik gerek gevher bulana
Çü yüzbin çapüki alçaklık utdı
Mecâlsüz berr-ü bahrı cümle tutdı
Ger alçak varasın meydan senündür
Cevâhir sende biter kân senündür
Aşaklıkdur yir-ü göki götüren
Yedi kat yîrden aşağı turan
Aşaklık üzre durur yir ile gök
Ögersen cümleden alçaklığı ög
Aşak varan kişi devlet iletdi
Ana kim yetiser uzadı gitdi
Aşaklık âlemün bünyâdı oldı
Ki her ne varısa ana düzildi
Kibir aldı eri görünmez oldı
Dahı yüksek yire binemez oldı
Aşaklıkla kanâat hoş yer oldı
Ne ister isen anlarda var oldı
Çü ma'mur oldı şehr ile vilâyet
Şad oldı dostumuz duşmanımız mat
Akıl dapa câsus haber iletdi
Gör alçaklığı girü neler itdi
Ne assı eyledi gör ahı kibri
Diri kalmadı bin arada biri
İşitdi akl anı katı sevindi
Beşâret eyledi tiz tahta bindi
Şükür kıldı Hak'a ol devlet ıssı
İrürdi devlete aklı bilüsi
Eger devlet gerekse akla danış
Mürebbîsüz ileri varmaya iş
Bilüni gel unut sen usluyısan
Saâdet gösterene huluyısan
Yunus alçaklığı yavlak begendün
Kıyas it sen seni ne kadar indün
Farizadur sana sen seni sakın
Kim ola senciyelin sana yakın

Hâs-u am harcaya yüz yire bırak
Bunın gayrı haber bu sözden ırak
Hatâdur cümlesini harcı sanma
Sebil ol kamuya bir dem usanma

Dâstân-ı boşu yani gazab

Gel imdi aydayın boşu haberin
Birin birin sana gönülde varın
Benüm ileyüme kim katlanısar
Ki hışmumdan deniz oda yanısar
Nireye kim varam başlar kesilür
Kime boşar isem olukdem ölür
Kim ola benciyelin câna kıyar
Meger kim ben olam merdâna kıyar
Yaradılmış bana karşu turamaz
Benümle bir nefes hemdem olamaz
Hünerüme benüm kim birikiser
Yahud ecel evine kim giriser
Felek benüm işüm başaramaya
Melek benüm yolımı varamaya
Gözüme yüzbin er zerre görünmez
Hezar arslan bana berre görünmez
Boşu dirler bana key bahâduram
Düzenlik bozmağa her dem (15) kaduram (16)
Nireye kim varam ot bitmez anda
Çü nakt (17) oldı kime derd yitmez anda
İşidenler benüm kaçar sözümden
Ki ben de korkaram uş kendözümden
Sakın bana uyup sen gafil olma
Benüm sözüm tutup îmansuz ölme
Dek ayruğa degül benüm kılıncum
Beni dahı dutar benüm kuluncum
Boşu kimdeyise îmânı gider
İman gerek ise varını gider

Boşu gelincegiz îman ne olur
O da düşer yanar ye can ne olur
Boşu işi heman küfr-ü dalâldür
Neûzü billâh ol ayruksı hâldür
Sakıngıl kim boşudan gizlüdür ol
Nirede sezmesen anda urur yol (18)
Göresin bir kişi sâkin sûretde
Ne bilür kimse anı ne sıfatda
Boynında talyasan elünde âsa
Çöpi depretmeye yir şöyle basa
Göresin ansuzın ol çıkagelür
Üzüp tesbih imâme yıkagelür
Uzattı âsayı kopdı dıraka
Yüzi kalmadı hiç kimseye baka
Suâl itdüm sofî bu nice hâldür
Senün gibi kişiden bu *muhâldür*
Özür gösterdi kim ben bir kişiyem
Filân dirler bana filân eşiyem
Bilürem anı iyü adı yokdur
Ki şerde hiç anun irşâdı yokdur
Benüm *gibi* kişiye izzet itmez
Cevab virür bana ögüt işitmez
Asâla urdum-u yakamı dutdı
Bana karşu turur Hakk'ı unutdı
Nideyim boşu tutup almış anı
Ki *mahkûm* eylemiş boşu div anı
Özüni izlemez ayruğı sınar
Ki toğru kim varısa anı kınar
Sakın hazırdurur dâyim boşudan
Ki dost esrügüdin boşu unudan
Kişi kim ma'şukaya esrimeye
Dalâlet almış anı ne dimeye
Arı dirlik gerek dost ileyünde
Buğuz boşu nolur ma'şuk yolında
Kaçan dost gele diyü hâzır olgıl (19)
Sarayunı düzetgil hâzır olgıl

Olup hudbin oturma döşegünde
Müdâmî kayım olgıl işigünde
Gafil olma evüne uğrı gele
Katı uyur isen dıvâr dele
Ev ıssı uykuda uğrı kıvanur
Dutar ta'cil işin uyanasanur
Nice geldiyise uyatmadı ol
Bilür bellü ki kolayıncadur yol
Ki her kim geldise bildügin işler
Kimi yaylar-u kimi anda kışlar
Ev ıssuz olıcak uğrı gelince
Girür çıkar bahamaz kolayınca
İvüni kandayıdun uğrı aldı
Yir içer oturur ev anun oldı
Olursan taşra sen ol içerü hoş
Yakındır iş ucı uş göresin uş
Bu ne hâldür sana zulmet içinde
Niçe uyuyasın gaflet içinde
Geçirdün ömrüni sen boşı ile
Heman zulmetdesın uşbu huyile
Eğer senden boşu gitmeye kala
Azrail ol tamardan cânun ala
Nidivirür sana elün yuduğın
Seni unutdurur mı okuduğın
Sanur mısın öğüdümi dak içün
Nasîhatdur sana cümle Hak içün
Tışun seccâde vü tesbîh-u destâr
İçün murdâr-u can bilünde zünnâr
Bu vech ile nicesi olısar hâl
Ki hiç iyü amel yok toludur kal
Geçürmez sini taşrağı taâtun (20)
Arı olmaz ise gizlü sıfatun (21)
Çü bâtın evlerini uğrı aldı
Zahırdağı amel taşrada kaldı
Kamusından sana ol ola yegrek
Ki dosta tâatun gizlüsi yegrek

Nicesi olısar bu iş müyesser
Çü sultan sözi sındı oldı ebter
Ki sultanun oninde ud ölümdür
Eğer zerreyise suçdur delümdür
Gele bir iki tanışık idelüm
Ki halvet kandasa ana gidelüm
İyâ uslu kişi sen bir haber vir
Nirede var bize gizlenecek yir
Ki gezdüm yir-ü göki bulımadum
Ne var zerreyisem tolunamadum
Niçün bîgânesin sen iki başdan
Gerekse sağışın it iki beşden
Ne böyle cünbiş ile ola dirlik
Ne böyle dirlik ile ola birlik
Ömür geçdi hicâbı yırtamadun
Çü kulluğa edeble yortamadun
Söz ayruksı gerek sultan katında
Kim ana lâyık oldur hidmetinde
Kaçan şol bir sipâhî ma'zûl olur
Ki sultan kulluğında ol kul olur
Nasîhat ne diyeyin gayrı bundan
Kulın diyümeye kulluk unudan
Eğer kul olasın sermâye yiter
Zehî rif'at yedi kat gökden üter
Tamam olsa işün yir gök senündür
Ne kim diler isen dilek senündür
Ki âlem cismine sen can olasın
Yir-ü gök olmaya sensüz tolasın
Ger eyle olmadun bes kanı ol iş
Gümân-u vehm ile geçdi yaz-u kış
Niçe devran kim anda rahle (22) urdın
Okuyup aşr-u âyet yolda turdın
Niçe ilm-ü amel sen bu tapuda
Niçe yıldan berüsin bu kapuda
Sözüm kendözümedür nükte degül
Bilün can birlig' îkilikde degül

Hayıf ol kişiye kala bu yoldan
İdinsün çâre kurtulsun bu hâlden
Gafıllıkdur bizi bu yolda koyan
Nite gafil olur ma'şukı tuyan
Süpürmedün sarayı gele bize
Ne ferrâş isterüz kim gele düze
Niçün geçmez aceb yol bu aradan
Boşu aldı yolı bil her yanadan
Boşu hayli zamandur yolı almış
Kimesn' izlemeyüp gizlenü kalmış
Akıl casuslara söyler divanda
Yürün bulun düzenlik saffı kanda
Didi câsus düzenlik halin ana
Boşudan tağılıupdur değme yana
Çü câsus bu sözi akla irürdi
Niçe kim varıdı haber degürdi
Çü hiç söz kalmadı ulaşdı akla
Boşuyı dutmağa iş düşdi akla
Akıl fikreyleyüp söyledi haber
Buyurdı çavuşa cem oldı leşker
Divanda söylenür ne bunca düzgün
Şikâyet boşudandur sözde her gün
Sabır kanı boşu kekince olmuş
Düzengile safa andak bozulmuş
Ayıdun sabıra kim dutsun anı
Harab (23) itdi il-ü şehri diyârı
Çıkageldi sabır ana olukdem
Sanasın boşuyı İbrâhim Edehem
Görünmez oldı ol izi belürmez
Nice izî hiç tozı belürmez
Bu kez (24) gördüm düzenlik-ü safa hoş
Oturup ayş iderler nûş ola nûş
Şunın kim dünyede sabr ola yarı
Safâ vü zevk olur her lâhza kârı
Fidâ cânum sana iy sabr ayası
Ki sabr oldı benüm cânum gıdâsı

Kaçan kim olasın bu sabr ile sen
Acebdür olasın sonra peşiman
Kime sabr olsa dunyâda müyesser
Ana Hak viriserdür mülk-i diğer
Sabır (25) ahvâlini dinle diyeyin
Sabır al vir kamu bu dünye malın
Anunçün sabrdur atâyî devlet
Ki sabr eyler kamu müfsidleri mât
Sabır kandayısa iylikdür işi
Müdâm âzâd ider yâd-ü bilişi
Sabırlu devleti dâyim olısar
Nasîbi sabr olanlar uluyısar
İşitdün Yusuf'ı ol çah içinde
Turur dı sabr ile ol mah içinde
Bilinmezdi ne denlüdür uzunı
Çığırsa taşra çıkmaz Yusuf üni
Yukaru bakar ol çah ağzı ırak
Aşağada makamı taş-u toprak
Niçe çağırdısa ün taşra çıkmaz
Kodı çağırmağı ayruk çağırmaz
İlâhî ben kulın suçı var ola
Ki bu iş ben kulunile yâr ola
Çü toprak bendese kanda varam ben
Sabır kılmazısam ne başaram ben
Dir eyle gözleri yukarı bakar
Yenilmez göz yaşı sel gibi akar
O sâatda girü önüni derdi
Deşürdü kendüyi vü sabrı gördi
İrürdi devlete ol sabr-i âlî
Ki sabr ile hoş oldı cümle hâli
Yapışdı koğaya tartdılar anı
Didi irişdi uş devlet nişânı
Çü çekdiler koğayı çıkdı taşra
Zihî devletlü kim sabrı başara
Gör e sabrıla Yusuf neye irdi
Ki sabrun acısı halvaya irdi

295. Sabır ıssı bilür ol neyidügin
Saadetlü tutar sabrun didüğin
Sabır kimdeyise ol arşa süner
Ki sabr içre bulunur dürlü hüner
Çü her hâle olasın sabrıla hoş (26)
Sabır ider bu cümle ağuyı nûş
Sabır gerek sana her hâl içinde
Sabırsuzlar kalurlar kal içinde
Ki her kimde olursa sabr hâli
Olısar hayr ile anun meâli
300. Bırak cümle işi kıl sabr-u tedbir
İren gönlünde olur sabr ile yir
Nebîdür ger velî yol sabra uğrar
Eğer sen de varursan sabr ile var
Gözet sabrı ki tâ sen kân bulasın
Sabır bekler isen mercan bulasın
Sabırsız kişilerün dirliği ham
Ki sabr ile iyü olur serencam
Öğüt gerek ise sabr île iş it
Uzayın dir isen sabırıla bit
305. Ne sarp iş olsa sabr anı bitirür
Kamu yirden saâdetler getürür
Emânet el'emânet koma sabrı
Bulasın sabrıla mi'râc-u Tûrı
Sabırla vardı ol mi'râca varan
Diriyiken ölür sabrı başaran
Yunus sen sâdık isen gîr sabra
Katı sabır gerek sabrıla dura
Sabırda turanın boşusı kalmaz
Çü sâbir oldı yâvuz husi kalmaz
310. Sâadet istesen sabrı güzin gör
Ki Vallahü muinüssâbirin gör
İşitdün sabr hâlin tâ nihâyet
Dutanun cânuna olsun beşâret
Usan olma niçeme yol emindür
Harâmî çok bu yolda pür kemindür

Der beyân-ı hâlât-ı buhl (27)

Eğer dinler isen diyem nasîhat
Hasedle hıkddan sakın begayet
Kadimden bu ikidür mîr-i leşker
Yüriyüp her biri bildügin işler
Hasud bir kişidür dâyim o rencûr
Vücudı sağ iken renc ile makhûr
Mazarratdan niçeme kim o kaçar
Eved tohmını yetmez yire saçar
Ne iş kim işleye kendüye ziyan
Kim olan kendözine eyle kıyan
Şeker yir ise dadı dalı yokdur
Ki tatlu dirliğile halı yokdur
Hasud eli anunçün irmez işe
Kime kim kuyı kazsa kendü düşe
Diyem sana bahilün neyidüğin
Sakınur kendüden kendü yidüğin
Kazancın kendünin kendüye virmez
Eli bağlu durur hayr işe irmez
Bu ne hâldür sana iy faydasuz can
Ki yokdur gayretün iy kaydesüz can
Göre ne hâldedür cânun-u cismün
Ne kimsesin sen-ü yâ nedür ismün
Bu ne kûteh nazar yâ ne ferâset
Ki bir dem olmadun kendünle halvet
Muhâldür âkil olmaklık bahilden
Ne kimse alkış ider ana dilden
Ko sevme dünyei kim kala senden
Dilersen dilemezsen ala senden
Süleyman'dan ilerü olmayasın
Hakikatdur cihanda kalmayasın
Bahil olmak seni Hak'dan ayırdı
Kanı gayret hamiyyet kanda vardı
Hasedden kişi ne fâyide görür
Neye kim lâyık isen Tanrı virür

Neyi neye gerek ol bile gerek
O kâdırdur virür kime ne gerek
Nasîbüne senün sen nazar eyle
Ana göre yarak kıl hazer eyle
Zekâtsuz hayvan-u sadakasuz mâl
Ne berhurdâr ola bunın gibi can
İnanmazsan bana sen kendün özle
Benüm didüğümi kendünde gözle
Ne hâcet ben dimek çün çıkdı fi'lün
Nişânı oldurur bağlanmış elün
Suçı yok kişinün bağlanmaz eli
Talaşur kendüye hem kendü fi'li
Çü suçun bilmez isen bildireyin
Tutup uğrıyı elüne vireyin
Çün uğrı yoldaşı başını virür
Hasudluk bil seni yavlak düşürür
Şu kim yoldaşuna hıyânet eyler
Kime yoldaş olursa la'net eyler
Sana yoldaş olanı sen bilürsen
Seni kurtarasın toğru gelürsen
Toğurlık besleyene buhul irmez
Hased hud kibrdür hiç anı görmez
Hasûdun kande bellü bazârı
Anun gitmez olur hiç gönlü tarı
Anunçün dirliği nidem içinde
Olur bin kez helâk bir dem içinde
Yıl oniki ay anun şadlığı yok
Yise ger yimese kayguyile tok
Ne söz söyler ise havsalası tar
Nedense tarluğından bin dahı var
Hased odı anunçün yakdı anı
Yürürken sağ esen döküldi kanı
Hasudlukdan hasûda fâyide ne
Gönülden taşra düşdi ne ide ne

Hasûd ile bahil sağışda degül
Red oldılar bular hiç işde degül
Bularun birlige ikrârı yokdur
Bulara her ne olsa ârı yokdur
Bularun şâhdan korkusı yokdur
Kimesne begenesi hûsı yokdur
Nirede olsa halk ürker sözünden
Kimesne assı eylemez özünden
Bahîlün gözlerinde ibret olmaz
Kimesneye bulardan himmet olmaz
Ganîdür pâdşeh ol anı görmez
Çeker buhl elüni nesneye irmez
Yinür ni'metleri şâhun bayağı
Hiç eksilmez durur dâne durağı
Niçe yıldan berü ol ni'meti yir
Hak'a bir dirse dahı şirk ile dir
Gelür her gün yeni nüzl-ü yeni han
Yeni gelenlere virür yeni ton
Yeni subh-u yeni ahşam yeni hâl
Yeni devran yeni dem yeni visâl
Kadeh yeni yeni mey yeni müşrib
Yeni ayş (28) yeni işret yeni mutrıb
Nedür bir kişi belki cümle âlem
Nasîbini alur ne bîs-ü ne kem (29)
Bahil kandayısa Karun'la kopar
Ki ol da ancılayın mâla tapar
Diyelin dinle Karûn'ın zevâlin
Virüb îmânunı virmedi malın
Çü Karun'a malıçün buyruk indi
Zekâtı virmedi vü dini döndi
Eder feryâd yîre ko vireyin
Ki boynımdan vebâli indireyin
Koyucak yir malun üşrini seçdi
Kıyamaz virmeğe cânına geçdi

Ayıtdı bunca mâlı viremeyim
Yiğ ol kim yir yüzinde yürümeyim
Ko bu mal eksilince ben öleyin
Gözüm görüriken nice vireyin
Zekâtın virmedi devleti döndi
Haber bu olıcak yir gine sundı
Dutup eklitdi anı bile değin
Virür kendü evet anun dileğin
Görür evren degül Karun suratı
Doyamaz ol azaba işi katı
Girü feryâd ider bu kez beni kon
Bolay ki olıyaydı tâli'üm ön
Katı şart eyledi üşrini vire
Biçârelik nasîbin kim gidere
Koyıcak yir anı girü yuyuldı
Vay ol kişiye kim ol darb uruldı
Peşîman olıcak yir gine tutdı
Boğazına değin Karûn'ı yutdı
Boğazına değin tutuldı turur
Kıyamaz mâla can terkini urur
Katılıkdan işi yavlak uzatdı
Gözi bakar iken mâl yire batdı
Batar kendü dahı mâlı sonınca
Gider her gün yire kendü boyınca
Kıyâmete değin yir yutıgider
Gör imdi ki kıyâmet ana nider
Ki oddan zencir iderler mâlını (30)
Kamu âlem göre anun halını
Olup zencîr mâl boynına düşer
Halâyık âm-u has hep ana düşer
Diyeler ehl-i mahşer ol bu hâlde
Boyun zencirlü kalmışdur vebâlde
Zekâtın virmeyenin hâli budur
Olur boynına zencir mâli budur

Ne çâredür ki buhli göre anı (31)
Geçüp boynına tar oldı cihânı
Gınâdan fâyide olmaz bahile
Geçer yohsul gibi yüzbin maliyle
Erün baylığı mâl ile degüldür
Niçe malluya yohsul diyü gül dur
Meğer kim gönlüni ıldurum urdı
Ki çevre yanına karanu durdı
Hudâdan mühr uruldı himmetine
Gelüp kim dinlene anun katına
Nasîhat bin olursa biri siğmez
Küfür söyler dili hiç ağzı diğmez
Çü âciz kendü dahı kendözünden
Ki şâd olan olur gussa yüzünden
Özünin özüne yokdur hisâbı
Meğer yok âhıretden feth-i bâbı
Nedür Lâ'ya Bela ol hîç bilmez
Ki bunara yaraşur îş kılmaz
Bahil kandayısa Karûn iledür
Güman tutmayasın mutlak biledür
Kişi kim Hak yolından taşra dura
Dutup boynına kendü zencir ura
Kamu buhl ehlinün işi bu ola
Kadimden kısmetidür bu nevâle
Kimün kim buhl oldıyısa hâli
Elin urmağa mâla yok mecâli
Kimün kim kendüsiyle kadri yokdur
İki gözleri kördür varı yokdur
Bahil olmuşdı ilm-ü hüner ıssı
Esirgedi özün ol nazar ıssı
Diler kim buhl elünden kurtula ol
Iyan ola ana Hak'dan yana yol
Gelüp akl önine yüz yire urdı
Eser itmişdi ana buhlın odı

Çü agaz itti kim sözini diye
Kulak dutdı akıl ol keleciye

Öküşdür ma'siyet endîşe dâyim
Dilerem buhldan ben kurtulayım

Ömür geçdi dirîga giç uyandum
Bana bu dünye bâkî kala sandum

Dilerem kim bana feryâd iresin
Güç olmuş kişiye sen dâd iresin

Gör imdi akl ana ne diyiser
Bize gelen hasedden el yuyısar

Akıl bir kişidür Allah'a bakar
Uyarsan akla uy ol buhlı yakar

Akıl aydur gele bir gün gözün aç
Sahâvet kandayısa ol yana kaç

Elün ala sahâvet gide bile
Göresin Hak yolın hoş tertib ile

Dinince söz sahâvet dahı irdi
Atâya perde olanı götürdi

Olukdem cümle mâlın yağmalatdı
Bu dünyâ cîfesin ardına atdı

O murdar çünkim andan taşra düşdi
Bahiller it gibi çepçevr'uluşdı

Şu kişi kim bu gün dünyâsı terkdür
Yakın bilgil anun îmânı berkdür

Sevemez dünyeyi merdan kişiler
Beka dirlik nedür anı dilerler

Beka âlem göründi gözlerine
Oturdı ışk tozı yüzlerine (32)

Anunçün gözleri Hakk'a açıldı
Hudâ'dan cânına rahmet saçıldı

Nesi kim var ise terk itdi yola
Bu yol ile varan ma'şukı bula

Kamu ilm-ü amel bir terke degmez
Ki terki olmayan bir berke degmez

Velîye vü Nebîye terk buyurdı
Halâldur terk ana can terkin urdı
Eger izzet sevene terk muhâldür
Nola sızmazsa bunda anda kaldur
Nice perdedürür dostı görenler
Ye neye kayıka gönül virenler
Kayıkmaz nesneye hiç gönül eri
Kabul itmeyeler terksüz buları
Hanuman bekleyen görmeye anı
Komayınca tamam fânî cihânı
Eli toyup kodı sahavet ıssı
Çün öyle buyurur yolın ulusı
Ki yüzbin yürügi cömerd er ütdi
Bu meydan öndülin ol aldı gitdi
Ki yüzbin da'vi kılan ana irmez
Anun izi tozını kimse görmez
Sahi bir kişidür uçmağa bakmaz
Ki tâc-u hulleye hûrîye akmaz
Anı tuyanlara ne cennet-ü hûr
Ki terke girene ne hûr ne kusûr
Anunçün kim tecelli balkır ana
Kayıkmaz zerrece ol degme yana
Müşâhede gören neye kayıksun
Ne var andan iyü ye neye baksun
Nider iki cihânı dosta giden
Işıkdur sermaye gel bazar iden
Irız sermaye olmaz dost katında
Edebdür varlığun şeh hazretinde
Sahâvet ider isen ışk alasın
Tamam terk olıcak ışkda kalasın
sahavet ıvazını ışk bağışlar
Bulınur ışk içinde aceb işler
Âşık olana ne sermâye vü mâl
Dilek iki gönül bir bu ne muhâl (33)

Güzaf yirde degül bu sen dıdüğün
Bulursan sen seni sen istedüğün
Senünle sen tanış gör kandasın sen
Senün devletüne behânesin sen
Seni senden kim iyü bilebile
Geçürdün ömrüni bu dirlik ile
Neyise dirligün oldur ölümün
Bugünki gündürür (34) yarıngı günün
Hak'ı tuyanlara bugün yarın yok
İşün bu gün bitür gözleme ayruk
Hisâbı her kimün yarına kaldı
Tut eyle kim balığı taşa saldı
Kimün ehvali kim yarına kaldı
Eliyle başına ol koydı odı
Ki zîra pâdşâhun bunda hâzır
Ne işin var diye ferdâda âhır
Gözün görür iken gel Hak yolına
Komagıl nefsüni kendüliğine
Niçün korsın seni düşvar saata
Kanı aklun göyersin kıyamete
Kamu çig işüni hep bunda bişür
Yol uzakdur yenüni bunda devşür
Ki bunda bitmeyen iş anda bitmez
Sağır mı kulagun niçün işitmez
Cömerdler duydı bunda ol zevâli
K'olara vâsıl oldı Hak visâli
Sahâya sen **Yunus** virdünise erk
Ayıt imdi bu yolda neyledün terk
Vücûhın yoğısa gönüllere git
Boyun virmez tamarlarunı sekit
Gönül erini öndin koma elden
O kuratrur seni dürlü fiilden
Öğüt dutar isen koma eteğin
Tac eyle başuna ayağı hâkin

Destan-ı Akl

Gel imdi ideyin birkaç nasîhat
Bu akl-ı cüz'iden sana iyü baht
Kalur taşra bu şardan akl-ı maış
Bakar bu yola akl-ı cüz'i bakış
Anunçün dost yüzinden gözin ırmaz
Buçuk sâat bu ansuz hiç dem urmaz
Çü dost anun olupdur her nefesde
Ki dostuz can kuşı turmaz kafesde
Öğüt alurısan sen bu haberden
Gerek hâricîler sürile şardan
Ki bin er şehr içre elbiritdi
Haricîler sürilüp elbiritdi
Şehir bizüm olup duşman sınıkdı
Bize tapu iden yavlak ınıkdı
Egerçi işlenür bühtân-ü gıybet
Serencam oldılar bunlar melâmet
Ki gıybet can ile kadimi degül
Ki gıybet kandese âdemî degül
Ki gıybet mertebesi küfre girür
Nasîbı neyise ol anı alur
Kişinün hayzıdur (35) ağzunda gıybet
Ki gıybet söyleyen bulmaya rahmet
Eğer varısa aklun gıybeti ko
Ki gıybet koyanun haznesi tolu
Pâdişeh haznesinde menna' öküş
Uyhudan uyanup dut sözüme gûş
Kişi k'ol kapuya hâcâta vardı
Neyise maksudı anı bişürdi
Çü bugz-u gıybet ile gide tâat
Gerek bu ikiden itmek feragat
Gerek fânî cihandan dartınasın
Muhâlif işleründen hep yunasın
İçerü gizlüdür cümle yavuz hu
Keder gösterme kimseye anı yu

Gerek (36) sen zengi vü pası yuyasın
Sana lâyık mıdur anı koyasın
Sakın katran kabına koyma balı
Ki nâzük yirdedür dostun visâli
Tamarlaruna cümle saykal urgıl
Ki her birine bir kulluk buyurgıl
Niçe hâlden hâle gerek düşesin
Geçe çok rûzgâr andan aşasın
Kaçan genc bulasın yir kazmayunca
Ye kalp sâfî mi olur kızmayunca
Eger gerek ise renc iletgil
Öğüt dutar isen gel gence gitgil
Beri gel genci sana buldurayın
Sana buldurmayanı büldüreyin
Bulayın dir isen Kayyûm-u Hayy ol
Hazîneye vara bevvâbı tâ bul
Dür-ü gevher alasın haznelerden (37)
Bulına cümlesinde kân-u maden
Kolay tertîb ile kim bula genci
Çün öyle varamazsın ko sağıncı
Sağıncıyla şeker kim yidi (38) ye bal
Bahâsın virmeyince irmedi el
Yükün kim bağladı raygân şekerden
Haber alayıdık olsa bulardan
Şeker degüldürür bu sözün ucı
Ne yidügin bilür ma'ni bilici
Olur ma'ni sözi şekkerden ırak
Bulayın dir isen sükkeri bırak
Şeker midür o kim Mısır'da biter (39)
Niye lâyık ise er ana yiter
Neyi sever isen gözlersin anı
Sana görünmedi şekker cihânı
Tağ-u taş oldı bize küll-i şekker
Tokuzbin kişi anı her dem öğer

Bu âlem şekkerine benzemez ol
Sebildür cümleye anda şeker bol
Göreyin dir isen ko bu cihânı
Duta öğüdüm ol kim ola cânı
Sana ko didügüm gıybetdürür kin
Bu iki duşmanı dost sanma miskin
Bu duşmanlarunın sözini dinle
Ana göre yüri dirligün eyle
Kamu toğan günin giceye benzer
Neye benzedeyin ye neye benzer
Gözi yok yir içer dünyayı görmez
Toğar ay-u güneş ol ayı (40) görmez
Anunçün gözleri hicab içinde
Kalur zulmât ile ol hâb içinde
Kulağı işidür şeklini görmez
Ki görmek adı ana uyıvirmez
Anı göstermeyen kin ile gıybet
O sağıncdan sana heyhâte heyhât
Gözin görmez dir isem kakıyasın
O tamardan beni hud dokuyasın
Niçe göz ağrısı senün içinde
Yir içer oturur senünle günde
Bakar ölü gibi gözin nurı yok
Özini görmeyen ne göre ayruk
Sana âkıl dime seni unutdın
Ne dise kîn-ü gıybet anı dutdın
Ne işün var senün senden farîda
Amel eyle amel senünle gide
Niçe bir görmemek açgıl gözini
Od içinde kodın sen kendözüni
Kişi kim ola ol kendüye duşman
Genez degül kim anı koya duşman
Gözi görmez kişi sevgüden ırak
Kanı dost kandasın sen gözin aç bak

Göremeden gözin n'anlaya gönül
Kabûl itmezse göz neyleye gönül
Kamu sevgü dadın evvel göz alur
Pes andan sevgüyi gönülde kalur
Gözi görmez kişinün sevgüsi yok
Gözi olandurur sevgüyile tok
Koyan kıymet göz olur her neseye
Ki kıymetsüz kim ola baha saya
Gözi yok kişi neye kıymet ide
Soğulmuş kuyudan kim su ilede
Gönül kâbil göze fâyiz di mutlak
İrer pişkeş cana eyle olıcak
Gözi yok kişinün sevmek nesidür
Gönül kul olsa gözin fitnesidür
Suret gözi degül bu göz didügüm
Bilürem ben neden ne istedügüm
Göz oldur kim müdam ol cânı göre
Farîzadur kula sultânı göre
Bu baş gözi degül ol can gözidür
Kimün cânı var ise anı görür
Olar kim olalar can yumuşında
Kaçan hergiz ola dünya işinde
Ulu dirlik gerek ol emr-i câna
Ne dünya âhıret anı tuyana
Canı yok kişinün uykusı (41) kanmaz
Ki canlu barmağın uyhuya banmaz
Ömür gecdi (42) dahı uyanmağun yok
Kin-ü gıybet suyına kanmağun yok
Üçyüz altmış tamarun uykuladı (43)
Gidüp kârvan yükün yabanda kaldı
Dahı yuyulmadı ol kin tamarı
Yolında aybınun (44) harc oldı varı
Dilersen gıybeti ben bildireyin
Şekâvet perdesini kaldırayın

Dimek gördügüni gıybet bu mutlak (45)
Ki perdelülere (46) sâbit degül Hak
Dise görmese bühtan-ı azimdür
Bu yüzden böyle Kur'an-ı Kadimdür
Farîza her kişiye kendü sözi
Bakar kendü yolına kendü gözi
Kaçan kim göz gönülden toğru baka
İşitmez kulaguna hakkı çaka
Çü hakdan gayrı sözi yokdur ayruk
Hakı tuyan kişiler hakkile tok
Kogıl ayruk sözi sen seni gözle
Senün suçun ile sen seni yüzle
Kimesne suçıla kimse kınamaz
Kişi ayruk suçunu suç sanamaz
Sana bîgâne suçundan hatâ yok
Meyil yok kimseye ata ana yok
Ayrugı söyleyen kendün unıdur
Ki zîra suçludur âsı huludur
Size yol yokdurur kim söylene boş
Meger söz hakkola hem hakkola gûş
Nice söyler isen sen hakkı söyle
İcâzet yokdurur ayruksı meyle
Nice sözin varısa sana söyle
Sanasın haklusın senünle anla (47)
Ne hâcetdür sana kimse haberi (48)
Farîza cümleye kendü bazarı
Özini gözleyen kimseye bakmaz
Dahı n'iş dir isen ol yana akmaz
Ko ayruklar sözini sen seni güt
Kınama kimseyi sen işit ögüt
Sana kimse suçı bir zerre irmez
Sana ayruk yidügi çeşni virmez
Sen ayruk yidügiyle toymayasın
Anunla cism-ü ömri yuymayasın

Niçe avaralığla sana böyle
Bir iki gün nola olsan senünle
Dahı bir gün sana sataşmadun sen
Dahı bir gün tağundan aşmadun ser
Nola bir gün eger küfrin yenesin
Seni şerheyleyüp seni bilesin
İgen âvâresin dölenmegün yok
Ki kendü kendüni hiç anmağun yok
Eger görseyidin kendü zevâlin
Kimesne anmağa kalmazdı hâlin
Eger görsen yaragun kılayıdun
Hisâbunı senün sen alayıdun
Saâdet olsa Hak virse basiret
Göreydün ne kılur sana bu gıybet
Niçe yıl bir kişi gıybete uymuş
Serencam âkıbet kendüyi tuymuş
Peşîman oldu vü dilteng-ü gamkin
Neler itmiş ana bu gıybet-ü kin
Diyüp ahvalini derdin yeniler
Akıl şâhenşehinden çâre diler
Kamu vasfı vü arz-ı hâli oldı
Akıl ne didise göz yumdı kaldı
İşi toğruluğa buyurdı akıl
Yüri imdi buna ta'cil yari (49) kıl
Kığırdı toğruluk yârenlerini
Öziyle sapmasuz (50) yaranlarını
Gör imdi toğruluk bir neler ider
Yakar gıybet evin kara yir eyler
Togurlık cümlesinden yüksek üzer
Togurlık besleyenler Arsda gezer
Mahal mi Ârş ya ferş togrulara
Virür kendüligini şeh bulara
Âşıkdur togrulığa toğru canlar
Togurlığı bulur dostı sevenler

Sâdıkdur togrulıkda iyü kişi
Togurlık iyü ider yavuz işi
Ögüdi cümle togrulıkdan alur
Togrulık dirligi ebedî kalur

Fdi cânum sana iy toğru varan
Müşâhede bulur anı başaran
Ezel ebed ne ola toğrulara
Zâhir bâtın hicâb olmaz bulara

İki âlem bir oddur bir nazarda
Ki birdür toğruya imrûz-u ferdâ
Ki toğru hâlini yarına koymaz
Bugün yarın dimek ol hâle uymaz
Neyise zâhirün bâtınun oldur
Neyise endişen ol yana yoldur

Kamuya toğru dirsin toğruyisen
Bulunmaz toğrulık sen iğriyisen
Yola gitme sen igri iy yegâne
Senün dirlügüne sensin behâne

Kamular göz gibidür sen bakıcı
Senün gözündürür seni çakıcı
Neye kim bakar isen ol yüzündür
Kime ne sanurısan kendözündür
Eger bin yıl kacasın senden ütmez
Amelindür bile kancasna gitmez

Togurlık hıl'atın ol vakt giyesin
Hâs-u âm harcaya togru diyesin
Togurlık göstere göz bakışına
Ki senden cümle yavuz iş taşına

Çırağı yakıcak karanu kaçar
Özi göynür bize nur bâbın açar
Söze (51) târih yediyüz yidiyidi
Yunus cânı bu yolda fidiyidi
Çırak yandı delil togru bulundı
Ev aydın oldı vü uğrı yolundı

Çirak didügüm îman nûr-ı mutlak
İmanluya didarın gösterür Hak
Ol ugrı didügüm Şeytan'dur azar
Ki dembedem içinde fitne düzer
570. Makamını yıkarsan tâat ile
Muraduna irersin devlet ile
İy gafil bilmedün ömrün geçesin
Ecel eli kamu aybun açasın
Azın azın bu ömrin geçesidür
Sorarsın sen bu ayun nicesüdür (52)
573. Ko bu fikri seni bil sende her dem
Hatmolsun bunda söz vallahü a'lem (53).

Temmetir Risâletün Nushiyye bi avnillâhil Melikis Samediyye hâmiden ve musalliyen lillâh.

RİSÂLET-ÜN NUSHİYYE

Metinde geçen 53 tane nüsha farkını aşağıdaki satırlarda bulacaksınız.

Fatih Kütüphanesi: 1. b - 54. a. Nûru Osmânîdeki mecmua: 173. b - 180. a, Selim Nüzhet'teki divanla Yahya Efendi ve Hâşim Paşa nüshalarında ve diğer yeni yazmalarda başta.

(1) depretdi: Haşım Paşa, (2) Bu cümle Fatih'te unutulmuş, yazılmamıştır. Haşim Paşa'dan yazdık, (3) olanlardur: Selim Nüzhet,

(4) Tama' zındanına düşdüm çıkaman
Katı pekdür dıvarını yıkaman (Hâşim Paşa),

(5) ol: Haşim Paşa, (6) olurlar cümlesi mât (vezin bozuk): Fâtih, (7) Şey'en lillâh. Vezin dolayısiyle "şey'lillâh,, okunacak, (8) ("Bunlarındur,, yazılı ise de kafiye dolayisiyle "Bularındur,, doğrudur), (9) hasılı: Hâşim Paşa, (10) dünya: Fâtih, (11) (Fâtih'te bu kelime yazılmamış. Vezin düşüyor), (12) yolutdı: Hâşim Paşa, (13) bîçaresin: Fâtih, (14) barışasın: Selim Nüzhet, (15) (Fâtih'te bu kelime unutulmuş, yazılmamış)

(16) Boşu dirler bana benven bahâdır
Düzenlik bozmağa her yerde kâdır (Hâşim Paşa),

(17) nakd Okunuşa göre "t,, ile yazılmıştır, (18) Sakıngıl boşudan ki gizlidür ol
Nirede sizmesen anda yol urur (takdim ve tehirle yazılmıştır. kafiye bozuk. Bu beyti Hâşim Paşa nüshasından yazdık): Fatih, (19) (Olgıl: redif olduğu cihetle burası "nâzır olgıl,, olsa gerektir), (20) sıfâtun: Hâşim Paşa,

(21) Eger pâk eylemezsen kendü zâtun: Hâşim Paşa,

(22) rıhlı: Fâtih; rahlı: Selim Nüzhet, (23) idi: Fâtih, (24) gün:Selim Nüzhet, (25) (Fâtih nüshasında bu beyitten evvel, başlık yeri var, fakat bir şey yazılmamış. Yeni bir yazmada "Der beyan-ı ahvâl-i sabr ve hikâyet-i Yusuf Aleyhisselâm,, yazılı. Fasıllar biterken Yunus, adını zikrediyor. Bundan evvel böyle bir şey olmadığından burada başlık yoktur ve bu beyitler bundan evvelki fasla aittir.

(26) Çü her hâl sana sabır gerek hoş: Fâtih (Vezin bozuk ve mısra eksiktir), (27) (Fâtih'te burada başlık var, fakat bir şey yazılmamış. Fasıl nihayetlerinde Şair adını andığı cihetle burasının fasıl başı olması lâzımdır. Bazı yeni yazma'arda bulunan bu başlığı yazdık), (28) (Fâtih'te ayş-u, yazılı. Fakat vezin bozulacağı cihetle olmıyacak) (29) Bazı yeni yazmalarda bu beyitten sonra "Hikâyet-i Kârûn,, başlığı var, fakat yukarıda da söylediğimiz gibi bu beyitten evvel mahlâs zikredilmediğinden başlık yoktur, (30) (Bu mısra' Fâtih'te "Ki oddan zencir ider malını,, şeklinde, vezni düşük olarak yazılmış, Hâşim Paşa nüshasında da ayni şekilde kaydedilmişse de divanın kenarına nüsha farkı olarak bir "ler,, ilâve olunmuştur, (31) Ne çâredür ki göre buhl anı: Hâşim Paşa, (32) (Fâtih nüshasında "gözlerine,, dir. Fakat kafiye bulunmadığından bu kelime, redif olamaz. Bizdeki yazmada "yüzlerin,, dir. Mânâ bakımından da doğrusu budur, (33) Dilin birdür dilek iki aceb hâl: Hâşim Paşa, (34) gündür: Fâtih (Bu takdirde "gündür,, imâle ile okunmazsa vezin düşer, (35) hazzıdur: Hâşim Paşa, (36) Gerekdür ki kîr-ü pasun yuyasın: Hâşim Paşa, (37) (Fâtih'te "hazneler,, dir; kafiye düşüktür, (38) yindi: Hâşim Paşa, (39) (Bu mısra' Fâtih nüshasında yanlıştır), (40) (anı, ise de kafiye düşüyor. "Ayı,, olmalı, (41) dünyâsı: Hâşim Paşa. (42) gitdi: Hâşim Paşa, (43) Çü gıybet gözlerine uyku saldı: Hâşim Paşa, (Bu şekilde vezindeki ağırlık gittiği gibi kafiye de düzeliyor. Fakat biz, Fâtih nüshasındaki şekli tercih ettik), (44) (Bu kelime"gıybetün,, olsa gerek). (45) Dimekdür gördüğin gıybet cü mutlak: Hâşim Paşa, (46) perdesüzler: Hâşim Paşa (yanlıştır), (47) (Bu kelime Fâtih'te "gamınla,, dır. Bu takdirde vezin bozulur. Selim Nüzhet'in nüshasında ankla yazılmıştır. Biz bunu "anla,, okuduk. Bâzı yeni nüshalarda "toyla,, yazılı. (48) Hâşim Paşa ve Fâtih'te bu mısra' bozuktur. (49) meded: Hâşim Paşa, (50) (Bu kelime, doğru okunamadığı cihetle Selim Nüzhette "sapmasun,, , H. P. da "saymasun,, tarzında kaydedilmiş), (51) Tarih dahı: Nûru Osmanî,

(52) Azın azın giçer ömrin nicedür.

Sanursın sen bu ay-u gün gicedür: Hâşim Paşa, (53) (Bu beyit, Fâtih nüshasında yoktur. Nûru Osmânîdeki mecmuada ve diğer yeni yazmalarda vardır. İkinci mısraın ilk cüzünde vezin sikleti var).

A

I

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Kimün ne zehresi vardur (1) sana kılıç yorutmağa
Cümle âlem hükmündedür (2) kim ne bilür el katmağa
Viren alan sen olıcak kim cünbiş eyleyübile
Kıymeti müşteri senün her (3) mata'unı satmağa (4)
Cümle hazîneler (5) senün kime dilersen viresün
Kimün ne zehresi vardur destursız el uzatmağa
İki cihân varlğını (6) kudret eli tutupdurur
Yol yokdur hiç bir kimseye (7) sensüz bir adım atmağa
Cümle âlemler üstine hayr-u şerri sen yasadun (8)
Hışm-u rahmet havâledür kendü (9) asluna katmağa
Tevfik inâyet olmasa (10) kim sebeb eyleyübile
Her kandeyse kudret senün her işe el uzatmağa (11)
İblîs-ü Âdem (12) kim ola (13) anda (14) fuzullık kılası
Yirlü yirine sen kodın kul geldi kulluk kılmağa (15)
İy yârenler siz bu sözi dinlen gönül kulağiyle
Can dudağı hâlis gerek birlik (16) şarabın datmağa
Bu dirlüği duyan cânun hiç fikri bunda değüldür (17)
Yunus *dilin* (18) yumuşdurur bu tevhidi ayıtmağa

II

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İki cihan zından ise (1) gerek bana (2) bostan ola
İmdi bana (3) ne gam gussa çün inâyet dostdan (4) ola

Varam ol (5) dosta kul olam hem (6) açıluban gül olam
Hem ötüben (7) bülbül olam (8) durağum gülistan ola (9)
Ol dost yüzin (10) gördi gözüm erenlere toprak yüzüm (11)
Söz bilene benüm (12) sözüm (13) gerek şekeristan ola
Her da'viden geçen kişi Hak'dan (14) yana uçan kişi
Işk şarabın içen kişi geh esrük geh mestan ola (15)
Henüz iki cihan benüm zından görinür gözüme
Senün ışkunla bilişen gerek hâsül hasdan ola (16)
Kördür münâfıkun gözi yarın kara kopar yüzi
Halkun bana acı sözi gerek şekeristan ola (17)
Her dem yüzüm yire uram Allah'uma şükür kılam
Ben benligüm dosta virem ne da'vi-i destan ola (18)
Bundayiken açgıl gözin dir önüne kendü özin (19)
Yunus senün işbu (20) sözin âlemlere destan ola

III

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Aceb aceb ne nesnedür bu derd ile firak bana
Canumı serhoş eyledi ışk ağı-vu tiryak bana
Kimin ki renci var ise derdüne derman istesün
Kesdi benüm rencümi derman oldı bu derd bana
Işk odına yan dirisen gönüllere gir dirisen
Karanılar aydın ola ne kandil-ü çırak bana
Gökden inen dört kitâbı günde bin kez okur isen
Erenlere münkir isen dîdar ırak senden yana
Miskin **Yunus** erenlere tekebbür olma toprak ol
Toprakdan biter küllisi gülistan toprak bana (1)

IV

müstef'ilünmüs tef'ilünm üstef'ilün müstef'ilün

İy pâdşâh-ı lem yezel kıldum yönüm senden yana
İşbu yüzüm karasile vasl isterem senden yana

Sensün bu gözümde gören sensün dilümde söyleyen
Sensün beni var eyleyen sensün hemin önden sona
Sen kim dedün ya Rab bana ben yakınam senden sana
Çün yakınsın benden bana görklü yüzün göster bana
Nice yakınsın bana sen müştâk-u hasret sana ben
Dun gün seni gözleyüben göremezem kaldum tana
Oldur gelen oldur giden ol görinen oldur gören
Ulvî-vü süflî cümleten görünen oldur görsene
Yunus bu sırr-ı Hak'durur bu dile gelmek yokdurur
Bilmesi bunun zevkdurur aklile fehm ermez ana (1)

V

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Ol kişinün yokdur yeri işbu cihan zından ana
Demesün kim ben şâzıyam ye şâzılık kandan ana
Şeddâd yapdı uçmağını girmedin aldı canını
Bir dem aman virdirmedi yed' ıklımı (1) dutan ana
Dimesün kim müselmanum Çalab emrüne fermanum
Tutmaz ise Hak sözini fayda yokdur dinden ana
Ayıtmasun coğaç toğar etüm tenüm üşütmeye
Çün (2) vücûdun delük degül şu'le irmez günden ana
Er tonını giyübeni toğrı yola gelmez ise (3)
Çıkarsun ol tonın yoksa noksan irer tondan ana (4)
Ol kişi kim sağırdurur söyleme Hak sözin ana
Ger dirisen zâyi' olur nasîb yokdur sözden ana
Ol kişi kim yol eridür garib gönüller yârıdur
Bir söz diyem tutar ise yeğdür şeker baldan ana
Yunus senün kulundurur bellü bilesün sen anı
Ko söyleyenler söylesün yanabışar dilden ana

VI

fâilâtün fâilâtün fâilün

Her kime kim dervişlik bağışlana
Kalbı gide pâk ola gümüşlene

Nefsinden müşk ile anber tüte
Budağundan il-ü şar yimişlene
Yaprağı dertlü içün derman ola (1)
Gölgesünde çok kademler işlene
Âşıkun gözü yaşı hem göl ola
Ayağundan saz bitüp kamışlana
Cümle şâir dost bağçesi bülbülü
Yunus Emre arada dürraclana

VII

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Hoşdur eger yürür isen ışk (1) odına yana yana
Pes (2) yanmadın nite (3) ola çün ışk odı düşe cana
Cânum ışkun külhanıdur dartunmadın at odunı
Kamu sular (4) şeker ola (5) od bırağıcak külhana
Her nesne kim ciğ olıcak (6) od olmayınca bişmez ol
Benüm dirliğüm çiğine (7) ışk od oldu behâne
Devletdürür ol kişiye ışk (8) odına yanar ise
Acı (9) tütüni çıkıcak aydın olur bu (10) tavhâne (11)
Nice öküş yanar ise dahı şîrin gelür ana
Yüzbin selâm-u can *fidi* ışk odına göyünene (12)
Ma'şuk yüzin gören kişi gerek ki yana dükene
Gör nîce can fidî kılur şem' ileyinde pervâne (13)
Ol (14) işler tamam olıcak halvet olur ma'şuk (15) ile
Âşık ma'şuka iricek cümle varlık (16) yoğa sana (17)
Ol dost ile bazârumuz (18) yaradılalıdan (19) degül
Sever idük ma'şukayı henüz gelmedin cihâne
Işk sultanı **Tapduk**'durur **Yunus** gedaydur (20) kapuda
Gedaylara lûtfeylemek (21) kaidedürür (22) sultâna

VIII

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İy âşıkan iy âşıkan ışk mezheb-ü dindür bana (1)
Gördi gözüm dost yüzini yas (2) kamu düğündür bana

Ayruk bize yas (3) eylemez gönlümüzi pas eylemez
Şahdan gelen görklü avaz (4) andan gelen ündür bana
Ayruk bana ben dimeyem kimseneye sen dimeyem
Ye kul ye sultan (5) dimeyem kalsun (6) işidenler tana
Ben bu ışkdan ırılmayam (7) dergâhdan (8) sürülmeyem
Bundan dahı gider isem senün ile varam sana (9)
55. Ol dost beni (10) viribidi var dünyayi bir gör (11) didi
Geldüm-ü gördüm nicedür (12) seni (13) seven kalmaz ana
Kullarına va'deyleyen (14) yarınki gün görnem diyen (15)
Ol dostlarun (16) sevindüği yarınum (17) bugündür bana
Yunus seni din idindi din nedür (18) îman idindi
Işka bugün yarın nolur (19) işi nedür (20) önden sona

IX.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Işk da' visün kılan kişi (1) hiç anmaya hırs-u hevâ
Işk evüne girenlere ayruk ne meyl-ü ne vefâ
Gerçek aşık olan kişi anmayısar dünya ahret
Âşık değüldür ol kişi yürüye (2) izzeti kova
60. Her kim izetden geçmedi âşıklık bühtandur ana (3)
Hergız girdiği yokdurur ışk ile izzet bir eve
Diliyile ışk diyenler bilemez ışk nidüğüni (4)
Benüm cevâbum sen ayıt ışka izzetündür bahâ
Dünya - vü izzet ışk ile bular sâzıkâr olmadı
Vallah nükte benüm değül ışk hâzırdur görmez revâ
Her kimde ki ışk var ise ayruk nesne sığmaz anda
Dost döşeğine geçemez at-u katır yahud deve (5)
Bu cümle âşık olanlar ışk ile geldiler yola
Müşâhedeye gark olan düşmeyiserdür o ağa
69. Yunus'ı (6) âşık diyüben zinhâr özenüb gelmenüz (7)
Çok bazergân ziyan ider (8) varacağız ırak (9) çava

X.

Hakk'ı kaçan bulaşın Hakk'a kul olmayınca
Erenlerün eşiğün yasdanup yatmayınca
Bir bağ ki viran ola içi dikenle dola
Ayıtlamak neylesün od ile yanmayınca
Issuzlık-u yabanda od mı bulunur anda
Kavı taşı çakmağı bir yerde olmayınca
Issızlukta kalma sen odını söndürme sen
Odı kaçan bulasın ocağa varmayınca
Ol hakîkat güneşi doğar vahdet burcundan
Şu'le vermez **Yunus**'a hicablar gitmeyince

XI.

Aklum başuma gelmedi ışk şarabın tatmayınca
Kandeligümi bilmedüm gerçek ere yetmeyince
Kendi bilişiyle kişi hiç irişe mi menzile
Allah'a iremez kalur er eteğin tutmayınca
Var din îman gerek ise iyi diril bu dünyede
Yarın anda bitmez işin bugün bunda bitmeyince
Bülbül dahı âşık güle nazar Hak'dan olur kula
Bir keleci gelmez dile gönüllerde yanmayınca
Gönüldeki bu razumı sağınmaz dirdüm sözümi
Âşık ne katlanur söze ışk matâ'ın satmayınca
Bîçâre **Yunus**'ın sözin key âşık gerek anlaya
O kuş dilidür neylesün öğütlenmez ötmeyince

XII.

Zehî şîrin hulu dilber ki bu dem durağı canda (1)
Can evini ol almışdur çün dost (2) sığar heman anda (3)
Can içinde anı (4) bilen (5) ayruk yirde (6) ne istesün
Anı taşra soranlarun (7) ömri geçdi perâkende
Anı bana sorar isen benüm yönüm (8) andan yana
Her ne hâle döner isem (9) mehrüm artadurur günde

Anun ışkunın gözgüsi kendüde gösterür (10) bizi (11)
Benüm varlığum andadur eserüm yokdurur bunda (12)
Gör nicesi şîrin olur gör kocalar yiğit olur (13)
Esrükliği eylemedin (14) ne şur eyler bu meydanda
Dostdan yana giden kişi kendülüğin kıyasıdur (15)
Varluk (16) dutagelen harif, geçmeyiser bu divanda (17)
Anı bana soranlara nice nişan aydıvirin
Dilile kim aydabile bu ışkun durağı (18) kanda
Zehî ilâhî devletdür kime yoldaş olur ise
Kim dost ile sürdi ışkı (19) bu arada bu mekânda
Yunus gel gör âşıkları nice yavu varupdurur (20)
Cân-u cihan terkin urup ne alanda ne satanda (21)

XIII.

Bi mekânam (1) bu cihanda menzil-ü (2) durağum anda
Sultânum tâc ile tahtum (3) hulle vü burağum anda
Kim ne bilür ne kuşam ben her dem (4) ol yüze tuşam ben(5)
Tâ ezelî (6) serhoşam ben içmişem ayağum anda
Bülbülem uş öte geldüm dilde (7) menşur tuta geldüm
Bunda müşkim (8) sata geldüm giyiğem otlağum anda
Felek-i Atlasda durdum yedi kezin cevlân urdum (9)
Muhammed nûrını gördüm bu benüm karağum (10) anda
Eyyub'am bu cevri (11) buldum Cercîs'em (12) yetmiş kez öldüm
Ben bu mülke tenhâ geldüm düğeli (13) yarağum anda
Mansûr'am uş dâra geldüm Yûsuf'am bazara geldüm
Arslanam şikâra geldüm ve lâkin yatağum anda (14)
Delüyem pendi dutmazam değme yire ben gitmezem
İşbu sözi (15) işitmezem dutmuşam kulağum anda
Sır sözi aşkâre dinmez semender (16) oda göyünmez
Dûn-u gün yanar(17) söyünmez bu(18) benüm çırağum anda
Yunus çün bu fikre daldı dünyeyi (19) ardına saldı
Vallah ki key (20) lezzet aldı bu benüm damağum anda (21)

XIV.

Sensüz yola girür isem çârem yok adım atmağa
Gövdeme (1) kuvvetüm sensün başum götürüp gitmeğe
Gönlüm(2) cânum usum(3) bilüm (4) senün(5) ile karar ider
Can kanadı sevi gerek uçuban dosta gitmeğe (6)
Kendüliğinden geçeni doğan idinür ma'şukı
Ördeğe (7) kekliğe çözen (8) suda yüzeni tutmağa
Bin Hamza'ca kuvvet virmiş Gani (9) Cebbar ışk erine (10)
Tağları yirinden ırdı yol eyler dosta gitmeğe (11)
Yüzbin (12) Ferhad küling almış(13) kazar dağlar bünyadını
Kayalar kesüp (14) yol eyler Âb-ı Hayât (15) akıtmağa
Âb-ı Hayâtın çeşmesi âşıklarun (16) visâlidür
Kadehi dolu yüridür susamışları yakmağa (17)
Yedi veylün tamusını kül (18) eyler âşıklar (19) âhı
Kasdider sekiz uçmağı nur idüp nûra katmağa (20)
Âşık mı diyem (21) ben ana Tanrı'nun uçmağın seve (22)
Uçmak dahı bir tuzakdur mü'minler canın (23) tutmağa
Âşık olan (24) miskin olur Hak yoluna (25) teslim olur
Her ne dirsen (26) boyun tutar çâre yok gönül yıkmağa (27)
Bildün gelenler geçdiler gördüm konanlar göçdiler
Işk şarabın içen cânlar uymaz göçmeğe konmağa (28)
Tutılmadı, Yunus cânı geçdi (29) tamudan uçmakdan
Yola düşüp (30) dosta gider hem (31) aslına uyakmağa (32)

XV.

Anmamısın sen şol güni cümle kişi (1) hayran ola
Nîdesüni bilimeye (2) bîhud-ü sergerdân ola
İsrâfil sûrını ura hep mahlûkat yirden (3) dura
Derilüben haşre vara kadı (4) anda Sübhan ola
Zebânîler çeke duta ilete (5) tamuya ata
Deri yana süngek düte şulukdem bir (6) figan ola

Mâlik çağıra tamuya çeküp (7) meydâna getüre
Tanrı korkusundan tamu zârî kılup nâlân ola (8)
Mâlik aydur hey hey tamu korkubanı (9) ditrer kamu
Tanrı buyruğın tutmayan bişe sinde büryan ola (10)
Dağlar yirinden ırıla heybetinden (11) gök yarıla
Yıldızlar bağı kırıla düşe yire perran ola
Yazıklarımuz dartıla anca perdeler yırtıla
Bilmedüğin günahlarun anda sana ıyân ola (12)
Yunus aydur işbu sözi (13) erenlere toprak yüzi
Diler Hakk'ı göre gözi hem (14) inâyet andan ola

XVI

Bir şâha (1) kul olmak gerek hergiz ma'zûl olmaz ola
Bir işik yastanmak gerek kimse elden almaz ola
Bir kuş olup uçmak gerek bir kenâra geçmek gerek
Bir şerbetden içmek gerek içenler ayılmaz ola
Çevik bahri olmak gerek bir denüze dalmak gerek
Bir gevher çıkarmak gerek hiç sarraflar bilmez ola
Bir bağçeye girmek gerek hoş teferrüç kılmak gerek
Bir güli yaylamak gerek hergiz ol gül solmaz ola
Kişi âşık olmak gerek ma'şukayı bulmak gerek
Işk odına yanmak gerek ayruk oda (2) yanmaz ola
Yunus imdi var dek otur yüzüni hazrete götür
Özin gibi bir er getür hiç cihana gelmez ola

XVII

Anmamısın (1) sen şol güni gözin nesne görmez ola
Düşe sûretün toprağa dilün haber virmez ola
Çün Azrail ine tuta assı kılmaz ana ata
Kimse doyamaz heybete halkdan meded irmez ola (2)
Oğlan gider (3) dânışmana salâdur dosta düşmana
Sonra gelmeğün pişmana sana assı kılmaz ola (4)

Evvel gele şol yuyıcı ardunca şol su koyıcı (5)
İledüp kefen sarıcı bunlar halün bilmez ola (6)
Ağaç ata bindüreler sinden yana (7) göndereler
Yir altına (8) indüreler kimse ayruk (9) görmez ola
Üç güne dek oturalar hep işüni bitüreler (10)
Ol dem dile getüreler ayruk kimse anmaz ola (11).
Yunus miskin bu öğüdi sen sana versen yiğidi
Bu şimdiki mahlûkata öğüt assı kılmaz ola (12)

XVIII.

Sana direm iy velî dur irte namazına
Eğer değülsen öli dur irte namazına
Ezan okur müezzin çağırur Allah adın
Yıkma dinün bünyadun dur irte namazına
Ağar pervaza kuşlar tesbih okur ağaçlar
Himmet alın kardaşlar dur irte namazına
Namazı kıl zikr ile elün getür şükr ile
Öleceğün fikr ile dur irte namazına
Namaz kıl yarağ olsun ahretde gerek olsun
Sinünde çirağ olsun dur irte namazına
Namaz kıl imam ile yatmagıl güman ile
Gidesin îman ile dur irte namazına
Çıka gide can dahı şöyle kala ten dahı
Derviş **Yunus** sen dahı dur irte namazına

XIX.

Benem ol ışk bahrısı (1) denüzler hayran bana
Derya benüm katremdür zerreler umman bana (2)
Kaf dağı zerrem değül ay-u güneş bana kul
Hak'dur aslum şek değül mürşiddür Kur'an bana (3)
Çün dosta gider yolum (4) mülk-i ezeldur ilüm
İşkdan söyler bu dilüm ışk oldu seyran bana (5)
Yoğiken (6) ol bârigâh varıdı ol pâdişah (7)
Ah bu ışk elünden ah derd oldı (8) derman bana

Âdem yaradılmadın can kalıba girmedin
Şeytan lâ'net olmadın Arş idi seyran bana
Yaradıldı (9) Mustafa yüzi gül gönli safa (10)
Ol kıldı Hakk'a vefâ andandur ihsan bana
Âşık hâlden bilmeyen ya delüdür ya diri
Ben kuş dilün bilürem söyler Süleyman bana
Şeriat ehli ırak iremez bu menzile
Aslum Hak'dur şek değül mürşidüm Kur'an bana
Yunus bu halk (11) içinde eksiklidür Hak bilür (12)
Divane (13) olmuş çağrır dervişlik bühtan bana

XX.

Kimse doymaz bu nazara ışk ile kim pençe ura
Bu nazara karşu varan hânümânın garka vire (1)
Çün elüni ışka ura ışk okına kimdür dura
Gök yüzünde melâiki ışk anı indüre yire (2)
Gör Hârût Mârût neyidi hazretde ferişteyidi
Nasibin ışka aldırup makamın Zühreye vire
Abdestimüz namazımuz doğrulukdur tâatımuz
Işk ile bağladuk kâmet safumuzı kim ayıra
Mescid medrese olduğı pâk cemâat kılunduğı
Halâyık saf saf durduğı şükrânesidür (ür) zire (3)
İçümde yanar ışk odı gönlümde anun hasedi
Işk odunun tütününden **Yunus**'ın benzi sarara

XXI.

Bir söz diyeyin sana dinle canun varısa
Kem tama'lık eyleme aklun sana yarısa
Ma'nide getürmişler kardaşdan yar yiğrekdür
Oğuldan dahı tatlu eğer toğrı yarısa
Gördün yarun eğridür nen var ise vir kurtul
Uslulardan öğütdür işitdüğin varısa

Yarun sana mukabil tapusunda sücûd kıl
Çıkar ciğerün yidir eğer çâren varısa
Ansuz sözün gör nedir çavuk hayvan yolıdur
Ârife bir söz yeter tende gevher varısa
Etmek yiyüb tuz basmak ol nâmerdler işidür
Etmek anı komaya tuzun hakkı varısa
Eylik erün yarıdur ölürs.uçmak yarıdur
Senden sonra söylenür ne dirliğün varısa
Yunus miskin delidür hem sözünden bellüdür
Ayıblaman yarenler eksüklüğü varısa

XXII.

Işk eteğün tutmak gerek âkibet zevâl olmaya
Işkdan bir elif okursan (1) kimseden suâl olmaya
Işk didiğün duyar isen ışka candan uyar isen
Işk yolına candur fidi ana fidi mâl olmaya (2)
Asilzâdeler nişanun eğer bilmek diler isen (3)
Özi oğlan da olursa sözünde vebâl olmaya (4)
Âriflerden nişan budur her gönülde hâzır ola (5)
Kendüyi teslim eyleye sözde kıyl-ü kal olmaya (6)
Görmez misin sen aruyi her bir çiçekden bal ider (7)
Sinek ile pervanenün yuvasında bal olmaya
Dürr-ü cevher (8) ister isen âriflere hizmet eyle (9)
Câhil bin söz söyler ise (10) ma'nide miskal olmaya (11)
Miskin **Yunus**(12) zehr-i katil ışk elünde tiryak(13) olur(14)
İlm-ü âmel (15) zühd-ü tâat bes ışksuz halâl (16) olmaya

XXIII.

Bir imaret göster bâna kim (1) sonı vîran olmaya
Kazanagör sen ol malı kim senden girü kalmaya (2)
Dökülüp kalısar malun ayruklar ala halâlün
Senden girü kalan malun sana bil assı olmaya (3)

Ol malun ki Halîlindür hayırlara (4) yilter seni (5)
Ol malun ki Karûnındur (6) assı hiç (7) râhat bilmeye
İsrâfil sûrını ura dağlar depeler sürile (8)
Bir karınca cevâbunı bin Süleyman viremeye
Bu dünya hep ıssuz kala (9) altunı malı dökile
Sebil olubeni yata hergiz (10) ıssı bulunmaya
Hey Yunus Emre ölünce var yürü doğrı yolınca
Dünyasını terkidenler yarın hazretde ölmeye (11)

XXIV.

Bir kez yüzüni gören ömrünce unutmaya (1)
Tesbihi sen olasun ol ayruk din tutmaya
Tâat iden zâhide nazarun irer ise
Unuda tesbihini mihrâba secde'tmeye
Ağzuna şeker alup gözi sana tuşolan
Unuda şekerini çiğneyüben yutmaya
Ben seni sevdigüme baha dilerler ise
İki cihan mülküni virüp baha yetmeye
İki cihan toptolu bağ-u bostan olursa
Senün kokundan yahşı gül-ü reyhan bitmeye (2)
Sekiz uçmak hurisi bezenüp gelür ise
Senün sevgünden artuk gönlüm kabûl etmeye (3)
Gül-ü reyhan kokusu âşık ile ma'şukdur
'Âşıkın maşukası hiç önünden gitmeye
İsrâfil sur urıcak mahluk yine turıcak
Senün ününden artuk kulağum işitmeye
Zühre gökden inüben sazun nevaht iderse
İşretüm sen olasun gözüm senden gitmeye
Niderler hanümânı sensüz cân-u cihanı
Yiğsin iki cihandan kimse güman tutmaya
Yunus seni seveli beşaret oldu canı
Her dem yeni dirlikde ömrüni eskitmeye

XXV.

Âlem duşman olurısa beni dostdan ırımıya
Dost kandayise ben anda düşmanlık ayırımıya
Dost ehli bizüm ile hem dost bundadur bize ne gam
Yüzbin cehdiderse düşman dost mahfilin turumaya
Düşman bana nidebile işüm gücüm dostdan yana
Dost makamı can içinde düşman eli irimiye
Sultanlar âcizdür anda ne gönüldedür ne canda
Mahrumdur iki cihanda kim dost yüzi göremeye
Kime kim dost kapu aça düşmanı elünden kaça
Yunus ağzı güher saça değme ârif diremeye (1)

XXVI.

Uş yine nazar oldı bu bizüm cânumuza
Muhammed bünyad urdı dîn-ü îmânumuza
Peygamberler serveri din direği Muhammed
Gör ne gevherler kodı (1) bu bizüm kânumuza
Gelün amel idelüm (2) elimüz irer iken
Ecel irer ansuzın irürmez (3) sanumuza
İy dirîga nidelüm bizde amel olmazsa
Hışm idüp yapışalar bu kefen tonumuza
Sorucılar geleler soru hisab soralar
Karangu sin içinde otura yanumuza
Ölüm hakdur bilürsin niçün gafil olursın
Azrâil kasdidiser günahlu tenümüze (4)
Miskın **Yunus** bu sözi kendüsinden ayıtmaz
Hak Çalab (5) viribidi sabağun dilümüze (5)

XXVII.

İsrâfil sûri urıla yirü gök (1) yüzi dengşürile
Harab olan yaşu kurı çarhı felek de yorıla

Kimesne kalmaya bunda fenâ ola hepi sinde
Mikâilün dükkânunda şol häk terazü kurıla
İyan ola çün cümle iş kurtılmaya yadu biliş
Gele fülan ibni fülan hep adıyla çığırıla
Cümle halâyık hep bite yir yüzüni düpdüz tuta
Hükmeyleye Cebbârı vakt mahşer depe hep sürile
Kopa kıyâmetün hevli ikinci nefhanun kavli
Üçünci nefha içinde yirlerün yüzi yarıla
Çün gele sıddık sanub âşıka yokdur Ceguf (2)
Yarın mahşer gününde Yevmi yeşfa' kurıla (3)
Yunus var yaragun ilen yol korkuludur key önlen
Öninde katran denizi kıldan sırat da gerile

XXVIII

Beni ışkdan (1) esriden havâle eyledi Tûr'a
Tağeyledi panbuklayın kayayı (2) pâre pâre
Işk elin kirişe ursa okına kim karşu tura
Gök yüzinde melâike ışk okı indirdi yire
Gör Hârut Mârut neyidi hazretde ferişteh idi
Nasibin ışka aldırub makamın Zühreye vire
Abdestümüz namazumuz toğrulukdur tâatumuz
Işka bağladuk safumuz safumuzdan kim ayıra
Mescid kilise olduğı bank cemâat kılınduğı
Halâyık saf saf turduğı ışk şükrânesidür yire
İçümde yanar ışk odı ağzum anun derecesi
Yanan ışkun tütününden **Yunus**'un benzi sarara.

A HARFİNDEKİ ŞİİRLERE AİT NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Râif (17.6) Fâtih (177b-178b) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır(1) Kimün nesi var kim vire: Yahya,(2) elündedür: Fâtih, (3) her bir mataun: Yahya, (4) Her kandeyse kudret senün pir-ü yiğit avutmağa: Fâtih, (5) hazneler senündür: Fâtih, (6) İki cihanın varluğın: Fâtih. (7) Yol yokdurur hiç kimseye: Fâtih, (8) Cümle âlemün üstine hayr-u şerri saçan sensün: Fâtih; Cümle âlemler üstine hayr-u şerri çün sen kodın: Yahya, (9) her bir: Yahya, (10) olmazsa: Yahya, (11) Her kandese fitne senün gücün yeter oynatmağa: Râif, (12) Şeytan: Fâtih, (13) olur: Fâtih, (14) bunda: Fâtih, (15) itmeğe: Râif, (16) ışkı şarabın katmağa, (17) Birlik diyenler hiç sen-ü ben bunda değüldür: Râif (Vezin bozuk). Birliğüni duyanlar hiç sende bende değüldür: Yahya, (18) sen yumşatdun: Râif.

II:

B. Râif'in divaniyle (10.a) Fâtih (57.a-57.b) ve Yahya Efendi K. lerindeki divanlarda, Prof. Ritter'in mecmuasında (s. 25) ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (148.a) vardır.

(1) olsa: Ritter, (2) bize: Ritter, (3) bize: Ritter, (4) Hak'dan: Yahya, (5) ben: Nûru Osmânî, (6) her dem açılam: Nûru Osmânî, (7) ötüp: Fâtih (vezin bozuk), (8) Ye söyleyem bülbül olam: Nuru Osmânî, (9) (Bu beyit, Râif ve Ritter'de yoktur), (10) Dost yüzini: Fâtih, (11) nûrum: Fâtih, (12) işbu: Yahya, (13) Söz anlayana bu sözüm: Fâtih; Nûru Osmânî, (14) Hak'dan: Ritter, (15) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (16) Çoklar âsı oldu sana al-u atlas ana virdün ★ İşkun ile palas bana gerek hassül hasdan ola: Râif. Hocam oldum âşık sana kaldum ibret ile tana ★ İşk ile palasın bana gerek hassül hasdan ola: Nûru Osmânî. Senün ile bana palas gerek hassül hasdan ola: Ritter, (17) (Bu beyit, Ritter'de yoktur); (18) (Bu

beyit te yok); (19) Işka doyamadı özüm keksüzin söylerem râzum: Ritter. Işkdan doyamadı özüm keksüzin söylerin sözüm: Fâtih. Işkuna doymadı özüm keksüzin açukdı râzum: Nûru Osmânî; (20) herbir: Ritter. Yunus Emre senün sözün: Nuru Osmânî.

III:

(1) Bu şiir, yalnız B. Râif'teki divanda vardır. 4 üncü ve son mısra'larda vezin düşüklüğü, 4 üncü beytin ilk mısraında da vezin bozukluğu vardır (64.a).

IV:

Bu şiir, yalnız Yahya Efendideki divanda ve yeni yazmalarda vardır. Yunus edasını taşımakta ise de Yunus'un olması şüphelidir.

V:

Râif (59.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Yedi ıklim: Râif, (2) Çün titredün degül degül: Râif, (3) gelmez isen: Yahya, (4) Çüridürsin anı sakın noksan irer andan sana: Yahya.

VI:

B. Râif'in divaniyle (54.a-54.b) Yahya Efendi nüshasında vardır.

(1) Yaprağı hem dertlüye derman ola: Yahya Efendi. en eski Yunus divanında olan bu şiir, Fâtih kütüphanesindeki nüshada yoktur. 1 ve 9 uncu mısra'lar, aruza uymamakla beraber diğer mısra'lar tamamiyle "Fâilâtün fâilâtün fâilün" veznine mutabıktır.

VII:

B. Râif'in divanında (22.b), Fâtih (161.a - 161.b) ve Yahya Efendi nüshalarında, Prof. Ritter'in mecmuasiyle (s. 26) Nûru Osmânîdeki mecmuada (181.a) vardır.

(1) ışkun ile: Nûru Osmânî, (2) Ben: Nûru Osmânî, (3) nice olam: Fâtih (4) suyı: Râif, (5) olur: Nûru Osmânî. (6) olısar: Nûru Osmânî, (7) çiğ idi: Raif, (8) yanar ise ışk odına: Râif, (9) İçi: Yahya, (10) tevhîdhane: Ritter; bu hâne: Râif (vezin bozuk), (11) (Bu beyit, Fâtihte yoktur), (12) Işka nice yanar isem dahi şirin gelür bana ★ Cânum fidi olsun beni bu ışk odına atana: Nûru Osmânî; (Bu beyit Râif, Fâtih ve Yahya

Efendi nüshalarında yoktur); (13) Râzıyam ol oda ben günde bin kez yanarsam; ★ Gör nice can feda kılur şem'ı öninde pervâne: Râif ve Yahya Ma'şukamun yüzin gören gerek yana kül ola: Yahya; (vezin düşük. Bu beyit Fâtihte yoktur), (14) Bu: Fâtih, (15) âşık başı: Nûru Osmânî, (16) varluğı yok: Nûru Osmânî, (17) Ma'şuk yüzin gören kişi gerek yana dükene: Fâtih,(18)Bazarum: Nûru Osmanî,(19) filân vakdan berü değül, Nûru Osmânî; (Bu beyit, Râifte yoktur), (20) geda bu kapuda: Râif, (21) lûtfişlemek: Râif, (22) Kaidedür hud sultâna: Nûru Osmanî. Gedâlarına lûtfetmek hem kâidedür: Fâtih.

VIII:

Fâtih (58.b _ 59.b) ve Râif nüshalarında (4.a - 4.b) Ritter'in mecmuasında (S: 1), Yahya Efendi'de, Nûru Osmânî'deki mecmuada (186.a) ve Câmiunnazâir'de vardır (S: 33).

(1) Ey âşıklar ey âşıklar mezheb-ü din ışkdur bana: Fâtih; ışk mezhebi dindür bana: Râif, (2) kamu yas: Râif, (3) pas: Râif, (4) Zehi Hak'dan gelen avaz: Râif, Fâtih; Zî dostdan gelen avaz: Câmiunnazâir, (5) Ya kul-u sultan: Râif; Bu kul o sultan: Fâtih, (6) işidenler kalsun tana: Râif Câmiünnazâir; işidenler kala tana: Fâtih; bes işiden kalsun tana: Nûru Osmânî, (7) Ben ışkundan: Râif; Câmiunnazâir, (8) dergâhundan: Râif, dergâhundan ayrılmayan: Câmiunnazâir. (9) Bundan dahi gider ise senünle varam ben sana: Câmiunnazâir, (10) bizi: Nûru Osmânî, (11) var dünyamı sen gör didi: Câmiunnazâir; var bu dünyayı gör didi: Fâtih, (12) Geldüm gördüm hoş ârâyiş: Fâtih, Câmiünnazâir, Nûru Osmânî, (13) dosti: Camiünnazâir, (14) va'de kıldı: Râif, va'deyledi: Fâtih, Câmiünnazâir, (15) Yarın uçmak virem didi: Fâtih; Yarınki gün görnem didi: Râif, Câmiunnazâir, Nûru Osmânî, (16) Kullarun: Nûru Osmânî, (17) varınmı: Câmiunnazâir, (18) bilün: Nûru Osmânî, (19) nedür: Câmiünnazâir; Nuru Osmânî (20) içüm budur: Nûru Osmânî.

Yahya Efendi nüshasındaki metin Râif'tekine uygundur. Prof. Ritter'in mecmuasındaki metin, en doğrudur. Bu şiir, Fâtih K. nde

Ey pâdişâh ey pâdişâh uş ben beni virdüm sana

Genc-ü hazînem kamusı sensün benüm önden sona

matla'lı şiirle karışmıştır. Hâlbuki bu matla'la başlıyan şii-

rin ayrı bir matlaı olup Câmiunnazâir'de Âşık Paşa nâmına mukayyettir. (Abdülbâki Gökpınarlı; Âşık Paşa'nın şiirleri: Türkiyat mecmuası, Cilt: v. s: 90).

IX:

B. Râif'in divanında (38.a), Fâtih (56.b _ 57.a) ve Yahya Efendi kütüphanelerindeki divanlarda vardır.

(1) İşkdan da'vi kılan kişi; Fâtih K. , (2) Bürüye: Râif, (3) İzzet-ü erkân kamusı bunlardur dünye sevgisi: Fâtih K., (4)

Diliyile ışk diyenler bilmezler ışk nidüğünü
Işkdan haber ayıtmasun kim dünye izzetin seve: Fâtih ve Yahya Efendi K.,

(5) Her kim izzetden geçmedi âşıklık bühtandur ᵛana
Geçemez dost döşeğüne at-u katır yahud deve: Fâtih K., (6) Yunus'a: Fâtih K., (7) gelmeğil: Fâtih, Yahya Efendi K., (8) pişman olur: Fâtih K., (9) uzun: Fâtih.

Fâtih nüshasında bu şiirin 4 üncü beyti, 2 inci 6 ncı beyti de4 üncü beyit olarak mukayyettir. "4 müstef'ilün,, ile yazılmış ise de pek bozulmuştur,,.

X:

Prof. Ritter'in mecmuasında, Nûru Osmânî'deki mecmuada, Fâtih ve Yahya Efendi K. lerindeki divanlarda Yunus namına mukayyet olan ve

Gönül nite dolana ma'şukın bulmayınca
Kişi âşık mı olur gönülsüz kalmayınca

matlaiyle başlıyan bir şiir var. Bu şiir, B. Râif'in divanında Said namına mukayyettir ve son beyti şudur:

Sözi Said'den işit kılma kibir öğüt tut
Ol seni sora gelmez sen yavu varmayınca (11.b _ 12.a)

B. Râif'in divanı en eski nüsha olduğundan ona dayanarak bu şiiri Said Emre'nin olarak kabûl ettik ve divana almadık. B. Hüsnü'nün yeni yazmasında, bizdeki yeni yazmada ve diğer yeni yazmalarda, nüsha farklariyle mukayyet olan yukarıdaki şiir, Said'in şiirine çok benzer. Bu iki şiirin nazîre olarak yazıldığını söyliyebiliriz. Maamafih Yunus edasını taşıyan bu şiirin Yunus'a aidiyetini kat'iyyetle söyliyemeyiz.

XI:

Yahya Efendi nüshasında ve bazı cüz'î farklarla yeni yazmalarda vardır. Bizçe Yunus'a aidiyeti, şüphelidir.

XII:

B. Râif'in divanında (18.a - 18.b. Bu şi'ir 26. a. da bir daha yazılmıştır.) Fâtih (174.b - 175.b) ve Yahya Efendi nüshalarında ve Nuru Osmânî'deki mecmuada (193.a) vardır.

(1) durağı revan içinde: Fâtih, (2) ol: Fâtih, (3) ayruk ne sığar anda: Fâtih ve Nûru Osmânî (vezin bozuk), (4) dostı: Fâtih, (5) bulan: Nûru Osmânî, (6) ne yerde: Fâtih, (7) sananlarun: Fâtih, (8) bu yönüm dosdan yanadur: Fâtih; yönüm dostdan yana benüm: Nûru Osmânî, (9) yürür isem: Fâtih; Nûru Osmânî, (10) gösterdi: Fâtih, (11) beni: Nûru Osmânî, (12) Gönül esrük Hakk'a âşık esir olmuş bu dermanda: Fâtih; (Fâtih nüshasında bu beyte benziyen şöyle bir beyit daha var:

Bu sûretde kim var dahı yönin ayruk yana döner
Benüm varlığum dost aldı eserimdür kalan bunda)

(13) Gör nice şîrindür ki kocaları yiğit eyler: Fâtih (vezin bozuk). Nice şîrindür gel gör kocalar yiğit olur: Nûru Osmânî (vezin bozuk), (14) Eylemedin eksüklüği: Nûru Osmânî, (15) Dost yüzüni gören kişi kendözüni koyasıdur: Fâtih; Dost yüzüni gören kişi: Nûru Osmânî, (16) Dünye: Fâtih, (17) dutsak olur bu erkânda: Fâtih, (18) duzağı: Fâtih. (Bu beyit, Râif'te yoktur), (19) Kim sürer dost ile ömri: Nûru Osmânî; (Râif'te bu beyit yoktur), (20) idüpdürrür: Râif (21) Dünye ahret elden koyup ne alanda ne satanda: Fâtih, Nûru Osmânî.

XIII:

Raif'in divaniyle (27.a - 27.b) Fâtih (170.a - 170.b) ve Yahya Efendi divanlarında, Prof. Ritter'in mecmuasiyle (s. 24) Nûru Osmânî'deki mecmuada (180.b) ve Râif'in mecmuasında (50.a) vardır.

(1) Lâmekânam: R. M., (2) menzilüm: Râif, (3) Sultanam ki taht-u tâcum: Fâtih; Bunda seyreyleyü' geldüm bağıçe vü bağum anda: Nûru Osmânî, (4) dayim: R. M. , (5) Kim ne bile ne kuşam ben şol ay yüze tutmışam ben: Fâtih, (6) Ezelîden: Râif, (7) dilden: Râif, (8) müşki: Nûru Osmânî, (9) Ben bu mülke ta'lim kıldum yedi kez ben cevlân urdum: Râif; Ben bu mülke kıldum cevlân yedi kerre urdum seyran: Nûru Osmânî; Ben bu mülke ta'lim kıldum hem yidi kez cevlân urdum: R. M., (10) mekânum: Râif; Benüm ol durağum anda: Nûru Osmânî, (11) sabrı: Râif, (12) ki bin kez öldüm: Fâtih, (13) biküllî: Râif, (14) (Bu beyit, Fâtih nüshasında yoktur), (15) sa-

zı: Nûru Osmânî; (Bu beyit, Râif'te yoktur), (16) anda su oda göyünmez: Fâtih; (Bu beyit Râif'in mecmuasında yoktur), (17) yanan: Nûru Osmânî, (18) benüm ol çırağum anda: Nûru Osmânî, (19) cihanı: Râif; Nûru Osmânî, (20) hoş: R. M., (21) Vallah o lezzete ki ben tatmuşam dımağum anda: Râif.

XIV:

B. Râif'in divanında (70.a), Fâtih (55.b - 56.b) ve Yahya Efendi K. lerindeki divanlarla, Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 1) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (189.a) vardır.

(1) Gevdemde: Ritter, (2) Gövdem: Râif (3) usum: Yahya, aklum: Râif, Ritter, Fâtih, (4) aklum: Yahya, (5) benüm ile gelüp: Râif (6) Pervaz ururlar dembedem açuban dosta yetmeğe: Râif; Can kanadı açuk gerek: Fâtih, (7) Ördeğ-ü: Râif, (8) şeşer: Râif; salar süre irüben tutmağa: Fâtih, (9) Kadır: Fâtih, (10) Gani Cebbâr ışk erine bin Hamza'ca kuvvet virür: Râif, (11) bakmağa: Râif, yetmeğe: Yahya, (12) Yüz yıl: Nûru Osmânî, (13) alup: Râif, (14) keser: Râif, (15) hayvan: Yahya, (16) Mâ'şukın: Râif, (17) kandırmağa (vezin bozuk): Râif; Sohbeti ışk ile ider susamışları yakmağa: Fâtih, (18) kün: Râif, (19) âşıkun: Nûru Osmânî, (20) ayıda nûra katmağa: Râif; nûr eyler nûra: Yahya; nûr ile nûra: Nûru Osmânî, (21) direm: Râif, (22) sever: Râif (23) mü'min canlarun: Râif; Uçmak da bir tuzak imiş: Nûru Osmânî, (24) kişi: Nûru Osmânî, (25) yol içinde: Nûru Osmânî, (26) Ne dir isen boyun virür: Nûru Osmânî, (27) (Bu beyit, Râif, Ritter ve Yahya Efendi'de yoktur), (28) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te vardır), (29) geçüp: Yahya, (30) düşmiş: Râif, (31) ol: Fâtih; gin' aslına ulaşmağa: Râif, (32) uyakmağa.

XV:

B. Râif'in divaniyle (50.a) Fâtih (59.b - 60.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) âlem: Fâtih, (2) bilemeyüp: Fâtih, (3) mahlûk yirinden: Yahya, (4) Derilüben haşre vara zîra: Yahya; (Bu beyit, Râif'te yoktur), (5) iltüben: Râif, (6) Katı ola figan ola: Fâtih, (7) çek anı meydana getür: Râif; çeke: Yahya, (8) ditreyüben figan ola: Râif, (9) korkubeni ditrer kamu: Râif, (10) Tanrı buyruğunı boşlar sinde büryân ola: Râif; (vezin bozuk); Tanrı buyruğın tutmayan bişe sinde büryân ola: Yahya, (11) gökler heybetden yarıla: Fâtih, (12) Bir nicelerün günahı kala anda pinhân ola: Râif, (13) dergâhına dutgıl yüzi: Râif; gel

dergâha: Yahya, (14) inâyet ger andan ola: Fâtih; hem inâyet senden ola: Yahya.

XVI:

B. Râif'in divaniyle (40.a) Yahya Ef. de vardır.

(1) şehe: Yahya, (2) yirde od yanmaz ola: Râif (vezin bozuk).

XVII:

Bu şiir eski yazmalardan Fâtih (174.a - 174.b) nüshasiyle Râif'in mecmuasında (6.a) vardır.

(1) Anmaz mısın: R. M., (2) Kimse doymaz bu heybete andan aman virmez ola: R. M., (3) Haber idün: R. M. (4) Sonra geldüğünpişmâna assı sana kılmaz ola: R. M. (5) Gele sana şol yuyıcı andan sonra su koyıcı Râif. M. (6) Gelüben kefen sarucı bunlar hâlin bilmez ola: R. M. (7) sinleye dek: R. M., (8) ka'rına: R. M., (9) ayruk kimse: R. M., (10) Kur'an dile getüreler üç güne dek oturalar: R. M., (11) Cümle işün bitüreler ayruk kimse anmaz ola: R. M.

(12) Ey Yunus sen bu öğüdi sen sana virsen yiğidi
Şimdi zamâne halkı kimse öğüdin almaz ola: R. M.

XVIII:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih (172.b - 173.a) nüshasında bulunan bu manzumenin, eda bakımından ve bilhassa "Derviş Yunus,, mahlâsını taşıdığından bizçe Yunus'a aidiyeti küphelidir.

XIX:

Bu şiir, Yahya Efendi kütüphanesindeki divanla Nûru Osmânî'deki mecmuade (189.b) ve yeni yazmalarda vardır. Yahya Efendi'de 7 beyit olup buradaki 5 ve 7 inci beyitler yoktur.

(1) Bahri-i ışk: Nûru Osmânî, (2) dost oldu seyran bana: Nûru Osmânî, (3) Ben kuş dilün bilürem söyler Süleyman bana: Nûru Osmânî, (4) mülke irişdi elüm: Yahya Efendi K., (5) ne kul ne sultan bana, (6) Yoğıdı: Nûru Osmânî, (7) sen var idin pâdişah: Yahya Ef. K., (8) yeter: Nûru Osmânî, (9) Çünki doğdı: Yahya Ef. K., (10) kalbi dolu bir safa: Yahya Ef. K., (11) il: Nûru Osmânî, (12) dervişliğün arzeder: Nûru Osmânî, (13) Delü: Nûru Osmânî, (14) Çağırır: Nûru Osmânî.

XX:

Bu şiir eski yazmalardan yalnız Fâtih (169.a - 169.b) nüs-

hasında vardır ve iki kere yazılmıştır; nüsha farklarını göster. dik:

(1) Beni ışkdan esriden havâle eyledi Tûra (Vezin düşük)
Dağı eyledi panbuklayın kayayı pâre pâre (Vezin bozuktur).

(2) Işk elin kirişe ursa okına kim karşu dura
Gök yüzünde melâike ışk okı indirdi yire

(3) "şükranesidürür,, olacaktır.

XXI:

Yalnız Prof. Ritter'in mecmuasında vardır. (S. 2).

XXII:

Bu şiir, Fâtih (58.b _ 59.a) ve Yahya Efendi kütüphanelerindeki divanlarla Nûru Osmânî'deki mecmuada (194.a) vardır.

(1) Işkdan sen bir sabak okı: Yahya Ef. ; Işktan okuyan elif: Fâtih K. , (2) Işk nidüğün bilür isen ışka gönül virir isen Işk yolına mal ne ola can dahı muhâl olmaya: Yahya Ef. K.

Işk yolına geldün ise ışk nidüğün bildün ise
Işk yolına mal da fidi can dahı muhâl olmaya: Nûru Osmânî, (3) ister isen: Nûru Osmânî, (4) Özi cüvan olur ise sözü sebük sâl olmaya: Yahya Ef. K. ; Her sözinin ma'misi var sözünde vebâl olmaya: Nûru Osmânî, (5) her gönülden hâli değül: Yahya Ef. K. , (6) Erlik ana lâ müsellem çünki sâhib-hâl olmaya: Yahya Ef. K. ; (Bu beyit Nûru Osmânî'de yoktur). (7) Gör imdi sen bu zenbûru âb-ı revan şirîn ider: Yahya Ef. K. , (8) Eğer gevher: Yahya Ef. K. , (9) hizmet eyle âriflere: Yahya Ef. K. ; kulluk eyle âriflere: Nûru Osmânî, (10) Câhile bin söyler isen: Yahya Ef. K. , (11) Câhile yüz bin der isen ma'nisi miskâl olmaya: Nûru Osmânî, (12) Yunus sana: Yahya Ef. K. , (13) ola: Yahya Ef. K. , (14) Işk elünden Yunus miskin zehr-i kâtil tiryak olmuş: Nûru Osmânî, (15) Kur'an: Nûru Osmânî, (16) hâl: Yahya Ef. K.

XXIII:

B. Râif'in divanında, (38.b) Fâtih (172.a _ 172.b) ve Yahya Efendi K. lerindeki divanlarla Nûru Osmânî'deki mecmuada (186.a) vardır.

(1) hiç: Yahya Ef. , (2) Kazan şol malı kim senden döküliip girü kalmaya: Fâtih, (2) Döküle altun-u malun ayruğile ola hâlün: Fâtih, (3) kalmaya: Râif, (4) Girü kalan mülk-ü mâlün sana assı kılımaya: Nûru Osmânî, (5) hayıra yilterler anı: Râif, (6) Ol malı ki Halîlidür hayırlara yelter seni: Fâtih, (7)

kim: Nûru Osmânî, (8) ıssı râhat bulımaya: Nûru Osmânî; ıssı râhat bilimeye: Râif, (9) Dağlar yerinden dura: Râif (vezin düşüktür), (10) (Râif'te bu kelime yok ve vezin düşüktür), (11) hiç: Râif (vezin düşüktür; bu beyit, Nûru Osmânî'de makta' beytiyle şu tarzda birleştirilmiştir:

Yunus dünya ıssuz kala altun mal döküle kala
Sebîl olubeni yata hiç ıssını bulımaya).

(12) Ey Yunus sen ölünce yürü doğru yolunca; Dünyâsını terkiden yarın anda ölmeye: Râif (vezin bozuktur).

XXIV:

(1) Eski ve yeni bütün nüshalarda ve Prof. Ritter'in mecmuasiyle (S: 27) Nûru Osmânî K. ndeki mecmuada (183.b) bulunan bu şiirin en sahih şekli Prof. Ritter'in mecmuasındaki şeklidir. Bu mecmuada 1 inci mısra' "Bir kez senün yüzüni gören ömrü geçe unutmaya,, tarzında ve vezni düşük bir haldedir. Vezin ve ifade bakımından doğrusu yazdığımız gibi olacaktır; bu şekil Nûru Osmânî K. ndeki mecmuadadır.

(2) Prof. Ritter'in mecmuasında bu mısraın yerinde "Yiğsin iki cihandan kimse güman tutmaya,, mısraı var. Fakat hiç uymuyor. Ayni zamanda bu mısra 10 uncu beytin ikinci mısraı olarak tekrarlanıyor ki usulden değildir. Yanlışlıkla yazıldığı muhakkak. Bizim yazdığımız mısra yine ayni mecmuada bu şiirin bundan sonraki beytinin 2nci mısraıdır ve mâna bakımından buraya en fazla yakışan mısra budur. Nûru Osmânî K. de bu mısra şöyledir: "Kabûl etmeyen anı ben hâcetüm sensüz bitmeye,,. Bu tarzda vezin düşüyor.

(3) Prof. Ritter'in mecmuasında bu mıraın yerinde "Senün kokundan yahşı gül-ü reyhan bitmeye,, mısraı var ki mânâ bakımından bundan evvelki beyte aidiyeti muhakkaktır. Fâtih nüshasında burada yazdığımız mısra' vardır ve mâna bakımından gayet doğrudur.

Yunus'un şiirlerindeki nusha farklarını tamamiyle göstermek istiyoruz. Bu şiir en fazla nusha farklarını ihtiva eden şiirlerden biridir. En doğru şeklini metne aldık. Burada da Râif, Fâtih ve Yahya Ef. nushalarındaki şekillerini olduğu gibi yazıyoruz.

Raif:

Bir kez yüzünü gören ömrünce unutmaya
Tesbihi sen olasun ol ayruk din tutmaya

Tâatla duran zâhid nazaruna irerse
Unuda tesbihini mihrâba secde'temeye
Ağzuna şeker alup gözü sana tuşolan
Unuda şekerini çiğneyüben yutmaya
Ben seni sevdiğüme baha dilerler ise
İki cihan mülküne verüp baha yetmeye
İki cihan toptolu bağ-u bostan olursa
Yiğsün iki cihanda kimse güman tutmaya
Sekiz uçmak hurisi bezenüben gelürse
Senün kokundan yakşı gül-ü reyhan bitmeye
Gül-ü reyhan kokusu âşık ile mâşukdur
Âşıkın maşukası hiç önünden gitmeye
İsrafil sur urıcak mahluk girü durıcak
Senün ününden artuk kulağum işitmeye
Zühre yere inübeni sazun nevaht iderse
İşretüm sen olasun senden gözüm gitmeye
Nider âşık hânümânı sensüz cânı cihanı
Yiğsün iki cihandan kimse guman tutmaya
Sekiz uçmak hurisi bezenüp gelür ise
Senün sevgünden artuk gönlüm kabûl itmeye
Yunus seni sevdi beşaret oldu canı
Her dem yeni dirlikde ömrüni eskitmeye

Fâtih nüshası (57.a - 58.a)

Bir gün yüzün gören kişi ömrünce hiç unutmaya
Tesbihi sensün dilinde ayruk nesne ayıtmaya
Tâata duran zâhidin gözleri seni görürse
Tesbihini unudup ol ayruk secde de itmeye
Ağızına şeker alup gözleri sana tuşolan
Unuta ol şekerini ayruk çiğneyüp yutmaya
Ben seni sevdiğüm içün eğer baha dirlerise
İki cihan mülkün virem daha bahası yetmeye
İki cihan toptolu bağ-u bostan olurise
Senün kokundan iyü gül bostan içinde bitmeye
Gül-ü reyhan kokusu âşıklara maşuk yeter
Âşık olanun maşukı hergiz önünden gitmeye
İsrâfil surın urıcak mahlûkât turu gelicek
Senün ününden artuk hiç kulağum işitmeye
Zühre yere inübeni sazın nevaht iderise
Âşıkun işreti sensüz gözü ol yana gitmeye
Ne iderler hanümanı ye sensüz iki cihanı
İki cihan fidi sana kimesne güman tutmaya

Dünyede ne ola kim âhiretde ol olmaya
Hûr ile gılman gelicek âşık elün uzatmaya
Yunus seni seveliden beşaret oldı canuna
Her dem yeni dirlikdedür hergiz ömrün eskitmeye

Görülüyor ki Fâtih nüshasında vezin tamamiyle ayrıdır. Prof. Ritter'in ve B. Raif'in mecmua ve divaniyle Nûru Osmânîdeki mecmuada bu şiir 7+ 7 = 14 heceli olduğu halde Fâtih nüshasında 4 + 4 + 4 + 4 = 16 hecelidir. Burada da şekil düzgündür. Ancak 5 inci beytin 1 inci, 7 inci beytin 2 inci ve 10 uncu beytin 1 inci mısra'larında vezin düşüktür.

Yahya Efendi kütüphanesindeki îtimada değer nüshada da 14 heceli olan bu şiir, 7 beyitten ibarettir ve 5 inci beyit, diğer nüshalarda yoktur, onu da yazıyoruz:

Senün yüzünü gören ömrünce unutmaya
Tesbihi sen olasun ol ayruk din tutmaya
Ağzına şeker alup gözü şeş olur ise
Unuta şekerini çiğneyüben yutmaya
Tâata duran zâhid nazarı irerise
Yanıla fikretini mihraba sücûd itmeye
Dünyâda hod ne ola ahretde bulunmaya
Yersün iki cihanda kimse güman tutmaya
Yüzin şöyle berk urur cümle mülk andan olur
Ayun on dört gicesi senden sabak itmeye
İsrâfil sûr urıcak ölü girü durıcak
Senün ününden artuk kulağun işitmeye
Yunus seni sevdi beşâret oldu hâli
Her dem yeni dirilikden hiç ömrün eskitmeye

Burada da 3 üncü beytin 2 inci mısraı ile son beytin ilk mısraında düşüklük vardır. 4 üncü beytin 2 nci mısraındaki "Yersün,, ün doğrusu "yiğsun,, olacaktır.

XXV:

(1) Yalnız Prof. Ritter'in mecmuasında vardır (S: 2).

XXVI:

B. Râif'in (23.b) divanında, Fâtih (170.b - 171.a) , Yahya Efendi divanlariyle Nûru Osmânîdeki mecmuada (185.a) vardır.

(1) konuş: Fâtih, (2) Hay gel amel idelüm: Fâtih, (3) irgörmez: Yahya, (4) cânumuza: Fatih, (5—5) emr itdi sözi lisânumuza: Râif.

XXVII.

Fâtih'te (168.b - 169.a) ve Yahya Ef. de var.

(1) (Yir gök olursa vezin düzelir), (2) (Aynen böyle), (3) (Mısraın birinci cüzünde bir hece eksik).

XXVIII.

Fâtih'te (175.a - 176.a).

(1) ("ışkundan,, olmalı), (2) (Bir hece eksik).

B

I

Ulu ulu günahlarum yüz komadı bana Çalab
Hiç kimse çare kılmadı döndüm yine sana Çalab
Âlimlere sordum durdum derman nedür günahlara
Anlar dahı ayıtdılar derman ana yine Çalab
Vade yetüb öliceğiz ol sinliye varıcağız
Zebaniler geliceğiz sen inayet eyle Çalab
Zebaniler geleler (1) beni yalnız bulalar
Bilmediğim dil soralar sen yardım eylegil Çalab
Kûrda soralar bu sözi esirgemez anlar bizi
Biz dahı (2) sana tutdık yüzi sen esirge bizi Çalab
Sensün bu benüm sultanum bu canlar içinde canum
Çokdur benüm günahlarum sen meded eylegil Çalab
Uçmakdaki hurileri giymiş anlar tonları (3)
Ne bahtılu (4) müminleri bize nasib eyle Çalab
Durmayub söylerem sözüm günahuma göyner özüm
Günahlu Yunus'un sözün sen kabûl eylegil Çalab

Bu şiir, yalnız B. Râif'in divanında vardır. (20.a - 20.b).

Bu şiir, yalnız B. Râif'in divanında vardır. (20.b _ 20.b).

(1) Bir hece eksiktir, (2) "de,, olacak. Dahı denirse bir hece fazla oluyor, (3) Bu mısraın ikinci cüzünde bir hece eksiktir, (4) Vezin dolayısiyle "bahtılu,, okunması lâzımdır.

Ç

Gideridüm ben yol sıra yavlak uzamış bir ağaç
Böyle lâtif böyle şirin gönlüm aydur bir kaç sır aç
215. Böyle uzmak (1) ne manidür çünki bu dünye fânîdür
Bu fuzulluk nişanıdur gel berü miskinliğe geç
Böyle lâtif beznüben böyle şirin düzenüben
Gönül Hakka uzayuban dilek nedür neye muhtaç
Ağaç karır devran döner kuş budağa bir kez konar
Dahı sana kuş konmamış ne güğercin ne hud dürraç
Bir gün sana zevâl ire yüce kaddun ine yire
Budaklarun oda gire kaynaya kazan kıza saç
Yunus imdi sen bir nice eksüklüğün yüzbin onca
Kur - ağaca (2) yol sorunca teferrücle yoluna geç

Bu şiir B. Râif'in divaniyle Yahva Efendi'de var.

(1) "Uzamak,, vezin dolayısiyle "uzmak,, okunması lâzımdır, (2) "Kuru ağaca,, . Vezin yüzünden vasıl ile okunması lâzımdır.

D

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

220. Düşmüşem elden ayağa şah-u sultânum meded
Dertlüyem geldüm kapuna derde dermânum meded
Sen hakîkat serveri ben bir kemîne kul senün
Hidmete geldüm kabûl it ben kulun hânum meded
Sendedür Mühr-i Süleyman sana ferman ins-ü cân
Yir yüzüni dutdı divler iy Süleymânum meded
Fikr-ü zikrindür hemîşe gönlümün eğlencesi
Kimse yâr olmaz bana hiç bendeki cânum meded
Yânalıdan nâra bağrum ışkuna Ceyhun gibi
Durmaz akar gözlerümden yaş ile kanum meded
225. Kafilemden ayru düşdüm iy emîr hâcım benüm
Âsı hurma bürküsünde kaldı kârvânum meded
Işk ile geldi kapuna Tapduğ'um Yunus senün
Gice gündüz endişem Tapduğ'um-u cânum meded

Câmiunnazâirde (S: 105) ve yeni yazmalarda vardır.

E

I.

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Tâmusu âşıkları yandurmaya
Uçmağuna baş bular indürmeye
Yidi tamu bir aha katlanmaya
Yidi denüz ışk odın söndürmeye
Buyruğın tutmaz isen Âdemleyin
Üçyüz yılda yaşunı dindirmeye
Çekmeyince Nuh gibi bin yıl cefâ
Tufânunda gemiye bindirmeye
225. Cevze kaçmasa Zekeriyyâ gibi
Bıçkı ile iki bölündürmeye
Kurban olmayunca İsmâil gibi
Cebreil güzel koçı indirmeye
Çobanlık itmeyince Mûsî gibi
Kelimüm diyü Tur'a göndermeye
Hulkun olmayunca Muhammed gibi
Hak didârunı sana göstermeye
Yunus imdi dal bu mani bahrine
Vay ana kim Allah uyandırmaya

II.

Fâilâtün fâilâtün fâilün

230. Âşık oldum irene irmek ile
Hakk'ı buldum ben eri (1) görmek ile (2)
Ere irdüm erde buldum maksudum (3)
Bulımâdum taşradan sormağıla
Ne yire (4) bakdum ise er oturur
Gönlin aldum yüz yire sürmek ile (5)

Hak'dan imiş canlara cümle nasîb (6)
Olmaz îmiş Kâbe'ye varmağıla
İşiğündür Kâbe bilürsen senün (7)
Bulımadum (8) yol çeküp varmağıla
Beni gören bir pula sapmaz idi
Şimdi gören gösterür parmağıla (9)
Bir göl idüm (10) kıldı irenler nazar
Denüz oldum dört yana ırmağıla
Geldi ün Yunus diyü durdum uru (11)
Gözüm açdum kulağum burmağıla

III.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Ben (1) dost içün ağlar isem gözüm yaşını kim sile
Yaşum nice dine benüm böyle acâib derd ile (2)
İy yârenler (3) gelün berü anladayın ahvâlümi
Hiç kimsene ola mı kim bu derdüme derman kıla (4)
Cümle alem gelir ise ansuz derman olmayısar (5)
Derdüme kim derman olur gönlümde çün ol sevile (6)
Ölüp sine girür isem etüm tenüm çürümeye
Anun içün ki dünyadan ben giderem sevmek ile (7)
Yârenlerüm aydur bana (8) ayruk anı görmeyevüz (8)
Firkata düşdi sûretüm (9) bir menzilden bir menzile
Bir gözi yaşlu ârife uğradum aydur ağlagıl (10)
Kim (11) ağlayu gelür ise (11) anda gider güle güle
(12) Ahd-ı sabık dinilmedin henüz (12) Elest belürmedin
Ben ol idüm ol ben idüm şimdi nicesi kesile (13)
Ol Kıyamet bazarunda her bir kula baş kayusı
Ne kayırsun seven anı çün ol arasatda bile (14)
İsrâfil sûrı urıcak her bir suret nefsüm diye (15)
Ben anmayam hiç Yunus'ı (16) Tapduk gele ol dem dile (16)

IV.

Bir ay gördüm bu gice kamu burclardan yüce
Esritdi gönlüm canum bilmezem hâlim nice
Ol ayun şulesünden âlem münevver olur (1)

Gönlümdeki çırağı nur itdi ulu Hoca (2)
Nur (3) Muhammed nurıdur Halîlullah sırrıdur
Sanasın kim açıldı uçmakdan bir deriçe (4)
Müddeî bizi görmez gözine girersevüz
Gerekse yüz kez varsun kâbeye ulu hacca (5)
Âşıklarun sözünden kan yaş akar gözünden (6)
Bülbüller söyleşicek nöbet değmez dürraca (7)
Kur'ağacı niderler kesup oda yakarlar
Her kim âşık olmadı benzer kuru ağaca ,
Yunus'u öğen öğsün (8) söğenler dahı söğsün
İşk ile yola geldük yatalum irte gice (9)

V.

İy ışk delüsi olan ne kaldun perakende
Ol seni delü kılan yine sendedür sende
Dünya âhiret ol Hak yir gök doludur mutlak
Hiç gözlere görünmez kim bilür ne nişanda
Ger meyhâneye vardum ansuz yir göremedüm
Yine ana sataşdum girdüm ise külhanda
Her kim aradı cismin cisminde buldu hasmın
Ne dünya ahret ana ne assı ne ziyanda
Bir niçesine kaç dir bir niçesine tut dir
Kaçanla bile kaçar bile durır duranda
Bir niçe kullarını giriftar iden oldur
Meded idüp irişen oldur gine zındanda
Aydurlar miskin **Yunus** niçün delü oldın sen
Ne aklu fehim kalsun işbu sırrı duyanda

VI.

İstedüğümi buldum eşkere can içinde
Taşra isteyen kendü kendüsi (1) ten içinde
Kayımdurur (2) ırılmaz ansuz kimse dirilmez
Adım adım yir ölçer kendü (3) revan içinde
Bu tılsımı bağlayan cümle dilde (4) söyleyen
Yire köke sığmayan girmiş bu can (5) içinde

270. Uğrı olmuş uğrılar yine kendüyi tutar (6)
Şahne kendüsi olmuş kendü zından içinde
Dutun diyü (7) çağırur uğrı dahı çağırur
Bu ne acâyib uğrı bu çağran içinde
Siyâset meydanında galebeden bakan ol
Siyâset kendü olmuş girmiş (8) meydan içinde
Tartmış(9) kudret kılıcın çalmış(10) nefsün(11) boynunı
Nefsüni depelemiş elleri kan içinde
Sayru olmuş iniler Kur'an ününi dinler
Kur'an okuyan kendü kendü Kur'an içinde
275 Yüce yüce arş düzer (12) kendüzin anda bezer (13)
Gör nice cevlan ider (14) hırka palas (15) içinde
Dürlü dürlü imâret köşk-ü saray yapan ol
Kara nikab dutunmuş girmiş külhan içinde
Başdan ayağa değin (16) Hak'dur ki seni dutmuş (16)
(17) Hak'dan ayru ne vardır (17) kalma güman içinde
Birüsen birliğe gel ikiyi elden bırak
Bütün ma'ni bulasın sıdk-u îman içinde (18)
İşit işit key işit marifet ârif dili
Marifetün mekali ilm-i Kur'an içinde
280. Orucuna güvenme namazuna dayanma (19)
Cümle tâat tak olur nâz-u niyaz içinde (20)
Oruç namaz gusül hac hicabdur âşıklara
Âşık andan münezzeh hass-ul (21) havas içinde
Girdüm gönül şehrine doldum anun ka'rına (22)
Işk ile seyriderken iz buldum can içinde
Ol izi ben (23) izledüm sağun sol'un gözledüm
Çok (24) acâibler gördüm yoktur cihan içinde
Yunus senün sözlerin mânidür (25) bilenlere
Söyleyeler sözüni devr-i zaman içinde

VII.

285. Maşûkunı isteyü işbu cihan içinde
Delüm teferrüç kıldum zemin asman içinde

Gördüm cümle âlemi arş-u levh-u kalemi
İlmi kitabı dahı delil beyan içinde
Çok cehd idüp istedüm yir-ü göki aradum
Hiç mekânda bulmadum buldum insan içinde
Nâgehan gördüm bir yüz yokdur anunla hiç söz
Sırrun dir isem olmaz sığmaz lisan içinde
Çünki gördüm yüzini ana verdüm özümi
Beni benden iletdi kaldum hayran içinde
Yunus Emre yok oldı küllî varı Hak oldı
Andan artuk nesne yok kalman güman içinde

VIII.

Can olgıl can içinde kalma güman içinde
İstedüğin bulasun yakın zaman içinde
Rükû sücûda kalma amelüne dayanma
İlm-ü amel gark olur nâz-u niyaz içinde
İkiliği terk itgil birlik makamun dutgil
Canlar canun bulasun işbu dirlik içinde
Canlar canun bulasun sen dahı can olasun
Işk ile teferrücün ola dîdâr içinde
Oruç namaz zekât hac cürm-ü cinâyetdürür
Fakir bundan azaddur has-ı heves içinde
Şerîat korucıdur hakikât ordusunda
Senün içün kuraruz hâsıl ordu içinde
Aynel yakin görüpdür **Yunus** mecnun olupdur
Bir ile bir olupdur hakkal yakin içinde

IX.

On sekiz bin âlem halkı cümlesi bir içinde (1)
Kimse yok birden ayrı söyleyen dil içinde
Cümle bir anı birler cümle ana giderler
Cümle dil anı söyler her bir menzil içinde
Cümle göz anı gözler kimse yok nişan virür
Gören kim görinen kim kalduk müşkil içinde
Kim göre anı ıyan aydan nakş-u nişanı

Sözidür "Len Teranî,, Mûsî'ye Tûr içinde
Kimseden ayru görme her birile bile gör
Cümle âlem tolıdur bahr ile ber içinde
Sidretülmüntehâ'dan andan içerü giden
Hiç nişan ayıtmasun menzili nur içinde
Toksanbin kelimesi otuzbin has-u âmı
Otuz bin haslarına otuz bin sırr içinde
305. Oldur (ur2) ol gizlü söz ârif söyler dün gündüz
Hiç nişan ayıtmasun hûr-u kusûr içinde
Yunus sen iverisen dostı gören dirisen
İyan ol görnidurur işde *gönül içinde*

X

Vücud bir binadurur sırr-ı hikmet içinde
Gönül bir bünyaddurur nakd ol bünyad içinde
Gönül sultan hakîm can cümle iş ana kurban
Dil dahi bir tercüman yürür kudret içinde
Gönül oturur tahta hükmider kaftan kafa
Nefis durmuş ırakda meyli işret içinde
310. Ol nefes kim câna uyar ma'niden sanma duyar
Her dem ana uymayan bil inâyet içinde
Evvel kapu şerîat geçse andan tarîkat
Gönül evi marifet ışk hakîkat içinde
Şerîat şîrîn olur işi de ne hoş gelür
Ne kim dilerse kılur ol şerîat içinde
Tarîkat can yoldaşı can ile olur işi
Tarîka giren kişi dun gün ibret içinde
Marifet gönül ile dun-u gün zarıyile
Söylesem gelmez dile sırr-ı sıfât içinde
315. Hakikat ışkdur ıyan görsün ol şebih beyan
Hakikat donun giyen ağır hil'at içinde
Şerîat sûret evi tâata girer kavi
Âleme çıkdı çavı *ubûdiyyet içinde*
Tarîkat cana gelür tâatını can kılur
Girmeyen ziyan kılur işbu devlet içinde

Marifet oldı yiri gönüldür anun sırrı
Yürür marifet eri hoş feragat içinde
Hakikata irenler hakikatı bulanlar
Ne bahtludur canları hep mahabbet içinde
Her kim şerîat bile hem okuya hem kıla
Ol gerek kim er ola dün gün tâat içinde
Ger tâat kılmaz ise üstâda varmaz ise
Şer'iden olmaz ise adı lânet içinde
Şerîat ana aydur ana abes ol addur
Anun makamı oddur şol âhiret içinde
Her kim tarîka gire gerek mal terkin ura
Yola doğrı can vire bu tarikat içinde
Ger doğrı durmaz ise mal terkin urmaz ise
Yola can virmez ise duymaz sohbet içinde
Tarîkat anun değül ol kılmış yolın melûl
Hak kılmaz anı kabûl bulmaz rahmet içinde
Ger bahrı olmaz ise denüze dalmaz ise
Seyrânun bilmez ise yokdur kıymet içinde
Marifet gönül şehri makamun bulur fakri
Bahrı gerekdür bahrı bu marifet içinde
Marifet andan ırak anun degüldür durak
İşi olsa da yavlak anun bu ad içinde
Her kim hakikat süre kahrı lûtfu bir göre
İş aça doğrı dura bu hakîkat içinde
Ger doğrı durmaz ise yoluna ırmaz ise
Kahrı hoş görmez ise adı yok ad içinde
Anun değül hakîkat ol devlet ol nasîhat
Evvel âhır âkibet bulunca mat içinde
Bu dört menzildür utan ledün makamun tutan
Oldur menzile yeten tamam murad içinde
Ol mezile yetenün dört nişanı var anun
Ol nişanı kılanun yiri rahmet içinde
Sûretün halka düze Hakk'un yolunda ize
Çıka seyir eyleye ol semâvât içinde

Tevekkül işi ola kanâat aşı ola
İnâyet başı ola nûr-ı rahmet içinde

Kîl-u kale mecâl yok ol hâldür ana kal yok
Hergiz ana ecel yok ezel ebed içinde

İşdur bunca avazlar didiğüm ma'ni sözler
Tapduk **Yunus**'ı gözler bu vilâyet içinde

XI.

İy kopuz ile çeşte aslun nedürür işde
Sana suâl soraram aydıvir bana üşde

Aydur aslumdur ağaç koyun kirişi bir kaç
Gel işretüm dinle geç aklı koma beleşde

Aydurlar bana haram ben uğrılık degülem
Çünki aslum mısmıldur ne var imiş kirişde

Bana kiriş didiler ışka giriş didiler
Benüm adum ışk virdi ben durmazam kolmaşda

Şadılığıla geldüm işbu âleme doldum
Mürüvvetler düzüldüm kodılar işbu düşde

Ağaç deri derildi kiriş ile bir oldı
Işk denüzine daldı behâne yok bu işde

MEVLÂNÂ sohbetinde saz ile işret oldı
Ârif ma'niye daldı çün biledür ferişte

Ferişteyi anmakdan bilesin murad nedür
Gice gündüz biledür senün ile her işde

Ol ferişteler adı Kirâmen kâtibîndür
Yazmakdan usanmazlar ırmazlar yaz-u kışda

Birisi sağ omzunda birisi sol omzunda
Birisi hayrun yazar birisi şer cünbişde

Kâğıtları dükenmez ne hod mürekkebleri
Aşınmaz kalemleri kayimlerdür ol işde

Hem meyhâneye varur hem büthâneye girür
Bunlar saklarlar seni sen gafilsin bu işde

XII.

Yunus imdi Sübhânı vasfeylegil gönülde
Ayru degül ârifden bu kopuz ile çeşte
Dirligüm neyidügin aydayım (1) kıldan kıla
Irak yakın işide hâs-u âm cümle bile (2)
Hâs-u âm muti âsı (3) dost kuludur cümlesi
Kullar yol virmeyince (4) şâhı kim görebile
Dosta gidenin yolı gönül içinden geçer (5)
Bir amel eylemedüm gireyidüm gönüle (6)
Dosta giden kişiler unutur kendözüni (7)
Ben nireye vurursam beni ileden bile (8)
Senlük benlük olıcak (9) iş ikilikden kalır (9)
İkilik tutan kişi (10) nice birike birle
Bundan böyle (11) dost ile bilmezem (12) nolasını
Şimdiye değin ömrüm geçmiş yok sevdâyile
Bu kıssam uzundurur nice (13) dükedibilem
Kangı bir eksikligüm getürebilem dile
Yetmiş iki milletin ayağun öpmek gerek
Anun içün (14) maşûka cümle milletde (15) bile
Âşık imişse (16) Yunus vuslat bulaydı bu gün
Işk nice karar kılsun yarıngı vâdeyide

XIII.

Derviş olan kişiler aceb nite dirile
Yol takazası budur bir ola her bir ile
İkilik eylemeye hiç yalan söylemeye
Aceb öyle kim ola bulamadan durıla
Âlem bulanur ise bulanmadan durıla
Öylelik ister isen yoldaş olgıl er ile
Er ile yoldaş olan key olısar gönülden
Âlem yoldaş olurdı olur ise dil ile
Dilden nesne gelemez suyıla gönül yunmaz
Eğer ciğin (1) gelenler yederler bir kıl ile

Dün-ü günün çekerler o kıl üzülsün diyü
Ömrün anda berkitmiş yidilür bir kıl ile
Anca sanman ol kılı güzaf sanman bu yolı
Erenler geçdi geldi her biri bir hâl ile
Her kim hâli hallendi ol beğ oldı kullandı
Yunus kulı olagör beğ söyleşür kul ile

XIV.

İsrafil surı urula yirün yüzi denşirile
Harab ola yaş-u kurı çarh-ı felekde yorula
Kimesne (1) kalmaya bunda fenâ ola hepsi sinde
Mikâîl'ün dükânunda şol hak terazu kurıla
İyan ola cümle bu (2) iş kurtulmaya yâd-u biliş
Gele fülân ibni fülân hep adıyile çığrıla
Cümle halâyık hep bite yir yuzüni düpdüz tuta
Hükmeyleye Cebbâr-ı vakt mahşer depe hep sürile
Kopa kıyâmetün hevli ikinci nefhanun kavli
Üçünci nefha içinde yir yüzi heman (3) yarıla (4)
Çünki gele sıddık zaif âşıklara yokdur havuf
Yarın ol mahşer gününde "Yevme yeşfau" kurıla (5)
Yunus var yarağun eylen yol korkuludur key eğlen
Önünde katran denüzi kıldan sırat da gerile

XV.

Görenün hâli döner nişansuz bî nişâne
Esritdün (1) cümle halkı sırf içildi (1) peymâne
Sen bî sıfât sıfâtsun bâ nihâyet (2) nihansun
Âşıklara devletsün (3) meşhur oldun cihâne
Sözün (4) işiden kulak (5) kendüden gitdi andak (5)
Cümle gönüller mutlak (6) saddak didi burhâne
Senünle bir dem (7) birlik oldur (8) cihanda erlik (8)
Senden ayruksı dirlik (9) oldı kamu efsâne (9)
Senün hikmetün ırak sensün canlara durak
Sen yandurdığun çırak (10) ebedî ömür (10) yana

Hass-ül havas babısun âşıklara (11) kitabsun
Mutlak dîdar kapusun göricek (12) mahluk sana
Yir kök kâim durduğı denüzler mevc urduğı
Cennet-ü hûr olduğı cümle sana behâne (13)
Dahı yir gök yoğıdı (14) cümle söz mensuh idi
Âşıklar taparlardı ol bî nişan Sübhân'e (15)
Senün kaşun durmadın ok atar yay kurmadın
İsrâfil sur urmadın niçe canlar uyana (16)
Bu göz kendözün görmez (17) nişan nişanun virmez (17)
Yunus'un aklı irmez igen (18) olmaz dîvâne

XVI.

Bu dünyanun misâli benzer bir değirmene
Gaflet anun sepedi bu halk anda üğüne
Dünya bir değirmendür ol Çalab'a fermandur
Azrâildür demişler ol unı üğüdene
Bu âlem bir olukdur Halk varluğı çarh eli
Çarhı çarha benzetmiş şükr anı benzedene
Andan ol çarhun yiri ol çokladuk ileri
Endîşendür bulaşık kaygula perîşana
İy **Yunus** tekye kılma sözler ayduram diyü
Nice bilürler vardur el var elün üstüne

XVII

Yine bu bâd-ı nevbahâr hoş nev' ile esdi yine
Yine kışın sovuğluğı (1) fuzullığın kesdi yine
Yine rahmet-i bî kıyas (2) yine işret oldı demsâz
Yine geldi bu yeni yaz kutlu kadem basdı yine
Yine yeni hazîneden yeni hil'at giydi cihan
Yine virildi yeni can (3) ot-u ağaç süsdi yine (3)
Ölmüş idi ot-u şecer dirilüben (4) girü biter
Müşriklere nükte yeter vâr itdüği (5) nesli yine
Yine sahra-vü mergızar hoş akar esrük bu sular (6)
Cihanlara saçdı nisar cümle âlem dostı yine

395. Yine yir yüzi donanup (7) kat kat olup (8) renge batup
Bülbül güle karşı ötüp (9) can budağa asdı yine
Sözüm değül yaz kış içün geldi (10) maşuka iş içün
Öldürdigün (11) bağışlamak pâdişahun (12) kasdı yine (13)
Yine **Yunus** başdan çıkup âr-u (14) nâmusını yıkup (15)
Âşıklarun cur'asundan ulu kadeh içdi (16) yine

XVIII.

Âşık-ı zinde kulun hükmi geçer canlara
Eksilmez nukl-u şarab ışk hânun yiyenlere
İşbu cihân-ı harab dâyim işidür taleb
Harabluklar gösterür kendüyi bulanlara
400. Işk dılde genez olur ışk bilici az olur.
Dünya ahret terk gerek âşıkın diyenlere
Dünyâyı elden bırak olmagıl Hak'dan ırak
Sermâye kendüs' olmuş varluklar yuyanlara
Bundan ulusı makam ne şâdî vardur ne gam
Ödler sıdırmak gerek salâdur diyenlere
Gel imdi miskin **Yunus** yolunda yalan olma
Bilürsin ışk aldanmaz yalan söyleyenlere

XIX.

Vasf-ı hâlim aydısaram vuslât hâlin bilenlere
Yedi dürlü nişan gerek hakîkata irenlere
405. Bu yedi dürlü nişanın (1) eksük olursa olmaya
Biri gitse eksük gelür bu sarp yola girenlere (2)
Evvel nişanı budurur (3) yirmeye cümle milleti (4)
Yirenler kaldılar yirnü nesne değmez yirenlere (5)
İkinci nişanı budur hiç nefsini semirtmeye
Zinhar (6) siz andan olmanuz nefsine kul olanlara (7)
Üçünci nişanı budur cümle heveslerden (8) geçe
Hevâset eri argurur yetemez yol varanlara
Dördünci nişan budurur dünyeden münezzeh ola
Dünya şahsı sökel eyler ne yol kaysı sökellere (9)

Yunus bu yedi nişanın üçüni gizlü söyledi
Anı dahı aydıvire gelüp halvet soranlara (10)

XX.

Tutgıl (1) bir Tanrı hassını gel ikrar (2) it irenlere (2)
Sileler (3) gönlün pasını gel ikrar it irenlere
Öyle bir berkitgil ahdun hem malun olsun hem rahtun
Hakk'ı bilmek olsun cehdün gel ikrar it irenlere (4)
İrenlerdür (5) Tanrı hası silerler gönülden pası
Dost iledür mağmalası (6) gel ikrar it irenlere
Gider gönül teşvişini bezeme hoyrat nakşını
Uçurmadın can kuşunı gel ikrar it irenlere (7)
Geç bu uzun endîşeden erdire nefsin uşadan
Bakmagil dosta taşradan gel ikrar it irenlere (8)
Bu can sana bâkî kalmaz anda varan girü gelmez
Son pişmanlık assı kılmaz gel ikrar it irenlere
Bu dünyayı elden bırak ahretüne eyle yarak
İrenlerden olma ırak gel ikrar it irenlere (9)
Eğer seversen Allah'ı hoş nidâ eyle ol şâhı
Hak rahmet ider vallahi gel ikrar it irenlere (10)
Yunus sen pişman olmadın irişgil ere ölmedin
Bu dünyâ (11) sana gülmedin gel ikrar it irenlere

XXI.

İçümde bir derd vardur diyeyim dervişlere
Dervişlerün kademi kutludur her işlere
Her kimün ne derdi var derman isteyü gider
Benüm dermanum sensün bağrumdaki başlara
Işkdan sabak alursun hem key katı bilürsün
Nite reva görürsün hizmeti dervişlere
Işkınun cefâsundan dünü güni ağlaram
Akan pınar ne misâl gözden akan yaşlara
Cana tuzak kuralum şâyed ışk ele gire
Işkı nice avlarlar soralum tutmuşlara
Şöyle hevâi gelür tuzak ilmin kim bilür
Nice tuzak kuralum bu konmadık kuşlara

Yunus gönlün olanı sen kime söyleyesün
Sorar isen sor imdi sen onu bulmuşlara

XXII.

Miskinlik ile gelsün (1) kimde erlik var ise
Nerdübenden yiterler (2) yüksekden bakar ise
Gönül yüksekde gezer dâyima (3) yoldan azar
Daş yüzine ol sızar içinde ne var ise
Ak sakallu bir koca (4) hiç bilmez ki hâl nice (4)
Emek yimesün hacca bir gönül yıkar ise
Gönül Çalab'un tahtı Çalab gönüle bahtı
İki cihan bedbahtı kim (5) gönül yıkar ise
Sağır işitmez sözi gice sanur gündüzi
Kördür münkirin (6) gözi âlem münevver ise
Gördün yarun doğrıdur baş kogıl ayağuna
Çıkar ciğerün yidir eğer çaren var ise (7)
Gördün yarun eğridür nen var ise kurtul
Ulular'dan meseldür işitdiğün var ise (8)
Az söz erün yükidür çok söz hayvan yükidür
Bilüre bu söz yeter sende güher var ise (9)
Sen sana ne sanursan hem ayruğa anı san (10)
Dört kitabun ma'nisi budur eğer var ise
Bildün gelenler geçmiş konanlar girü göçmüş
Işk şarabından içmiş kim ma'ni duyar ise (11)
Yunus yoldan ırmasun (12) yüksek yirde durmasun
Sinle sırat görmesün sevdüği dîdâr ise

XXIII.

Sanaatun yiğreği namaz imiş hoş bîşe
Namaz kılan kişide olmaz yavuz endîşe
Tanlacak durıgelgil elüni suya urgıl
Üç kez salâvât virgil andan bakgıl güneşe
Allah buyruğın tutgıl namazın kılup gitgil
Namazın kılmayınca zinhar varmagıl işe
Evünde halâlüne beş vakt namaz öğretgil
Öğüdin tutmaz ise yazugı yokdur boşa

Namaz kılmaz kişinün kazanduğı hep haram
Bin kızılı var ise birisi gelmez işe
Namaz kılmayana sen müslümandur dimegil
Hergiz müslüman olmaz bağrı dönmüşdür taşa
Yunus imdi namazun komagıl sen kılagör
Ansuzın ecel irer ömür yetişir başa

XXIV.

Zinhar gönül (1) evinde (2) dutma yavuz endişe
Kardaşna (3) kuyu kazan âkibet kendi düşe
Kendüye yaramazı beriküye sana ol
Adı müslüman anun kendü benzer keşişe (4)
Nefsün beğenmeyeni ayruklara sanmagıl
Ayruklara sanursan bilgil ki işün şaşa
Komaduğın nesneyi (5) sunuben götürmegil
Komaduğın götürmek düşüre yatlu işe
Bu dünyâda üç kişi Hak dîdârun görmeye (7)
Bir dekci biri kovucı biri gammazdur peşe (8)
Yunus'dan bu nasihat dutan yavuz olmaya
Bil kim iyü söz ile her bir iş gelür başa (10)

XXV.

Ma'ni beratun alduk uş yine (1) elümüze
Hak sözi (2) viribidi pâdişah (3) dilimize
Hak sözlerini söyler canları hayran eyler (4)
Câhiller giremezler bu bizim hâlimüze
Sırrımıza irmezler (5) inen (6) yoldaş olmazlar
Değmeler haldaş olmaz bu bizüm hâlimüze
Hâlimüze haldaş ol (7) yolumuza yoldaş ol (8)
Müşkilin ıyan (9) olsun baş indir ulumuza (10)
Bu bir genç-i nihandur n'ister sufiler (11) bunda
Niçe ördek niçe kaz hoş oynar gölümüze
Şol bâkî yüze tapduk (12) dünyeyi elden koduk (13)
Ahreti kabûl itdük şâkirüz ilimüze (14)
Yunus sen bahrı olgıl nur denüzine (15) dalgıl
Bu hak sözleri algıl iresün kânımuza

E HARFİNDEKİ ŞİİRLERE AİT NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Yahya Efendi nüshasiyle yeni yazmalarda bulunan bu şiirin en doğru şeklini yazdık. Yunus'undur sanıyoruz.

II:

Bu şiir, Fâtih (161 b - 162 a), Râif (13 a - 13 b), Yahya nüshalariyle Prof. Ritter'in mecmuasında (S. 26 - 27) ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (188 b) vardır.

(1) anı: Yahya, (2) bulmağ ile: Nûru Osmânî, Hakk'ı buldum er yüzin görmek ile: Fâtih, (3) Erene irmekde buldum maksudı: Fâtih, (4) Her nereye: Yahya (Vezin düşer), (5) Gönlün aldum yüz yire urmağ ile ★ Olmaz imiş Kâbeye varmağıla: Nûru Osmânî, (6) Hak'dan irmiş dürlü nasîb canlar: Yahya (Vezin bozuk; bu beyit Nûru Osmânîde yoktur), (7) Kâbe senün işiğündür eyle bil: Fâtih; Kâbe senün işiğündür bilesin: Yahya; Kâbe senün işiğündür bilmiş ol: Fâtih, (8) Bulımaduk: Yahya, (9) (Yalnız Ritter'de vardır), (10) Bınar idüm: Fâtih, (11) Fâtih ve Râif'te bu mısra ayni kelimelerledir; fakat kelimelerin tertibi vezni bozmaktadır). Ritter'in mecmuasındaki metin, pek yanlıştır).

III:

Râif (32 a - 32 b), Fâtih (173 a - 174 a) ve Yahya Efendi nüshalarında var.

(1) Ol: Fâtih, (2) Bilmezem yaş nice diner: Yahya; Ya bunca âh-u zâr ile bu göz yaşı nice dine: Fâtih, (3) iy kardeşler: Fatih, (4) Ye şu benüm bu derdimün dermânını kim ne bile: Fâtih, (5) Âlem derman olur ise sensüz derman olmayısar: Fâtih, (6) Kimdür ana derman olur çün gönlümde ol sevile: Yahya, Sensüz derman nice ola çün gönlünde ol sevile:

Fâtih, (7) Ayrılmayam sevdiğümden çün giderin sevgiyile: Fâtih; Yüreğümde sevdâ dura ben giderem sevmek ile: Yahya, (8 - 8) seni neyiçün görmedük: Fâtih, (9) Firkat düşdi aramuzda: Râif, (10) Kanda bulam ol kişiyi ki canlarun canıdur ol: Yahya, (11 - 11) Bunda ağlayan kişi: Râif (Bu beyit, Fâtihte yoktur). (12 - 12) İlm-i sâbıkdan ilerü dahı: Râif, (13) Ol ben idüm ben ol idi pes bu nicesi kesile: Fâtih; Bu şimdi nite kesile: Yahya, (14) Fâtih'te bu beyit de yoktur). (15) Yarın mahşer kurlucağuz kamu kul nefsüm diye: Fâtih (vezin bozuk, (16 - 16) ilk Tapduk didirem dile: Yahya; Tapdug'ı getürem dile: Fâtih.

I V:

B. Râif'in divanında (30.a) Yahya Efendi nüshasında ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (189.a) vardır.

(1) Oldı: Yahya Ef. ve Nûru Osmânî, (2) Sanasın kim açıldı uçmakdan bir deriçe: Nûru Osmânî, (3) Ol: Nûru Osmânî, (4) Gönlümdeki çırağı yandırdı ulu Hoca, (5) Bu beyit yalnız Yahya Efendi nüshasında vardır. (6) Âşıklarun yüzünden belli olur renginden: Râif, (7) Bülbüller öticeğiz nöbet değmez dürraca: Râif, (8) Yunus'ı anan ansun: Râif, Yunus'ı söğen söğsün: Nûru Osmânî; Söğen Yunus'a söğsün: Yahya Ef. (9) Keçe suya salupdur tâ durur irte gice: Nûru Osmânî.

V:

Yahya Efendi nüshasile yeni yazmalarda bulunan bu şiir, bizçe Yunus'un olsa gerektir.

VI:

Râif (20.a), Fâtih (164.a) - 165.a), Yahya Efendi nüshalariyle Prof. Ritter'de (S: 23 - 24) ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (184.a) vardır.

(1) kendü nihan: Yahya; kendu pinhan: Hüsnü, (2) Kadimdürür: Fâtih, (3) hükmi: Fâtih, (4) dili: Yahya, (5 - 5) gönül: Ritter, (6) çakar: Ritter; Yahya, (7) dutun: Ritter, (8) kendü: Ritter; Nûru Osmânî, (9) Çekmiş: Ritter, (10) urmış: Ritter, (11) nefsi başını: Nûru Osmânî, (12) düzen: Ritter, (13) sezer: Ritter, (14) urur: Ritter, (15) nâlan: Ritter; Nûru Osmânî, (16) cümle hüküm iden ol: Ritter, (17 - 17) Bu sözden duydun ise: Ritter; (Râif'in divanında bu beyit şu tarzda olup birinci beyittir ve buradan aşağısı vardır:

Başdan ayağa değin cümlesi bir içinde

Hak'dan ayru ne vardur kalma güman içinde).

(18) güman: Râif (bu beyit Ritter'de yoktur), (19) Namazuna inanma tâatuna dayanma: Ritter, (20) İlm-ü amel garkolur nâz-u niyaz içinde: Ritter (bu beyit, Fâtihte yoktur), (21) hâsıl heves: Ritter; halis heves: Fâtih, (22) bahrına: Ritter, Nûru Osmânî, (23) Ben izümi izledüm sağum solum gözledüm: Ritter; Bu izi ben: Yahya; Bu izümi izledüm sağum solum: Fâtih, (24) Ol: Ritter, (25) nişandur: Râif.

VII:

Eski yazmalardan yalnız Bay Râif'in nüshasında (11.a - 11.b) bulunan bu şiire:

İstedüğimi buldum eşkere can içinde
Taşra isteyen kendü kendüsi ten içinde

matlaiyle başlıyan şiirin iki beyti karışmıştır (Beyit: 16, 17) onları yazmadık.

VIII:

Fâtih (165.a - 166.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle yeni yazmalarda bulunan bu şiirin 5 ve 6 ncı beyitleri:

İstedüğimi buldum eşkere can içinde
Taşra isteyen kendü kendüsi ten içinde

matla'lı şiirin 14 ve 15 inci beyitlerine çok benzer; âdetâ bu beyitlerin değişmiş şekilleridir. Esâsen B. Hüsnü'nün divanında bu iki şiir, birleştirilmiştir. 4 üncü beyit, yalnız Yahya Efendi nüshasında vardır.

IX:

Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 25 - 26), ve Yahya Efendi ile yeni yazmalarda var.

(1) Vezin düşük), (2) (böyle olmalı).

X:

Yalnız yeni yazmalarda bulunan bu şiirin son mısraında Tapduk'un adı anılmasına rağmen Yunus'a âidiyeti bizçe çok şüphelidir.

XI:

Eski yazmalardan yalnız Fâtihte vardır (166.b - 168.a).

XII:

Râif (40.b - 41.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânîdeki mecmuada (183.b) vardır.

(1) Dirlik niceyidüğin aydayın: Nûru Osmânî, (2) Irak-u yakın ise hem hâs-u âma bile: Nûru Osmânî, (3) cümle: Nû-

ru Osmânî, (4) varmayınca: Yahya; virmeyicek: Nûru Osmânî, (5) gönüller içre gider: Nûru Osmânî, (6) Bu halk ile irmedin girüp gönül gönüle:: Nûru Osmânî, (7) Gerçek dostı sevenler unutdılar kendözin: Nûru Osmânî, (8) Kanda vavarurlar ise iltürler beni bile: Nûru Osmânî, (9 - 9) ikilik ile kalur: Nûru Osmânî, (10) gönül kaçan bir dürlü bula: Nûru Osmânî, (11) Andan gerü: Nûru Osmânî, (12) bilmezin: Yahya, (13) nite: Nûru Osmânî, (14) Yormağıyiçün: Râif, (15) millete: Râif, (16) Âşıkmısaydı: Râif; Ger âşık isen: Nûru Osmânî.

XIII:

Eski yazmalardan yalnız Fâtihte vardır (166.a - 166.b).

(1) Gerçekleyin: Bizdeki yeni yazma.

XIV:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasında var (168.b - 169.a).

(1) (Kimse: Fâtih. Vezin düşer. Bizdeki yeni yazmada "kimesne,, dir). (2) ("bu,, kelimesi bizdeki yazmada var; Fâtihte yok ve vezin düşük). (3) (bu kelimeyi de bizdeki yazmadan aldık). (4) Yazıla: Fâtih, (5) (Fâtihte bu beyit, çok yanlıştır).

XV:

Fâtih (177.a - 177.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânîdeki mecmualarda (184.b - 185.a) vardır.

(1 - 1) cüml'âlemi sırf içürdin: Yahya, (2) behâne: Yahya, (3) Âşıklar devletisün: Yahya, (4) Seni: Yahya, (5 - 5) diri oldı kaldı sak: Yahya, (6) dirlür: Yahya, (7) Sana biriken: Yahya, (8 - 8) bu cihangirlik: Yahya, (9 - 9) cümle oldı efsâne: Yahya; cümle bâd-ı efsâne: Nûru Osmânî, (10 - 10) ömri ebedî: Yahya, (11) âşıklarun: Fâtih; (vezin düşer), (12) görenler: Yahya, (13) İsrâfil sûr urduğı cennet pür nûr olduğı ★ Denüzler mevc urduğı küllî senden behâne: Nûru Osmânî, (14) Dahı yir-ü gök yoğdı: Fâtih, (15) Işk ma'şukı duyduk idi ol bî nişan cihâne: Yahya; Henüz yer gök yoğidi cümle güft mensûh idi ★ Âşık ma'şuk tapduğı ol bî nişan cihâne: Nûru Osmânî (16) Bu beyit, yalnız Nûru Osmânîdedir). (17 - 17) nişanun nişan: Yahya; Görür kendüsi görmez nişanun kimse virmez: Nûru Osmânî, (18) anınçün: Yahya (vezin bozuk).

XVI.

Eski yazmalardan yalnız B. Râif'in nüshasında vardır (2.b - 3.a).

XVII:

Fâtih (171.a - 172.a) Yahya Efendi; Râif'in divanında var (36.b).

(1) Yine ol kışın sertliği: Râif, (2) Yine rahmetdür bî kıyâs: Fâtih, (3 - 3) ot-u şecer sundı yine: Râif, (4) dirildiler-ü bitdiler: Fâtih, (5) eyledi: Fâtih; Yahya, (6) Yine seher mergızarı hoş akar esrük suları: Fâtih, (7) Yine görün kök donanup: Fâtih, Yahya, (8) donı: Yahya, (9) durup: Fâtih; konup: Yahya, (10) Sözüm yaz-u kışçün değül vallahi bu düşçün değül: Fâtih, (11) Her yeniyi: Yahya, (12) ma'şukanun: Yahya, (13) (Fâtihte bu mısraın yeri açıktır, yazılmamıştır), (14) fakr-u: Yahya, (15) (Bu mısrâ da Fâtihte yazılmamıştır), (16) süsdi: Yahya.

XVIII:

Yalnız Nûru Osmânîde bulunan bu şiir (195.a), bizçe Yunus'undur.

XIX

Bu şiir; Râif (16.a - 16.b), Fâtih (162.b - 163.a), Ritter (S: 25), Nûru Osmânîde (181.b) ve Yahya Efendide (162.b - 163.a) vardır.

(1) Yedi nesneden birisi: Fâtih; Yedisinden bir dürlüsi: Nûru Osmânî, (2) Bir nesne eksük gerekmez: Fâtih; Kanâat-u sabr-u müdam gerek yola gidenlere: Nûru Osmânî, (3) Evvelki nişanı budur: Râif, (4) dilleri: Ritter, Nûru Osmânî, (5) Yirenler yirini kaldı yer değmedi yirenlere: Fâtih, (6) siz de benzemenüz: Nûru Osmânî, (7) (Bu beyit, Râif'te yoktur). (8) hevâsetden: Râif, (9) (Bu beyit, Râif'te yoktur). (10) Yunus yedi nişan didi evet üçüni gizledi ★ Anı dahı diyivirem: Fâtih: Ey bîcâre miskin Yunus yedi dürlü nişan di ★ Üçin dahı diyüvirem: Râif; Yunus yedi dürlü nişan didise üçi gizlüdür: Nûru Osmânî.

XX:

Bu şiir, Râif'in nüshasiyle (30.b - 31.a) Yahya Efendi'de vardır.

(1) İste: Yahya, (2 - 2) eylegil ere: Yahya (umumiyetle böyledir): (3) Sildir gönlünün: Yahya, (4) (Bu beyit, Râif'te yoktur); (5) Evliyâdur: Yahya, (6) (muamelesi. Vezin bakı-

mından böyle okunması lâzım olduğu gibi imlâsı da böyledir). (7) (Bu beyit, Yahya'da yoktur). (8) (Bu beyit, Râif'te yoktur. (9, 10) (Bu iki beyit, Yahya'da yoktur). (11) cihan: Yahya.

XXI:

Eski yazmalarda olmıyan ve yalnız Nûru Osmânîdeki mecmuada (190.a) ve yeni yazmalarda bulunan bu şiirin Yunus'a aidiyeti şüphelidir.

XXII:

Eski yazmaların hepsinde vardır; Fâtih (163.a - 164.a), Râif (66.a - 66.b), Ritter (S: 25), Yahya Efendi'de var.

(1) Meskenetden buldılar: Râif; Miskinlikde buldılar: Fâtih, (2) yitdiler: Fâtih, (3) dembedem: Râif, (4 - 4) bilmez ki hâli nice: Râif, (5) bir: Ritter, (6) münâfık: Râif, (7, 8, 9) (Bu beyitler, Ritter ve Fâtih'te yoktur). (10) Şer sanırsan ayruğa anı bilesin sende: Râif; Sen sana ne sanursan ayruğa da anı san: Fâtih, (11) (Fâtih nüshasında bulunan bu beyit, diğer nüshalarda yoktur). (12) azuban: Fâtih.

XXIII:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Râif'in nüshasında vardır (30.a - 30.b).

XXIV:

B. Râif'in divaniyle (38.b, Noksan), Fâtih (160.b - 161.a) ve Yahya Efendi nüshalarında (H: 9) ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (181.a) vardır.

(1) gönlün: Nûru Osmânî, (2) evine: Râif, (3) Kimseyçün: Nûru Osmânî; Biriyçün: Fâtih; İşiyçün: Yahya, (4) Kaçan ola müslüman zihi: Yahya. (Bu beyit, Râif'te yoktur); (5) aradan nesneyi: Fâtih, (6) budura yatlu pîşe; Zihi kim yatlu pîşe: Yahya; (beşe: Nûru Osmânî), (7) Yarın Hak dîdârını görmeyiser üç kişi: Fâtih, (8) Gammaz-u nemmam kulak urandurur ey paşa: Râif, (9) Yunus'dan: Yahya, Fâtih, Nûru Osmânî, (10) Bu bir iki kaç kelâm ma'nidür başdan başa: Nûru Osmânî (Bu beyit, Râif'te yoktur).

XXV:

Râif'in divaniyle (51.a - 51.b), Fâtih (176.a - 177.a) kütüphanesindeki divanda ve Yahya Efendi ile Nûru Osmânî'de (185.a) var.

(1) gine: Fâtih K., (2) Işk sözin: Fâtih K. , (3) pâdişeh:

Fâtih K., (4) Işk sözlerin can canları eyler hayran: Fâtih K. (Vezin düşüktür). (5) girmezler: Râif, (6) anınçün: Râif, (Vezin bozuktur). (7) oldur, (8) oldur: Fâtih K. (Vezin bozuluyor). (9) beyan: Râif, (10) yolumuza: Râif, (11) değmeler: Fâtih K., (12) Şol yakımı biz yakduk: Fâtih K. (13) bırakduk: Râif (Vezin bozuluyor). (14) ulumuza: Râif, (15) ışk göllerine: Fâtih.

Ol ben sevdiğüm nigâr nidem (1) ol benden fârığ
Ne virüb hoş görünem iki cihandan fârığ
Kimden kime varayım (2) ahvâlüm söylemeğe (3)
Sözüm kime diyeyim sözden lisandan fârığ (4)
460. Cihanda kim giriser bu işün arasuna
Ye kim hükmidebile sultan-u handan fârığ
Gerekse zâhid (5) olam bin yıl ibâdet ile (6)
Gerekse kâfir olam küfr-ü îmandan fârığ
Gerekse ehl-i millet farızasın bekleyem (7)
Gerekse şöhret kovam (8) şöhret-ü dinden fârığ (8)
Gerekse illiyyinde (9) yüzbin kez minber uram
Gerekse şirk besleyem sıdk-u gümandan farığ
Nice ticâret ile (10) kisib gösterem ana (10)
Şöyle tüvangerdür ol assı ziyandan fârığ (11)
465. Nicesi kulluğile sevilibilem ana
Hâs-u âm anı sever cümle sevenden fârığ (12)
Anun gibi ma'şuka kim gönül verdiyise (13)
Bî aded (14) tertib gerek ol andan bundan fârığ
Yunus sen sever isen hakîkat ma'şukayı
Dervişlik ile gel ol kevn-ü mekândan fârığ (15)

Bay Râif (45.a - 45.b), Fâtih (100.a - 100.b) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) gr kim: Yahya, (2) varayım: Râif, (3) söyleyeyim: Râif, (4) Sözümi kim diye ana sözüm lisandan fâriğ: Râif; Sözüm kim diye ana: Yahya, (5) müslüman: Fâtih (vezin düşer), (6) kılam: Fâtih, (7) Eğer ehl-i milletle fariza şart bekleyen: Fâtih, (8 - 8) gerekse dinden fâriğ: Râif, (9) ilm-i dinde: Râif, (10 - 10) kisb gösterem ben ana: Fâtih, (11) Şöyle kadirdir ol kim sûd-u ziyandan: Fâtih, (12) Ol hep sevenden: Fâtih; ol cümlesünden: Yahya, (13) Anun gibi mâşukaya kim kendözün virdiyse: Fâtih (vezin bozuktur), (14) harbiyetten geçmek gerek: Fâtih (bozuk), (15) Fâriğ ol cümlesinden kevn-ü mekândan: Fâtih.

H

Hak'dan inen şerbeti içdük Elhamdü lillah
Şol (1) kudret denüzini geçdük Elhamdü lillah
Şu karşıki dağları mişeleri bağları
Sağlık safalık ile aşduk Elhamdü lillah
Kuruyıduk yaş olduk (2) ayağ idük baş olduk
Kanatlanduk kuş olduk (3) uçduk Elhamdü lillah
Varduğumuz illere şol safa gönüllere
Baba (4) **Tapduk** ma'nisin saçduk Elhamdü lillah
Beri gel barışalum (5) yad (6) isen bilişelüm
Atumuz eyerlendi eşdük Elhamdü lillah
İndük Rumı kışladuk çok hayr-u şer işledük
Uş bahar geldi (7) göçtük elhamdülillâh
Dirfillü pınar olduk irkildük ırmağ olduk
Akduk denüze dolduk (8) taşduk Elhamdü lillah
Tapduğ'un tapusunda (9) kul olduk kapusunda (10)
Yunus miskin çiğidi bişdük (11) Elhamdü lillah

Fâtih (159.b - 160.b) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Şu: Fâtih, (2) kanatlanduk kuş olduk: Fâtih, (3) Bir birmize eş olduk: Fâtih, (4) Halka: Fâtih, (5) irişelüm: Yahya, (6) yâr: Fâtih, (7) Uş yine bahar geldi: Yahya, (8) dalduk: Yahya, (9) kapusunda: Yahya, (10) tapusunda: Yahya, (11) bişdi: Fâtih.

I — İ

I.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Kime gönül virdüm ise (1) benüm ile yâr olmadı
Halüm bilüp derdüm sorup bana vefadar olmadı
Hak'dan meger (2) takdîr idi gönül (3) aşık oldı sana (3)
Hiç kimsene (4) bencileyin derde (5) giriftâr olmadı
Işkdan (6) degül şikâyetüm (6) gerçi tâliimdendürür
Kendü yolın aramayan (7) câhildür ol (7) er olmadı (8)
Işk bir ulu hil'atdurur bir niçeye virür (9) Çalab
Bir niçeler mahrum kalup (10) ışkdan haberdar (11) olmadı
Işk bir ulu nazardurur âşık canı dîdardurur (12)
Işka (13) düşmedük gönüller vîrandürür şâr (14) olmadı
İbrâhim'e Nemrud odın ışkdur gülistan eyleyen
Işkdan çün irdi bir (15) nazar gülzar (15) oldı nâr olmadı
Yaradıldı (16) yir ile gök Muhammed'ün dostlığına (17)
Levlâk ana delildürür (18) ansuz bu gök yîr olmadı
Işkda kahırlar çok olur âşıklara gayret muhâl
Yunus aşık (19) oldun ise âşıklara âr olmadı

II.

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Müselmanlar zemâne yatlu oldı
Halâl yinmez (1) haram kıymetlü oldı
Okunan Kur'an'a kulak tutılmaz
Şeytanlar semirdi kuvvetli oldu
Haram ile hamir tutdı cihânı
Fesad işler iden hörmetlü oldı
Kime kim Tanrı'dan haber virürsen
Kakır başın salar hoccetlü oldı

Şagir üstâd ile arbede kılur
Oğul atayile izzetlü oldı
Fakirler miskinlikden çekdi elin
Gönüller yıkuban heybetlü oldı
Peygamber yîrine geçen hocalar
Bu halkun başuna zahmetlü oldı
Dutulmaz oldı Peygamber hadîsi
Halâyık cümle Hak'dan utlu oldı
Yunus gel âşık isen tevbe eyle
Nasûh'a tevbe ücı kutlu oldı

III.

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün

Eşkere kıldum (1) bu gün pinhânumı
Can vırüben buldum ol cânânumı
Can gönül hayran kılupdur ma'şuka
Ma'şuk ile sürerem devrânumı
Derd gerekdür derd gerekdür derd gerek
Kim gerek derde virem dermânumı
Bî mekânam anun içün dünyede(2)
Kimsene bilmez benüm mekânumı
Kânı buldum-u niderem ayruğı
Yağmaya virdüm bu gün dükkânumı
Tup benüm çevgânı aldum çalaram
Kim ala bu tûpdan çevgânumı
Yir benümdür gök benümdür arş benüm
Gör nicesi germüşem sayvânumı
Yunus oldıysa adum pes ne aceb
Okuyalar bu benüm dîvânumı

IV.

Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

Âşık mıdur ol ma'şuk içün virmiye cânı
Âkilmidür ol dünyeyile isteye anı

Âdem midür ol ömrüni kullukda geçürmez
Ârif midür ol anlamaya sûd-u ziyânı
Âlimmidür ol ilmüne lâyık ameli yok
Câhilmidür ol ışka sata iki cihânı
Âbidmidür ol işlemedi tâat-u ihlâs
Fâsık demenüz kendözüni suçlu bileni
Esrük midür ol kadehi nûşitmedi dostdan
İyü demenüz gaflet ile nefse uyanı
Gönül midür ol hikmeti kılmadı tefekkür
Yâ gözmidür ol yaş yirine dökmeye kanı
Miskin **Yunus**'un sermayesi yokdur ilâhî
İllâ sevicidür seni ışk ile seveni

V.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İy yârenler aydımazam cânum neye talduğunı
Dil ile vasf idemezem gönlümi kim alduğunı
Gönlüm tolu sığmaz dile âşıkdur (1) ol kim hâl bile
Işk nicesi virdi yele (2) anlayamaz nolduğunı
Işkdan haber bilenlerün (3) ışk derdile tolanların
Küfri iman olanlarun ayıblaman güldüğüni
Ağlamak gülmek âşıka dirilmek ölmek âşıka
Kahr ile lûtfı bir bilür bilmez melûl olduğunı
Işk **Yunus**'ı eyledi lâl **Yunus** kanı ışka halâl
Kon varın itsün pâymâl görmesün (4) ayrulduğunı

VI.

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Benem zârî kılan şol yâde karşı
Gönülden can viren dildâre karşı
Giceler subha dek hayrân-u mestem
Oluban muntazır dîdâre karşı

Sehergâhun durup zâri kıluram
Sanasun bülbülem gülzâre karşı
Alaldan canumı ışk-ı ilâhî
Benem Mecnun gibi âvâre karşı (1)
Cemalün şem'ine pervâne gibi (2)
Yakaram (3) perr-ü bâli nâra karşı (4)
Anun ışkı şarâbın nûşidelden
İrîşür yüreğüme yâre karşı (5)
Bu gün Mansur benem ışkun yolında (6)
Yüriyüp çerhuram şol yâre karşı (7)
Bîçare (8) bülbülem dost bağçesinde
Varam direm haber şol yâre karşı (9)
Aşık Yunus bu gün gurbetde kaldı (10)
Ki ışkı söyledür agyâre (11) karşı

VII.

İrenlerün gönlünde ol sultan dükân açdı
Nice bizüm gibiler anda konuban geçdi
Cümle irenler uçdı tağlar yazılar geçdi
Işk kazanuna düşdi kaynayubanun bişdi
Bu dünyanun meseli benzer murdar gövdeye
İtler murdara düşdi Hak dostı kodı kaçdı
Âşık mı diyem ana can terküni urmadı
Âşık ana diyeler kim melâmete düşdi
Yine esridi **Yunus Tapduk** yüzin görelden
Meğer anun gönlinden bir cür'a şerbet içdi

VIII.

eBni melâmet eyledi bu ne acab sevdâyıdı
Endişe yok gönlümde hem bu can eli andayıdı
Gönlüme ol tolmışıdı canum anı bulmuşıdı
Şehrüne (2) ol konmuşıdı ma'şûk bizüm evdeyidi

Ne kutlu dem idi bu dem ne gussa varıdı ne gam
Endişe yok gönlümde hem bu can eli andayıdı
Biz nur yazı yaylar idük ilm-i ledün söyler idük
Dostlarımuz toylarıdük kudret hanı andayıdı
Arşdayıdı seyranımuz nurdanıdı sayvanımuz
Anda bu bizüm cânımuz Mustafâ canındayıdı
Yoğıdı hem levh-u kalem ne onsekizbin bu âlem
Ol demde Havvâ vu Âdem ne ad-u ne (3) sandayıdı
Geldük bu mülke behâne seyreyledük hoş şâhâne
Sefer kıluruz uş yine vatanımuz andayıdı
Hüseyn idi **Mansur** idi (4) nâgâh gördi ol sûreti
Kendün Hakk'a ısmarladı **Bağdad**'da dek gavgayıdı
Yunus gel imdi bu zaman dost yolına terkeyle can
Tâ kim olasın câvidan çünki evel andayıdı

IX.

Evvel dost bizden yana (1) bilmezüz (2) nice bakdı
Bu vücudum şehrine bir hoş nazar bırakdı
Gözüm anun yüzünden nice giderübilem (3)
Şol şîrin (4) keleciyle gönlümi şöyle yakdı (5)
Kimdenöğüt istersem sabır (6) gösterür bana
Sabrımun perdesini (7) mahabbet odı yakdı
Sabırla benüm işüm nice varısar başa (8)
Şol dostımun nevahtı canuma can bırakdı (9)
Sevdiklü sevdügiyle bile kopısar yarın
Benüm işüm yarına göymez bu gün (10) suyakdı
Yunus sever dostunı canundan anun içün (11)
Kişi neyi severse canı ana uyakdı (12)

X.

İster idüm Allah'ı bildüm ise ne oldı
Ağlarıdum dün-ü gün güldüm ise ne oldı

İrenler meydanında yuvarlanur top idüm
Pâdişah çevgânında kaldum ise ne oldı
İrenler sohbetünde deste kızıl gül idüm
Açıldum ele geldüm soldum ise ne oldı
Âlimler ulemâlar medresede buldısa
Ben harabat içünde buldum ise ne oldı
İşit **Yunus**'ı işit yine delü oldı hoş
İrenler ma'nisine taldum ise ne oldı

XI.

Andan berü kim ışkun benümle yoldaş oldı
Rahman yolına beni göstermeğe baş oldı
Canum üzere turdı Rahman çerisin derdi
Şeytan elini urdı key yağma teraş oldı
Işk nefs eline akdı ne buldıyısa yakdı
Kibir kal'asın yıkdı anda çok savaş oldı
Dost yüzin ıyan gördüm sır haberlerin sordum
Didi gizli bilmezsin uş söyledüm faş oldı
Işk aldı elüm benüm gösterdi toğrı yolum
Hakk'a şükür ki hâlüm bayağıdan hoş oldı
Anlar ki göz açdılar bu dünyeden geçdiler
Ahrete ulaşdılar menzilleri arş oldı
Bunlar bunda kaldılar dünyeye aldandılar
Yalancılar aldılar hep bunlar kulmaş oldı
Ölenler hâlin bilmez göz açup önin dermez
Miskin **Yunus Emre**'nün meger bagrı baş oldı

XII.

Kaçan ol mahbub-ı cihan benüm gözüme tuş oldı (1)
Gönlüm cânum virdüm ana ışkı bana yoldaş oldı (2)
Gönlüm aydur benem kulı cânum aydur benem kulı
Hiç bilmezem (3) kimündür ol (3) ara yirde savaş old

Bu ikisi arasunda bildüm devlet benüm imiş
Hiç danışığum (4) yoğiken başum anunla hoş oldı
Anı seven âşıklarun söyler isem sıfâtunı
Anun ışkı urganunda koyundan da yavaş oldı (5)
Bir dem anunla dirligüm bin ömrümden iyü imiş
Andan ayru geçen günüm yüregümde bir baş oldı (6)
Her kancaru bakar isem (7) oldur gözüme tuş olan (7)
Önüm ardum sağum solum genc yaz oldı ger kış oldı (8)
Hızır İlyâs degül iken (9) ölmez dirlüge sataşdum (9)
Hergiz yimez içmez (10) iken içüm toptolu aş oldı (10)
Niçe arslan da'vi kılur ışka boyun virmemeğe
Senün ışkun zenciründen kızan evvel yavaş oldı (11)
Cümle âlemün gönlünde vardur anun mahabbeti
Anı candan sevmeyenün bil kim îmânı taş oldı (12)
Senün ışkun odı meger sıçıramaya kimseye (13)
Bir zerre degdi Yunus'a (14) cihan içünde fâş oldı

XIII.

Yine yüzüni gördüm yine yüregüm yandı (1)
Dost senün ışkun odı yüregüme dayandı
Görklü yüzüni gören gönlüni sana viren
Bellü tapunda turan ne toydı ne usandı
Gevherdür senün özün güneşden arı yüzün
Şekerden tatlu sözün her kim gördi utandı
Şu gönlüm garib idi cigerüm kebab idi
Görklü yüzüni gördüm içüm taşum bezendi
Yunus Emre bîkarar şol hub yüze intizar
Senden ayrılmaz nazar vardı yakıldı yandı

XIV.

Evvel dahı varıdı (1) canumda bu ışk odı
Eşkere itmezidüm bilürdüm kim dost kodı (2)

Dört kitabı okıyan bulmadı ışka çâre
Ne bikler ne sultanlar ne müderris ne kadı
Yir gök (3) oynar ırılmaz yeller eser deprenmez
Âkıbet şol canun kim ışkun ola bünyâdı (4)
Ben râzıyam bu yolda günde bin kez yanarsam
Şekerden dahı tatlu şîrindür ışkun dadı
Işk anadan doğmadı kimseye kul olmadı
Hükmine (6) kıldı esir cümle biliş-ü yâdı
Işka mecnun olanlar assı ziyandan fârıg
Korkmaz ıssı sovukdan pes ne biliser odı (7)
Ezelde benüm fikrüm Enel Hak idi zikrüm
Henüz dahı toğmadın ol Mansûr-ı Bağdâdî (8)
Işka düşen kişinün melâmetlukdur işi (9)
Anun içün bednamdur miskin Yunus'ın adı

XV.

Ol (1) geçidün korkusı (2) uş (3) beni yoldan kodı
Geçemez değme kişi (4) köprüsin kıldan kodı
Yirde gökde ol dostın hikmetleri bî pâyân
Hikmetüne dalaldan uş beni kalden kodı (5)
İnd' öküzi ol lâin (6) al ile azdırmağa
Sinek ile Hak Çalab öküzi elden kodı (7)
Öküz taşun üstünde taşı balık (8) götürür
Balık suyın içinde binasun yilden kodı (9)
Dostın etegün dutan dost ile bazardadur (10)
Bazar iden dost ile bazarun elden kodı (11)
Ol karanu cehennem âşıka köşk-ü saray (12)
Kula andan (13) suâl yok küli suâlden kodı
Dosta âşık olanun güci söze ne yeter
Güci sözüne yeten sözüni dilden kodı (14)
Ol Meryem oğlı Îsâ durup dosta giderken (15)
Şol bir yarımca iğne (16) Îsâ'yı yoldan kodı

Yunus ayruk (17) dimegil dostı gerçek severin (18)
Dostı (19) gerçek sevenler (19) benlüğin elden kodı

XVI.

Kemdürür yoksullukdan niçelerün varlığı (1)
Bunca varluk var iken (2) gitmez gönül darlığı
Batmış dünya malına bakmaz ölüm hâline
İrmiş Karun mâlına zihî iş düşvarluğı
Bu dünya kime kaldı kimi berhurdar kıldı
Süleyman'a kalmadı (4) anun berhurdarluğı
Süleyman zenbil ördi kendi emeğin yirdi
Anun ile (5) buldular anlar berhurdarluğı (5)
Gel imdi miskin **Yunus** varın Hakk'a (6) harceyle
Gördin elünden (7) gider bu dünyanun varluğı

XVII.

Gerçek âşık oldın ise gel ışk kitabından okı
Can gözüni açdın ise hakîkat bulasın Hakk'ı
Değme âlimler okımaz bu âşıklar kitabunı
Zira ki ol yazmış anı ezel ebed oldur bâkî
Âşıklarun arş yüzünden mâşukı gitmez gözünden
Dâimâ okur sözünden zira kim oldurur fakı
Şeyh-u dânişmend-ü fakı gönül yapan bulur Hakk'ı
Sen bir gönül yıkdun ise gerek ise yüz yıl okı
Yunus âşık oldun ise mâşukunı buldun ise
Mâşukunı bulan kişi yokdur hiç nesneden bâki

XVIII.

Bana namaz kılmaz diyen ben kıluram (1) namazımı
Kılar isem kılmaz isem ol Hak bilür niyâzımı
Hak'dan artuk kimse bilmez kâfir müselman kimdürür (2)
Ben kıluram namazımı Hak geçürdiyse (3) nâzımı

Ol nâzı dergâhdan geçer ma'ni şarabundan içer
Hicabsuz can gözin açar (4) kendisi (5) siler gözümi
Dost bundadur bellü beyan (6) gördüm dost didarun ıyan (6)
İlm-ü hikmet okuyanun buna degindür azimi (7)
Gizli sözi şerheyleyüp dürlü nükteler söyleyüp (8)
Değme ârif (9) şerhitmeye bu benüm gizlü râzımı
Gözüm ma'nisine irüu (1) bî nişandan haber virün (11)
Dertlü âşıklara sorın (12) benüm bu derdlü sözümi (12)
Derd âşıkun dermanıdur (13) dertlü âşıklar ganidür
Kadir-u kudret ünidür işiden dir avâzımı (14)
Dost isteyen gelsün bana (15) göstereyin (16) dostı ana
Budur (17) sözüm önden sona ben bilürem kendözimi (18)
Yunus imdi söyle hakkı mnkir dutsun (19) sana dakı (20)
Pişir kurtar Hak hânını ârifler (21) datsun tuzumı (21)

XIX

Işk bezergeni sermeye cânı
Bahadır gördüm câna kıyanı
Zihî bahârdır can terkin urur
Kılıç mı keser himmet giyeni
Kamusın bir gör kemterin er gör
Ölü görmegil palas giyeni
Tiz çıkarurlar fevkal'ulâya (1)
Bin Îsâ gibi dîne uyanı
Tiz indirürler tahtessarâya
Bin Karun gibi dünye kovanı (2)
Âşık olanun nişanı vardur
Melâmet olur bellü beyânı (3)
Atlası kodı palası giydi
İbrahim Edhem sırdan duyanı (4)
İlmüm var diyü magrur olmagıl
Hak kabûl itdi kefen soyanı (5)

Çün Mansur gördi ol benem didi
Oda yakdılar işitdün anı
Oda yandırdun külüm savurdun
Eyle mi gerek seni seveni
Zinhar iy **Yunus** gördüm dimeğil
Oda yakarlar (6) gördüm diyeni

XX.

Yir altına varur ise ayru degül âşık cânı
Sorın cümle âşıklara kıldan kıla bilür anı
Evvel âhır Hayy-ül Kayyûm âşıklara mâşuk idi
Aklun var ise hisâb it geçmeyiser ışk devrânı
Tuzağa düşmüş kuş gibi cânından bezmişdür âşık
Anun içün can boyuna düşmüşdürür ışk urganı
Her kim âşıkam diyüben hasret geçirür var ise
Gözi hicabludur anun görünmedi ışk cihânı
Îmanludur cümle âlem sevdiklü sevdüğiyile
Siz kamunız tanık olın ki ışkdur **Yunus'*un*** cânı

XXI.

Işk ile ister idük (1) yine bulduk ol (2) canı
Gönlek idinmiş giyer sûret ile bu teni
Girmiş sûretde (3) gezer cümle işleri düzer
Girü kendüye söyler gevher ile bu kânı
Bu dünya bir (4) bazardur sûretler (5) dükân olmuş (5)
Bu dükâna girüben oldur satan bu kânı
Bir niçeler kayırur (6) bunca malum kaldı dir
Viren oldur alan ol sormaz (7) nedür ziyanı
Yunus imdi sen senden ayru degülsün candan (8)
Sen sende bulmaz isen (9) kanda bulasun anı

XXII.

Gerçek âşık olanlarun keman dostı sever canı
Karar itmez öğüt ile bulmak ister ol Sübhan'ı
Âşık kişi öğüt bilmez size öğüt assı kılmaz
Unudur kibr-ü kînini mâşuka terkider cânı
Gerçek âşık olanlarun yüzünde nişanı olur
Dün-ü güni durmaz akar gözleri yaşınun kanı
Bu cümle âlem sevdügi bu dîn ile bu îmandur
Vallahi ışksuz gerekmez şol din ile şol îmânı
Yunus yüzin kaldırmagıl âşıklarun ayağundan
Fidi eyle yüzbin cânı anda bulasun sultanı

XXIII.

İy dünyâya aldanan hayr ile ihsan kanı
Unutdın bu ahreti şefakat îman kanı
Kimde ki şefkat vardur rahmet dahı andadur
Şimdi bir gözi açuk Sünnî müselman kanı
İbrahim Halil geldi Kâ'beye bünyad urdı
Oğluna biçak çaldı İsmâil kurban kanı (1)
Şeddad bir uçmak yapdı Nemrud göke ok atdı
Karun'ı da yir yutdı Âdil Nûşirvan kanı (2)
Kim ki istedi buldı kulluğı tamam oldı
Ki Mısra sultan oldı Yûsuf-u Ken'an kanı (3)
Rasûl mi'raca ağdı gökden yire nur yağdı
Habîbüm diyü andı ol Fahr-i cihan kanı
Ebu Bekir'le Ömer yüzleründen nur tamar
Sînesi oldu Kur'an Osmân-ı Affa kanı
Biner idi Düldül'e belünde Zülfekarı
Anlar aşdı bu dîni Aliyy-i arslan kanı
Çalab Tanrınun hası hazretde geçer nâzı
Peygamberün amusı Hamza pehlevan kanı (4)

Cüneyd-i bağdâdi vü Şiblî vü Ma'ruf Karhî
Anlar vardı bu yolı şimdi ol erkan kanı
Bâyezîd-i Bıstâmî yedi kat gök seyrânı
Ol erenler sultânı gevher-i ma'den kanı
Geçdi bunlarun cağı dünya kahrun ocağı
Ebül Müslim nacağı sâhib-i kıran kanı
Bir güli ele getür feragat ol geç otur
Konya şehründe yatur on iki sultan kanı
Fakih Ahmed Kutbüddin Sultan Seyyid Necmüddin
Mevlânâ Celâlüddin ol Kutb-i cihan kanı (5)
Ol Seyyid Ahmed Kebîr müyesserdi ana nûr
Ayalleri cümle şir ol hulk-ı merdan kanı (6)
Yunus Emre aç gözin toprak eylegil yüzin
Sana dahı diyeler ciğeri büryan kanı

XXIV.

İşbu vücud bir kal'adur akıl içinde sultanı
İşbu gönül bir hazîne ışk dutmuşdur bekler anı
Nazar üzre dil tapucı cümlesi akla tapıcı
Akıldur işler yapıcı eyler cümle avadanı (1)
Akıı başda iş bitirir nazar gözden bakar görür (2)
Akıl gönül içre durur ol üç haslet (3) besler canı
Akıl taht eyledi başı şöyle bilir her bir işi
Dünya içre âkil kişi (4) değmez kimseye (4) ziyanı
Başdur bu (5) vücudın şâhı başdur aklun (6) tahtıgâhı
Katı boşmagıl nigâhı boşudur aklun düşmanı
Eğer katı (7) boşar isen boşun nefse koşar isen
Nefs hâline düşer isen ol başdaki akıl kanı
Akıl gitdi boşu geldi akıl evin boşu aldı
İmdi sultan boşu oldı göze göstermez cihanı
Eğer tama' kılur isen gördigüne kalur isen
Nefsün gümrah kılur isen nazar dahı oldı fânî (8)

Nazar gitdi tama' kopdı nazar yirin tama' tutdı
Bakduk yirde fitne bitdi işletdi dîn-i nefsânî
Nazar dahı gözde olur kimde ne var bakar görür (9)
Tama' ana duşman olur gözden savar (10) ol nişânı
İmandurur can çırağı gövdedürür can durağı
Kînedür îmâna yağı gelse giderür îmânı
Eğer kîne tutar isen gitdi senden îman dahı
Billâhi ol Tanrı hakkı yokdur bu sözin yalanı
Yunus ışkun artadursun cânun göynüp dütedursun (11)
Üstad (12) aybun örtedursun oldur üstadlar (13) sultanı

XXV.

Halâl kıldı (1) ma'şuka âşık kendü kanını
Ma'şuk nakşından (2) okur ışk eri kur'anını
Yârdan ayru olunca asılup ölmek yeğdür
Âşık kendü bırağur boynına urganını
Gitmez âşık gözünden (3) hergiz ma'şuk hayali
Nitekim Zelha verür Yusuf'ın nişânını
Dirlik budur âşıka ma'şuk yolında ola (4)
Sorarlar ise aydam âşıkun (5) burhânını
Belkîs ile Süleyman ışka düşdi bir zaman
İsteyüp bulmadılar bu derdün dermânını
Gökdeki Hârut Mârut ışk içün indi yire
Zühre yüzin göricek unutdı Rahmânını (6)
Güzaf görmen siz (7) ışkı kime uğradıyise (8)
Sultanı (9) iltür başdan (9) yitürür hanmânını
Ferhad bu ışk yolında başın külünge tutdı
Husrev Şîrin derdünden dosta virdi cânını (10)
Leyli'yile Mecnûn işi (11) acebdür halka
Abdürrazzak terkitdi ışk içün îmânını
Zemâne vefâları cefâ gelür **Yunus'*a*** (12)
Bir doğrı yâr bulıcak fidî kılur cânını

XXVI.

Bakdığum yüzde gördüm Tapduğ'ımun nûrını
Maksûdım bu gün bildüm niderem ben yarını
Yarınum bu gün bana hoş bayram düğün bana
Düşde gelir ün bana işidün ahbarımı
Dostın haberi bile nefsün sana yâreyle
Bak dosta yarak eyle bu vücûdın şehrini
Vücûda gelmeyünce kimse Hakk'ı bilmedi
Bu vücûddan gösterdi dost bize didârını
Erin dîdârın gördüm güman terkini vurdum
Dost bağçesine girdüm öğerem gülzarını
Dostın yüzi gül bana âşıkam bülbül ana
Kaykımazam dört yana çün buldum ışk erini
Elestü bi Rabbiküm Hak'dan nidâ gelicek
Mü'minlerBelî diyüp itdiler ikrârını
Yunus küfür elünden şikâyete geldiler
İ sultânum gerçek er kes gider zünnârını

XXVII.

Kime ki dost gerek ise ben diyem (1) ne kılasını
Terkeyleye kendözüni hiç anmaya nolasını
Resimdürür (2) âşıklara dost yolında (3) kurban olmak
Şükrâne tutar ışk eri dosta kurban olasını (4)
Lâyık degül değme cana dost yolunda kurbanlığa (5)
Minnet tutar gerçek âşık canunı dost alasını (6)
Dost yolına günülene girü (7) Dönmek olmayısar
Bilmezmisün gayretsüze dost-u düşman gülesini (8)
Her kim âşık olmadısa kurtulmadı mekr elünden
Cümlesini ışk eridür dünya ahret belâsını (9)
Dost yolına giden kişi terkeyleye kendözüni (10)
Dost yağmalar can şehrini (11) alur (12) gönül kal'asını
Sûret gözi ne görişer dost meclisi kandaluğın (13)
Can kulağıdur işiden bu âşıklar nâlesini

Bu dünyede dostdan artuk **Yunus** nesneyi (14) sevmedi (15)
Bilmezmisin kamusını senden girü kalasını (16)

XXVIII.

İy yârenler (1) kim işitdi âşık tevbe kılduğunı
Ye kim işitdi denüze od düşüben tutduğını (2)
Şâhum senün ışkun odı düşdi gönül deryâsuna
Aceblerler kaynayuban ma'rifetler bitdüğüni (3)
Yüzbin Îsî yile Musî ışkunda sergerdan gezer
Aceblerler beni dahı ışk nihengi yudduğunı
Yüzgeçlük oğrenmeyen (4) kul (5) ko girmesün bu denüze
Işk deryası dibsizdürür aceblemen batduğunı
Sarrafluğı öğrenmeyen bu (6) gevheri boncuk sanur (6)
Varur virür yok nesneye bilmez neye satduğunı
Her kim anun dîdârunı bunda (7) ıyan görmez ise
Yarın ol sergerdan geze hiç bilmeye nitdügüni
Yunus aydur er kulıyam (8) tapduğımuz dost yüzidür
İşbu söze inanmayan (9) idebilsin itdüğüni (10)
Dostı göricek sevenler ışka ulaşur canları

XXIX.

Kendüye hayran eylemiş ezel ebed dost bunları
Âramum yok irte gice dün-ü gün maksûd ol hoca
Anun içün ışk gelicek tahtundan yıhar hanları
Dost elünden ol er şahı aldı içdi ışk şarabun
Anunçün getüre ahı dost fırakundan hanları
Âşıkam diyen canların bağrı kebabdur anlarun
Gözlerünin akar yaşı cigerinündür kanları
Âşıkam diyen canlarun nişanı vardur anlarun
Eti teni arı olur hem palas olur donları

XXX.

Dost yüzüni göriceğiz artar gözlerimün nûrı
Uçmak nazarıma gelmez ne hud hezaran bin hûrî

Dost gözümün nurıdurur bu gönlümün seyridürür
Bir dem ansuz olımazam canum anunladur diri
Ol dost iledürür benüm dün-ü güni münâcâtum
Ben kandaysam dost andadur niderem **Mûsî-vu Tûr'ı**
Oldostdurur kamularun hâcâtunı revâ kılan
Var hâcetün anda dile dergâhuna yüzi süri
Eğer gerçek âşık isen beklegil bu sır sözüni
Bir sözden oda atdılar miskin **Hallâc-ı Mansur'ı**
İşbu sözüm anlamayan aydam sana neye benzer
Hayvandurur anun gibi tağda yürür süri süri (1)
Yunus gerçek âşık isen ırılmadan toğrı durgıl
Irılmadın toğrı varan ol göriserdür dîdârı

XXXI.

İrenler bir denüzdür âşık gerek talası
Bahrı gerek denüzden girüp cevher alası
Gine biz bahrı olduk denüzden gevher alduk
Sarraf gerek gevherün kymetini bilesi
Yürü var epsem olgıl ne simsarluk satarsın (1)
Âlî gibi er gerek işbu sırra iresi
Muhammed Hakk'ı bildi Hakk'ı kendüde gördi
Cümle yirde Hak hâzır göz gerekdür göresi
Bile rızkunı Hak'dan Nahnü Kasemnâ (2) pinhan
Nefsin bilmiş er kerek göz hicabın silesi
Didüm işbu **nefesi** âşıklar hükmiyile
Bahıllıksuz er gerek bir karara turası
Âlimler kitap düzer karayı aka yazar
Gönüllerde yazılur bu kitabun sûresi
Süri hey sofî zerrak ne sâlusluk satarsın
Hak'dan artuk kim ola kula dilek viresi
Hak turağı gönülde âyâtı var Kur'anda
Arşdan yukarı canda ışk burcunun kulesi
Şöyle delü olmışam bilmezin dünden güni
Yüreğümde işledi ışk okınun yâresi

Gel imdi miskin **Yunus** tut irenler etegün
Cümlesi miskinlikde yokluğımış çâresi

XXXII.

Menzili rak bu (1) yolun bu yolı kim varası
Müşkili çok (2) bu halün (3) bunı kim başarası
Bu yola yarak (4) gerek (5) eksik gerek çok gerek (5)
Key demür yürek gerek bu sarp yola giresi (6)
İmân aldaguçları (7) bilün vardur bu yolda (7)
Nefsüne uyanlarun gitmez yüzi karası
Yetmiş bin riya çeri vardur bu yolda bilün (8)
Nefs öldürmüş er gerek ol çeriyi kırası
Toğrılık mancınıkı (9) istigfar taşıyile
Toğrı varur ol meger yıkıldı nefs kal'ası (10)
İnce sırat (11) köprisi genez imiş (12) bu yolda
Dosta giden kişinün (13) toğrılıkdur çâresi
Kimde kim toğrıluk var (14) bilgil kim oldurur er (14)
İki cihana yeter (15) gerçek er sermâyesi (16)
Şeyh **Yunus** gelgil salâ gidelüm toğrı yola (17)
Lâyık isen gel bile vallah dîdâr göresi (18)

XXXIII.

Bu ne gülecek yirdür ağlasan a key katı
Düşdin dünya zevkine unutdın kıyâmeti (1)
Mâlı mülki koyuban kanda gidersun miskin (2)
Anca yatasun sinde görince (3) kıyâmeti
İki ferişteh ine gele karşuna tura
Günahlarunı yaza sola boynuna biti (4)
Günahlarun tartalar andan sırat' ilteler
Zebâniler tutalar figanlar ola katı (5)
İsrâfil sûrın ura ölenler diri ola
Baş açık yalın ayak ıssılar ola katı (6)
Ata oğlından beze bakmaya ana kıza (7)
Şol gün geliser bize (8) unutma arasâtı

Miskin **Yunus** sen dahi gerçeklerden olıgör
İrenler pîş'edinmiş sabr ile kana'atı (9)

XXXIV.

Ben bunda seyrider iken aceb sırra irdüm ahı
Bir siz dahı sizde görün dostı bende (1) gördüm ahı
Bende (2) bakdum bende (3) gördüm benüm ile ben olanı
730. Bu sûrete (4) can vireni kimdüğüni bildüm ahı
Bn isteyüp buldum anı (5) ol ben isem ye ben kanı
Seçemezem (6) andan beni bir kezden ol oldum ahı
Ma'şuk benümledür bile ayru degül kıldan kıla (7)
Irak (8) sefer benden kala dostı bunda buldum ahı
Degme bir yol kandan bana dağılmayam değme yana (9)
Kutlu oldı bu seferüm hoş menzile irdüm ahı
Münkir kişi duymaz anı dertlülerün sezer canı
Ben ol ışk bağı bülbülyem ol bağçeden geldüm ahı (10)
Mansûr idüm ol zamanda anun içün geldüm bunda (11)
Külümi göke savurup ben Enel Hak oldum ahı (12)
740. Ne oda yanam dağılam (13) ne dara çıkam boğulam (14)
İsüm bitince yürüyem (15) teferrüce geldüm ahı
mün'im oldum yoksul iken benüm oldı (16) kevn-ü mekân
Şarka-vü garba serteser yir-ü göke doldum ahı (17)
Suret toprakdur diyeni gönlüm kabûl itmez (18) anı
Bu toprağun (19) cevherini hazrete irgördüm ahı
Nitekim ben beni buldum bu oldı kim Hakk'ı gördüm
Korkum anı buluncaydı korkudan kurtuldum ahı (20)
Yunus kim öldürür seni viren alur gine canı
Bu canlara hükmideni kim idüğin bildün ahı

XXXV.

745. İy yârenler iy kardeşler görin beni nitdüm ahı
Ere irdüm eri buldum er etegün tutdum ahı
Canum bir gözsüz canidi içi dolu sen ben idi
Dutdum miskinlik etegün ben menzile yetdüm ahı

Korkar oldum bir (1) Tanrıdan bîzâr oldum yatlu hûdan
İşbu işüm sağıncıla ben yoluma (2) gitdüm ahı
Giderdüm gönlümden (3) kini kin tutanun yokdur dîni
I yârenler ben bu sözi uludan işitdüm ahı
Anladum kendü hâlümi gözledüm toğrı yolumı
Dutdum ulılar etegün hazrete ben (4) yetdüm ahı
Âşık isen miskin **Yunus** hazrete dutgıl yönüni (5)
Anlayana gevherdürür söz sarrâfa satdum ahı (6)

XXXVI.

Müfteilün fâilün müfteilün fâilün

Uş yine ışkun beni mest-ü harâb eyledi.
Yakdı gönül evini bağrı kebâb eyledi
Dal gibi bükdi belüm inilerüm dün-ü gün
Çekdi kemende beni çeng-ü rebâb eyledi
Ayblaman yârenler benüm zar eyledüğüm o
Neyleyeyin nideyin hükmi Çalab eyledi
Göz ile görür iken derdüm bilünmez idi
Bu ayrıluk odları beni türâb eyledi
Ger diler isen fakı tekye idin gel Hak'ı,
Nice **Yunus** gibiye Tanrı hıtâb eyledi

XXXVII.

Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün

Bülbül-i haste gül yüzin gördi arâzat eyledi
İrdi âşık ma'şukına şükr-ü beşâret eyledi
Gaflet ile yaturidüm şah nazar eyledi bana
Didi ki uykudan uyan geldi işâret eyledi
Hayli zamanda va'deye salmışidi za'îfini
Gördi gönül şikestesün yapdı imâret eyledi
Ben garibün çü hâtırun sormağa geldi şol sanem
Yapdı gönülümi benüm döndi ziyâret eyledi (1)
Gör bu Dervîş **Yunus'ı** terceman-ı lisân okur
Işka beni bu hâlde Tanrı delâlet eyledi (2)

XXXVIII.

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Zihî katre ki deryâdan göründi
Ne deryâdur ne katredür gör imdi
Aceb katre ki deryâ anda mahfî
Bu mahfî sırrını (1) sende gör imdi (2)
Murâdı on sekizbin âlemün sen
Bu gaflet pes sana (3) sendendür imdi (3)
Sana gel sen (4) seni sende bulıgör (4)
Sana bak sendeki kimdür gör imdi (5)
Hicâb-u nûr-u zulmet külli sende
Niçe sen sen nice ben ben durindi (6)
Fenâ ol kim bulasın zevk-i vuslet
Bu sözüm düşmidür sana yorindi
Sana senden yakındur aşrı tup bak
Yoran mülkiyle (7) sultan ol yorindi
Asılda âşık-u ma'şuk-u (8) ışk bir (8)
Bu birden gerçi kim (9) yüzbin (9) göründi
Eğer âyîne bin olsa bakan bir
Gören bir görünen bin bin göründi
Salâdur kime garkolmak dilerse
Yunus bu bahre gavvâs ol gir (10) imdi

XXXIX.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Ne ki senün cevrün ile geçürmişem ben günümi
Işkun odı çıkarısar arşa degin dütünümi
Işkun odı düşdı bana ben yanaram ne gam sana
Yanup içüm kül olmuşam gözetme taşra tonumı
Yanar oda dirsem giren yatluğa baş indirmeyem
Senden yüzüm döndürmeyem çün sana dutdum yüzümi
Gündüz hâlüm gören kişi kâfir ise göynür özi
Kim ne bilür ben bilürem kim nice geçer dunumı

Kasdum budur şehre girem feryâd-u figan koparam
Yine dönüben korkaram işide duşman ünümi
Aydur **Yunus** kim hakîkat ben mecnun oldum âkibet
Nola disen mecnun sıfat hoş tutadun mecnûnumı

XL

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Pâdşehler pâdşâhı ol ganî
Emr ile viribidi bize canı
Od-u su vu toprağı yili bile
Anun ile bünyad eyledi teni
Yaratdı (1) yetmiş iki dürlü dili
Arada üstün kodı müselmanı
Biz müselman **Muhammed** ümmetüne
Hıl'at virdün bize dîn-ü îmanı
Cân nurdandur nura karışısar
Ayb eleme (2) sûret olursa fânî
Zekeriyyâ ağaca sığınmağın
Bıçkı ile iki dildirdün anı
Eyyüb'ın kurda yidürdin tenüni
Sabr ile buldı o dahı dermanı
Ya'kub'ı ağladub oldın gözlerin
Yusuf'ı **Mısr**'un sen itdün sultanı
Kamuya söz söyledür ibret içün
Yunus'ı da söyledür ol Sübhan'ı

XLI

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Allah sana biribiye (1) bir gün ecel serhengini
Gele gözüne görüne (2) azdıra benzün rengini
Ayda sana emânetün vir ıssı diler ilteyim (3)
Ala senden emâneti ide senünle cengini (4)
Emâneti senden ala (5) bu gözün şöyle boş kala (5)
Günahlar (6) boynunda kala nefsün ura gülbengini

Mâlun çok ise (7) iy beşe hısımun kavmun üleşe
İledeler seni sine (8) göresün yirün (9) tengini
Seni sinünde (10) koyalar menzil mübârek diyeler
Üstüne tiz tiz (11) örteler bu dünyânun hasengini (11)
Karanu yirde olasun amelün ile kalasun
Ah idüben (12) çok çalasun âhır pişmanluk çengini
Yunus (13) var indi tevbe kıl can sende iken it amel (13)
Âşık isen kuşanıgör (14) dervişlerün palhengini

XLII

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Bencileyin gören kişi ben sevdigümün yüzüni
Deli ola (1) dağa (1) düşe yavu kıla kendözüni
Kim şükrane yetüriser bir kez anı (2) görmeklüğe
Hâşâ anı gören kişi nite ırısar gözüni (3)
Dil ile kim aydıbile (4) anun cemâli tertibün (5)
Kim can dudağ gerek dada (6) anun keleci (7) tuzunı
Kişi neyi sever ise dilünde sözi ol olur
Keksüzün söylesem gelür (8) gönlüm alanun (8) sözüni
Böyle şirin kelecile her hancaru varur ise (9)
Yetmiş iki millete ol geçüriserdür nâzını (10)
Hiç kimsene kâkiyile dostuna âşık olmadı (11)
Mahabbet burcunda komuş (12) âşıklarun yılduzını (13)
Dertsüzlere (14) benüm sözüm benzer kava yankusına
Hâldaşı bilir kişinün (15) gönlündeki şol (16) râzını
Her kim severdiyse seni ebed diri kalır canı
Her dem senün ışkun ile geçirür dün gündüzüni (17)
Bu **Yunus**'ın gördiğini eğer zühre göreyidi (18)
Çengini elden bırağup unudayıdı sâzını (19)

XLIII

Mefâîlün mefâîlün faûlün

Severem ben seni candan içeri
Yolum utmaz (1) bu erkândan içeri

Nireye bakar isem toptolusun (2)
Seni kanda koyam benden (3) içeri
O bir dilberdürür yokdur nişânı
Nişan olur mı nişandan içeri (4)
805. Beni sorma bana bende (5) degülven
Suretün boş yürir (6) tondan içeri
Beni benden alana irmez elüm
Kadem kim basa sultandan içeri (7)
Tecellîden nasîb irdi kimine
Kiminün maksudı bundan içeri (8)
Kime dîdar güninden şu'le değse (9)
Anun şu'lei var günden içeri (10)
Senün ışkun beni benden alupdur
Ne şîrin derd bu dermandan içeri (11)
810. Şerî'at tarikat yoldur varana
Hakîkat ma'rifet andan içeri (12)
Süleyman kuş dili bilür didiler
Süleyman var **Süleyman**'dan içeri (13)
Unutdum din diyânet kaldı benden (14)
Bu ne mezhebdürür dinden içeri (15)
Dinün terkidenün küfürdür işi
Bu ne küfürdür îmandan içeri (16)
Geçer iken **Yunus** şeş oldı dosta (17)
Ki kaldı kapuda andan içeri (18)

XLIV

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

815. Yort iy gönül (1) sen bir zaman âsûde fârıg koş yüri
Korkma kayurma kimseden(2)gussa vü gamdan(3)boş yüri
Hakikata bakar isen nefsün sana düşman yeter
Var imdi ol nefsün ile urış savaş tokuş yüri
Nefsdür eri (4) yolda koyan yolda kalur nefse uyan
Ne işün (5) var kimseyilen nefsüne kakı boş yüri

Diler isen bu dünyenün şerrinden olasın emin (6)
Terkeyle bu kibr-ü kini hırkaya gir derviş yüri (7)
İster isen bu dünyede ebedî sarhoş olasın (8)
Işk kadehin tolu getür yıl on'ki ay sarhoş yüri
Kimse bağına girmegil kimse gülüni dirmegil
Var kendü (9) maşûkın ile bağçede ol alış yüri
Gönüllerde (10) iğ olmagıl mahfillerde çig olmagıl
Çig nesnenin ne dadı var gel ışk odına biş yüri
Yunus imdi hoş söylersin dinleyene şerheylersin
Halka nasihat satınca er ol yolınca hoş yüri

XLV

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İki cihanı unutur sana gönül viren kişi
Âşık degül söyler yalan senden gözin ıran kişi (1)
Bu fenânun terkin ura ol bekanun kaydun göre (2)
Anun zihî devletlü can yüz agıla varan kişi (3)
Kendülügin terkin ura senün yolunda can vire
Sorısuz uçmağa gire sen sultana iren kişi (4)
Kim (5) ki bu dünyâdan geçe (6) ışk kadehün dolu içe (7)
Işka canun (8) saçu saça dost gönlüni deren (9) kişi
Can ne imiş dost yolına âşık anı terkitmeye
Bir canuna bin can ala bir can ana viren kişi (10)
Canunı şükrâne vire yüzin ayaklara süre
İrenler gönlüne gire Hak'dan haber duyan kişi (11)
Çün dünye bilürsin fenâ ne yatarsın döne döne
Uyku muyur kana kana dost yolunı soran kişi (12)
Miskin **Yunus** sabreylegil bu dünyenün zahmetüne
Dürlü cefâya katlanur (13) sen sultana iren (13) kişi (14)

XLVI

Müstef'ilün müsetf'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Dostdan haber soran kişi (1) güzaf (2) degüldür dost işi (2)
Bellü bilün mahrûmdur bu dünyede dostsuz kişi (3)

Kimdür ki dost yüzin göre dost dost diyüben can (4) vire
Şolukdem ol dosta ire unuda cümle teşvişi (5)
Dost işi aceb işdürür can denüze dalmışdurur (16)
Cansuzlara bir düşdürür köre yorasın (7) bu düşi
Işk şevkınden âlem dolar âşık olan andan güler (8)
Işksüz biten çiçek solar (9) ışk iledür dirlik hoşı (10)
Ben nicesi diyem anı itmez kabûl (11) yüzbin canı
Ana lâyık dirlik (12) kanı yokdur anun dengi (13) kişi (14)
Kim baha bulısar (15) ana ol (16) kıgırır andan yana
Devlet irdi andan bana hâcet değül hümâ kuşı (17)
Dost yolına can nedürür kamu dile fetvî budur
Meydâna sen de gelegör tupdur anı seven kişi (18)
Dostı seven âşık gerek ışka ulaşa tîzrek
Işkdur yirden göke direk (20) ayruğı hep söz öküşi (20)
Yunus imdi âşık isen yoklığa denşür varluğı (21)
Yoklukdurur dostı seven komaya ayruk bakışı (22)

XLVII

Geldi geçdi ömrüm benüm şol yil esüp geçmiş gibi
Hele bana şöyle geldi (1) bir (2) göz açup etmiş gibi
İşbu söze Hak tanıkdur bu can gözine konukdur
Bir gün ola (3) çıka gide kafesden kuş uçmuş gibi
Miskin âdem oğlanunı benzetmişler ekinciye
Kimi biter kimi yiter yire tohum saçmış gibi
Bu dünyada bir nesneye yanar içüm göynür özüm
Yigid iken ölenlere gök ekini biçmiş gibi
Bir hastaya vardun ise bir içim su virdün ise
Yarın anda karşu gele Hak şarabun içmiş gibi
Yunus Emre bu dünyâda iki kişi kalur derler
Meger Hızır İlyas ola âb-ı hayât içmiş gibi

XLVIII

Ben yürirem yana yana ışk boyadı beni kana
Ne âkilem ne dîvâne gel gör beni ışk neyledi

Geh eserem yeller gibi geh tozaram yollar gibi
Geh akaram siller gibi gel gör beni ışk neyledi
Akar sulayın çağlaram derdlü cigerüm dağlaram
Şeyhüm anuban ağlaram gel gör beni ışk neyledi
Yâ elüm al kaldur beni yâ vasluna irdür beni
Çok ağlatdun güldür beni gel gör beni ışk neyledi
Ben yürürem ilden ile şeyh anaram dilden dile
Gurbetde hâlüm kim bile gel gör beni ışk neyledi
Mecnûn oluban yürürem o yârı düşde görürem
Uyanup melûl oluram gel gör beni ışk neyledi
Mişkin **Yunus** bîçâreyem başdan ayağa yâreyem
Dost ilünden âvâreyem gel gör beni ışk neyledi

XLIX

İşidün iy yârenler eve dervişler geldi
Can şükrâne virelüm eve dervişler eldi
Her kim görür yüzüni unudur kendözüni
İlm-i bâtından öter eve dervişler geldi
Dervişler uçar kuşlar Hak bezminde serhoşlar
Zihî devletlu başlar eve dervişler geldi
Dervişler yüzi sulu görenler olur delü
Bâtını arşdan ulu eve dervişler geldi
Seydî Balum ilinden şeker tamar dilünden
Dost bağçesi yolundan eve dervişler geldi
Yunus kulın umusuz kimsesi yok yalınuz
Fidî olsun cânınuz eve dervişler geldi

L

Biz bizi bilmez idük bizi kendü (1) (den) eyledi
Aşkâre kıldı bizi kendüy pinhan eyledi
Biz bile pinhan idük (2) gayrı sen-ü ben idük (2)
Mutlak bî güman idük hem bî güman eyledi (3)
Toprağı kadarladı sûrete hak bağladı (4)
Durkurdı (5) dört âleti (6) adın insan (6) eyledi

Çün yaratdı Âdem'i biz bileyidük kamı (7)
Birdendür (8) hâs-u âmı bir ma'denden eyledi
Asıl ma'deniyidük (9) kaygusı yok bay idük
Ol bî nişan cihanda şöyle revan (10) eyledi
Görgil Çalab fazlunı yıkmaz (11) âsı gönlüni
Yüzbin yigirmi dört bin (12) ol terceman eyledi
Kamu birdür bir gider kimdür ana iki dir (13)
İki dime bir yeter (14) gör biründen eyledi (15)
Çün nefs oldı havâle dağılduk (16) değme yola
Tatlu oldı nevâle ol sen-ü ben eyledi
Sen-ü ben ile kalan olar bu yolda yalan (17)
Dünye çirkine dalan (18) işün güman eyledi
Âdem'den buna degin (19) niçe gedâ ve begin (19)
Yemek ile giymegin (20) bir deneden eyledi
Ezelde bileyidük Elest'de belî didük (21)
Yi vü Nûn-u Sin idük kamu birden eyledi (22)
Çalab Âdem cismini toprakdan vâr eyledi
Şeytan geldi Âdem'e tapmağa (1) âr eyledi
Aydur ben oddan nurdan ol bir avuç toprakdan
Bilmedi kim Âdem'ün için gevher eyledi (2)
Zâhir (3) gördi Âdem'ün bâtınuna bakmadı
Bilmedi kim Âdem'i halka server eyledi (4)
Kırk yıl kalıbı yatdı adı âlemi tutdı
Gör Şeytan'ı buğzundan ne fitneler eyledi (5)
Ol yürüyen atları sürdi Âdem üstüne
Âdem'e mekreyleyüp (6) ya'ni zafer eyledi
Âdem'ün göbeğünden Çalab yaratdı anı (7)
Vaf (8) diyüp turdı geldi (9) anlar güzer eyledi
Çün gitdi Âdem (10) ahdı yetdi Mûsâ'nun vaktı (10)
İblîse işbu işler yavlak eser eyledi (11)
Mûsî günildi Tûr'a Hak'ka (12) münacât ide (13)
Gördi kim bir akar su Mûsî nazar eyledi

Mûsî aydur göreyin bu (14) su ne yirden (14) gelür
(15) Ger böyle akar ise (15) zîr-ü ziber eyledi
İlerü (16) vardı Mûsî gördi lâini ağlar
Gözi yaşıyımış su gözin (17) bınar eyledi
Mûsî sordı lâîne ağladuğın niçündür
Nideyin ağlamadın işümi zar eyledi
875. Mukarreb idüm ben ol Hak'kın dergâhunda bol (18)
Getürdi urdı yire (19) candan bîzar (19) eyledi
Sen bilmemisin Mûsî ben andan (20) ayrılduğum
Şunlar önüme (21) düşer beni evkâr eyledi (21)
Vargıl ayıtgıl Mûsî rahmet eylesün bana
Tevbe kıldum işüme hoş (22) istiğfar eyledi
Mûsî irdi hazrete (23) başladı münâcâta
Unutdı emâneti söz muhtasar eyledi
Çalab'dan irdi nidâ kanı emânet didi (24)
Ol nidâya cânunı Mûsî (25) nisâr eyledi
880. Vargıl ayıtgıl Mûsî rahmet edeyin ana
Secde itsün Âdem'e çün istiğfâr eyledi
Mûsî geldi lâîne didi Hak'kun buyruğın
Secde şitdi Âdem'e döndi inkâr eyledi (26)
Ben andan umar idüm derdüme derman kıla
Derdüm dahı arturdı ya'ni tımar eyledi
Ben eger tapsam ana ol vaktın tapar idüm (27)
Şimdi hud toprak olup (28) zîr-ü ziber eyledi (28)
Âdem İblîs kim ola işi işleden (29) Çalab
Ayı güni yaradup (30) leyl-ü nehâr eyledi
885. Ma'ni nedür İblis'den câhildür (31) kamu yirden
Duydınsa (32) işbu sözden sırr'âşikâr eyledi (33)
Çalab aydur şol kula inâyet benden ola
Ne Şeytân azdırusar (34) ne kimse kâr eyledi
Altı bin yedi yüz yıldan geçen Âdem'i (35)
Dile getürdi **Yunus** (36) şimdi tekrar eyledi (36)

LII

Yir gök yaradılmadın Hak bir gevher eyledi
Nazar kıldı gevhere sızdurdı (1) dür eyledi
Gevherden buğ çıkardı (2) ol buğdan gök yaratdı
Gök yüzünün bezegün çok ıldızlar eyledi
Göke aytdı dön didi ay gün yürisün didi
Suyı muallak (3) dutup üstüni (3) yir eyledi
Yir çalkandı turmadı bir (4) dem kárar kılmadı (4)
Yüce yüce tağları Hak çöksüler eyledi
Azrâil yire (5) indi bir avuç toprak aldı
Dört ferişteh yuğurdı bir peygamber eyledi
Çün can gövdeye girdi aksırdı turugeldi (6)
El götürdi şolukdem (7) Hakk'a şükür eyledi
Allah aydur Âdem'e şükür (8) irdün bu deme
Bu dünyede ne tuydın (9) dilün neye söyledi
Yoğiken var eyledün toprağiken can virdün
Kudret diliyle andı dilüm söyler eyledi
Bu söz Hakk'a hoş geldi kulın aziz eyledi (10)
Ne geçdiyse gönlünden virdi hâzır eyledi
Bu söz *Yunus'a* kandan haberi verse (11) candan
Lûtf ıssı keremünden ana (12) nazar eyledi

LIII

O çalab'ımun ışkı (1) bağrumı baş eyledi
Aldı benüm gönlümi sırrumı fâş eyledi
Yürür isem gönlümde söyler isem dilümde (2)
Çalab kendü nurını gözüme (3) tuş eyledi
Can gözi anı gördi dil andan haber virdi
Can içinde oturmış (4) gönlümi arş eyledi
Canda yanar çırağı gönüldedür durağı
Gönül dağı (5) can dağı (6) ışk ile cuş eyledi
Bir kadeh sundı (7) cana can içdi kana kana
Tolu geldi peymâne canum (8) serhoş eyledi

Esrük oldı cânımuz dür döker lisânımuz
O Çalab'ımun ışkı beni derviş (9) eyledi

Ben nice derviş olam (10) ye Hakk'a kulam diyem
Yüzbin benüm gibiyi ışk hırkapûş eyledi (11)

Yunus imdi avınur (12) dostı gördi sevinür
İrenler (13) mahfilünde ışkı (14) cünbiş eyledi

LIV

Banladı ol müezzin turdı kamet eyledi
Hazrete tutdı yüzin döndi niyyet eyledi

Hazrete bağlu elüm Fâtiha okur dilüm
Belüni büküp Hakk'a hoş rükû'at eyledi

Şu benüm hâcetgâhum Tûr tağı oldı meger
Mûsî'leyin bu gönlüm hoş münâcât eyledi

Bir sûret gördi gözüm secdeye vardı yüzüm
Yıkıldı tertiblerüm zühdümi mat eyledi

Ne dua kılam ne selâm ne zikr-ü tesbih kılam
Bu beş vakt namazumı ışkun garet eyledi

Gör **Yunus**'ı neyledi hoş haberler söyledi
Âşık idi ma'şuka dâd-u sited eyledi

LV

Nasîhat kandilinden bir işâret göründi
Tenüm içünde canum andan yana süründi (1)

Nefsimün ejderhâsı döndi bana hamle'tdi (2)
Kanâat hay (3) dimezse (4) yir-ü göki yir indi (4)

Kanâat yârdur dîne (5) uyma nefs dilegüne (6)
İrersin hakîkata yerün buldın tur indi

Kanâat didügüni eger sen dutmaz isen
Nefsüne uyar isen sergerdan ol yorindi

Yunus Hak tecellisin şiir dilünden (7) söyler
Candan gevher var ise Hak'dan yana yürindi

LVI

Doldur kadeh sungıl bize ışk şarabundan iy sâkî (1)
Ol batyadan gerek bize andan içe şeyh-u fakı (2)
Sohbetimüz ilâhîdür sücümüz (3) kevser âbıdur (4)
Şâhımuz şahlar şâhıdur çalgımuz ol dost firâkı (5)
Her bir demde sohbet ola (6) müfti müderris mat ola
Bir (7) ilâhî devlet ola andan içen oldı (8) bâkî (9)
Hırkayile tac (10) yol virmez efreciyle âlim (11) olmaz
Din diyânet olmayunca(12) neylersün bunca(12) varakı(13)
Okudun (14) yedi mushafı tâat (15) gösterür ol sâfî
Çünki amel eylemedün (16) gerekse var yüz (16) yıl okı
Bin kez hacca vardun ise (17) yüz yıl tâat (17) kıldun ise
Bir kez gönül sıdun ise gerekse yüz yıl yol dokı
Sorun bana aklı iren gönül mi yiğ Kâ'be mi yiğ (18)
Ben ayduram gönül (19) yığdür gönüldedür Hak durakı (20)
Konşıyile gönülleri (21) ısmarladı Hak Rasûl'e
Mi'rac gicesi dost ile (22) bu keleci oldı dakı
Yunus sana farîzadur tutgıl miskinlük (23) etegün
Diler isen pâk olasun gönüllerde olgıl bâkî (24)

LVII

Bu ışk denüzine dalan hâcet değül ana gemi
Yâhûd kanda bulalum bu (1) sohbet ile bu demi
Dünyaluğum yokdur dime bu gussayı öküş yime
Ma'şukayı (2) sevdün ise gider gönlündeki gamı
Ben sevdigüm ma'şukayı sen dahı bir göresyidün (3)
Virmeyedün bu öğüdi fidî kılaydun (4) bu canı
Âşık kişi bilmez öğüt zira assı kılmaz öğüt (5)
Unutur ol kibr-ü kini terkeyler gider dükkânı (6)
Gerçek âşık olanlarun yüzinde nişânı olur
Dünün günün durmaz akar gözleri yaşınun kanı (7)
Bu cümle âlem sevdüği şu din ile îmandurur
Işksuz gerekmez vallahi şol diniyile îmanı

Yunus yüzin kaldırmagıl âşıklarun ayagundan
Eyle fidî yüzbin canı andan bulasun Sübhan'ı

LVIII

Hak nûrı âşıklara her dem nüzûl dgül mi
Kime kim nüzûl degmez Hak'dan (1) ma'zûl degül mi
El kalbü minel kalbi rumûzunı bil nedür (2)
Her gönülden gönüle rast doğrı yol degül mi (3)
Kargayıla bülbüli bir kafese koysalar
Bir biri sohbetünden dâim melûl degül mi
Eyle kim karga diler (4) bülbülden ayrılmağa
Bülbülin de maksûdı (5) billâhi şol degül mi
Câhil ile ârifün meseli (6) şuna benzer
Câhil katunda îmân ma'lûm mechûl degül mi (7)
Işık ile danışman savaşurlar her zaman
Danışman aydur şer'an sözi ma'lûl degül mi (8)
Yetmiş iki milletün sözüni ârif bilür
Miskin **Yunus** sözleri (9) cümle usûl degül mi

LIX.

Çıkdum erik dalına anda dirdüm üzümi
Bostan ıssı (1) kakıyup dir ne yirsin kozumı (1)
Uğurlık yapdı bana bühtan eyledüm ana
Çerçi de geldi aydur kanı aldın gözüngi (2)
Kerpiç koydum kazana poyraz ile kaynatdum
Nedür (3) diyü sorana bandum virdüm özüni
İplik virdüm cullaha (4) sarup yumak itmemiş (5)
Becid becid ismarlar (6) gelsün alsun bezini (7)
Bir serçenin kanadın kırk katıra (8) yükletdüm
Çift dahı çekemedi şöyle kaldı yazılı (9)
Bir sinek bir kartalı salladı urdı yire
Yalan degül gerçekdür ben de gördüm tozunı
Bir küt ile güreşdüm elsüz ayağum aldı
Güreşüp (10) basamadım göyündürdi özümi

Kaf tağından bir taşı şöyle atdılar bana
Öylelik yola (11) düşdi bozayazdı yüzümi
Balık kavağa çıkmış zift turşusın yimeğe
Leylek koduk toğurmuş baka şunın sözüni
Gözsüze fısıldadum (12) sağır sözüm işitmiş (13)
Dilsüz çağırup söyler dilümdeki sözümi (14)
Bir öküz buğazladum kakıldum serekodum
Öküz ıssı geld' aydur buğazladun kazımı
Bundan da (15) kurtulmadum nidesini bilmedüm
Bir çerçi de geld' aydur kanı aldın gözümi (16)
Tospağaya sataşdum gözsüz sepek yoldaşı (17)
Sordum (18) sefer kancaru Kayseri'ye azimi (18)
Yunus bir söz söylemiş hiç bir söze benzemez (19)
Münâfıklar elünden örter (20) ma'ni yüzüni

LX

Işkun aldı benden beni bana seni gerek seni
Ben yanaram (1) düni güni bana seni gerek seni
Ne varluğa sevinürem ne yokluğa yerinürem
Işkun âşıklar öldürür ışk denüzine taldırur
Tecelliyile (3) toldurur bana seni gerek seni
Işkun ile avunuram (2) bana seni gerek seni
Işkun şarâbundan işem (4) mecnûn olup tağa düşem
Sensün dün-ü gün endişem bana seni gerek seni
Sofîlere sohbet gerek Ahılara ahret gerek (5)
Mecnunlara Leylî gerek bana seni gerek seni
Eger beni öldüreler külüm göke savuralar
Toprağum anda (6) çağıra bana seni gerek seni
Yunus' durur (7) benüm adum gün geldükçe artar odum
İki cihanda maksudum (8) bana seni gerek seni

LXI

Yok yire geçirdüm güni ah nideyim ömrüm seni
Senünle olmadum gani ah nideyim ömrüm seni

Geldim-ü geçdüm bilmedüm ağlayup gussa yimedüm (1)
Senden ayrulam dimedüm ah nideyim ömrüm seni
Hayrum şerrüm yazılısar ömrüm ipi özüliser
Suret benden bozulusar ah nideyim ömrüm seni
Gidüp geri gelmeyesin gelüp beni bulmayasın
Bu benliği sermayesin ah nideyim ömrüm seni
Kanı sana gövendiğüm gövenüben yuvandığum (2)
Kaldı külli kazandığum ah nideyim ömrüm seni
Miskin **Yunus** gidisersin aceb (3) sefer idisersin
Hasret ile kalısarsın ah nideyim ömrüm seni

LXII

Ömrüm beni sen aldadın ah nideyim ömrüm seni
Beni deprenemez kodun ah nideyim ömrüm seni
Benüm hep (1) sen idün canum içünde can idün
Hem sen bana sultan idün ah nideyim ömrüm seni
Gönlüm saṇa eğler idüm diyiben gül yaylar idüm
Garibseyüp ağlar idüm ah nideyim ömrüm seni
Gider imiş bunda gelen dünye işi cümle yalan
Ağlar ömrün yavı kılan ah nideyim ömrüm seni
Bari koyuban kaçmasan göçgünci gibi geçmesen
Ölüm şarabın içmesen ah nideyim ömrüm seni
Bir gün ola sensüz kalam kurda kuşa avın olam
Çürüyüben toprak olam ah nideyim ömrüm seni
Miskin **Yunus** bilmez misin yohsa nazar kılmaz mısın
Ölenleri anmaz mısın ah nideyim ömrüm seni

LXIII

Sana ibret gerek ise gel göresin bu sinleri
Ger taş isen eriyesin bakup göricek bunları
Şunlarki çokdur malları (1) gör (2) nice oldı hâlleri
Son ucı bir gönlek giymiş anun da yokdur yenleri
Kanı mülke benüm diyen köşk-ü saray begenmeyen
Şimdi bir evde (3) yatarlar taşlar olmuş üstünleri (3)

Bunlar eve (4) girmeyeler zühd-ü tâat kılmayalar
Bu biklügi bulmayalar zîra geçdi devranları
Kanı ol şîrin sözlüler kanı ol güneş yüzlüler
Şöyle gayıb olmuş bunlar (5) hiç belürmez nişanları
Bunlar bir vakt bikler idi kapucılar (6) korlar idi
Gel şimdi gör bilmeyesin bik kangıdur ye kulları
Ne kapu vardur giresi ne (7) nimet vardur yiyesi (7)
Ne ışık vardur göresi (8) dün olmuşdur gündüzleri
Bir gün senün dahı **Yunus** benven didüklerün kala
Seni dahı böyle ide nitekim itdi (9) bunları

LXIV

Dînin imânun var ise hor görmegil dervişleri
Cümle âlem müştakdurur görmeklüğe dervişleri
Ay-u güneş müştakdurur dervişlerün sohbetüne
Ferişteler tesbih okur (1) zikir ider (2) dervişleri
Tersâlar tevbeye gelir taht (3) ısları zebun olur
Dağlar taşlar secde kılur göriceğiz dervişleri
Derviş okı ırak atar hiy dimedin cana utar
Gafil olman yeter dutar hor görmegil dervişleri (4)
Ol Fahr-i âlem Mustafâ sıdkı bütün ışkı safâ (5)
İster isen andan vefâ incitmegil (6) dervişleri (7)
İncidesin âh ideler ömrin günin (8) kurudalar
Gözsüz olasın yideler tâ bilesin dervişleri
Yir gök ider hırka hakı himmetleri olsun baki
Çün (9) pâdişah oldı sâki esrüdiser (10) dervişleri
Gökden inen dört kitabı günde bin kez okur isen
Vallah didar görmeyesin sevmez isen dervişleri (11)
Yunus aydur bu ışk geldi ölmüş canum diri kıldı
Sen ben dimek benden (12) kaldı göriceğiz (13) dervişler

LXV

Bir suâlüm var sana iy dervişler (1) ecesi (2)
Meşâyih ne buyurur yol haberi nicesi

Virgil suâle (3) cevâb dutalum olsun savâb (4)
Şu'le kime gösterür ışk evinün bacası
Evvel kapu şeriat emr-ü nehyi bildirür
Yuya günahlarunı her bir Kur'an hecesi
Ikincisi tarîkat kulluğa bel bağlaya
Yolı toğru varanı (5) yarlıgaya hocası (6)
Üçüncüsi ma'rifet can gönül gözin açar
Bu (7) ma'ni sarayına arşa değin (8) yücesi
Dördüncisi hakîkat ere eksik bakmaya
Bayram ola gündüzi kadir ola gicesi
Bu şerîat guc olur tarîkat yokuş olur
Ma'rifet sarplıkdurur hakîkatdur yücesi (9)
Dervişün dört yanunda dört ulu kapu gerek
Kancaru bakar ise gündüz ola gicesi (10)
Ana iren (11) dervişe iki cihan keşfolur
Onun sıfâtun öger ol Hâceler Hâcesi (12)
Dört hâl içünde derviş gerek siyâset çeke
Menzile irmez kalur yol eri yuvacası (13)
Kırk kişi bir ağacı dağdan gücin (14) indire
Ye bunca mürid muhib sırat nice geçesi
Küfrin atarken sakın îmânun urmayasın (15)
Yohsa sırsın güveci sebil olur güveci (16)
Dört kapudur kırk makam yüzaltmış menzili var
An'erene açılur velâyet derecesi
Âşık **Yunus** bu sözi muhâl (17) diyü söylemez
Ma'ni yüzin gösterür bu şâirler kocası

LXVI

Bir sâkiden (1) içdük (2) şarab arşdan yüce meyhânesi
Ol sâkinün mestleriyüz (3) canlar anun peymânesi
Işk odına yananlarun külli vücûdı nûr olur (4)
Ol od bu oda benzemez hiç belürmez zebânesi
Bizüm meclis mestlerinün demleri Enel Hak olur (5)
Bin (6) Hallâc-ı Mansur gibi anun kemin (7) dîvânesi

Ol meclis kim (8) bizde vardur anda (9) ciğer kebâb olur
Ol şem'a (10) kim bizde yanar ay-u güneş pervânesi (11)
Bizüm meclis bekrileri (12) şol (13) Şâh-ı Edhem gibidür
Belh şehrince yüzbin ola (14) her gûşede vîrânesi
1010. **Yunus** bu cezbe (15) sözlerün câhillere söylemegil
Bilmez misün câhillerün nice geçer zemânesi (16)

LXVII

Dilsüzler (1) haberini kulaksuz dinleyesı
Dilsüz kulaksuz sözin can gerek anlayası
Ayıtmadın anladuk (2) anlamadın eyledük (2)
Gerçek erün bu yolda yoklukdur sermâyesi
Biz sevdük âşık olduk sevildük ma'şuk olduk
Her dem yeni doğaruz bizden kim usanası (3)
Yetmiş iki (4) dilcedi araya sınur düşdi (4)
Şöyle bitüri bakduk yirmedük âm-u hası (5)
1015. **Yunus** istersen velî (6) yirde gökde toptolu
Her bir taşun dibinde bin İmran oğlı Mûsî (7)

LXVIII

Nice bir besleyesün (1) bu kadd ile kâmeti (1)
Düşdün dünya zevkine unutdın kıyâmeti
Toprakdan yaradıldun (2) yine toprakdur yirün (2)
Toprak olan kişiler nider bu alâmeti (3)
Uslu degül delidür (4) yüce saraylar yapan (4)
Àkibet vîrân olur cümlenün imâreti (5)
Duruş (6) kazan yi yidür bir gönül ele getür
Yüz ka'beden yeğrekdür bir gönül ziyâreti (7)
1020. Kerâmetüm var diyen halka salusluk satan
Nefsün müslüman itsün var ise kerâmeti
Nefsi müslüman [illegible]n Hak yola doğrı varur (8)
Yarın ana olısar (9) Muhammed şefâatı
Yüzbin peygamber gele hiç şefâat olmaya (10)
Vay eger (11) olmaz ise Allah'un inâyeti

Yunus imdi sen dahı gerçeklerden olıgör (12)
Gerçek irenler imiş (13) kamunın ibâdeti (13) (14)

LXIX

Düşd'önüme hubbül vatan gidem hey dost diyi diyi
Anda varan kalur heman kalam hey dost diyi diyi
Gele şol Azrâil duta assı kılmaz ana ata
Binem şol ağaçdan ata gidem hey dost diyi diyi
Halvetlerde meşgul olam dâyim açılam gül olam
Dost bağında bülbül olam ötem hey dost diyi diyi
Şol bir biş on arşun bizi kefen ideler eğnüme
Dökem şol dünye tonların giyem hey dost diyi diyi
Mecnûn oluban yüriyem yüce tağları bürüyem
Mum olubanı eriyem yanam hey dost diyi diyi
Günler giçe yıl çevrüle üstüme sinlem (1) ubrula
Ten çüriye toprak ola tozam hey dost diyi diyi
Yunus Emre *var* yolına münkirler girmez yolına
Bahrı olup dost göline talam hey dost diyi diyi

İ, I HARFINDAKİ NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

B. Râif'in divaniyle (70.b) Fâtih (204.b - 205.a) nüshasında ve Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 31) vardır.

(1) virür isem: Fâtih, (2) Meger Hak'dan: Ritter, (3 - 3) şana âşık oldı:Râif, (4) kimseler: Fâtih, (5) ışka: Fâtih, Ritter, (6 - 6) şikâyetüm yokdur: Fâtih (vezin bozuk), (7 - 7) âdem degül: Fâtih, (8) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (9) virdi: Râif, (10) kaldı: Râif (vezin bozuk); Bir niçeler kaldı mahrum: Fâtih (vezin bozuk), (11) bir nazar: Ritter; nasîbî: Fâtih (vezin bozuk, kafiye yok), (12) bir uludan nazardur âşık canlar irenlerdür: Fâtih (vezin düşük); Işk bir ulu nazardurur gönüllerde dîdardurur: Râif, (13) Işkı olmayan gönüller dîvânedeür şehr: Râif (mânâ bozuk), (14) sâz: Fâtih, (15 - 15) nazar iriceğiz gülzar: Fâtih, (16) Hak yaratdı: Ritter, Fâtih, (17) Yiri göki ol Muhammed: Ritter; yir-ü göki ol Ahmed'ün dostluğına: Fâtih, (18) delil oldı: Fâtih, Ritter, (19) gerçek âşık: Râif.

II:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih (205.a - 206.a) nüshasındadır.

(1) yetmez (yinmez, olacaktır).

III:

Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 32).

(1) (B: Hüsnü); buldum: Ritter, (2) Bî mekânum ben cihanda anunçün: Ritter (vezin düşük).

IV:

Nûru Osmânîdeki mecmuada (183.a) ve yeni yazmalarda bulunan bu şiirin Yunus'a aidiyeti biraz şüphelidir.

V:

Prof. Ritter'in mecmuasiyle (28 - 29), Yahya Efendi'de ve yeni yazmalarda vardır.

(1) usludur: Yahya, (2) Işkı niçün virdi yele: Ritter, (3) Işkdan dertlü olanlarun: Ritter (vezin ağırlaştığı gibi "olanla-

run,, kelimesi de tekerrür ediyor. Yahya Efendi'de yazdığımız gibidir); (4) Bilmesün: Yahya.

VI:

Eski yazmalardan B. Râif'in divaniyle (73.a) mecmuasında vardır (5.a - b).

(1) Râif'in divanında yoktur. B. Hüsnü'nün divanından aldık; (2) oldum: R. M., (3) Yakayun: R. M., (4) Râif'in divanında yok, mecmuasında ve B. Hüsnü'de var; (5) Râif'in divanında yok, mecmua ile B. Hüsnü'de var; (6) Yine mestolmuşam gülzâre karşı: Bay Hüsnü; Yine mestolmuşam dost badyasından: Bizdeki yeni yazma, (7) Yine pür şevku zârem yâre karşı: B. Hüsnü, (8) Garibçe: R. M., B. Hüsnü ve bizdeki yazma, (9) Gülerem söylerem şol yâre karşı: B. Hüsnü. (10) kaldım: R. M., (11) gurbette: Râif.

VII:

Prof. Ritter'in mecmuasında ve yeni yazmaların bir kısmında vardır (S: 27 - 28).

VIII:

Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 32 - 33) ve yeni yazmaların bazısında vardır.

(1) bıdum? : Ritter, (2) Şöhrete: Ritter, (3) (Ritter'de bu kelime yoktur ve vezin bozuktur); (4) ay: Ritter (vezin düşük ve mânâ yok).

IX:

Râif'in divaniyle (37.a) Fâtih (191.a - 192.a) ve Yahya Efendide ve Nûru Osmânî'de (182.b) var.

(1) Ol dost benden yana hiç bilmezin: Fâtih: Şol ma'şuka benden yana: Nûru Osmânî (vezin bozuk), (2) bilmezem: Râif. (3) giderdibilem: Fâtih, (4) Bin dürlü: Râif, (5) kapdı: Râif, (6) sarı: Fâtih, (7) Sabır sermâyesini: Fâtih, (8) Benüm ol dildâr ile tan degül bunca işüm: Nûru Osmânî, (9) Canuna can bağıslar şol dostumun nevahtı: Fâtih, (Nûru Osmânî'de bu mısra' tamamiyle bozuktur); (10) Bu iş varına gövmez bu günki dem: Fâtih; Bu ışk yarına göymez belki bile: Nûru Osmânî. (11) Yunus dost mürüvvetün ırmaya kendözünden: Fâtih; Yunus dostun mürveti kendözünden ırmaya: Nûru Osmânî. (12) uydurdı: Râif (kafiye yok), şuna suyakdı: Nûru Osmânî.

X:

Yahya Efendi nüshasında.

XI:

Prof. Riter'in mecmuasında (S: 31) ve bazı yeni yzamalarda vardır.

XII:

Fâtih (183.a - 184.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (194.b) vardır.

(1) Kaçan ol dilber benüm gönlüme tudaş oldı: Fâtih (vezin bozuk), (2) Aldı usumı aklumı gönlüme: Fâtih (vezin düşük); Gitdi ana elüm usum aklum ana: Yahya, (3 - 3) kimdür begi bu ikiden: Nûru Osmânî, (4) dırtuşuğum: Yahya, (5 - 6) (Bu iki beyit, yalnız Yahya Efendide vardır); (7 - 7) karşumda görürem anı: Nûru Osmânî, (8) Hergiz dolunmaz gözümden genci gözüme tuş oldı: N. O. (9 - 9) sataşdum ben ol dirlüge: N. O., (10 - 10) oldum karnum içürmez aş oldı: N. O., (11) (Bu beyit, yalnız N. O. de var); (12) (Bu beyit, N. O. de yok, (13) Sakın kim ışkun odından sıçratmayasın kimseye: N. O., (14) âlem içre o fâş oldı: Yahya.

XIII:

(1) Dost senün ışkun odı ciğerüme dayandı (R. M.).

Eski yazmalardan yalnız B. Râif'in mecmuasında (15.b) ve yeni yazmalarda vardır. Yunus'un olduğu besbellidir.

XIV:

Fâtih (195.b - 196.a) nüshasiyle Yahya'da, Ritter (S: 28) ve N. O. deki mecmualarda (182.a) vardır.

(1) Ezelîden vardı: Fâtih, (2) Eşkeritmedüm kimseye: Fâtih, Ritter (vezin bozuk), (3) Yir-ü gök: Fâtih (vezin bozuk). (4) (Bu beyit, Ritter'de yoktur. Bu mısra' N. O. de pek bozuktur), (5) odı: Ritter (Bu kelimeyi bizdeki yazmalardan aldık. Bu beyit, Fâtih ve N. O. de yoktur), (6) Hükmile: Ritter, (7) bilür ol odı: Ritter, (8) (Bu beyit, N. O. de yok), (9) Işk çengine düşenün melâmet olur canı (işi: N. O.): Fâtih.

XV:

B. Râif (59.b -60.a). Fâtih (192.a - 193.a) ve Yahya nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (186.b) vardır.

(1) Bu: Nûru Osmânî, (2) köprüsi uş bizi: Nûru Osmânî, (3) ol: Râif, (4) Değme harif geçemez köprüyi: Nûru Osmânî, (5) (Bu beyit, Fâtihte yoktur). (6) Lâin itdi (indi?) öküzi: Nûru Osmânî, (7) (Bu beyit te Fâtih'te yok), (8) tas balığı: Nûru Osmânî, (9) Balık götüren denüzin bünyadın yilden kodı: Râif (vezin bozuk), (10) Dost ile bazar itdi dost etegüni

tutdı: Nûru Osmânî, (11) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (12) Cehennem key karanu cehennem tahtesserâ: Râif, (13) ayruk sormak: Râif, (14) (Bu beyit, Nûru Osmânî'de yoktur), (15) Işitdün Meryem oğlı dosta varur iken: Râif (vezin düşük); Ol Meryem oğlı Îsâ dosta gide yürürdi: Nûru Osmânî, (16) Görün yarım iğneyi: Nûru Osmânî, (17) imdi: Fâtih, (18) severem: Râif, (19 - 19) seven âşıklar: Nûru Osmânî.

XVI:

B. Râif (34.b - 35.a), Fâtih (190.b - 191.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Geridürür yoklukdan kamularun varluğı: Fâtih, (2) anundur: Râif, (3) Yetmiş: Fâtih, (4) olmadı: Fâtih, (5) bildiler bunlar peygamberlüği: Râif, (6) yola: Fâtih, (7) elünde kalmaz dünya berhurdarluğı: Râif.

XVII:

Yeni yazmaların bazılarında ve Yahya Efendi nüshasında bulunan bu şiirin Yunus'a âidiyeti bizce şüphelidir.

XVIII:

B. Râif (21.b - 22.a), Fâtih (179.b - 180.a), Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (185.b) vardır.

(1) bilürem: Fâtih, (2) kimdigün: Fâtih, (3) geçürirse: Râif, (4) açan: N. O., (5) kendü (kendi) siler dost gözümi: Fâtih, Yahya, (6 - 6) dost dîdârun gördüm iyan: Fâtih, (7) Bu ilm-i hikmeti duyan ider buna dek azimi: Râif, (8) Her dem dost yolın bulmayup gizlü mâni şerheyleyüp: Fâtih; Gözüm dost boyun boylayup gizli sözi şerheyleyüp: Yahya; Her dem dosta söz söyleyüp gizli sözler şerheyleyüp: Nûru Osmânî, (9) âşık: Fâtih; harif: N. O., (10) irdün: N. O., (11) virdün: N. O. (12 - 12) bubenüm derd-ü sûzumı: Yahya, Râif, (13) Derd âşıklara dermandum: Fâtih, (14) Kadır-u kudret üni dir işidenler: Yahya, (15) berü: Yahya, (16) göstereyim: Râif, (17) İşbu: Yahya, N. O., (18) bu râzımı: Râif, Yahya, (19) dutar: Râif, (20) Ey Yunus imdi söyle hak münkirleri sana dak: N. O. (vezin düşük), (21 - 21) dutsun duzumı: Raif (Yanlış).

Bu şiirden Yunus'a "namaz kılmıyor,, diye ta'nedildiğini, ona kâfir dendiğini anlıyoruz ki bu anlayış, onun mensub olduğu zümre hakkında "Yunus Emre,, adlı eserimizde verdiğimiz malûmatı teyit eder.

XIX:

Fâtih (183.a), Yahya Efendi'de var.

(1) Beytül ma'mûre: Yahya, (2) (Bu beyit, Yahya Efendi'de yoktur), (3) (Bu da yok), (4, 5) (Bu beyitler, her iki nüshada da yok; yeni yazmalarda var), (6) yakdılar: Yahya.

XX:

Bu şiir de yeni yazmalardadır. En doğru olması lâzım gelen şekli, birkaç metni karşılaştırarak yazdık.

XXI:

B. Râif'in divaniyle (4.a) Yahya Efendi nüshasında ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (191.b) vardır.

(1) ister idüm: N. O., (2) o: N. O., (3) sûrete: N. O., (4) (Bu kelime, Râif'te yok ve vezin düşüktür. Bu beyit, N. O. de yoktur, (5 - 5) olmuşdur kânı: Râif (vezin bozuk), (6) Bir gör nice kayırur: N. O., (7) sorar: N. O., (8) Yunus imdi sen senden ayru degül hem candan: Râif; Yunus gel imdi senden iste sen ayru degül: N. O., (9) Sende bulamaz isen: N. O..

XXII:

Yeni yazmalarda ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (183.a) bulunan bu şiirin en doğru olması lâzıme gelen şeklini, birkaç metni karşılaştırarak yazdık. Metinler, eski olmadığından nüsha farklarını göstermeyi lüzumsuz bulduk. Gösterseydik nüsha farklarını tesbit etmiş olmıyacak, küçük bir galâtnâme tertip etmiş olcaktık. N. O. deki mecmuada:

Yir altına varur ise ayru degül âşık canı
Sorın cümle âşıklara kıldan kıla bilür anı

matla'lı şiirle birleştirilmiş bulunan bu şiir, Yunus'un şiirine benzer.

XXIII:

Eski yazmalardan yalnız Râif'in (15.b - 16.a) nüshasında vardır.

1, 2, 3, 4, 5 ve 6 numaralı beyitler, Râif'in nüshasında yoktur. Yeni yazmalardan ve bilhassa B. Hüsnü'nün divanından yazdık.

XXIV:

"Risaletün nushiyye,, nin bir hulâsası olan bu siir, eski yazmalardan Râif'in divanında (28.b - 29.a) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (129.b) vardır.

(1) âbâdânî: N. O., (2) bakagörür: N. O., (3) hassa: N. O., (4 - 4) kimseye değmez: N. O., (5) (Râif'te "bu,, yoktur ve ve-

zin düşüktür), (6) akldur başun: Râif, (7) akla: N. O., (8) Nefis yana bilmez isen nazarunda oldı fânî: N. O., (9) bakagörür: N. O., (10) sorar: N. O., (11) göyne yanadursun: N. O., (12) Ustan: N. O., (13) üstâd-ı: N. O..

XXV:

B. Râif (5.b), Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki (183.a) ve Prof. Ritter'deki mecmualarda (S: 30) vardır.

(1) ider: Râif, (2) ışkundan: Râif; nefsünden: Nûru Osmâni, (3) gönlünden: Yahya, (4) gide: Ritter; tura Yahya, (5) bu sözin: Yahya, (6) zahmanını: Ritter; zehmanını: Yahya; Kur'anını: Râif; (Bizdeki yeni yazmada Rahmanını'dır ve doğrusu da bu olacaktır), (7) bu: Yahya, (8) kime kim uğrar ise: Yahya; Kime ki yoldayise: Ritter, (9 - 9) yıkar tahtdan: Yahya (Bu beyit, Nûru Osmânî'de yoktur), (10) (Bu beyit, eski yazmalardan yalnız Yahya Efendi nüshasında vardır), (11) Leyli'yle Mecnun'ın işi: Ritter (Vezin bozuk), (12) Zemân bî vefâları cefâ kılur Yunus'a: Yahya; Zemâne vefâları cefâ kılur: Ritter; kılar: Râif.

XXVI: Eski yazmalardan yalnız B. Râif'in nüshasında (60.a - 60.b) vardır.

XXVII:

Ritter'in mecmuasında (S: 29 - 30), Râif (27.a), Fâtih (178.b - 179.b) veYahya Efendi nüshasında vardır.

(1) aydayım: Râif; ayıdam: Yahya; aydayın: Fâtih, (2) Resmidürür âşıklarun: Fâtih, (3) önünde: Râif, (4) Minnet dutar cümle âşık canunı ışk alasını: Râif, (5) Lâyık değüldür değme can dost yolunda harcolmağa: Râif, (6) Ümid dutar cümle âşık dosta kurban olasını: Râif (Bu ve bunden evvelki beyit, Yahya Efendi'de yoktur), (7) yine: Yahya, (8) Bilmemisin bu kamusı senden girü kalasını: Râif, (9) Kamusundan ışk ayırur: Fâtih (Bu beyit, Râif'te yoktur), (10) Dostdan yana giden kişi kendüden el çekmek gerek: Râif; kendözünden geçmek gerek: Fâtih, Yahya, (11) şârını: Fâtih, (12) yıkar: Ritter, (13) Değme kişi ne biliser dost meclisi kandaluğın: Yahya; Sûret gözi ne göriser dost meclisi kandadurur: Fâtih; Sûret gözi ne göriser ışk meclisi kandaluğın: Râif, (14) bir nesne: Râif, (15) nesne sevme sen iy Yunus: Yahya, (16) Bilmez misün gayretsüze dost-u düşman gülesini: Râif; Bilmez misün kamu âlem dostdan yana gidesini: Yahya.

Bu şiir, 8 + 8 = 16 heceye uymakla beraber birçok cüz'ü

"müstef'ilün,, e de uyuyor. "4 müstef'ilün,, le yazılmış, kopya edilirken yanlış yazılma neticesi bozulmuş olsa gerek.

XXVIII:

Prof. Ritter'in mecmuasiyle (S: 29) Nûru Osmânî'deki mecmuada (182.b) ve yeni yazmalarda vardır.

(1) Müselmanlar: N. O., (2) yakduğunı: Hüsnü; Işka tevbe idenlerün kim görmüşdür bitdüğüni: N. O., (3) yetdüğüni: N. O., (4) öğrenimeyen: N. O., (5) (Bu kelime, Ritter'de yok ve vezin düşük), (6 - 6) güheri niçün satar: N. O., (7) tende: Hüsnü, (8) Üşde Yunus miskin aydur: N. O., (9) Inanmayan işbu söze: Hüsnü, (10) Bunı anlamayan bilmez ma'ni nite gitdüğüni: N. O..

XXIX:

Mahlâs beyti olmıyan ve yalnız Râif'in divanında bulunan bu şiirin Yunus'a aidiyeti şüphelidir. Belki Âşik Paşa'nındır (11.a).

XXX:

Bazı yeni yazmalarla Yahya Efendi nüshasında bulunan bu şiir, bizçe Yunus'undur.

(1) Hayvandurur anun gibi öküş âdem tağda yürür: Yahya (kafiye yoktur, yazdığımız, B. Hüsnü'nün divanındaki şekildir. Birçok cüzüleri "müstef'ilün,, e uyan bu şiirin, aruzla yazılmış ve kopya edilirken müstensihlerin hataları neticesi bozulmuş olduğunu zannediyoruz).

XXXI:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasındadır (199.b - 200.b).

(1) (Bizdeki yazma; Fâtih'te "Yürü var epsem ol simsarluk satarsın,, şeklindedir ve vezin düşüktür, (2) niçün Kasemnâ: Fâtih (Nahnü Kasemnâ olacaktır).

XXXII:

B. Râif (9.b), Fâtih (197.b - 198.a), Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'de (S: 32) ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (191. a) vardır.

(1) Müsküli çok bu: Râif, (2) Tertibi çok: Râif, (3) yolun: Fâtih, (4) burak: Râif, (5 - 5) çok eksük gerek gerek: Râif; eskik gerek cok gerek: Yahya, (6) varası: Fâtih, (7 - 7) cok vardurur bu yolda: Râif: Îman aldatıcılar bilün: N. O., (8) Yüzbin riyâ cerisi harami var bu yolda: Râif: yetmişbin riyâ cerisi vardur bilün bu yolda: Yahya (vezin bozuk), (9) Toğru

mancınığını: Yahya; Toğrıluk mancınıkı toğrı tokundı meğer: Râif, (10) Istiğfâr topiyle yıkıldı: Râif; Toğrı vardı atıldı yıkıldı: Fâtih, (11) sûret: N. O., (12) sıfât imiş: Fâtih; zaif imiş: Yahya, Râif, N. O., (13) âşıkun: Râif, (14 - 14) Hak Çalab anı sever: Fâtih; Çalab da anı sever: N. O., (15) yazar: Fâtih, Yahya, N. O. ; Iki cihandan yazar: Ritter, (16) ol erün sermâyesi: Ritter, Yahya, N. O., (17) Yunus imdi salâdur gel gidelüm yoklığa: Ritter, Fâtih, Yahya, (18) Göz eğer lâyık ise hak dîdâra bakası: Ritter; Gözlerün lâyık ise dost dîdârun göresi: Fâtih, Yahya; Tâ bulasun dün-ü gün dîdarunda bakâsı: Nûru Osmânî.

XXXIII:

Fâtih (203.a - 203.b) nüshasiyle B. Râif'in mecmuasında (16.b) vardır.

(1) Azrâil seni komaz kanı can alâmeti: R. M., (2) Sanma kalasın bunda bir gün varasın anda: R. M., (3) kopınca: R. M., (4) (Bu beyit, R. M. de yoktur), (5) Zebânîler geleler sorı hisab soralar ★ Tartışuban yortalar figanlar ola katı: R. M., (6) (Bu beyit, Fâtih nüshasında yoktur), (7) ana bakmaya kıza: R. M., (8) başa: Fâtih, (9) Yunus günahun çokdur sen ağlarısan hakdur ★ Yarın bize gerekdür Muhammed şefâati: R. M..

XXXIV:

Râif (3.b - 4.a), Fâtih (194.a - 195.a), Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) bunda: Râif, (2, 3) bunda: Râif, (4) Sûretüme: Yahya; Sûretüme can olanı kimdürür bildüm ahı: Fâtih (vezin düşük), (5) İsteyüp bulmazdum anı: Râif; İsteyüben bulamazam: Fâtih, (6) seçmezem: Yahya, (7) Bile benümledür bile ayru degül halden hale: Yahya, (8) Uzak: Yahya (bu beyit, Râif'te yoktur), (9) (Bu mısra', Râif'te çok bozuktur), (10) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te vardır), (11) Mansur idüm ben bir zaman uş yine geldüm bunda ben: Yahya; Mansur idüm ben ezelde anın içün geldüm bunda: Fâtih, (12) Yak külimi savur göke ben: Fâtih; Yarıdır oda savur külüm ben: Yahya, (13) Ne oda girem: yakılam: Yahya, (14) asılam: Yahya, (15) Feragat işüm bitirdüm: Yahya, (16) şimdi benüm: Yahya, (17) Yirden göke maşrık mağrıb şarkdan garba daldum ahı: Râif; Yirden göke mağrıb maşrık yire göke doldum ahı: Fâtih, (18) kılmaz: Yahya, (19) sûretüm: Yahya, (20) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te vardır).

XXXV:

B. Râif (29.b - 30.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'de (190.a) vardır.

(1) ben: N. O., (2) bu yola: N. O., (3) gönülden: Râif, (4) ben menzile: N. O., (5) yüzüni: Yahya Efendi, (6) Anlayana gevher sözdür sarraflara: N. O..

XXXVI:

Bazı yeni yazmalarla B. Hüsnü'nün divanında bulunan bu şiir, bizçe Yunus'undur.

XXXVII:

Eski yazmalardan yalnız B. Râif'in nüshasında (72.a) vardır.

(1) (B. Hüsnü nüshası). Bilmezsün hâtırı soran Kâ'be ziyâret eyledi: Râif, (2) (B. Hüsnü nüshası). Bu ışka beni Allah delâlet eyledi: Râif (Vezin düşük).

XXXVIII:

B. Râif (62.a - 62.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (191.b) vardır.

(1) sırrı sendedür sor: Nûru Osmânî, (2) (Bu beyit, Yahya Efendide yoktur), (3 - 3) kimdür gör imdi: N. O. (Bu beyit, Râif'te yoktur), (4 - 4) sana sen gel seni bil: Yahya, (5) (Bu beyit te Râif'te yok), (6) (Bu beyit, Yahya Efendi'de yoktur), (7) mülküni: Nûru Osmânî, (8 - 8) birdür: Nûru Osmânî, (9 - 9) yüz yüzbin: Yahya, (10) dal: Râif.

XXXIX:

Yahya Efendi nüshasında ve yeni yazmaların bir kısmında vardır. Bizdeki yazmadan yazdık, Yunus'un olsa gerek.

XL:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih (202.a - 203.a) nüshasında var.

(1) (Vezin bakımından "yaradup,, olsa gerek), (2) eyleme (Vezin dolayısiyle "eleme,, okunacak).

XLI:

Râif'in (24.a) divaniyle Fâtih (180.a - 181.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Çalab viribiye sana: Fâtih, (2) görüne gözüne: Fâtih, (3) emâneti ıssı diler tapşurayın: Fâtih; ilteyin: Yahya, (4) Alup senden emâneti ölçegöre fersengini: Râif; Senün senden emânetin alup ölçe fersengini: Yahya, (5 - 5) gözüni kuruyuş sala: Fâtih, (6) Veballer: Fâtih, (7) var ise: Fâtih, (8)

haşa: Fâtih, Yahya, (9) sinün: Fâtih, (10) sinlükde: Fâtih, (11 - 11) Yumalar dünyânun hâk-ü sengini: Fâtih, (12) eyleyüp: Yahya; Çok ah idüp söyleyesün pişmanlıgunun nengini: Fâtih, (13 - 13) imdi tevbeye gel can sendeyken eyle amel: Fâtih, (14) ışk ile gel kuşanıgör: Fâtih.

XLII:

Râif (58.a - 58.b), Fâtih (187.a - 188.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1 - 1) başdan çıka: Yahya, (2) seni: Râif, (3) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (4) Ne dil ile aydıbilem: Yahya, (5) Ben nicesi aydıbilem cemâli tertibün anun: Fâtih, (6) Kim can dudağıdur dadan: Fâtih, (7) (Râif'in nüshasiyle diğer nüshalarda bu kelime "kılıncı,, yazılmış. Bizdeki yeni yazmada "keleci,, dir ve doğrusu da budur), (8 - 8) dâima anun: Fâtih, (9) Her hereye varur ise ol şirin huylu dilber: Fâtih (vezin düşük); Her kancaru vurur ise işbu şirin hulkıyile: Yahya, (10) Yetmiş iki millete ol geçürür dirler nâzını: Fâtih; sözüni: Râif, (11) Kişi kendü kekiyile dosta lâyık olmaz imiş: Fâtih (vezin bozuk), (12) Mahabbet burcunda ol kor: Fâtih (vezin bozuk), (13) Âşık gerekdur müdâm ola kand'olursa hoşdam ola ★ Mahabbet burcunda komuş âşıklarun yıldızını: Yahya (vezin bozuk), (14) Cansuzlara: Yahya, (15) (Bu kelime yazılmamış: Fâtih), (16) gönlünde gizlü: Fâtih, (17) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (18) Eger zühre görseyidi Yunus seni sevdiğini: Râif; Eger zühre görseyidi Yunus göziyle gördiğin: Yahya, (19) Terkidedi işretini unuda cümle: Râif; Terkeyleye işretini unuda cümle: Yahya.

XLIII:

Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 35 - 36), Yahya Efendi nüshasında, Nûru Osmânî'deki mecmuada (193.a - 193.b) ve yeni yazmalarda vardır.

(1) aşmaz: N. O., (2) Her kandayısan gönlüm tolusın: Ritter (vezin bozuk); Nireye varursam gönlüm tolusın: Yahya (Bizdeki yazmadan yazdık), (3) bundan : Yahya, Hüsnü, (4) Nişan istemen bî nişandan: Ritter (vezin bozuk); Nişan yokdur bî nişandan: Yahya (B. Hüsnü'nün divanından yazdık), (5) ben ben: N. O. ; ben bir delüyem: Hüsnü, (6) gezer: Yahya; boşdurur: Hüsnü, (7) Kim kadem basa: Ritter (vezin bozuk; bizdeki yazmadan), (8) (Yahya'da yok), (9) Kime degdiyse devlet nazarı: Yahya; Kime dokundısa ol dost nazarı:

Hüsnü, (10) Lâcerem maksudı bundan ileri: Ritter; Kime dîdâr gününde şu'le değdiyse: Ritter (vezin bozuk; Hüsnü'den yazdık; Yahyada yok), (11) Yalnız Ritter'de var), (12) Ritter, Yahya ve N. O. de yok), (13) (Ritter, Yahya ve N. O. de bu beyit de yok), (14) Kalmadı din diyânet vardı bende: N. O. (vezin bozuk), (15) Bu nice mezhebdür dinden: Yahya (vezin yok), (16) (Bu beyit de Yahya'da yoktur), 17) Nâgâh Yunus gözi tuş oldı dosta: Yahya, (18) Kul oldı ol kapuda astandan: Yahya (vezin bozuk).

XLIV:

Râif'in divaniyle (5.a - 5.b) Prof Ritter'de (S: 28), Yahya Efendi'de (yalnız bir beyti) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (191.b) vardır.

(1) Yüri gönül: Râif (N. O. de bu mısra' çok bozuktur), (2) Söyleme dinme kimseden: Nûru Osmânî, (3) gamdan gussadan: Râif, Ritter, (4) seni: N. O., (5) alışın: N. O., (6) emin olasın: Ritter, N. O., (7) Tolu getür ışk kadehin yıl on'ki ay sarhoş yüri: N. O. (Nûru Osmânî'de bu şiirin 2 nci beytiyle 5 inci beyti yoktur ve bu beyit, görüldüğü veçhile 5 inci beyitle karışmıştır), (8) olmagı: Ritter, (9) imdi: N. O., (10) Sohbetlere: N. O..

XLV:

B. Râif'in divanında 33.b) ve (61.a - 61.b) de bazı farklarla iki yerde ve Yahya Efendinin divanında vardır.

(1) (Bu msraı, bizdeki yazmada n aldık, Râif'in nüshasında vezin bozuktur ve şu tarzdadır: Yalan söyler âşık degül gözin senden ıran kişi), (2) fenâya aldanmaya ol bekânun kaydun yiye: Yahya, (3) (Bu mısraı da bizdeki yazmaya göre aldık. Râif'te şu tarzdadır: Zihî devletlü can anun yüz agıla varan kişi. Yahya Efendi'de de şöyledir: Zihî devletlüdür canı yüz agıla varan kişi), (4) (Bu beyit, Râif'in nüshasında yoktur), (5) her: Yahya; (6) geçer: Yahya, (7) içer: Yahya, (8) Canun dosta: Yahya, (9) dosta gönlün viren: Yahya, (10) (Bu şiir, B. Râif'in nüshasında bir kere daha yazılmıştır. Bu beyit, birincisinde yoktur). (11) (Râif'in nüshasında bu şiirin ikinci metninde bu beyit, şu tarzdadır: Terkide fâsid işleri iş idine dervişlüği ★ Gözden akıdur yaşları dost haberin duyan kişi, (12) (Bu beyit, Râif'teki ikinci metinden alındı), (13 - 13) ere boyun viren: Yahya, (14) Yunus aydur Hak kandadur

kand'ister isen andadur ★ Ma'şuk ile seyrandadur gerçek âşık olan kişi: Râif, II nci metin.

XLVI:

Fâtih (189.a - 189.b), Râif (52.b - 53.a), Ritter'in mecmuası (S: 30), Yahya Efendi ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (192.b) var.

(1) sarar isen: Fâtih, N. O., (2 - 2) degül dostın: Râif, (3) Mahrumdur iki cihanda bellü bilün dostuz kişi: Râif, Ritter; Bellü bilün hiç nesnedür bu cihanda dostuz kişi: Fâtih, (4) diyü canun: Fâtih, (5) Ol demde Hakk'a irdi unutdı: Yahya; Ol vaktın ol dosta ire unuda: Fâtih, (6) denüzin dutuşdurur: Râif, Yahya; ışkundan âlem doldı her bir âşık andan oldı: Fâtih, (7) ger yorasın sen bu düşi: Râif; gel yorasan sen bu düşi: Fâtih, Yahya, (8) ışk şevkinden âlem oldı bir âşıklar anda (andan: Yahya, N. O.); geldi: Râif, Ritter; Dost ışkından âlem doldı her bir âşık andan oldı: Fâtih, (9) soldı: Râif, Ritter, Yahya, N. O., Fâtih, (10) Dostluk işi: Yahya; ışk iledür dostluk hoşı: Fâtih, (vezin bakımından en doğru olan bu şekli, bizdeki yazmadan aldık), (11) Nice diyeyin ben anı kabûl itmez: Fâtih, Râif; Ben nice diyeyin anı kabûl kılmaz: N. O.; Nice yarayam ben ana kabûl kılmaz: Yahya (itmez kabûl: Bizdeki yazma), (12) kıymet: Yahya, Fâtih, (13) ana lâyık: Râif, (14) tuşı: Fâtih, (15) yol bulısardur: Fâtih, (16) kim: N. O., (17) (Bu beyit, Yahya Efendi'de yoktur), (18) (Bu beyit, Fâtih nüshasında yoktur; Râif, Ritter ve Yahya Efendi nüshalarında pek bozuktur; bizdeki yeni yazmadan yazdık), (19) Dostı seven âşıklara ışkdur durak canlara (vezin düşük: Râif; Dostı seven âşık gerek ışkdurur canlara direk: N. O., (20 - 20) kalanı he p şûr-u ekşi: Yahya, (21) Yunus imdi sen ben iken âşıklara ne ne sen-ü ben: Râif, Fâtih,(22) Yoklukdamış dostı seven komaz ayruksı: Fâtih; Yoklukdurur anı seven koman ayruksı: Râif; Yunus imdi sen bir dükân âşıklara ne satuban ★ Yoklukdurur dostı seven ayruğı kamu sübaşı: N. O. .

XLVII:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasında (187.a - 187.b) vardır.

(1, 2, 3) (Fâtih't bu kelimeler yoktur ve vezin düşüktür; Bizdeki yazma).

XLVIII:

Eski yazmaların hiçbirinde olmıyan bu şiiri B. Hüsnü'

nün divanındaki şekle göre yazdık. Yunus'un edası bulunmakla beraber Yunus'a aidiyeti hakkında kat'î bir şey söyliyemeyiz.

XLIX:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasında (196.a - 196.b) vardır.

L:

Râif (47.b), Fâtih (188.a - 189.a), Yahya Efendi nüshalariyle Ritter (S: 33) ve N. O. deki mecmuada (185.a) vardır.

(1) Yaradan: Fâtih ("Kendü eyledi,, olması lâzım, "kendüden,, denirse vezin bozulur), Râif (2 - 2) yok gayri sen ben idük: Yahya, (3) (Bu beyit, N. O. de yok), (4) Toprağı kudretünden sûret-u hat bağladı: Fâtih; sûret hattı bağladı: Râif; Toprağı kardırdılar sûreti hat bağladı: N. O., (5) Toğurdı: Ritter; Durduğı: N. O.; Dört ferişte yuğurdı: Fâtih, (6 - 6) ondan Âdem: Fâtih; adın Âdem: Râif; ismin Âdem: Yahya; İsm-i a'zam: N. O., (7) kamu: Râif, (8) Kendüden: Yahya; Yaratdı: N. O.; Bu kamu hâs-u âmı: Fâtih,(9) Asıl ma'dendeyidük: Râif; Asl idük ma'den idük: N. O., (10) Ol kaygusuz cihandan bunda revan: Râif; Şol bî nişan cihandan şöyle nişan: Fâtih; Şol bî nişan cihanda şöyle revân: N. O., (11) yakmaz: Râif, (12) Bin bin kerem lûtf ile: Râif, (13) bir yire gider kime nicesi yeter: Fâtih; kimse nite iki dir: Yahya, N. O., (14) İki birdür bir biter: Fâtih; İki birdür bir yeter: Yahya, (15) (Bu beyit, Ritter'de yok), (16) dağutdı: Fâtih, (17) Seni ne bilen filân ne söyler ise yalan: Fâtih; Sen-ü ben ile kalan ne dutar ise yalan: Râif, N. O., (18) kalan: Râif, (19 - 19) ne eli var ne yeğin: Fâtih; ne ki gedâ var ne bay: Râif; ne gedâyı ne beği: N. O., (20) giymegi: Fâtih, (21) Elest'de bile idük göz acduk belî didük: Râif. (22) Ayıdan Yunus adın cümle birden eyledi: Fâtih; Yunus ile gayreti kamu birden: Râif; Evvelden Yunus idük kamu: Yahya.

LI:

Fâtih (184.a - 186.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Cün ana: Yahya, (2) (Bu beyit, Yahya'da yok), (3) zâhirin: Fâtih (vezin bozuk), (4) Bilmedi kim Âdem'ün için gevher eyledi: Yahva, (5) Âdem toprak yatmışdı ad' âlemi tutmuşdı ★ Fikreyle gör İblis'i ya'ni hüner eyledi: Yahya; Âdem toprakda yatmışdı adı âlemi dutmuşdı ★ Fikrine bak İblis'in ya'ni hüner eyledi: Fâtih (Bu beyit, ayni beytin diğer

bir şekildir), (6) mekri görüp: Yahya, (7) iti: Yahya, (8) Uf: Yahya, (9) turup geldi geçdi güzer: Yahya, (10 - 10) devri bu idi Mûsî kavli: Yahya, (11) İşbu söz yavlak bana katı eser eyledi: Yahya, (12) Hak'la: Yahya, (13) kıla: Yahya, (14 - 14) işbu şu ne yirden: Fâtih, (15 - 15) Böyl'akarsa âlemi: Yahya, (16) İlerlik: Yahya, (17) gözinden: Fâtih (vezin bozuk), (18) Mukarreb idüm Mûsî ben Hakk'un dergâhunda: Yahya, (19 - 19) katı beter: Yahya, (20) neden: Yahya, (21 - 21) düşdi beni humâr eyledi: Yahya, (22) çün: Yahya, (23) hâcete: Yahya, (24) Hak ayıtdı Mûsî'ye unutdın emâneti: Yahya, (25) can fedâ Mûsî: Yahya, (26) Secde işidicek döndi inkâr eyledi: Fâtih (vezin düşük), (27) Ben tapsam tapa idüm ol vaktun tapa idüm: Yahya, (28 - 28) kalmadı hud toprağı: Yahya, (29) iş işleden: Fâtih, (30) yüridür: Yahya, (31) fuzullukdurur bizde: Fâtih, (32) Ne duydın işbu: Yahya, (33) sırrı esrar eyledi: Yahya, (34) azdırd'anı: Yahya, (35) Altı bin yedi yüz yıllık Âdem'i zikreyledi: Yahya (vezin bozuk), (36 - 36) söz muhtasar: Yahya.

LII:

Fâtih (183.a - 184.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) sığmadı: Fâtih, (2) Sudan buğu çıkardı: Yahya; Gevherden buğı çıkar: Fâtih, (3 - 3) kıldı üstünde: Yahya, (4 - 4) karara kalmadı: Yahya, (5) gökden: Yahya, (6) urugeldi: Yahya, (7) El götürü şol kadar: Fâtih; Elün götürüp şol dem: Yahya; (Şolukdem, bizdeki yazmadadır), (8) çünki: Yahya (9) didün: Yahya, (10) kulunı aziz kıldı: Yahya, (11) virür: Yahya, (12) Meger ol sultan lûtfı ana: Fâtih.

LIII:

Râif (48.a), Fâtih (189.b - 190.b), Yahya Efendi nüshalariyle Ritter (S: 30 - 31) ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda (190.b) var.

(1) Hak Çalab'un ışkı çün: Ritter; Ol Calab'ımun ışkı: Nûru Osmânî, (2) Gitmez hergiz gönülden hiç eksik olmaz dilden: Fâtih; Hergiz gitmez gözümden (önümden: N. O.); hiç eksilmez dilümden: Râif, (3) nurına gözümi: Râif, (4) oturdı: Fâtih, (5, 6) (dahı; bu beyit. Nûru Osmânî'de yoktur), (7) Işkdan geldi bir kadeh: Ritter. (8) canı: Râif; canumı mest eyledi: Yahya, (9) serhos: Fâtih. Hak Çalab'un sevgüsi bizi dervis eyledi: Râif, (10) Ben kacan dervis olam tâ ki ana iş olam: Fâtih; Ben kaçam derviş olam ve lâkin ana kulam: Râ-

if; Ben kaçan derviş olam lâkin ana kul olam: Yahya, (11) Yüzbın benüm gibi kul Hakk'a veriş eyledi: Ritter, (12) öğünür: Râif, (13) Yârenler: Nûru Osmânî, (14) ışka: Fâtih; ışkımuz cuş eyledi: Ritter.

LIV:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih (193.b - 194.a) nüshasında bulunan bu şiir, Said Emre'nin ayni kafiye ve redifli şiirine çok benzer; fakat ikisi birdir denemez. Said'inki buna, yahut bu Said'inkine nazîre olacak (Bakınız. Abdülbâki Gölpınarlı: Yunus Emre - Hayatı - ; S: 245 - 246).

LV:

Fâtih (201.b - 202.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (182.a) vardır.

(1) Yüründi: N. O., (2) Nefsüm bir ejdeha olmuş döndi bana hamlet'di: Yahya, (3) hey: Yahya, (4 - 4) hakîkatdur yir indi: Yahya, (5) Kanâatı yâr iden: Fâtih, (6) uyma nefs dilegüne: N. O., (7) şâir dilinde: Yahya; şâir dilince aydur: N. O..

LVI:

Râif (42.b - 43.a), Fâtih, (191.b - 193.a), Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'de (S: 33) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (193.b) vardır.

(1) Doldur kadehi ısk şarabından sun berü iy sâkî: Râif (vezin bozuktur); Doldur bize kadehi ışk...: Fâtih (vezin düşük); Doldur kadehi sun beri: Nûru Osmânî, (2) Ol denüzin içir bize k'andan içer: Fâtih; Ol meyden gerek bize andan: Râif (vezin düşük); Ol kevserden gerek bize: Yahya; Andan içer kamu âlem müfti müderris şeyh fakı: N. O., (3) sözimüz: Râif: Sahımuz şahlar şâhıdur: N. O., (4) suyıdur: Fâtih, (5) Sücümüz kevser âbıdur çalgımuz ol: N. O., (6) Kim ki bir dem sohbet ola: Râif; Kime birdem: Yahya, (7) Ol: Râif, (8) olur: Râif, (9) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (10) Hırka vü takye: Râif; Hırka tac ile: Yahya; Tac ile hırka: N. O., (11) ilim: Yahya, (12 - 12) okusan kamu: Fâtih; okı gör cümle: Yahya, (13) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (14) Okusan: Yahya, (15) hil'at: Ritter; ki tâat gösterür sâfî: Râif; tâat gösterür sen sâfî: Yahya, (16 - 16) gerek ise yüz: Yahya, (17) bin kez gaza: Râif, (18) ırdun ise gerekse var yollar dokı: Fâtih; ırdun ise gerek ise yüz yıl dokı: Yahya, (19) Gönül mü yiğ Kâ'be mi yiğ ayıt bana aklı iren: Râif; ayıt bana akıl eri: Yahya, (20) Gönül yiğdürür zira ki Hak gönülde tutdı durakı: Râif (ve-

zin bozuk); zire kim gönüldedür dost durakı: Fâtih; Ayduram ki gönül yiğdür gönülde tutdı durakı: Yahya, (21) Gönüllerün konşılarun: Fâtih, (22) ol dostla: Râif, (23) ulular: Râif; gönüller: Fâtih, (24) Yunus senün işün budur tutgıl: Râif; Yunus farâizdur dutgıl eğen gönülleri muhkem: N. O., (24) Diler isen Hakk'ı iresün bir gönül içünde beği: Ritter; Dilersen bâkî olasun gönüllerde oldı bâkî: Fâtih; Diler isen pâk olasun gönüllerde kur turağı: N. O..

LVII:

Râif'in divaniyle (52.b) Yahya Efendi nüshasında,, Nûru Osmânî'deki mecmuada (185.a) ve yeni yazmalarda vardır.

(1) ("bu,, kelimesi, Râif'te yoktur ve vezin düşüktür), (2) Ma'şukı ger: N. O., (3) (N. O. de bu mısra' bozuktur), (4) fedâ kılaydın sen: N. O.; fedâ kılaydın canunı: Râif, (5) Âşık kişi öğüt bilmez zira öğüt assı kılmaz: Râif (vezin bozuktur. Bu mısraı bizdeki yeni yazmadan yazdık), (6) Unutur kendiliğini terkeylemekdür dükkânı Râif, (7) Dün gün durmaz akar anun gözleri yaşınun kanı: Yahya.

LVIII:

Fâtih (182.a - 182.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (185.b) vardır.

(1) Kime nüzûl degülse Hak'dan: N. O.; Kime kim nüzûl degmez ışkdan: Yahya, (2) revzenün sorun nedür: Fâtih; revzeneden bilendür: Yahya (Bu şekli bizdeki yazmadan aldık), (3) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (4) iver: N. O., (5) gönlünde maksudı şol: N. O. (Bu beyit, Yahya Efendi'de yoktur), (6) misâli: N. O., (7) Câhilün ehil katunda îmânı ma'lûm: N. O.; Câhil ârif katunda îmânı ma'lûl: Yahya (Her ikisinde de vezin bozuktur), (8) (Bu beyit; Fâtih, Yahya Efendi ve Nûru Osmânî'deki nüshalarda yok. Bizdeki yazmadan aldık. Dil ve edası, bâhusus "ma'lûl,, kafiyesinin Yahya Efendi nüshasında, bundan evvelki beyte karışmış bulunması; beytin, bu şiire aidiyetini göstermektedir), (9) Yunus Emre sözleri: N. O..

LIX:

Yahya Efendi nüshasiyle N. O. de (184.a) ve yeni yazmalarda bulunan bu meşhur "Şathiye,, nin eski nüshalarda bulunmaması dikkate değer. Yunus'a aidiyeti şüphelidir.

(1 - 1) geld'aydur uğruladın kozumı: Yahya, (2) Bir serçe geldi aydur kanı aldın kızınu: İsmail Hakkı Şerhi, (3) Ne bu: Yahya, (4) çulhaya: Hüsnü, (5) eyledi: N. O.; Çulhaya ip-

lik virdüm çözmüş yumak eylemiş: Yahya, (6) çağırır: Yahya, (7) Becid haber gönderdi gelsün alsun bezini: I. H. Ş., (8) kanlıya: İ. H. Ş., (9) kazını: İ. H. Ş., (10) Şunı da: İ. H. Ş.; Duyınup: Yahya, (11) yola: İ. H. Ş., (12) söyle didüm: Yahya, (13) sağır sözün anladı: Hüsnü; sağır anı işitmiş: İ. H. Ş., (14) Dilsüz aydur anlamadın sözini: İ. H. Ş.; Dilsüz çağırup aydur alımadın sözüni: Yahya, (15) Anda da: Hüsnü, (16) Öküz ıssı geld'aydur buğazladın kazımı: Yahya, (17) Bir bağaya sataşdım gözsüz köpek yoldaşı: İ. H. Ş., Gördüm kaplubağayı yanın siğirdüp gider: Hüsnü; Bir bağaya uğradum gözsüz yılan yoldaşı: N. O., (18 - 18) haber virmedi Kaysari'dür: İ. H. Ş.; kanda gidersin: Hüsnü, (19) Yunus bir söz söyledi hiç sözlere benzemez: Yahya; Yunus Emre'nün sözi hiç sözlere benzemez: İ. H. Ş., (21) Câhillerün içinde örter: N. O.; Câhillerün ucundan örtdi: İ. H. Ş.; Erenler meclisinde bulur: Hüsnü.

LX:

Fâtih(200.b - 201.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmualarda (186.b) vardır.

(1) Ah iderem: N. O., (2) uyanuram: Yahya, (3) Tecellisine: Yahya, (4) Işkun zencirini şeşem: Yahya. (Yahya Efendi nüshasiyle bazı yeni yazmalarda bu beyitten sonra şöyle bir beyit daha var:

Sultanum başum tâcısun âşıklarun muhtâcısun
Benüm canum mi'râcısun bana seni gerek seni).

(5) Âşıklara sıhhat gerek zâhidlere cennet gerek: N. O., (6) andan: Yaya; Ben toprağunda çağıram: N. O. (Nûru Osmânî'de ve bâzı yeni yazmalarla bizdeki yazmada şöyle bir beyit daha var:

Yusuf (eğer ki) bir gice seni düşde göreyidi
Terkideyidi mülklerin bana seni gerek seni).

(7) diler: Yahya, (8) Ma'budum: Yahya.

Birinci mısraın ilk cüziyle son beytin ilk mısraının ikinci cüzündeki ağırlık istisna edilirse bu şiir, aruzun dört "müstef'ilün,, veznine tamamiyle mutabıktır.

LXI:

B. Râif'in divaniyle Yahya Efendi nüshasında vardır.

(1) Geldik-ü geçdük bilmedük ağlayup gussa yimedük: Râif, (2) yüründiğüm: Râif; sevinüben özendiğüm: Yahya (yuvandığum, bizdeki yazmadadır), (3) uzak: Yahya.

Birçok cüzleri "müstef'ilün,, e uymakla beraber hece

olduğu anlaşılıyor.

LXII:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih, nüshasında (203.b - 204.b) bulunan bu şiire "Ah nideyim ömrüm seni,, redifli diğer şiirin 3 üncü beyti de karışmış. Bizce Yunus'a aidiyeti şüphelidir.

LXIII:

Fâtih (192.b - 193.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) müzdleri: Yahya, (2) (Bu kelime, Fâtih'te yok ve vezin düşük), (3 - 3) yatuban taş olmuşdurur üstleri: Yahya, (4) gûra: Yahya, (5) bular zire geçdi devranları: Yahya, (6) kapucu kullar kor idi: Yahya, (7 - 7) yimek var yiyesi: Fâtih (vezin düşük), (8 - 8) taş olmuş üstünleri: Yahya (vezin düşük), (9) kıldı: Yahya.

Birçok cüzleri "müstef'ilün,, e uyan bu şiirin aruzla yazıldığını ve kopya edilirken bozulduğunu zannederim.

LXIV:

Râif (7.a), Fâtih (196.b - 197.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Râif'in mecmuasında (3.b - 4.a) vardır.

(1) tesbihinde: Fâtih, (2) zikiderler: Yahya, (3) hükm: Fâtih, (4) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (5) Ol âlem fahri Mustafâ sıdkı bütün kân-ı vefâ: Fâtih, (6) sen hoş dutgıl: Fâtih, (7) (Bu beyitle bundan önceki beyit, Râif'in mecmuasında yoktur) (8) kökin: Râif, (9) Ol: Fâtih, (R. , M), (10) esridürler: Fâtih, (11) (Bu beyit, R. M. de yoktur). (12) bizden: Yahya, (13) bulucağız: R. M.

Birkaç yeri müstesna, bütün cüzüleri "müstef'ilün,, e uymaktadır.

LXV:

Fâtih, (181.a - 182.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (188.b) vardır.

(1) esenlik: N. O., (2) hocası: Yahya, (3) Ver sualüme: Yahya, (4) sevâb: Fâtih, (5) varana bağışlaya: N. O., (6) Bu beyit, Yahya Efendi nüshasında yazılmamıştır). (7) Bak: N. O., (8) arsdan nice: N. O. (9, 10, 12, 13): Bu beyitler Nûru Osmânî'de yoktur. (11) Anı varan: Yahya, (14) indirimeye: N. O., (15) Küfür okın atarken îmânun urma sakın: N. O., (16) Yelip sıvasın kaçi sebil ola güveci: N. O. (bu beyit, Yahya Efendi'de yoktur), (17) mecaz: N. O. Gerçek Yunus güstahlık

diyüp söylemez sözin: Bizdeki yazma.

Bu şiir Hacı Bektaş-i Velî'nin "Makâlât,, ını hülâsa etmektedir.

LXVI:

B. Râif (64.b - 65.a) ve Yahya Efendi divanlariyle Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 29) vardır.

(1) kadehden: Râif, (2) içdüm: Râif, (3) Bir kadehden esrimişem: Yahya, (4) Işk odını yakdılar âşıkları bırakdılar: Yahya, (5) Bunda bi mest olanlarun Enel Hak imiş dilegi: Yahya (vezin düşük), (6) Yüz: Ritter, Yahya, (7) öygünmeye: Râif; en kemine: Yahya, (8) ki: Râif, (9) bunda: Ritter, (10) şem': Ritter, (11) (Bu beyit, Yahya Efendi'de yoktur), (12) Bizüm meclis begleri: Râif (vezin düşük); Ol kadehün begleri İbrahim Edhem gibidür: Yahya (vezin düşük), (13) ol: Râif, (14) Belh şehri gibi bin ola: Yahya, (15) hazine: Râif, (16) Yunus bu sözlerün senün ma'nidürür bilenlere ★ Âkil kâmil olan kişi bu ma'niye inanesi: Yahya.

Birçok cüzleri "müstef'ilün,, e uyan bu şiirin de bozulmuş ve aslen aruzla yazılmış bulunduğunu zannediyoruz.

LXVII:

Fâtih (201.a - 201.b), Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'de (S: 27) ve N. O. déki mecmualarda (181.a) vardır.

(1) Dilsüz el: N. O. (2 - 2) Dinlemedin anladuk anlamadın eyledik: Fâtih; dinledük: Yahya, N. O., (3) Her dem yeni dirlikde sizden kim usanası: Fâtih; Her dem yeni dirlikde siyretden usanası: N. O., (4 - 4) dil seçdi araya bir söz düşdi: Yahya, N. O., (5) Ol bakışı ile bir bakduk biz âm-uhası: Yahya; Ol bakışı bir bakdık yirmedük: Fâtih, (6) Miskin Yunus ol velî yirde gökde toptolu: Fâtih: İy Yunus imdi velî: N.O., (7) Herbir taş altında gizlü bin İmran oğlu Mûsî: Fâtih (vezin bozuk); Her bir taşun altında bin İmran ile Mûsî: Yahya; Her bir taşun altında yüzbin İmran oğlu Mûsî: N. O.

LXVIII:

Bu şiir; Râif (56.b - 57.a), Fâtih (198.a - 198.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle "Câmiun nazâir,, de (S: 784) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (186.b) vardır.

(1 - 1) sen bu kadd-u kâmeti: Nûru Osmânî, (2 - 2) girü toprak olursın: Câmiun nazâir, (3) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (4 - 4) hakla salusluk satan: Fâtih, (5) Nefsün müslüman itsün var ise kerâmeti: Fâtih (5 inci beyitle karışmıştır).

(6) Derviş: Nûru Osmânî, (7) imâreti: Yahya, Câmiun nazâir, (8) Nefsün müslüman iden hak yola toğrı gider: Râif; Hakk'a toğru yol giden: Nûru Osmânî, (9) idiser: Râif (Râif'in nüshasında bu beyit, sonradan yeni bir yazı ile yazılmıştır), (10) Yüzbin ile gelürse hiç şefâat bulmaya: Râif (Câmiun nazâir'de bu mısra'daki "şefâat,, kelimesi, unutulup yazılmamış), (11) ana: Nûru Osmânî, (12) (Bu mısra' Câmiun nazâir'de çok bozuktur), (13 - 13) cümlenün ziyâreti: Râif, (14) Hayırlu namaz imiş kâmetün (kamunın?) ibadeti: Camiun nazâir (bu mısraı, bizdeki yazmadan yazdık).

LXIX:

Yalnız Râif'in mecmuasında (40.b) olan bu şiir, muhakkak Yunus'undur.

(1) "sengim,, olmalıdır.

K

I.

Ne söz keleci dirisem dilüm seni söyleyecek
Kanda yürüsem yürüsem senden yana kaçar dilek
Hakdur seni sevmezlere cansuz sûretdür dirisem
Anınıçün canlulara senün gibi ma'şuk gerek
Sevüldün cümle âleme henüz nikâb içindesin (1)
Bir dem perdesiz yürisen iki cihan olur helâk
Dîv-ü peri ins-ü melek sever seni her mahlûkât
Hayran olup ileyünde durmuşdurur hûr-u melek (2)
Nuşdır senün elün ile zehr-i kâtil içer isem
Bilmezem (3) ne ma'nisi var ol olur canuma tiryâk
Şehd-ü şeker ger yir isem sensüz ağudur canuma (4)
Çün canumın sensün tadı kanda bulam senden yiğrek
Yüzbin eğer cevr-ü fefâ uğrarısa sûretüme
Hiç eksilmez şadılığı cümle değer seni sevmek
Ne var eğer **Yunus** dahı ışk içinde zerre ise
Işk odıla (5) kaimdürür yir ile gök çarh-ı felek

II.

Dünyeye gelen kişi (ler) yola bile gelmek gerek
Ölümüni anubanı dün-ü gün ağlamak gerek
Bu dünye kahır ividür hem baki degül fânîdür
Aldanuban kalma buna tiz tevbeye gelmek gerek
Nedür (ür) dünye çokluğı eşkeredür (ür) yokluğı
Varluk sarayın hakîkat âhıret (i) bilmek gerek

Gel imdi dur bu fânîden mahrum kalmadın bâkîden
Tâat kılup bu dünyeden kul nasîb (in) almak gerek
Korkar isen (sen) tamudan (gel) alçak olgıl kamudan
Ol gün (ol) ince (köpriden 1 bil) kamular geçmek gerek
Geçüb gitmek diler isen (ye) düşmeyeyin dir isen
Şol kazanduğın mâlunı Tanrı'yiçün virmek gerek
Kazanduğını virüben yohsulları hoş görüben
Hak hazretüne varuban oddan o kurtulmak gerek
Kur'an aydur ki Vetteku gine aydur ki tezreu
Kâhil olup oturma (gıl tez) tevbeye gelmek gerek
Yunus (ın) sözi şiirden amma aslı (dur) kitabdan
Hadis ile dinine key (bilgil) sâdık olmak gerek

III.

Kim dervişlik ister ise diyem ana nitmek gerek (1)
Şerbeti elünden koyub ağuyı nûş itmek gerek (2)
Gelmek gerek terbiyete (3) cümle bildiklerin koya
Mürebbisi ne dir ise (4) bes ol anı (4) dutmak gerek
Tuta (5) sabr-u kanâatı (6) tahammül eyleye katı
Terkeyleye sûretini bildüğin unutmak gerek (7)
Dünyadan gönlüni çeke eliyile arpa eke
Ununa yarı kül kata güneşde kurutmak gerek (8)
Diyem ana nice ide nefsi dilegün bu yolda (9)
Kaçan kim (10) iftar eyleye üç günde bir itmek (11) gere
Böyledür derviş dirlüği koya cümle ayyarluğı (12)
Andan bulısar erlüği kahırlar çok (13) yutmak gerek
Bakma dünya revüsine aldanma halk gövüsine
Dönüp didar arzusına ol Hakk'a yüz tutmak gerek
Yunus imdi nedür dirsin ye kimün kaydını yirsin (14)
Bir kişi bu sözi disin ana güci yitmek gerek (15)

IV.

N'idelüm bu dünyayı neyleyüb nitmek gerek
Dâimâ ışk etegün komayup dutmak gerek

Çalab'um bu dünyayı kahır içün yaratmış
Gerçeğin gelenlerün kahrını yutmak gerek
Ol yarınki yollara anda yoldaş isteyen
Bu dünyâda dostunı kılavuz tutmak gerek
Uçmak uçmak didiğin kulları yeltediğin
Uçmağun sermayesi bir gönül itmek gerek
İrenlerün âhuna dağ taş katlanamadı
Kalkanı demir ise okları atmak gerek
Yunus er nazarunda taze güller açılmış
Gerçek er bülbül ise nazarda ötmek gerek

V.

Müselmânım diyen kişi şartı nedür bilse gerek
Tanrı'nun buyruğın (1) tutup biş vakt namaz kılsa gerek
Tanla tur başunı kaldur (2) ellerüni suya taldur (3)
Nefsün düşmandurur öldür nefs hemîşe ölse gerek (4)
Kılur isen tan namazın Hak'la ola hem niyâzın
Âhiretde izz-ü nâzın varup anda bulsan gerek (5)
Öyle namazın kılasın her ne dilersen bulasın
Tamudan âzâd olasın kullar âzâd olsa gerek (6)
Öyle namazın kılanlar hem bahtludur bilgil (7) bunlar
Zihî kim ol âşık canlar hem Hızr'ıla olsa gerek (8)
Ol ikindüyi kılanlar arı dirlik dirilenler
Olardur Hakk'a irenler (9) her dem anlar (9) irse gerek
Ahşamdurur üç farida tağca günaâhun arıda
İyü amellerün sinde (10) şem'-ü çirağ olsa gerek (11)
Yatsu namâzın' ol hâzır hâzırları sever kadır
İmânun eksiğin yetir (12) iman pişrev olsa gerek
Her kim(13) bu sözden almadı(13) biş vakt namazı kılmadı
Bilün müselman olmadı (14) ol tamuya girse gerek (15)
Bildün ise cemâatı hâzır olanlar cennetî
Ger kâhillik kılur isen münâfıkdan olsan gerek (16)
Görmez misin Mustafâ'yı nice bekledi vefâyı
Ümmetiyçün ol safâyı ümmet ana irse gerek (17)

Bekler isen din gayretin virmegil nefse muradın
Yunus Nebî salâvâtın ışk ile degürse gerek (18)

VI.

Bu dünyaya gelen kişi âhır yine gitse gerek
Müsâfirdir vatanına bir gün sefer itse gerek
Va'de kılduk ol dost ile biz bu cihana gelmedin
Pes ne kadar eğlenevüz ol va'demüz yetse gerek
Biz de varavuz ol ile kaçan ki va'demüz gele
Kişi varacağı yire gönlüni berkitse gerek
Gönül nice berkitmeye dost iline giden yola
Âşık kişiler canunı bu yola harcitse gerek
Can neye ulaşur ise akıl da ana harcolur
Gönül neyi sever ise dil anı şerhitse gerek
Aceb midür âşık kişi ma'şukını zikriderse
Işk başundan aşıçağız gönlüni zaritse gerek
Yunus imdi sever isen andan haber virgil bize
Âşıkun oldur nişanı ma'şukın ayıtsa gerek

VII.

Evvel bize vâcib budur (1) iyü hulk-u (1) amel gerek
İslâm adı konıcağız yoldaşımuz îman gerek
İsrâfil surın urıcak (2) cümle mahlûk uyanıcak (2)
Sorı hisab sorulıcak arab dili lisan gerek
Gök perdelerin (3) açalar iyü yavuzdan (4) seçeler
Ol dem kancaru kaçalar baş kurtarası yir gerek
Terzi (5) kurup oturalar sermayemüz getüreler
Ol siyâset meydanunda bu tertibleri bil gerek
Çığrısalar ata ana (6) kardeş kardaşdan usana
Yalvaralar (7) ol Sübhan'a niyaz kılası er gerek
Düğelünden bu ışk yakın **Yunus** hata kılma sakın
Işkdan nasib sunulıcak cevab viresi hâl gerek (8)

VIII.

Dost yüzine bakmağa key safa nazar gerek
Dost ile bilişmeğe (1) can gözi bîdar gerek
İzz-ü nazdan geçüben tertibler terk idüben
Varlıklar dükedüben (2) yüzbin ol kadar gerek
Sen hicab oldın sana ne (3) bakarsın dört yana (3)
Kaykımaz (4) öne sona (4) kime ki dîdar gerek
Gel imdi hicabun yık hırs ivünden taşra çık
Hak bağışlaya tevfik kasd ile hüner gerek
Kim yıka bu hicabı varlukdur sana kapı (5)
Dost yüzinden nikâbı götürmeye (6) er gerek
Dost ile bilişen can oldur kendüye kıyan (7)
Varluk leşkerün sıyan (8) key çapük süvar gerek (8)
Sen seni elden (9) bırak dost yüzine sensüz bak
Yoklık burcundan uyak dahı çâpük-ter gerek (10)
Terk eyle kîl-ü kâli (11) dosta virgil (11) mecâli
Yoklukdurur visâli kamudan (12) güzer gerek
Âşıka izzet-ü âr vallah bedi' bu haber
Âşık isen cansuz var (13) ne ser-ü destar gerek
Az bakmagıl sen çoğa çün dost içünden doğa
Varluğı saygıl yoğa ne (14) bunca çok söz gerek (14)
İlm-ü ameli bırak küfr-ü îman oda yak
Mansur' layın Enel Hak dimeklüğe er gerek (15)
Bu akl irdüği degül dil söz didüği (16) degül (17)
Bu göz gördüği degül bî lisan basar gerek (18)
Buncuk değüldür bu söz gidelüm sensüz bensüz
Dost yüzin görmez bu göz bir gayri nazar gerek (19)
Kim dost ile bilişe lâcerem derde düşe
Âşık canı hemîse sermest-ü humar gerek (20)
İşit isit key isit dost katuna sensüz git
Dosta gidene öndin kendüsüz sefer gerek (21)
Sen seni aradan (22) al cism-ü sûret cansuz kal
Anda bulasun visâl (23) ayruksı hüner (23) gerek

Dünya ahret ahvâli zen-ü ferzend vebâli
Dilersen dost visâli varlukdan hazer gerek (24)
Unut unut kamusın söylegil sözin hâsın
Dilersen dost göresin bundan gayri ser gerek (25)
Yunus imdi yavıvar bulımasun (26) il-ü şar
Kim hak disün (27) kim bâtıl derviş bürd-ü bar (28) gerek

IX.

Niderüz hayat suyın biz can yağmaya virdük (1)
Gevherleri (2) sarrâfa ma'den yağmaya virdük
Bizüm il kafilesi geçürmez her matai (3)
Biz bunda uryan geldük dükkân yağmaya virdük (4)
Küfr ile îman dahı hicab imiş bu yolda (5)
Safalaşduk (6) küfr ile (6) îman yağmaya virdük
Sen-ü ben olıcağız iş ikilikde kalur (7)
Çalışduk ik' aradan (8) sen ben yağmaya virdük
Bizüm bazarumuzda yokluk olur sermaye
Çün iş böyle hırîdâr güman (9) yağmaya virdük (10)
Benem ol bazergan kim hiç assı gözetmedüm
Çün assı bizüm degül ziyan (11) yağmaya virdük (12)
Zühd ile çok istedük (13) hiç müyesser olmadı
Terkedüben küllîsin (14) güman yağmaya virdük (15)
Yüzbin yıllık ömr (16) ile henüz kuşlık olmadı
Geçdük bitmez sağısdan (17) yeksan (18) yağmaya virdük
Payanlu (19) devr-i zaman çok (20) eğledi **Yunus**'ı
Payansuz devre (21) irdi devran yağmaya virdük

X.

Ey çok kitablar okuyan çünkim (1) tutarsun bana (2) dak
Okur isen sırrı (3) ıyan gel ışkdan okı bir varak
Okuma bu ilmün yüzin ilim amel ile güzin (4)
Aç canundan bâtın (5) gözin âşık ma'şuk yüzüne (6) bak
Bakgil âşık ne işdedür (7) maşûka ol cünbişdedür
İkisi bir teşvişdedür (8) iki sanub kalma (9) ırak

Sen ikilikden geçmedün kâlüni hâlden seçmedün (10)
Dostdan yana sen uçmadun (11) fakılık oldı sana fak
Cübbe vü hırka(12) taht-u tac(13) virse gerek ışka harac(13)
Dörtyüz mürid-ü elli hac terk eyledi Abdürrazâk (14)
Anun (15) gibi din (16) ulusı haç öpdi çaldı nâkusı
Sen dahı var butunı sı gel bu vücûdın oda yak (17)
Ger sen sana geldün ise sûret terkin urdın ise (18)
Hakk'a muti oldın ise ne ki dir isen bana bak (19)
Bilmedün sen bednâm-u nâm(20) bir oldı(21) sana hâs-u âm
Bıldün ise ilmi tamam (22) gel ışkdan oku bir sabak (23)
Yirde gökde bu ışk bile(24) ışkdan gelür bu(25) söz dile(26)
Biçare **Yunus** ne bile ne kara okudu ne ak

XI.

Şükür Hakk'a kim (1) bize ayıtdı dost yüzine bak (1)
Açdum ben de gönlüm gözin sultanımı gördüm mutlak (2)
Çünkü gördüm ben Hakka (3) umı Hakk ile olmuşam biliş
Her kancaru bakdum ise hep görünendür (4) cümle Hak
Açuk duvacık kapusı (5) dostları içün ol Hakk'un
Dostı olmak diler isen dostlardan okı bir varak (6)
Hicabdasun bu gün seni göstermezler belli sana (7)
Hicab didüğümi anda (8) dünyelikdür (9) elden bırak
Sen seni bilemeyince iren nazar kılmayunca (10)
Senlik (11) benlik ara (12) yirden (13) gidermezsen oldı duzak (13)
Yedi denüz-ü dört ırmak seni mısmıl eylemeye (14)
Çünki işün o (15) Hakk ile olmadısa kaldun ırak (15)
Evliyadur Hak kapusı **Yunus**'durur kapucısı (16)
Işk ile geldi bu (17) yola ışkı idindi hem (18) durak (19)

XII.

Kerem it (1) bir beri bak nikâbı yüzden (2) bırak
Ayun ondördü müsün balk urır yüzde (3) yanak

Şol ağzundan keleci yüzbin şükraneyile
Destur gelsün daşraya söylesün dil-ü dudak
Otuz iki mirvari mercana dizmiş gibi (4)
Kıymeti dürden olmuş yaraşur incüden ak
Sıfatun arılığı bulgur-ı nuhud gibi (5)
İki kaşun ay alnun gencaya virür sabak (6)
Gören pervaneleyin nica oda düşmesün
Gözlerünin bakışı can alur iki çırak
Işkun zemzemesünden (7) âşık (8) boynı zencirlü
Azadlık istemezler (9) şöyle kaldular tutsak (9)
Kangı bir nesne neni dil (10) nice şerhlesün (10)
İlâhî sen beklegil yavuz gözlerden ırak
Boyun servi boyundan hiç fark eyleyemezin (11)
Gümâna viren beni küpeli iki kulak (12)
Yunus Hak tecellisin senün yüzinde gördi
Çare yok ayrulmağa çün sende göründi Hak

XIII.

Biz kime âşıksavuz (1) âlemler ana âşık
Kime degül diyelüm (2) bir kapudur bir tarîk (2)
Ma'şuka neyi sevse lâzımdır sevmek anı (3)
Dostumızun dostına yad endîşene lâyık
Sen gerçek âşık isen dostın dostına dost ol
Ger böyle olmaz isen dostım demeğil bayık (4)
Kime az bakar isen aslı yüce yirdedür
Az görme çok gör anı böyle gelmişdür tarîk (5)
Yetmiş iki millete kurban ol âşık isen
Tâ âşıklar safunda imam (6) olasun sâdık
Sen Hakk'a âşık isen Hak sana kapu açar (7)
Ko seni beğenmeği varlık ıvini bir yık (8)
Hâs-u âm muti' âşî dost kuldur cümlesi
Kime aydıbilesün gel ıvünden (9) daşra çık
Yunus'un bu danışı (10) genc-i nihan sözüdir (11)
Dosta âşık olanlar iki cihandan fârik

XIV.

İşidün hey yârenler kıymetlü neşnedür ışk
Değmelere bitimez (1) hörmetlü nesnedür ışk
Hem cefâdur hem safa (2) **Hamza**'yı atdı Kâf'a
Işk ildür **Mustafâ** devltlü (3) nesnedür ışk
Dağa düşer kül eyler gönüllere yol eyler
Sultanları kul eyler cür'etlü (4) nesnedür ışk
Kime ki ışk urdı ok gussa ile kaygu yok
Feryad ile âhı çok firkatlu nesnedür ışk (5)
Denüzleri kaynadur mevce gelür oynadur
Kayaları söyledür kuvvetlü nesnedür ışk
Âkilleri şaşırur deryâlara düşirür
Nice ciğer pişirür key otlu nesnedür ışk
Miskin **Yunus** neylesün derdin kime söylesün
(6) Varsun dostı toylasun lezzetlü (6) nesnedür ışk

XV.

Ma'ni ivine talduk (1) vücud seyrüni (2) kılduk
İki cihan seyrini (3) cümle vücudda bulduk
Bu çizginen gökleri tahtesserâ yirleri
Yetmiş bin hicabları cümle vücudda bulduk (4)
Yedi yir yedi göki dağları denüzleri
Uçmağ ile tamuyı cümle vücudda bulduk (5)
Gice ile gündüzi gökde yidi yıldızı
Levhde yazılı (6) sözi cümle vücudda bulduk
Mûsî ağduğı **Tûr'ı** yohsa (7) Beytül ma'mûrı
İsrâfil çalan sûrı (8) cümle vücudda bulduk
Tevrât il İncili Furkan ile Zeburı
Bunlardağı beyanı cümle vücudda bulduk
Yunus'ın sözleri (9) hak (10) cümlemüz didük saddak
Kand' istersen anda Hak cümle vücudda bulduk.

K HARFİNDEKİ ŞİİRLERE AİT NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

B. Râif (12.a - 12.b) ve Fâtih (107.b - 108.b) nüshalarında vardır.

(1) içindedür: Râif, (2) hûri melek: Râif, (3) bilmezin: Fâtih, (4) ağudurur bu canuma: Râif, (5) dadıla: Fâtih.

Bu şiirin, birçok cüzleri "müstef'ilün,, e uymaktadır.

II:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasında (108.b - 109.b) bulunan bu şiirdeki vezin düşüklüklerini ( ) içine aldığımız kelime ve edatlarla tamamlamağa çalıştık.

(1) sıratdan.

III:

B. Râif (8.a - 8.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter (S: 12) ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda (191.b) vardır.

(1) Gel iy dervişlik isteyen evvel sana nitmek gerek: Yahya; Bu yola varmak dileyen bu yolayüz tutmak gerek: N. O., (2) Şerbetleri elden: Râif; Maksûda irmek dileyen kalbini dûrtutmak gerek: N. O., (3) Gelgil imdi terbiyete: Râif; geldük imdi: Yahya, (4 - 4) ol da anı: Yahya, (5) Çeke: Râif, (6) sabrla kanaatı: Ritter, (7) Bu yola varalar iti bu yola yüz dutmak gerek: Râif, (8) (Bu beyit, Ritter'de yoktur), (9) Aceb anı nice yiye nefsi dilerse yaylaya: Râif, N. O., (10) Kanca ki: Râif, (11) yimek: Ritter, (12) Oldur erenler dirlügi anlar bilmez ayyarluğı: Yahya; ağyarluğı: N. O., (13) Anunla bulur iylüği kahrı da çok: Yahya; Anunla bulur erlüği cevrle kahır yutmak: N. O., (14) Yunus bunı kime diye kim kasd ide bir uluya, bu uluya: Yahya, N. O., (15) Şâyed yaramaz işleye âşıklara yetmek gerek: Yahya, N. O.

IV:

Eski yazmalardan yalnız Râif'in divanında (21.a - 21.b) vardır. Yahya Efendide de var.

V:

Fâtih (106.a - 106.b) veYahya Efendi nüshalariyle Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 11) vardır.

(1) Tanrı buyrugını: Ritter; Haşarı abdest aluban: Yahya, (2) Tanla turup başun kaldır: Râif, (3) elüni vur suya taldur: Ritter, (4) Tamudan azadlu oldur kullar azad olsa gerek: Râif; Hem Şeytanun boynunı ur hem nefs dahı ölse gerek: Yahya, (5) (Yalnız Yahya'da vardır), (6) Nefs duşmanın öldüresin nefs hemîşe ölse gerek: Râif, (7) (Bizdeki yazma), (8) (Bu beyit, yalnız Yahya'da vardır), (9 - 9) dâyim Hakk'a: Râif, (10) sana: Râif, (11) Kıl ahşamın üç farzını tağca günahun eriye ★ Sinün içi hem geniye nur ile pes tolsa gerek: Yahya, (12) Her dem îmânın yenile: Ritter (Bu beyit, Yahya'da yoktur), (13-13) müselman olmadı: Râif, (14) olmayan: Râif, (15) (Bu beyit de Yahya'da yok), (16) (Bu beyit, yalnız Yahya'da vardır, (17) (Bu beyit Yahya'da yok), (18) Yunus imdi bu sözleri kulak gerek işitmeğe ★ İşidenler yarın anda Hak dîdarın görse gerek: Yahya.

Bu şiirin birçok cüzleri "Müstef'ilün,, e uymaktadır.

VI:.

Yalnız Yahya Efendi nüshasında ve yeni yazmalarda vardır. Bazı ağır yerleri istisna edilirse arûzun "4 müstef'ilün,, lü veznine uyuyor.

VII:

Yahya Efendi ve Fâtih (109.b - 110.a) nüshalarında vardır.

(1 - 1) hoş hulk ile: Yahya, (2 - 2) bu cümle uyanıcak: Yahya (vezin düşük), (3) perdesini: Yahya, (4) yavuzı: Yahya, (5) (Terezi, vezin zarûretiyle böyle okunacak.) Çerge kurup: Yahya, (6) Nidivire ata ana: Yahya, (7) Çığrışalar: Yahya, (8) Işkdan suâl sorılıcak cevab içün zeban: Yahya.

Bu şiir de, bazı yerleri müstesnâ, arûzun "4 müstef'ilün,, lü veznine uyuyor.

VIII:

Fâtih (103.a - 104.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Prof. Ritter (S: 10), Murad Molla ve Nûru Osmânî'deki (192.b - 193.a) mecmualarda vardır.

(1) oturmağa: Yahya, (2) Varlukları döküben: Murad Molla, (3-3) Hicab oldın sen sana: Fâtih; istersin: N. O., (4-4) sana bana: N. O. (Bu beyit, M. M. da yok), (5) Varlukdur hicab kanı kim yaka bu hicabı: Fâtih; Kim yaka bu hicabı varlukdan hicab katı: N. O. Varluk hicabı kapı ki myaka bu hicabı: M. M., (6) gidermeğe: N. O., (7) kalan: Ritter; yakîn: Râif,

(8 - 8) dahı çâpük er gerek: Fâtih; dahı çâpük ter gerek: Yahya, (9) senden: N. O., (10) Mansur'layın Enel Hak dahı çebükbar gerek: Fâtih; Mansur'layın Enel Hak dahı çâpükter gerek: Yahya, M. M. Taallûk burcundan uzak dahı çâpükter: N. O., (11-11) dost götürmez muhali: Ritter; dost götürmez bu hâli: N. O., (12) cümleden: N. O.,(13) gel: Râif, M. M., (14-14) ne kadar söz gerek: Ritter (vezin düşük; M. M. da yok), (15) (Fâtih, Yahya ve Murad M. da bu beyit yoktur, ikinci mısraı, buradaki 7 inci beyte girerek iki beyit, birleştirilmiştir), (16) virdüği: Ritter, (17) Bu göz gördüği değül bu akl irdüği değül: Yahya, M. M., N. O., (18) Dil vasf virdügi değül bî lisân basar gerek: Yahya; Dil söz virdüği değül bî lisân basar: N. O.; Deksüz varduğı değül bî lisân basar gerek: M. M. ;bî nişan: Ritter, (19) Buncuk değül sır sözi gel gidelüm ko sözi ★ Dostı görmez baş gözi ayruksı basan gerek: Fâtih (Bu beyit, M. M. ve N. O. de yok), (20) Âşık olan kişiler lâcerem derde düşer ★ Işkla bilişen canlar sermest-ü humar gerek: Yahya; Her kim dosta irişe lâcerem gönli düşe: N. O. (Bu beyit, Ritter ve M. M. da yok), (21) Gel gidelüm sen bensüz dost' irelüm gümansuz ★ Dosta giden kişinün kendüsi sefer gerek: Yahya (Bu beyit, Ritter, M. M. ve N. O. de yok), (22) aradan: N. O., (23 - 23) ayruk ne bazar: N. O. (Bu beyit, Ritter, M. M., Fâtih'te yoktur), (24) Can-u ferzend-ü mâl dünya âhıret hayâl ★ Dostlar görmez bu meâl kamudan güzer gerek: Yahya (Bu beyit, yalnız Yahya ile N. O. de var), (25) (Yalnız Yahya'da). (26) belürmesün: Yahya, (27) Kim disün hak: N. O., (28) burc-u bar: Yahya; bâl-ü per: M. M..

IX:

B. Râif (47.a ve 69.a) da iki kere yazılmıştır), Fâtih (105.a - 106.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 11 - 12) vardır.

(1) Niderüz bu gönüli biz canı: Râif (Bu şiir, Fâtih nüshasında iki kere yazılmıştır, her iki metnin farklarını gösterdik); Niderüz dirlik suyın: Fâtih, (2) Cevheri: Fâtih, (3) Bu yolın ârifleri geçürmezler matai: Fâtih; Bu yolın gafirleri: Fâtih, (4) Biz hud uryan giderüz: Fâtih; Şöyle uryan giderüz cihan: Fâtih, (5) Küfr ile îmân işi hicab oldı dünyada: Râif; Küfr ile îmân dahı hicab imiş bu yolı: Fâtih; Küfr ile îmân sözi yağmaladı sen-ü ben: Fâtih, (6 - 6) bu ıskla: Râif, (7) Küfr ile îmân sözi yağmaladı sen-ü ben: Fâtih; Dîn-ü millet bazarın yağma-

ladı sen-ü ben: Yahya, (8) Çıkduk iklik evinden: Râif, (9) dükkan: Râif, (10) (Bu beyıt, Fâtih'te yok), (11) Çünk'assından da geçdük ziyan: Fâtih, (12) (Bu beyit, Râif ve Ritter'de yok), (13) Zühd ile yok eyledi: Yahya, (14) Çün böyle düşdi haber: Yahya, (15) (Bu beyit, Râif ve Ritter'de yok), (16) fikr: Fâtih, (17) sâatden: Yahya, (18) zaman: Yahya, (19) Payansuz: Râif, Ritter, Fâtih, (20) çokdandur bu Yunus'a: Fâtih; çoklar aydur Yunus'a: Yahya; Payanlu devr-i zaman nic'egelsün Yunus'ı: Fâtih, (21) Payansuz tura: Ritter; Payansuz devre vardı: Fâtih; Payansuz devre irdük: Fâtih.

X:

Bu şiir, eski ve yeni yazmaların hepsinde vardır. Fâtih (101.b - 102.b), Râif (43.a - 43.b), Ritter'in mecmuası (S: 10), Nûru Osmânî'de (189.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) sen ki: Ritter; sen mi: Nûru Osmânî, (2) bize: Râif, (3) Tâ bilesün sırrı: Fâtih, Sırrı ıyan kıldun ise: Ritter; Sırrı ıyan ister isen: Nûru Osmânî, (4) Gel okı bu ilmün yüzin ilmi tamam kılgıl gözin: Ritter; Okumagıl ilmün yüzin ilme amel gerek güzin: Fâtih; Sen okudun ilmün yüzin: Nûru Osmânî, (5) Aç bâtından zâhir: Yahya; Aç zâhirde bâtın: N. O. ; Aç gönülden bâtın: Fâtih, (6) hâlüne: Ritter, Fâtih, N. O. , Yahya, (7) görin ma'şuk ne işdedür âşık da ol cünbişdedür: Ritter; Gör ma'şukın ne işdedür âşık dahı ol işdedür: Râif; gör âşıkı ne işdedür: ma'şuk da ol teşvişdedür: N. O.; âşık dahı ne işdedür ma'şuk dahı ol işdedür: Yahya, (8) ikisi de bir işdedür: Ritter;; ikisi bir sirişdedür: Râif; sağışdadur: N. O. ; Her ikisi bir işdedür: Yahya, (9) olma: Ritter; Yahya; bakma: Fâtih, (10) İkilikden geçemedün kâli kilden: Râif (vezin bozuk); Çün ikilikden geçmedün hem kâli kilden: Nûru Osmânî, (11) Hak'dan yana uçamadun: Râif; Hem dost iline uçmadun: N. O. , (12) Hırka-vü cübbe: Ritter, (13 - 13) bular virürler ışka tac: Râif: virse gerekdür ışka bac: Fâtih, (14) Abdirazak: Ritter, Fâtih (Abd-ür Razzâk), (15) Sunın: Ritter, (16) ısk: Râif, (17) Sen dahı bırak namusı nefsün itini oda yak: Râif; gel berü butun oda yok: Fâtih, (18) Ger sen sana geldün ise sıfat nedür bildün ise: Râif, Yahya: İlmi tamam kıldun ise sûret terkin urdun ise: Ritter, (19) Sıfat nedür bildün ise: Ritter; Sıfat nedür bildün ise ne kim idersen: Fâtih, (20) Bilmedün ki nedür bu nâm: Râif, (21) ola: Râif, (22) Bilür isen bellü beyan: Râif; Bilmedünse: Ritter, (23) gel imdi oku bir varak:

Râif; varak: Ritter, (24) ile: Râif, (25) her: Râif, (26) Âşık ma'şuk birdür bile ışkdan gelür her söz dile: Fâtih; Işkdan gelür bu söz dile ışksuz kişi hud nebile: Nûru Osmânî.

(Nûru Osmânî'de 7 ve 8 inci beyitler yoktur).

XI:

Fâtih (101.a - 101-b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (193.b) vardır.

(1 - 1) ışk bize dost yüzine didi bak: Yahya, N. O. (vezin düşük), (2) Açdum gönül gözini: Yahya; Açdum gönlüm: N. O., (3) Çünki ben gördüm Hakk'ı: N. O. (vezin düşük), (4) görünen: Yahya (vezin düşük), (5) Açıkdurur kapusı: Yahya, N. O. (vezin düşük), (6) (Bu mısra' Yahya ve N. O. de pek bozuktur), (7) Bugün hicabdurur sana seni gösteremez sana: Yahya; Bu göz: N. O., (8) sana: Yahya, (9) dünyadur: Yahya; dünyeden: N. O., (10) eylemeyince: Yahya (vezin bozuk), (11) Senlüği: Fâtih, (12) aradan: Yahya, (13 - 13) gördün mi oldı tuzak: Yahya; durak: N. O. (vezin bozuk), (14) itmeye: N. O. (vezin düşük), (15 - 15) Hakk'ile olmayınca (olmayıcak: N. O.); iş ırak: Yahya, N. O. (vezin düşük), (16) Evliyâ Hak kapusı Yunus'dur kapucısı: Yahya (vezin düşük); tapucısı: N. O., (17) Bu, Yahya ve N. O. de yok ve vezin düşük), (18) (Y. ve N. O. de yok ve vezin düşük), (19) burak: N. O.

XII:

Fâtih (103.a - 104.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle bazı yeni yazmalarda vardır.

(1) eyle: Yahya (vezin bozuk), (2) yüzinden: Fâtih (vezin bozuk), (3) yüz-ü: Fâtih, (4) Otuziki mercanun bulgarı (bulguru?) kindu gibi: Yahya, (5) Haddunun arıluğı mırvarı dizmiş gibi: Yahya,(6) İki ayın nun olmuş genc aydan iltür sabak: Yahya, (7) selâsilünden: Yahya, (8) gören: Yahya, (9 - 9) geçer şöyle tapadak: Yahya, (10 - 10) vasfeyleyübile: Yahya, (11) Boynın yok boynundan hiç farkeyleyemedüm: Fâtih (vezin bozuk), (12) Beni gümâna getüren tumalı iki kulak: Yahya.

XIII:

B. Râif (33.a), Fâtih (102.b - 103.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Biz neyi seversevüz: Yahya; Biz neye âşıksavuz: Râif, (2 - 2) her biri sıdka hâzık: Râif; bir kamuyadur teşevvuk: Yahya (bozuk), (3) Biz neyi seversevüz ma'şuka anı sever: Fâtih; Biz neyi sevmezsevüz ma'şuka anı sever: Yahya, (4) Bu

hâlde kalur isen dosta değül yaraşık: Fâtih; Bu hâlde kalur isen dostven demegil bayık: Yahya, (5) Bön yiründe durana sığını geçer ferık: Fâtih; Yüce yirde durana safla geçirür tarık: Yahya, (6) tamam: Yahya, (7) aça: Yahya, (8) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (9) bunlardan: Râif, (10) sözleri: Râif, (11) genc-i nihandur bilene: Râif (vezin bozulur; ya "genc- nihan,, okunması yahut da "bilene,, nin "bilne,, şeklinde talâffuzu lâzımdır).

XIV:

Murad Molla'daki mecmua ile yeni yazmalarda vardır.

(1) sunulmaz: Hüsnü, (2) vefâ: Hüsnü, (3) kuvvetlü: Murad M., (4) hikmetlü: M. M., (5) (M. M. da yoktur), (6 - 6) Işkun odına yansun key tatlu: M. M.

XV:

Yahya Efendi nüshasında, Nûru Osmânî'de (185.b) ve yeni yazmalarda vardır.

(1) tolduk: Nûru Osmânî, (2) vücûdı sevran: N. O., (3) serteser: N. O., (4, 5) (Yahya Efendi'de yoktur), (6) yazılı: Yahya, (7) Kuds'de: N. O., (8) urduğ sûrı: N. O., (9) didüği: N. O., (10 - 10) cümle didüği saddak: N. O.

L

I.

Dervişlik makamı hâl içinde hâl
Feragatlik makamı derviş olana muhâl
Derviş ırılmaz evvelki demden
Hiç firkat olmadı nasibdür visâl
Dervişler fitne kabın bunda uşatdı
Hareket itdi bunda olmadı battâl
Dervişlik dirliği sırat üzredür
Hisabı itdiler zerre-i miskâl
Derviş Enel Hak dirse nola aceb mi
Hep varlık Hakk'ındur ala külli hâl
Derviş ırma gözin evvelki demden
Yunûs giripdürür hem âhır hem evvel

II

Yavlak aceb (1) geldi bana (2) dünya içinde işbu hâl (2)
Gice konuk olan kişi gine sabah göçer filhâl
Eğer gerçek konuk isen aç gözin uyanuğısan
Sen bu söze tanugısan girü kalur mülk ile mal
Malunı beriküler yir (3) sen anda hisabını vir
Heman senün bir adım yir hısım kavım eylerler kaal (4)
Kendün (5) görirken yi yidür yokdur diyü itme özür
Bu dünyede hâsıl nedür (6) hayr ile bazarı vir al (6)
Ben diyeyin sözin Hakk'ın işit unutma key sakın
Uş kıyamet geldi (7) yakın gönülden geçmesün hâyâl
Andan İsrâfil sûr ura ölenler yerinden dura
Gice devrân-ı rûzigâr eyle yazmış Celle Celâl

Sultan-u kullar bir ola anda katı haller ola
Dahı ayruksı sır ola kurtuluşın (8) anda muhâl
Bunda korkmaz isen **Yunus** anda korkudurlar seni
Eğer dirliğün hakkise sıratı geçesin sehel

III

Kogıl dünye bezegüni bu dünye yildür ye hayâl (1)
Ne kılısar bize vefâ çünki posudadur zevâl (2)
İsteme ömr-i fâniyi dünye kime kaldı bâkî
Yüzbin melik yüzbin sultan râyegân kodı mülk-ü mâl (3)
Kes gider izzet başını terkeylesün fuzulluğı
Bunda pişin ölmez isen girü diriligündür muhâl (4)
Niçe uzun (5) endişeler yoldaş idi bizüm ile
Dost fikretünden artuğı (6) cümle katıdurur battâl (6)
Algıl kendü elün ile gine kendü hisâbunı
Yohsa serhengler elünde (7) katı yaramaz olur hâl. (7
İp dak riyâ boyunına asako öd ağacuna
Sultan öninde yol degül tâ bulasun sen de visâl
Öldür nefsün dilegüni ilet teneşür üstine
Yohsa keksüz öliceğiz sana ferman olur gassâl (8)
Her kim sana sorar ise i'tikadun nedür Hakk'a
Öpgil elini ayağın budur cevâbına suâl
Yunus sana farizadur işbu sırât-ı müstakim
İleyünde haşre neşre (9) hakkalyakîn gerek visâl

IV.

Eyâ gönül (1) açgıl gözin (2) fikrin (3) yavlak uzatmagıl
Bakgıl kendü dirliğüne kimse aybın gözetmegil
Şöyle dirilgil halk ile öliceğiz söyleşeler
Bâkî dirlik budur canum yavuz ad ile gitmegil
Diler isen 4) bu dünyayı âhirete değüşirsin
Dün-ü gün (5) kılgıl tâ'atı ayağ uzadup yatmagıl
Gördün ki bir derviş gelir yüz vur (6) anun kademine
Senden şey'ullah idicek (7) kaşun karagun çatmagıl

Söyledüğin keleciyi işitdügin gibi söyle (8)
Kendözünden zîreklenüp birkaç söz dahı çatmagıl
Dünya şürb-ü şîrindürür âdem gerekdür yiyesi
Kem nesneye tama' idüp kösüb kömürüp (9) yutmagıl (10)
Nefse uyub biş parmagun bir kezden iltme ağzuna
Kes birisin vir miskine gerek ola (11) unutmagıl (12)
Yunus kim öldürür seni viren alur yine canı
Yarın göresün sen anı er nazarından gitmegil

V.

Ata belinden bir zaman anasına düşdi gönül
Hak'dan bize destur oldı hazineye düşdi gönül
Anda beni can eyledi et-ü sünek kan eyledi
Dörton gün diyiceğez deyritmeğe düşdi gönül (1)
Yüriridüm anda pinhan Hak buyruğı virmez aman
Vatanumdan ayurdılar bu dünyeye düşdi gönül
Beni beşiğe urdılar elüm ayağum sardılar
Önden acısın virdiler tuz içine düşdi gönül
Günde iki kez çözerler başuna akça dizerler
Ağzuma emcek virdiler nefs kabzına düşdi gönül
Bu nesneyi terkeyledüm yürümeğe azmeyledüm
On ki sünegin yazarlar elden ele düşdi gönül
Oğlan iken sultan kopar kim elün kim yüzin öper
Akıl bana yoldaş oldı sultanlığa düşdi gönül
Bu çağ ile sakal biter görenün gülregi dutar
Güzeller katunda biter sevisüye düşdi gönül
Hayırdan şerri çok sever işlemeğe necid iver
Nefsinün dilegün kovar nefs ivine düşdi gönül
Kırk bişinde sûret döner kara sakala ak iner
Bakub şeybetin göricek yoldurmağa düşdi gönül
Yola gider başaramaz yiğitlüğe eli varmaz
Bu nesneleri koyuban yuvanmağa düşdi gönül
oğl aydur bunadı ölmez kız aydur yeründen durmaz
Hiç kendü halinden bilmez hâlden hale düşdi gönül

Öliceğiz şükrideler sinden yana iledeler
Allah adun zikrideler çok şüküre düşdi gönül
1205. Su getürler yumağa kefen saralar komağa
Ağaç ata bindüreler teneşire düşdi gönül
Eğer var ise amelün geyin olur senün sinün
Eğer yoğise amelün oddan şarab içdi gönül
Yunus anlayı var hâlün şuna uğrayısar yolın
Bunda elün irer iken hayr işlere düşgil gönül

VI.

Bir nazarda kalmayalum gel dosta gidelüm gönül
Hasret ile ölmeyelüm gel dosta gidelüm gönül (1)
Gel gidelüm can turmadın sûret terkini urmadın
Araya düşman girmedin gel dosta gidelüm gönül
1210. Gel gidelüm kalma ırak dost içün kılalum yarak
Şeyhün katındadur durak gel dosta gidelüm gönül
Terk idelüm il-ü sarı dost içün kılalum zarı
Ele getürelüm yarı gel dosta gidelüm gönül
Bu dünyaya kalmayalum fânîdür aldanmayalum
Bir iken (2) ayrılmayalum gel dosta gidelüm gönül
Biz bu cihandan (3) göçelüm ol dost iline (4) uçalum
Arzu havadan geçelüm gel dosta gidelüm gönül
Kulağuz olgıl sen bana günilelüm dostdan yana
Bakmayalum (5) önden sona gel dosta gidelüm gönül
1215. Bu dünya olmaz pâyidar aç gözini canun uyar
Olgıl bana yoldaş-u yar gel dosta gidelüm gönül
Ölüm (6)haberi gelmedin ecel yakamuz almadın
Azrâil hamle kılmadın gel dosta gidelüm gönül
Gerçek irene varalum (7) Hakk'un haberin soralum (8)
Yunus Emre'yi (9) alalum gel dosta gidelüm gönül

VII.

Dervişlik didükleri hırka ile tac değül
Gönlin derviş eyleyen hırkaya muhtaç degül

Hırkanun ne suçı var sen yolına varmazsan
Vargıl yolınca yüri er yolı kalmaç degül
Dirsin şeyhün ışkuna yalın ayak baş açuk
Er var dirlik dirilmiş yalın ayak aç değül
Durmuş ma'rifet söyler irene **Yunus Emre'm**
Yol eriyle yoldadur yolsuza yoldaş değül

VIII.

Gerekmez dünyeyi bize çünki bâkî bünyad degül
Bir kul bin de yaşar ise ölicek bir saat degül
Bu dünye kahır ividür nice ömürler eridür
Uçmakda huy satun kişi yalan yanlış gıybet degül
Şol senün mü'min kullarun dünye zindanı anların
Bu dünyede mü'min olan hurrem oluban şad degül
Bunda zâlimlik eyleyen nefsi haramla toylayan
Yüzleri kara kopısar öz canları râhat degül
Kimdürür kim iren ana dün gün tâat kılan ana
Virilür uçmak anlara zire bilişdür yad değül
Yunus miskin mestânesin sen seni gör ko bunları
Dünyede riyalı dirlik kişiye iyü ad degül

IX.

Ma'ni eri bu yolda melûl olası değül
Ma'ni tuyan gönüller hergiz ölesi degül
Ten fânîdür can ölmez çün gitdi (1) girü gelmez
Ölür ise ten ölür canlar ölesi degül
Gevhersüz gönüllere yüzbin söz (2) aydur isen
Hak'dan nasîb olmasa nasîb olası degül
Sakıngıl yarın gönlin sırçadur sımayasun (3)
Sırça sındukdan girü (4) bütün olası degül
Çeşmelerden (5) bardağün toldurmadın kor isen
Bin yıl anda turırsa kendü tolası degül
Şol Hızır ile İlyas âb-ı hayat içdiler
Bu birkaç yıl içinde bunlar ölesi degül

Yaratdı Hak dünyayı Muhammed (6) dostlığına
Dünyaya gelen gider bâkî kalası degül
Yunus gözin görürken yarağın eyleyigör (7)
Gelmedi anda varan (8) girü gelesi degül

X.

Canlar fedâ yolına (1) bu can kayusı degül
Sen can (2) gereksin bana cihan (3) kayusı değül
Canlar içinde cansın sen bir âb-ı hayvansın
Bize dîn-ü îmansın îman kayusı degül (3)
Yudum yâremi sildüm (4) yârem kimdendür bildüm
Bana yârım kayusı yârem kayusı degül
Işkın beni faş itdi saklamam dirdüm velî
Çün iyan gördüm seni pinhan kayusı degül (5)
Derman ola mı bana derdüm benüm kim una
Derdlü varayım sana derman kayusı degül (6)
Gelün âşık olalum ışka cevlan uralum
Esrük olup yatmışam cevlan kayusı degül (7)
Işkun okı demreni dokınur (8) yüregüme
Işk içün ben öleyim demren kayusı degül (9)
Can-u gönüli nitdüm ışkun odına atdum
Sıdkı dahı unutdum güman kayusı degül (10)
Işkun burcından uçdum cevlan uruban geçdüm
Ben dost ile buluşdum cevlan kayusı degül (11)
Bahr ummâna dalmışam anda sadef bulmuşam
Gevher olup gelmişem umman kayusı degül (12)
Turdığum yir Tûr ola bakduğım didâr ola
Ne hâcet Mûsî bana sen ben kayusı degül (13)
Bu **Yunus'ı** andılar kervan geçdi didiler (14)
Ben (15) menzile irişdüm kervan kayusı degül

XI.

Müşkili halleylemek değmenün işi değül
Bir kişiye vir gönül bu yolda naşı degül

Evliyânun gönlünden kesme Şey'en lillâhı
Sana himmet ol eyler göz ile kaşı degül
Er oldır kim menzilin her dem göstere tura
Değme ârif bu düşi yoramaz işi degül
Hak tecelli kılmağa can aslını bulmağa
Gönülden sür sivâyı nazarı tışı degül
Bu kelâmun ma'nisi evliyânun hanıdur
Yidirmegil câhile ki zira aşı degül
Yunus bir toğan idi kondu **Tapduk** kolına
Avın şikâra geldi bu yuva kuşı değül

XII.

Senün ben dimeklüğin ma'nide usûl değül
Bir kapu kullarına şaşı bakmak yol degül
Sen sana yarar isen bu sözden tuyar isen
Kancaru bakar isen dimegil sen ol degül
Yetmiş iki milletün hem ma'şukı oldurur
Âşıkı ma'şukından ayırmakluk fâl degül
Küfrini atar iken îmânun vurma sakın
Hırs bizümle düşmandur bilişlidür il degül
İşbu sözden bir haber muhtasardur muhtasar
İt bir eri ihtiyar kahıtlıkdan bol degül
Beşe bu kuş dilidür bunı **Süleyman** bilür
Sana direm iy hoca bu dil tehî dil değül
Sağa sola bakmadın hoş söyler **Tapduk Yunus**
Ol gerçeğe âşıklar küllî sağdur sol degül

XIII.

Işksuzlara virme öğüt öğüdinden alur degül (1)
Işksuz âdem (2) hayvan olur hayvan öğüt bilür degül
Eksük olman ehillerden kaça görin câhillerden
Tanrı bîzar bahillerden bahil dîdâr görür degül (3)
Kara taşa su koyarsan elli yıl ısladur isen
Heman taş gine bayağı hünerlü taş olur degül (4)

Taşdan çıkar dürlü sular ayağunda bişer neler
Câhil gönlü taşdan beter câhil gelmez gelür degül (5)
Boz yapalak devlengice emek yemen irte gice
Anun işi göz sepekdür salup ördek alur degül (6)
Şah balaban şahin doğan zihi öğmiş anı öğen
Doğan zaif olurısa doğanlukdan kalur degül (7)
Ol iki cihan güneşi zâhir dünyesin denşürdi
Câhil anı öldi sanur ol hud ölmez ölür degül (8)
Yunus olma câhillerden ırak olma ehillerden
Câhil ne var mü'min ise cahıllıkdan kalur degül (9)

XIV.

Tehi görme kimseyi hiç kimsene boş değül
Eksüklüğile nazar irenlere hoş degül
Gönlüni derviş eyle dost ile biliş eyle
Işk eri şol ma'nide derviş içi boş degül
Derviş bilür dervişi Hak yolına turmuşı
Dervişler hüma kuşı çaylak-u baykuş degül
Dervişlük aslı candan geçdi iki cihandan
Haber virür sultandan bellüdür yad kuş degül
İy **Yunus** Hakk'ı bilen söylemez hergiz yalan
İkilik ile gelen toğrı yol bulmuş degül

XV.

Bir kez gönül yıkdun ise bu kılduğun namaz degül
Yetmiş iki millet dahı elin yüzin yumaz degül
Kan'irenler geldi geçdi bunlar yurdı kaldı göçdi
Pervaz urup Hakk'a uçdı Hümâ kuşıdur kaz degül
Yol oldur ki toğrı vara göz oldur ki Hakk'ı göre
Eroldur alçakda dura yüceden bakan göz degül
Toğrı yola gitdün ise er etegün tutdın ise
Bir hayır da itdün ise birine bindür az degül
Yunus bu sözleri çatar sanki balı yağa katar
Halka mata'ların satan yüki gevherdür tuz degül

XVI.

Kul pâdişahsuz olmaz pâdişah kulsuz degül
Pâdişâhı kim biledi kul itmese yort savul
Sultan hemîşe sultan kul hemîşe kul idi
Ol kadim pâdişaydı usûl içinde usûl
Tanrı kadim kul kadim ırılmadum bir adım
Gör kul kim Tanrı kimdür anla iy sâhib habûl
Bize birlük sarayın toğrı beşaret ayın
Geç ikilük fikründen kogıl beğlügi yâ kul
Gör imdi gizlü seyri seyir içinde sırrı
Kul bilmez bu tedbiri kime değdi bu nüzûl
Ayıd ayıd kamusın ne kân-u ne ma'densün
Sûret-i pür ma'nisün pâdişâhı sende bul
Gel imdi hicabun aç senden ırıl sana kaç
Sende bulasın mi'raç sana gelür cümle yol
Kanca vardun iy âkil bir ağuzdan cümle dil
Cüz'iyyat-ı müselsil haber virür akl-ı kül
Yunus bak niredesin ne yirde ne gökdesin
Bekle edeb perdesin gel imdi gel topu kıl

L HARFİNDEKİ ŞİİRLERE AİT NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Yalnız Fâtih nüshasında (115.a - 115.b) bulunan bu şiir, çok bozuktur.

II:

Fâtih (111.b - 112.b) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) acâyib: Fâtih, (2 - 2) bu dünya içinde bir hâl: Yahya, (3) Malunı beriki yir: Fâtih (vezin düşük), (4) Senündür bir adım yir gör nice orulur kâl: Fâtih (vezin düşük), (5) Gözin: Yahya, (6 - 6) yi iç bazar eyle vir al: Yahya, (7) gelür: Yahya, (8) korkulu iş: Yahya.

III:

Fâtih (115.b - 116.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Kogıl bu dünya bezegün bu dünya yildürür hayâl: Yahya, (2) Ne vefâ kılısar bize çün posudadurur zevâl: Yahya, (3) İnanma fânî ömrüne kime ebed kaldı bâkî ★ Yüzbin melik salâtinler kodılar emlâki vü mâl: Yahya, (4) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (5) Bunca uzun: Yahya, (6 - 6) cümlesi matdurur battâl: Yahya, (7 - 7) yavuz olur müşkil hâl: Yahya (vezin düşük), (8) Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (9) haşir neşir: Yahya.

IV:

Bu şiir, B. Râif (7.b - 8.a), Yahya nüshalariyle Ritter (S: 13) ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda (186.b) vardır.

(1) İy gafil: Râif, Yahya, Ritter, (2) gözüni aç: N. O., (3) gönlin: Râif, Ritter, (4) Ger dilersen: Yahya, (5) Düni güni: Ritter; Tâat eyle gice gündüz: Yahya, (6) sür: Yahya, (7) iderse: Yahya (bu beyit, Ritter'de yoktur), (8) Şöyle dügeli keleci işitdüğin gibi degül: Ritter, (9) kötürüp: Ritter, (10) (Bu beyit, Yahya'da yoktur), (11) olur: Yahya, (12) (Bu beyit, Râif'te yoktur).

V:

Bu şiir, yalnız Fâtih nüshasında (112.b - 113.a) vardır.

(1) (Vezin düşük).

VI:

Yahya Efendi nüshasiyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (187.b - 188-a) ve Râif'in Mec. sında (26 - 10.a) vardır.

(1) Yoldaş olalum ikimüz gel dosta gidelüm gönül ★ Hâldaş olalum ikimüz gel dosta gidelüm gönül: N. O., (2) İkimüz: N. O., (3) dünyadan: N. O., (4) yolına: N. O., (5) Kaygımagıl: N. O., (6) Hakk'ın: Yahya, (7) âşık bulalum: N O., (8) alalum: N. O., (9) Âşık Yunus'ı bulalum: N. O.

VII:

Bu şiir, yalnız Yahya Efendi nüshasındadır.

VIII:

Bu şiir, yalnız Fâtih nüshasında (114.a - 114.b) vardır.

IX:

B. Râif (53.b - 54.a ve 57.a da iki kere yazılmıştır), Fâtih (110.a - 110.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter (S: 12-13) ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda (187.a) vardır.

(1) gide: Ritter; gidenler girü gelmez: Fâtih, (2) kez: Ritter; yol: Fâtih, (3) sındırmagıl: Fâtih, Yahya, (4) sonra: Fâtih, (5) Çeşmelerde: Ritter, (6) Peygamber: Fâtih, Yahya, (7) eyle bu gün: Fâtih, (8) Çün gelmed'anda varan: N. O.

X:

B. Râif (63.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Murad Molla ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda (192.a) vardır.

(1) fid'olsun sana: Râif, (2) Ol can: N. O.; Sen canı gerek bana: Râif, M. M., (3) Canlar içinde canum sensin genc-i nihânum ★ Çün ıyan gördüm seni pinhan kayusı degül: Râif; Candan içerü cansın gencîne-i pinhansın ★ Iyan göreyin seni pinhan kayusı degül: N. O. (bu beyit, N. O. de yoktur), (4) Bu dem yârımı saldum: M. M., (5) (Bu beyit, yalnız M. M. da vardır), (6) (Bu beyit, yalnız N. O. de vardır), (7) (Bu beyit te yalnız N. O. de vardır, (8) kâr itdi: N. O., M. M., (9) Bana ışkın kayusı: M. M.; Seninçün ben öleyin: N O., (10, 11) (Bu beyitler, yalnız Yahya'da vardır), (12) (Bu beyit, yalnız N. O. de vardır), (13) (Bu beyit, yalnız Râif'te vardır). (14) Dirler Âşık Yunus'a eglen bile gidelüm: M. M.; Yunus'ı öğütlerler kalk kervan göçdi dirler: Yahya. (15) Ben uyuyup kalmışam: Râif: Bana dostum kapusı: M. M.

XI:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiirin Yunus'a aidiyetinde şüphemiz yoktur.

XII:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiir, bizce Yunus'undur.

XIII:

Fâtih (114.b - 115.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vadır.

(1) Hayvanlara virmen öğüt hayvan öğüt alur degül: Yahya, (2) kişi: Yahya, (3) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur). (4) Bir taşa su koyar isen elli yıl kaynadır isen ★ Derlemeye der çıkmaya taşdur ol ıslanur degül: Yahya, (5) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (6) Emek yemen irte gice yavuz yaplak devlengice ★ Anun oynı köstebekdür salup ördek alur degül: Yahya, (7) (Bu beyit, Yahya'da yoktur), (8) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (9) Kafle gelüp geçe turır selâm olsun âşıklara ★ Yaraklular varıtursun Miskin Yunus kalur degül: Yahya.

XIV:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiir, bizce Yunus'undur.

XV:

Yalnız Yahya Efendi nüshasında vardır.

XVI:

Bu şiir, yalnız Fâtih nüshasında (110.b - 111.b) vardır.

M

I

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bû fenâ mülkinde ben nice nice hayrân olam
Nîce bir handân (1) olam ya nîce bir giryan olam
1290. Gâh feleklerde meleklerden dilekler eyleyem (2)
Gâh arş-u şems ile gerdûn olam gerdân ola m
Adumı (3) atdum yidi dört onsekizden öte ben (4)
Dokuzı (5) yolda koyup (6) şâh (7) emrüne fermân olam
Dost ferah kıldı terahdan ben teberrâ eyledüm
Sûretâ (8) insân olam hem (9) cân-u hem cânân olam (9)
Gâh bir müftî müderris (10) geh mümeyyiz geh temiz (10)
Geh müdebbir nâkıs-u geh naks ile noksân olam (11)
Gâh batn-ı hût (12) içinde **Yunus** ile söyleşem (13)
Geh çıkam (14) arş üzere bin cân olam Selmân olam (14)
1295. Gâh (15) inem esfellere Şeytân (15) ile şerler düzem
Geh çıkam arş üstine seyrân olam cevlân olam (16)
Gâh işîdürem işitmezem aşumazam aceb (17)
Nîce bir nisyân olam hayvân olam insân olam
Gâh ma'kûlât-u mahsûsât-u takrîr-ü beyan
Gâh makhûrât (18) olam geh sâhibül (19) Keyvân olam
Nîce bir sûretde insân-ü sıfatda cânver
Nîce bir dilgü olam (20) yâ kurd-u yâ arslân olam (20)
Nîce bir tefrîd-ü tecrîd-ü mücerred münferid
Ye nice cin nîce ins-ü nîce bir Şeytân olam (21)
1300. Nîce bir ışk meydanında nefs atun siğirtdüren
Yâ nice bir (22) başumı tup eyleyüp çevgân olam (22)
Gâh birlik içre birlik eyleyem ol bîr ile
Gâh dönem (22) katre olam deryâ olam (23) ummân olam

Gâh dûzahda benem Fir'aavn ile Hâmân ile
Gâh cennetde varam gilmân olam Rıdvân olam
Gâh bir gazî olam efreng ile ceng eyleyem (24)
Gâh dönem efreng (25) olam nisyân ile isyân olam
Gâh birmechûl olam merdûd olam Nümrûd olam
Gâh varam Ca'fer olam tayyâr olam perrân olam
Nîce bir âmî olam nâmî olam câmî olam (26)
Nîce bir kâmî olam nâkâm olam nâdân olam
Gâh ola odlar yakam diller yıkam canlar yakam
Geh varam arşa çıkam geh şâh geh sultân olam
Kimse bu söze irişmez Min ledündür ey azîz
Hızr yolda kaldı ben gerdûn ile gerdân olam (27)
Yâ nice bir dost ile ol ben olam ben ol olam
Yâ nice ırak düşem mahzûn olam ahzân olam (28)
Nîce bir dertler ile (29) odlâra yânam yâkılam (29)
(30) Nîce bir şâkir olam zâkir olam (30) mihmân olam
Terkidem bu hak-ü bâdı (31) âb-u nârı yüzine (31)
Şeş cihetden ben çıkam (32) bî cism olam bî cân olam (32)
Nîce bir Cercîs-ü Bercîs olam-u Mirrîh olam (33)
Nîce bir Câlimus-u Bukrât olam Lokmân olam (34)
Bu dokuz arslân-u yiddi evren-ü dört ejdehâ
Bunlarunla cengidem Rüstem olam Destân olam
Bir demî âsûde olam gaflet ile hurd-u hâm
Bir dem âsüfte olam Mecnûn olam hayrân olam
Gönlümin gencîne rencler irmedin (35) bir yol bulam
Yâhu deryâya girem bî reng-ü bî elvân olam
Nîce bir sen ben diyem ben sen diyem utanmadın
Yâ nice deksüz olam dilsüz olam hayvan olam
Cün di dirler nîdeyin dimezse yânar cân-ü ten (36)
Ben dahı dürler dökem dosta hezâr destân olam
Kâr olam neykâr olam nevkâr olam esrâr olam
Geh dönem gerdâr olam güftâr olam No'mân olam (37)
Nîce bir balçıkda vü alcakda yâtam hûr-ü zâr (38)
Geh varam gevher olam yâkût olam mercân olam

Âdemîlikden çıkam göçem melekler mülkine (39)
Levn olam bî levn olam geh (40) kevn olam bî kân olam
Geh mutî olam Huda'nun emrüne bin cân ile
Geh dönem âsî olam Mûsî olam İmrân olam (41)
Geh varam(42) Dâvûd olam(43) taht-ı Süleyman'a çıkam(43)
Geh yine gümrâh olam (44) hemrâh olam hicrân olam (44)
Gâh zındandan çıkam âzâd olam âbâd olam
Geh yine derbân olam mahbûs olam zındân olam (45)
Dâr olam gerdâr olam (46) berdâr olam Mansûr olam (46)
Can (47) olam hem ten (48) olam hem în olam hem ân olam
Geh beyâbân-u harâb-u geh serâb-u geh türâb
Geh yine ma'mûr olam hayrân-u sergerdân olam
Gâh izzetde (49) azîz-ü gâh zilletde (50) zelîl
Geh varam erkân (51) olam rehbîn olam rühbân olam
Geh varam bir sâz olam bir söz olam pürsûz olam (52)
Geh varam dükkân olam dehbân olam rüchân olam
Dem olam âdem olam âlem olam âlemde ben
Dem olam bî dem olam hem nâm olam hem nân olam (53)
Geh dönem (54) hâmûş olam bîhûş olam serhoş olam
Söyleyüp (55) destân olam (56) hem bağ-u hem bustân olam (56)
Yunus'a Tapduk'dan oldı hem Barak'dan Saltuk'a
Bu nasib çün cûş kıldı ben nice pinhân olam (57)
Yunus imdi bu sözi sen âşıka di âşıka
Kim sana ben sıdk olam hem derd-ü hem dermân olam
Gâh hâlis gâh muhlis oluram (58) Fürkan (59) ile
Gâh Rahmânur Rahim yâ Hayy-ü yâ Mennân olam (60)
Geh dönem (61) bir şems olam zerremde yüzbin arş ola
Geh yine (62) tugyân olam âlemlere tûfân olam (62)
Evveli Hû âhırı Hû yâ Hû (63) illâ Hû olam (63)
Evvel âhır ol kalâ vü Men aleyhâ fân olam

II.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Ne dir isem yortum yürür (1) elümde ferman tutaram
Ne dir isem hükmüm revan çün hükm-i sultan tutaram
İns ile bu cinn-ü perî divler benüm hükmümdedür
Tahtum benüm yil götürür mühr-i Süleyman tutara m(2)
Dünyâ benüm rızkumdurur kavmı benüm kavmımdurur
Her dem benüm yargum urur yarguyı candan tutaram 3
İblîs-ü Âdem kim olur âza-vü yâhud azdıra (4)
Cümle benüm iyü yavuz (5) kâmusın andan (6) tutaram
Senün (7) gibi can vâr iken âb-ı hayat (8) isteyeni
Kârânuluğa gideni (9) ben anı hayvan tutaram
Ansuz olursam ölürem (10) ânun ile dîrîlürem (10)
Siz sanmanuz ki dirlüği hemîşe candan tutaram
Dînüm imânum oldurur ansuz olursam dünyede
Ne pût-u hâça (11) taparam ne dîn-ü îman tutaram
Yunus ayur hiç şek degül o benvenen ben olvenen (12)
Ben ne dirîsem dost tutar (13) dost didüğün ben tutaram

III.

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Beni anmakluğa benden farığvem
Niderem anuban bes ne layıkvem
Benüm yoldaşluğım edebe sığmaz
Edebsüz kişiye niçün refikvem
Cihana düşmüşem elsüz ayaksuz (1)
Ne karar ne mekân ne hud tefrikvem
Tekebbürlük döküldi kalmadı hiç (2)
Ne esrugem ne mahmur ne ayıkvem (3)
Ne sabr-u ne sükûn ne hud becid iş
Ne adum adaram ne hud tarıkvem
Bu gün cihâna geldüm uş giderem
Sanasun yolcu idüm ye konukvem

Kanı **Yunus** kanı cünbiş harekât
Ne sermâyem ola ne var ne yokvem

IV.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Kanı bana sabr-u karar senün sözini dinleyem
Kanı bana akl-u bili tuyubanı (1) seni sevem
Kanı bana ol havsala ki (2) hâlümi bilmeyeler
Kanı bana zor-u kuvvet kim senün ışkuna toyam (3)

Cânum seni seveliden benüm hâlüm hâle döner
Kanı bana usûl-i din ilmün edebin bekleyem
İzzet-ü erkân (4) iyü ad ışk yolına noksandurur
Ben niderem iyü adı çün terbiyet (5) ışkdan yirem

Gerçek sana âşık isem (6) arlanmakluk nemdür benüm
Şükrâne cânumı virem ger melâmet donın giyem
Zühd-ü taat usûl-i din ışk haddından taşradurur
Nisbet degüldürür bana secde-vü rükû-u kıyam

Dost sûreti gözgüdürür (7) bakan kendü yüzin görür
Gelsün o (8) kendüsüz gelen ben râzumı ana direm
Can gözile bakan görür **Yunus** gözile gördüğin (9)
Yohsa (10) yaban göziyile kimesneye (10) ne söyleyem

V.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İy yârenler tınman bana ben yine noldum bilmezem
İlmü amel sorman bana dîvâne oldum bilmezem

Ayruksı nesne dadmışam bildiklerüm unudmuşam
Cânumı ışka atmuşam anda ne buldum bilmezem (1)

Aklum yayıvardı benüm dağıldı fikrüm kamusı
Boşaldum uş toldum velî ne ile toldum bilmezem (2)

Işkum beni yakupdurur gönlüm dosta akupdurur
Devşiremezem ben beni dembeste kaldum bilmezem (3)

Ben ışksuzın olımazam ışk olıcak ölimezem
Işk hâsılum hayatı (dur 4) ışkdan gayrısın bilmezem
Işkun ile bulanığam geh esrügem geh ayıgam
Ne uyuram n'uyanığam dembeste kaldum bilmezem (5)
Sen beni şeyh oldı diyü benden nasîhat isteme (6)
Ben sanıram ki bilürem uş şimdi bildüm bilmezem
Âşık **Yunus** sen cânunı ışk yolına eyle fidî
Bu (8) şeyh ile buldun Hak'ı ben gayri nesne bilmezem

VI.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Dostdan haber geldi bana (1) durayım andan varayım
Kurbanlığa bu cânumı (2) vireyim andan varayım
Şol bir iki arşun bezin ne yeni var ne yakası
Kaftan idüben eğnüme sarayım (3) andan varayım
Can alıcı hud geliser emâneti vir diyiser
Ben emâneti ıssına vireyim andan varayım (4)
Gitdi canum kaldum ile naçar olup girdüm yola
Dostlar şâd oldığın bile göreyim andan varayım (5)
Münker-ü Nekir geliser yir gök ün ile tolısar
Ben bunlara cevabını vireyim andan varayım (6)
Yazuğım çok günah öküş (7) yürür idüm dünyada hoş
İtdüklerimün hisabın sorayım andan varayım
Beslediğüm (8) nâzük teni terkitmeyem (9) dirdim anı
Kara toprağa ben anı karayım (11) andan varayım
Ben bu ömür (11) hırmanunı diğdüm getürdüm uş yine (12)
Yunus aydur (13) bu dükkânı (13) direyim andan varayım

VII.

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Koyalum zühdi bugün rind-i harabât olalım
Girelüm meyhanede nâz-ı münacât olalum

Keselüm hâceti biz dünyeden-ü ehlünden
Dostı hemdem idinüp kıble-i hâcât olalum
Fahri fahr itmeyelüm fakr ile fahr idinelüm
Hâlik'a yüz tutuban halka mühimmât olalum (2)
Lâda dem urmayalum diyelüm İllâhlah kim
Nefyi nefy eyleyelüm Hû'yile ısbât olalum
Kadem öte basalum arş-u tanunun üste (3)
Işk bahrine düşüp bî ser-ü bî pây olalum (4)
Biz sıfat tutmayalum ışk ile hemreng olalum
Gâh gâh arz olalum gâh semâvât olalum
Yunus'ın çaresi yok çare yine andandur
Vuslete vasl oluban bir nice heyhât olalum

VIII.

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Sâkî ol câmı getür kim içüben mest olalum
Bizi ışk ile fenâ kıl ki nice hest olalum
İdelüm tevbeyi kim itmeyevüz tevbe dahı
Dûst bezmünde belâ dimeye (1) Elest olalum
Canumuz kuşını çokdur ki mukayyed kılduk
Asla pervâz uralum bir niçe pâ-best olalum
Biz harâb olmışduk sûfî ezelden ilerü
Ko ebed nüktesini dost ile peyvest olalum
Yunus'a korku ne var zâhid ayıt ol günde
Külli aklı koyalum ışk ile hem-dest olalum

IX.

Mütefâilün faûlün mütefâilün faûlün

Benem ol tılısm-ı pinhan ki bu gün ıyâna geldüm
Ezelî nişânsuzdum ebedî nişâna geldüm
Bu tılısımı çünki açdum (1) zulümâta nûr saçdum
İy niçe makaam geçdüm ki bu cism-ü câna geldüm

Ben ohıdum İsm-i a'zam ki vücûda geldi âlem
Koyuban adumı Âdem benem uş cihâna geldüm
Çü bakup beni görerler ayruğa niçün sorarlar
İsteyüp beni ararlar buna ben gümâna geldüm
Kamu yirde ben bulundum kamu zerrede bilindüm
Kamu yâna çün çalındum bu ile beyâna geldüm
Ne kişidürür bu (2) **Yunus** ki iyân ide bu râzı
İşidün bu sûz-u sâzı benem uş lisâna geldüm

X

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Sensün Kerim sensün Rahim Allah sana sundum elüm
Senden artuk yokdur emüm Allah sana sundum elüm
Ecel geldi va'de irdi bu ömrin kadehi doldı
Kimdür ki içmeden kaldı Allah sana sundum elüm (1)
Dilüm tetiği buruldı (2) canum gövdeden üzüldi (3)
Üşde gözlerün süzüldi Allah sana sundum elüm (4)
Uş biçildi (5) kefen donım hazrete yöneltdüm yönüm
Aceb nice ola hâlüm (6) Allah sana sundum elüm (7)
Geldi salacam (8) sarılur (9) dört yana salâ virilür (9)
İl namazuma derilür (10) Allah sana sundum elüm (11)
Çün cinâzeden şeşdiler üstüme toprak aşdılar
Hep koyubanı kaçdılar Allah sana sundum elüm
Getürdiler bunda eşüb indirdiler anda şaşub
Yumdılar toprağum eşüb Allah sana sundum elüm
Münker Nekîr-ü Azraîl kaşı kara gözi çakır
Her birisi bir dil okur Allah sana sundum elüm (12)
Aldı beni ince yola iltdi sırat köprüsine
Amelüme yok mı didüm Allah sana sundum elüm (13)
Görin aceb oldı zaman gönülden eyleriz figan
Ölür çün anadan doğan Allah sana sundum elüm (14)
Halâyıklar melâikler ger esrükler ger ayıklar
Sahha size uyanuklar Allah sana sundum eliüm (15)

1400. **Yunus** tup uzat bu sözi Allah'una dutgıl yüzi (16)
Dîdardan ayurma bizi (17) Allah sana sundum elüm

XI.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Ben bende (1) buldum çün Hak'ı şekk-ü güman nemdür be-
nüm
Ol dost yüzüin görmez isem bu gözlerüm nemdür benüm
Gelsün münacât eyleyen doksan bin hâcet söyleyen (2)
Taşra ibadet (3) eyleyen görsün dost nemdür benüm
Mûsî olup Tûra çıkam nûr oluban gözden bakam
Söz oluban dilden çıkam sûr-u nagam nemdür benüm
Mûsî varur Tûra çıkar anda varur nura bakar
Dostdan gayrı zerre kadar bu gözlerüm görmez benüm
1405. Uş (4) ben beni cem'eyledüm ol dostı îmân eyledüm
Birlüğine kıldum kamet riyâ tâat nemdür benüm
Ol dost bana ümmî dimiş hem âdumı ümmî komuş
Dilüm şeker gövdem kamış bu söyleyen nemdür benüm
Ümmî benem **Yunus** benem (5) dokkuz atam dörtdür a-
nam (5)
Işk odına düşüp yanam sûk-u bazar nemdür benüm

XII.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Ger râzumı (1) söyler isem kimse dilüm bilmez benüm
Eğer (2) sabır eyler isem gönlüm karar kılmaz benüm (2)
İy uslular iy usulular siz ayıdun (3) ben nideyüm
Ol dost yüzin göreliden aklum başa gelmez benüm
1410. Bunun gibi tertîb ile (4) benüm işüm varmaz başa (4)
Elümden iş kaldıyısa cânumdan iş kalmaz benüm
Ne delüyem (5) ne usluyam (6) benzer neye benüm işüm
Işk denüzine garkolup gönlim canum duymaz benüm
Mahabbetün odı benüm yüreğüme düşdi yanar (8)
Denüze garkolurısam söynüp hatâ kılmaz benüm

Yıl on ki ay bu ışk güli od içinde bitüpdürür
Yandugumca artar kokum devrüm geçüp solmaz benüm (9)
Cümle Hak'a yol (10) vardılar sabr ile Hakk'a irdiler (10)
Işkun aslı oddandurur (11) sabrum ile olmaz benüm (11)
Nice didüm bu gönlüme var sabır eyle dek otur (12)
1415. Şol dem dahı bedter olur öğüdümi (13) almaz benüm
Bu **Yunus**'ın çün sûreti (14) ölüp toprak olurısa
Batınundan (15) ışk sevgüsi bilün ki (16) hiç gitmez benüm

XIII.

Ben seni sevdigümi işitsünler (1) hâssu âm
Söyleşenler söyleşsün (2) sensüz dirligüm haram
Ben bu dem seni gördüm nicesi sabreyleyem
Seni bir görmeklüğe (3) muştakdur cümle âlem
Kim senün lezzetünden can dadını (4) almazısa
Yürür bir cansuz suret âlem halünden bî gam
1415. Seni seven kişiye (5) ne hâcet hûru kusûr
Seni sevmeyen câna tamudur cümle makam
İki cihan varluğı ger benüm olurısa (6)
Sensüz bana gerekmez iş senünledür tamam (7)
Bin yıl ömrüm varısa (8) harcidem bu kapuda
Gerçek (9) ben âşıkısam gerek bu yolda ölem
Bana sen gerek isen (10) niderem kendözümi (10)
Ger ben sen oldumısa ben beni yavu kılam
Âlemlerün arzusı seni bulmak içündür
Ben seni bulmuş iken sensüzin (11) nite olam (12)
1420. Cok sorarlar **Yunus**'a nice bu ışk esrükliğ (13)
Nitsün ezel bezminde öyle (14) çalındı kalem

XIV.

Cümle âlem terkin urup ben dost terkin urımazam
Andan ayru buçuk saat ben ansızın durımazam
Andan ayru diriligüm dirlik degüldürür benüm
Kadim odur görür beni ben ölüyem görimezem
Hûrî gelüp aydur ise gönül bana virgil diyü
Dostdan artuk kimesneye ben gönlümi virimezem

Dost diyü geçdi bu ömrüm başarmadum dost kulluğın
Koyam başara ol beni ben hiç iş başarımazam
Bir bezden ol oldım ahı benden ümid yokdur bana
Ben ol isem pes ol kanı ben bu sırra irimezem
Dostlar öğüt virür bana gitgil anun yakınından
Dahı yakın varam meğer andan ayruk varmazam
Değmeler aydur **Yunus'a** katlan bu gün yarın diyü
Cehdideyim bugünümi yarına irgörimezem

XV.

Dost elünden (1) ölür isem (2) hiç gümansuz girügelem (2)
Ganîmet görem bu demi can şükrâne virügelem
Canun diriğ (3) dutan kişi dost katundan (4) ırak düşer
Fidi kılam yüzbin (5) canı ıraklıkdan berügelem
Cercis leyin ol dost beni yetmiş kez öldürür ise (6)
Bin kez dahı öl dirise yüzbin kez ilerügelen (7)
Yüzbin kez toğam tolunam dost burcunda cilve (8) kılam
Hem (9) anda olam hem (10) bunda anda bunda varugelem
Kaçam unudıluram ben dost burcundan toğmışiken (11)
Ol Muhammed kullâbından her sabah çevrinügelem (12)
Yavı kılındum ne çare yürirven dün gün âvâre
Soranlara cevab budur (13) ben esrügem diyügelem (13)
Bundan böyle nolasını hiç bir âşık söylemedi
Ne vakit bana gerekse dost nefesin virügelem (14)
Bin yıl toprak olur isem komayam ben Enel Hakk'ı (15)
Ne vakt bana gerek ise ışk nefsin virügelem (16)
İnanmayan gel sinüme (17) çağır dost adını ayıt (18)
Kefen tonın (19) pâre kılam (20) can şükrâne virügelem(21)
Bundan böyle nolasını degme akıl şerhitmeye
Yunus aydur âşıklara ışk haberin virügelem (24)

XVI.

Ben ol yarı sevdigümi nice bir gizleyübilem (1)
Gönlüme sığmaz nideyin meğer razum ile diyem (2)

Dil dutuban söyledüğim (3) yadluğıma delil imiş (4)
Yakam yadluk perdesini hicâbumı (5) ben giderem
Anun ile ahvâlümi âlemlere bildirüben (6)
Çağıruban muştulayam âlemi üstüme direm
Âşıklarun gönli gözi maşuk dapa gitmiş olur
Ben gönlümi kul eyleyem (7) bâşed ki ma'şuka irem (8)
Canum kurban (9) kılam ana ger can kabul kılur ise (9)
Kaçan ise (10) ölesiyem niçe bunda diri duram (10)
Şükrâne cânum üstine ben dost içün ölür isem
Ölmek resimdür(11) kamuya ben ölümden kanca varam(12)
Ol dost ile benüm işüm ölmeğile bitmeyiser
Amelümdür bile varur toprağuma tuta girem (13)
Kamularun amelidür Münker Nekir olup gelen
Benüm amelüm dost idi amelümi duta varam (14)
İlm-ü amel sözi değül **Yunus** dili söyledüği
Dil ne bilür dost haberin ben dost ile nice birem

XVII.

Muhammed ile bile mi'râca ağan (1) benem
Ashab-ı Suffeyile yalıncak olan benem
Sabr ile kanâatı viribidüm bunlara (2)
Kırk kişi bir gönlekden başın çıkaran benem (3)
Ol kırkından birine neşteri çaldumidi (4)
Kırkından kan ahıdup ibret gösteren benem
Âdem Peygamber ile Havvâ yaradılmadın
Uçmakdan sürüliben ol miflis olan benem (5)
Mûsî Peygamber ile binbir kelime kıldum
Îsî Peygamber ile göklerde kalan benem (6)
Ömer-i Hattâb ile çok (7) adl-ü dâd işledüm
Oğliyle fısk (8) içinde anda basılan benem (8)
İbrâhim Edhem bakdı (9) tâc-ü tahtı (10) bırakdı
Hak yolına uyakdı (11) ol sırrı duyan benem
Abdürrazzak ol derviş yoldaş idindi beni
Hallâc-ı Mansûr ile dâra asılan (12) benem

Adımı **Yunus** takdum (13) sırrım âleme çakdım (14)
Bundan ilerü dahı (15) dildé söylenen benem(16)

XVIII.

Evvel benem âhır benem canlara can olan benem
Azup yolda kalmışlara (1) hâzır meded iren benem
Bir karara dutdım karar (2) benüm sırruma kim irer (2)
Gözsüz beni kanda görer gönüllere giren benem
Kün deminde nazar iden (3) bir nazarda dünya düzen (4)
Kudretünden han döşeyüb ışka bünyad uran benem
Düz döşedüm bu yirleri basku kodım bu tağları
Sayvan gerdüm bu gökleri girü sonra düren benem
Dahı aceb âşıklara ikrâr-ü din iman oldım (5)
Kalkun dahı gönlündeki küfr-ü islâm güman benem (6)
Halk içinde dirlik düzen (7) dört kitabı doğrı yazan (8)
Ağ üstüne kara dizen (9) ol yazduğı Kur'an benem
Dost ile birliğe yeten (10) buyruğı neyise dutan (11)
Mülk bezeyüp (12) dünya düzen ol bağçıvan hemen benem
Ben bu yire buyurıcak yir yüzine gün durıcak
Ulu denüz mevc urıcak Hâce dahı heman benem
Diller damaklar şaşuran ışk kazanunı taşuran (13)
Hamza'yı Kaf'dan aşuran ol ağulu yılan benem (14)
Yunus degül bunu diyen kendülügidür söyleyen
Mutlak kâfir (15) inanmayan evvel âhır heman benem

XIX.

Ol Kâdır-ı kün feyekûn lûtfidici Rahman benem
Kesmedin rızkını viren cümlelere sultan benem
Nutfeden âdem yaratan yumurtadan kuş düreden
Kudret dilini söyleden zikreyleden (1) Sübhan benem
Kimini zâhid eyleyen kimini fâsık eyleyen (2)
Ayıblarını örtüci ol delil-ü burhan benem
Bir kulına atlar virüp avret-ü mal çiftler virüp
Hem yok birinün bir pulı ol Rahîm-ü Rahman (3) benem

Benem ebed benem bekâ ol Kadir-i Hay mutlaka
Hızır ola yarın sakkâ anı kılan gufran benem
Dört dürlü nesneden hâsıl (4) bilün benem üşde delil (4)
Od ile su toprağ-u yil bünyad kılan Yezdan benem
Ete deri sünük çatan ten perdelerini dutan
Kudret işüm çokdur benüm hem zâhir-ü ıyan benem
Hem bâtınam hem zâhirem hem evvelem hem âhıram
Hem ben olam hem ol benem hem ol Kerim-ü han benem (5)
Yokdur arada terceman andağı iş bana ıyan
Oldur bana viren lisan ol denize umman benem
Bu yiri göki yaradan bu arş-u kürsi durdıran
Binbir adı vardır **Yunus** ol sâhib-i Kur'an benem

XX.

Evvel kadim (1) önden sona zevâli yok *sultan* benem
Yidi iklime hükmidüb yiri göki dutan benem (2)
Ben bu yiri yaradıcak yir üstine gök durıcak
Ulu denüz mevcurıcak Nuh'a tûfân viren benem
Kün didüm bu yirler turdı buyurdım gök sayvan kurdı (3)
Yüz bin dürlü âdem geldi götürüb getiren benem
Yusuf ile çaha inen (4) terazuya altun uran (5)
Kefesini basa duran Mısır (6) ıssı sultan benem
Sekiz uçmak âşıklara köşki seyrider anlara
Mûsîleyin Tûr tağında hayran olup kalan benem
Ben âbidem ben Ma'bûdam kamu yirlerde hâzıram
Zâlimlerden dad alıcı miskinleri dutan benem
Tapduk diyem cümle dile ananmışam degme kula
Yunus dahı hud kim ola bu sözleri diyen benem

XXI.

Bu cümle erkânı koyup birlik yolın dutan benem
Hırs-u tama' benden ırak hem arduma atan benem
Bakan benem gören benem alan benem viren benem
Ne Cebreil ne Mîkâil İsrâfillik kılan benem

Yidinci kat yirlerde ben sekizinci göklerde benem
Bu söyleyen dillerde ben hükmi tamam kılan benem
Emriyle bulut oynadan yirde bereket kaynadan
Elümde kudret şiniği halka rızkın viren benem
Çağır himmet leşkerine derile dost eşiğine
Arş öninde aklum ile hidmet kılup duran benem
Sôfîyile sofî olan sâfîyile sâfî olan
Bel bağlayup tâat eden ol Kerîm-i Rahman benem
Kafdan kafa hükmeyleyen divleri hükmine koyan
Yile binüp seyran kılan bu mülke Süleyman benem
Dünyada ben ol Rüstem'em dünya içinde bostanam
Karşumdaki sensün benüm seni sende gören benem
Benem Hakk'un kudret eli benem belî ışk bülbüli
Söyleyüp her dürlü dili halka haber viren benem
Delü oldımıdı **Yunus** ışk oldı bana kulavuz
Hazrete degin yalunuz yüzi süri viren benem

XXII.

Kâ'be-vü büt îman benem çarh uruban dönen benem
Bulut olub göke ağan (1) yağmur olub yağan benem
Yaz yaradub yir donadan gönlimüz ivi (2) hanedan
Hoşnud ata-vu anadan (3) kullık kadrin bilen benem
Yıldırım olup şakıyan kakıyıp nefsin (4) dokıyan
Yir kar'asunda börkiyen (5) şol ağulu yılan benem
Hamza'yı kafdan aşuran elün ayağun şaşuran (6)
Çokları tahtdan düşüren hikmet ıssı sultan benem (7)
Et-ü deri (8) sünük (9) catan cism eyleyüb diri dutan
Hikmet (10) beşiğünde yatan kudret (11) südin emen benem
Bir niceye virdüm emir devlet ile sürdi ömür (12)
Yanan kömür kızan demir örse çekiç salan benem
Kar yağdırup yir dondıran hayvanlara rızkın viren
Şöyle bilün mahlûkâta ol Rahîm-ü Rahman benem (13)

Gerçek âşık gelsün beri (14) göstereyin doğru yolı
Makamdur gönüller şarı ırılmayub duran benem (15)
Yire göke bünyad uran ırılmadın kayyım duran (16)
Denüzlere göl çığıran adum (7) **Yunus** umman benem (17)

XXIII.

Haber eylen âşıklara ışka gönül viren benem
Işka bahâ kim yetüre maden-i kân olan benem (1)
Yir gök tolu bu ışıkdurur ışkdan yiğreği yokdurur
Işk bahrısı olubanı denüzlere talan benem (2)
Denüz yüzinden su alup (3) su virürem gönüllere (3)
Bulutlayın perrân idüp (4) arşa yakın varan benem
Yıldırım olup şakıyan gökde melekler (5) dokıyan
Bulutlara hüküm süren (6) yağmur olup yağan benem
Gördim gökin meleklerin her biri bir cümbişdedür (7)
Hak Çalab'un zikrin ider İncil benem (8) Kur'an benem
Gördüm diyen degül gören bildüm diyen değül bilen
Bilen oldur gösteren ol ışka yesir olan benem (9)
Kalem çalınacak görgil haber böyledürür bilgil (10)
Kâlû belâ kelecisün bunda haber viren benem
Delü oldum idi **Yunus** ışk oldı bana kulavuz
Hazrete değin yalunuz yüz süruyü (11) varan benem

XXIV.

Bu mülke garib geldüm ben bu ilden bizerem (1)
Bu dutsaklık tuzağın (2) demi geldi üzerem
Dost bize (3) gelsün dimiş bizüm (4) kaydımuz yimiş
Yüzümün (5) karasundan teberrüklerdüzerem (6)
Dört kitabun ma'nisin okudum tahsil itdüm (7)
Ne hâcet kim karayı ak üstine yazaram (8)
Yidi mushaf ma'nisi (9) bellüdür (10) bir Elifde (11)
Bi didürmenüz (12) bana ben bu yoldan azaram
Bir Elif tahsil iden münezzehdür âlemden
Endîşe ıklimünde niçün düşüp (13) gezerem (14)

Şerîat oğlanları nice yol keser (15) bana (16)
Hakîkat denüzinde (17) bahri oldım yüzerem
Ben andan bunda geldüm (18) ben (19) anı bunda (19) buldım
Mansûr'am dâra geldüm (20) uş kül oldım (20) tozaram
Bir çeşmeden akan (21) su acı tatlu olmaya
Edebdür yermek bana (22) bir lüleden sızaram
Karanu dünler olsa yollar hiç eglenmese
Kulavuzum er olsa ben neyiçün azaram (23)
Yetmiş iki millete (24) suçım budır (25) hak didüm (26)
Korhı hıyânetedür ye ben (27) niçün kızaram
Yunus bu kuş dilidür bunı Süleyman bilür
Gerçek iren (28) bu yolda ne didüğin (29) sezerem

XXV.

Aceb degül senün içün ger can fidi kılur isem
Senün varluğın can (1) yeter hoşdur cansuz (2) kalur isem
Senün yüzin görüceğiz cânum sana gitdiyidi
Senün sevgün bana yeter her kanda kim olur isem (3)
Senün tadun (4) almayana sözüm aceb kelecidür (5)
Ne cânum var ne diriyem bir dem sensüz olur isem
Bengi (6) suyın içmişiken (7) hiç görünmez (8) ölüm ucı
Senün sevgün bâkîdürür değdi bana bilür isem (9)
Dünye âhret vireliden senün sevgün ırılmadı (10)
Nice zevâl ire bana sevmek ile varur isem (11)
Eger seni sevdüm ise ecel eli irmez bana
Nice geliser Azrail ben (12) seni canlanur isem (12)
Bu (13) sûretüm düşer ise nice noksan ire bana
Kadîmî zerrenem senün nite düşüp durur isem (14)
Dahı Elest belürmedin âşık idüm sen (15) maşuka
Gözüm şaşı bakmaz benüm yüzbin kaba girür isem (16)
Dahı cihana gelmedin cânum (17) seni sevmiş idi (17)
Minet (18) değüldür **Yunus**'a nice tapu kılur isem

XXVI.

Eyle sanmagıl beni (1) kendözümden gelmişem
Yâ kendi gönlüm (2) ile bu kafese girmişem
Uşadam (3) bu kafesi (4) yıkam hırs-u hevesi (4)
Zaif kılam bu nefsi tâ asluma ulaşam
Bilmezem aslum nedür ata hud behânedür
Ezel (5) ana karnunda kan yiyüp (6) dirilmişem
Kanmıdur (7) benüm aşum hırs-u hevâ yoldaşum
Dergâha uçar kuşum (8) bu acebe kalmışam (8)
1530. Gâh mü'minem tâatda dembedem münacâtda
Gâh rindem harâbâtda ben bir aceb kolmaşam (9)
Hikmet ile bak bana tâ ıyan olam sana
Zira ben bu sûretde yüzbin dürlü gelmişem
Yunus Emre sen kanda (11) kalmayasın zındanda
Zından kanda ben kanda (12) kimün malın almışam

XXVII.

Uş yine (1) geldüm ki (2) bunda sır sözin ıyân eyleyem
Bir söz ile yiri göki cümlesin hayrân eyleyem
Diler isem (3) can (4) eyleyem diler isem ten (5) eyleyem
Gönlüm Tûr-u canum Mûsî ışkı Süleyman eyleyem
1535. Dirlik bana karşu gele ben dirliğün boynın buram (6)
Ölüm eğer vâcib ola ben cânı kurbân eyleyem
Îsî nice vardıyısa şöyle varam ben ol cana
Fazlı yolından ol Hakk'un âlemi handân eyleyem (7)
Ne kişidür Azrâil ki kasdide cânuma (8)
Ben anun kendü kasdunı (9) kendüye zındân eyleyem
Ne Cebrâil kim ola kim hükmide benüm âhuma
Yüzbin Cebreil gibiyi bir demde (10) perrân eyleyem (11)
Bu bizden öndin gelenler ma'niyi pinhan didiler (12)
Ma'ni benden toğmuşlayın geldüm ki uryân eyleyem (13)
1540. **Yunus** senün her bir sözin toptoludır Hak varlugı (14)
Uş geldüm ki âşıklara varlıkdan iskân eyleyem

XXVIII.

Kaçan kim ben ma'şuk (1) ile bu râzumı bir (2) eyleyem
Gark olam (3) müşâhedeye (4) hakdur ki nefîr eyleyem (4)
Kimdür ki anı görüben gizlenü kaldı ahvali
Göster bana ol kişiyi ben dahı el bir eyleyem (5)
Bu halâyık (6) aydur bana (7) sakla anı can içinde (7)
Bir zerresi yüzbin cihan aydun (8) nice sırreyleyem
Gör Mûsî'ye Tur doğunda (9) bir tecelli neler kılur
Yir kök tolu tecellîdür ben (10) nice sabır eyleyem (11)
Şunın gibi çâpük nazar bir (12) nazarda yüzbin Mûsî
Sermest-ü hayran kamusı di (13) nice tedbir eyleyem (14)
Sart değüldür âşıklara kılalar Tur'da münacât (15)
Ben kandeysem dost andadur her bir yiri Tur eyleyem
Hidâyet değer (16) kamuya (17) şular kim hevesden geçe
Tevfik yüzin yire uram (18) ışkunı şirgir eyleyem
Evvel âhır dostdan artuk hiç kimesne bâkî degül (19)
Günümi ol harca sürem (20) dünümi şebgîr eyleyem
Muhakkıklar göredurır Yunus (21) gözi ne gördügin
Düşim değül söyledüğüm mücmelen tabîr eyleyem (22)

XXIX.

İrenlerin himmetüni ben bana yoldaş eyleyem
Her kancaru varur isem cümle işüm hoş eyleyem
Koyam bu dünyeyi gidem çün ahrete sefer idem
Ol uçmakda hûrilerden ben bana yoldaş eyleyem
Tâze vü yumşak giymeyem cümlesinden fârığ olam
Ger döşeğüm toprağise yasduğumı taş eyleyem
Uram yıkam nefs evimi oda yana hırs-u hevâ
El götürem şimden girü nefs ile savaş eyleyem
Tenüm dahı cânum dahı hiç bilmedi Enelhakkı
Şimdiye dek bilmediyse şimden girü tuş eyleyem
Bugün gülen kişi bunda yarın ağlar imiş anda
Revan dökem göz yaşunı yasduğumı yaş eyleyem

Miskin Yunus çığrup aydur âşıkıyam miskinlerün
İçüm miskin degül ise miskin taşum uş eyleyem

XXX.

Bin yıl vasfun ider isem (1) bir zerresin düketmeyem
Bir katrede yüzbin denüz bir noktasın şerhitmeyem (2)
Ne misâl (3) bağlasam (4) olur ne hud gönlüm (5) karar kılur
Kim benzede (6) misl-ü misâl hâşâ ki (7) ben benzetmeyem
Kim ide bu nakş-u sûret nakş-u sûretden sen âzâd (8)
Cümle âkiller (10) sende mat nice özür (11) gözetmeyem
Akıl çün (12) fenâya vara delü ola ne başara
Delülere senden çâre delü oldum (13) pes nitmeyem
Öğret imdi dil ne disün farzdur ki seni (14) söylesün
Tevfik yârî kılur ise senden gayrı (15) söyletmeyem
Ne dirisen sen di bana (16) koma beni benden yana
Benüm hâcetüm bu sana bana beni istetmeyem (17)
Çün pâdişah güclü ola hem kul fuzul işlü ola
Ben senünem bana ne gam ger (18) suç idem ger itmeyem (18)
İşde taldum (19) bu denüze ne kenar var ne cezire
Çün dört yanumdan mevc ura teykem (20) kavi hiç batmayam
Benüm degül bu keleci kudret senün Yunus neci
Çün dilüme sensün kâdır (21) sensüz lisan (22) depretmeyem (23)

XXXI.

İy dost ışkun denüzine girem garkolam yüriyem
İki cihan meydan ola devrânum sürem yüriyem
Girem denüze garkolam ne elif ne (1) mim dal olam
Dost bağunda bülbül olam güllerin derem yüriyem
Bülbül olubanı ötem gönül olam cesed tutam
Başumı elüme alup yolına virem yüriyem

Bülbül olubanı gidem iy niçe gönüller güdem
Yüzüm ışk ile dembedem toprağa sürem yüriyem
Şükür gördüm dîdârunı işdüm visâlün yarunı
Bu benlük senlük şarunı terkini uram yüriyem
Yunus'dır ışk âvâresi bîçareler bîçâresi
Sendedür derdüm çâresi dermânum soram yüriyem

XXXII.

Aldı benüm gönlümi nolduğım bilimezem
Yavı kıldum ben beni isteyüb bulımazam
Keksüzin (2) girdüm yola hâlimdür gelen dile
Bir dem derdüm dimeğe (3) bir dertlü bulımazar
Şâkirem derdüm (4) ile sataşdum güle güle
Derdlüler bulıcağız ben beni bulımazam (5)
Aydurlar ise bana (6) senün gönlin kim aldı
Nice haber vireyim ağların aydımazam (7)
Bu benüm gönlim alan doludur cümle cihan (8)
Kancaru bakar isem ansuz yir görimezem (9)
Ayık olub oturman ayaksuzlar getürmen
Severüm ışk esrügin ben ayık olımazam (10)
Yunus'a kadeh sunan Enel Hak demin uran
Bir cür'a sundı bana içdüm ayılımazam (11)

XXXIII.

Senden gelür cevr-ü cefâ ben âh-u vah itmeyeyi
Düşmüşem ışkun odına yanup nice dütmeyeyim
Uş yürürem yana yana tup cigerüm döndi 'kana
Işkundan oldum dîvane uyuyuban yatmayayım
Senün ışkun denüzine düşübeni garkolmuşam
Kimsenem yok elüm ala koma beni batmayayım
Sekiz uçmağün hûrisi gelür ise bir araya
Hergiz mânendün olmaya sen' anlara katmayayım
Yunus Emre sen bu sözi yüzbin dir isen azola
İşidenler âşık ola igende uzatmayayım

XXXIV.

İy yârenler aydun bana ben niçesi dolanayım
Ne dürlü tedbir ideyim ya nice sağınç sanayım
Canumda ol büt bitüpdür gönülümi ol tutupdur
Hiy beni ol avutupdur ayruk neye bağlanayım
Öyle idüpdür ol beni seçemezem dünden güni
Alsun teni alsun canı kon ben ana alınayım
Ben gevheriyem kânum ol ben bir kulam sultanum ol
Aklum-u cânum gönlüm ol andan niçün usanayım
Ansuzluğım bana haram andandurur nakdum tamam
Buncılayın lûtf-u kerem kanda bulup dinleneyim
Oldur bana **Yunus** diyen oldur benüm bağrum delen
Oldur beni bensüz koyan hem ben olam bu ben neyim

XXXV.

Hak Çalabum hak Çalabum sencileyin yok Çalabum
Günahluyam yarlıgagıl (1) iy rahmeti çok Çalabum
Ben ayduram kim (2) iy gani nedür bu derdün dermanı
Zinhar esirgeme beni ışk odına yak Çalabum (3)
Gel kogıl beni yanayım (4) başdan başa uşanayım (4)
Ol sevdiğün Muhammed'e olayım çırak Çalabum (5)
Ne yohsul-u baylardasun (6) ne köşk-ü saraylardasun
Girdün miskinler gönline idindün (7) durak Çalabum
Kullar senün sen kullarun günahları çok bunlarun
Uçmağuna sal bunları (8) binsünler burak Çalabum
Ne ilmüm var ne tâatum ne gücüm var ne kuvvetüm (9)
Meğer senün (10) inâyetün kıla yüzüm ak Çalabum
Yarlığagıl sen **Yunus**'ı (11) bu günahlu kullar ile (12)
Eğer yarlığamaz isen key katı firak Çalabum

XXXVI.

Bu cihâna ben (1) gelmedin sultan-ı cihandayıdum
Sözi gerçek hükmi revan ol hükm-i sultandayıdum

Halâyık bunda gelmedin gökler melâik dolmadın
Bu mülke bünyâd olmadın mülki yaradandayıdum
Yüz (2) yiğirmi dört bin hası dört yüz kırk dört tabakası
Devlet makamunda ol gün ulu hânedandayıdum
Gussa beni görmezidi kaygu eli irmezidi
Endîşe şehründen taşra bir yüce mekândayıdum
Yunus bu cümle varluğın dost katunda zerre değül
Güft ile kelâmdayıdum hem bunda hem andayıdum

XXXVII.

İy yârenler iy kardaşlar sorın bana kandayıdum (1)
Işk denüzine taluban deryâ-yi ummandaydum
Bu yirler bunda gelmedin gökler melâyik tolmadın
Mülke bünyad urulmadın mülki yaradandayıdum (2)
Kaygu eli irmezidi gussa gözi görmezidi (3)
Endîşe şehrinden taşra bir ulu (4) mekândayıdum
Bu işlerde olan kişi terkitsün cümle teşvişi
İçerüden içerü bir key lâtif nihandayıdum (5)
Benüm gibi bu cihana yüzbin gelürse az ola (6)
Benüm gelişüm şimdidür üstadda Kur'andayıdum (7)
Dört kitabı okumadın ayırup seçmek olmadın (8)
Ezber itdüm (9) sabakumı bu ışkı (10) hânendeyidüm
Pâdişahdan destûr oldı bizi bunda mülke saldı
İki cihan uçmak oldı uçmakda Rıdvandayıdum (11)
Ol kim (12) beni bekler idi her kandesem (13) saklar idi
Işk urganı ucundağı kandildeki candayıdum (14)
Yıldız idüm nice zaman gökde melâik arzuman
Cebbâr-i âlem hükmider (15) ben ol zaman andaydum
Yüz yetmiş bin ferıştehler saf bağlayup duracağız
Cebrâîl'i anda gördüm ol ulu divandayıdum (16)
Toksanbin kelimeyi Hak söyleyicek Habîb ile (17)
Otuzbini sırrolicak ben ol sırrolandayıdum (18)
Ben bu sûretden ilerü adum **Yunus** degül iken (19)
Ben ol idüm ol ben idüm bu ışkı sunandayıdum (20)

XXXVIII.

İy yârenler iy kardeşler sorın bana (1) kandayıdum
Diler isen (2) aydınvirem ezelî vatandayıdum
Kâlû belâ söylenmedin tertîb düzen eylenmedin
Hak'dan ayru degül idüm ol ulu dîvandayıdum (3)
Eyyûb ile derde esir iniledüm çekdüm cezâ
Belkîs ile taht üzere mühr-i Süleymandayıdum
Yunus ile balık beni çekdi deme yutdı bile (4)
Zekeriyyâ ile kaçdum (5) Nuh ile tûfandayıdum (5)
İsmâîl'e çaldum bıçak bıçak bana kâr itmedi (6)
Hak beni âzâd eyledi koç ile kurbandayıdum (7)
Yûsuf ile ben (8) kuyuda yatdum cefâ (9) çekdüm bile (10)
Ya'kûb ile çok ağladum bulınca figandayıdum (11)
Asâyile Mûsâ'yile kaçdum çıkdum Tur dağına (12)
İbrâhîm ile Kâ'bede bünyad bırağandayıdum (13)
Mi'raç gicesi Ahmed'ün (14) arşda na'leynün döndürdüm
Üveys ile urdım (15) tâcı Mansur'da urgandayıdum (14)
Alî ile urdım (16) kılıç Ömer ile (17) adl eyledüm (17)
Onsekiz yıl Kaf dağında Hamza'yla meydandayıdum (1
Ezelîden dilümde (19) uş Tanrı birdür hakdur Rasûl
Bunı(23) böyle bilür iken sanma(24) ki gümandayıdum
Yire bünyâd urulmadın Âdem dünyâya gelmedin
Öküz balık eylenmedin ben ezelî andayıdum (20)
Yunus senün âşık canun ezelî âşıklar ile
Ol Allah'un dergâhında seyrân-u cevlandayıdum (21)

XXXIX.

İlk adum **Yunus** idi adumı âşık dakdum
Terkidüp öd-ü edeb şöyle haber bırakdum
İzzete kalmış iken âşıklık nemdür benüm
Ben kendi elüm ile yüzüme kara yakdum
Ne assı var elümde tekye kılam ben ana
Âşıklık cem'iyyetin başla boynıma dakdum

Benüm gibi bende kâr kem sağınç ile bayar
Bir pula gücüm yetmez matâ'um dirdüm çatdum
İsî yarum iğneyle yol bulmadı hazrete
Benüm bunca mata'la kanda sığısar rahtum
Âşıklar mezhebünde şermisar oldı **Yunus**
Âşık ma'şuka irdi ben dünyaya uyakdum

XL.

Hak'dan nazar oldı bana (1) Hak kapusın açar oldum (2)
Girdüm(3)Hakk'un haznesine dürr-ü(4)gevher saçar oldum
Devlet tacı başa kondı ışk kadehün (5) bana sundı
Susadığumca ben dahı her dem anı içer oldum (6)
Esrütdi ışka düşürdi (7) ben ham idüm ışk bişürdi (7)
Aklum (8) başuma düşürdi hayrı şerden seçer oldum
Hayra döndi benüm işüm endîşeden azad başum (9)
Nefsüm başunı kesüben şerr işlerden kaçar oldum (10)
Kesdüm başın nefsüm (11) öldi fısk-u fesâd işler kıldı
Hak'dan bana nazar oldı (12) kanatlandum uçar oldum (13)
Uçdım bir hoş yire kondım bu dünyayı bâkî (14) sandum
İy yârenler ben usandum (15) kondım girü göçer oldum(16)
Göçenler menzile yetdi (17) vardı anda karar itdi (18)
Geçdi ömür kavıl yetdi varluğımdan geçer oldum (19)
Dutsakıdı cânum anda kalmışdum bir viran yirde (20)
Gel didüler vardum anda günildüm uş göçer oldum (21)
Yunus Hakk'a bilişeli cân-u gönül virişeli
Şol Tapduğ'a irişeli gözlerümi açar oldum (22)

XLI

Girdüm ışkun (1) denüzine bahrîleyin yüzer oldum
Geşt idüben (2) denüzleri Hızır'layın gezer oldum
Cemâlüni gördüm düşde çok (3) aradum yayda kışda (3)
Bulumadum (4) dağda taşda denüzleri süzer oldum
Sordım denüz malikine (5) ırak değül salığuna
Girdüm gönül sınığuna gönülleri düzer oldum

Viran gönlim eyledüm şar bunculayın şar kanda var (6)
Haznesünden (7) aldum gevher dükân yüzin bazar oldum
Ben (8) ol dükândar kuluyam (9) gevherler ile tolıyam (10)
Dost bağınun bülbüliyem (11) budakdan gül üzer (12) oldum
Ol budakda biter îman îman bitse gider güman
Dün gün işüm budur heman nefsüme bir tatar oldum (13)
Cânum bu tene gireli nazarum yokdur (14) altuna
Düşdim ayaklar altına topraklayın tozar oldım
Tenüm (15) toprak tozar yolca nefsüm iltür beni önce
Gördüm nefsün burcı yüce kazma aldum kazar oldum
Kaza kaza indüm yire gördün nefsün (16) yüzi kara
Hürmeti yok Peygamber'e bendlerini bozar oldum
Bu nefs ile (17) dünya fânî bu dünyaya gelen kanı
Aldatdun (18) iy dünya beni işleründen bezer oldum
Yunus durdı (19) girdi yola (20) kamu gurbetleri bile (20)
Kendi (21) ciğerüm kaniyle vasf-ı hâlüm yazar oldum

XLII

Nitekim (1) ben beni bildüm (2) yakın bil kim Hakk'ı (2) buldum
Korkum anı buluncaydı (3) şimdi korkudan kurtuldum
Ben kimseden korkımazam ya bir zerre kayurmazam (4)
Ben imdi (5) kimden korkayın korkdığum ile bir oldum
Azrâîl gelmez yanuma (6) sorıcı gelmez sinüme
Bular benden ne soralar anı sorduran ben oldum (7)
Ya ben onca kaçan olam anun buyruğın (8) buyuram
Ol geldi gönlime (9) toldı ben ana bir dükân (10) oldum
Dükân ıssı dükânundan hâlî değüldür evünden
Ol bu (11) araya gelelden halka bir ulu kân oldun (11)
Canlular (12) bizden el alur cansuzlar eri ne bilür (12)
Hem virürler hem alurlar ben bir ulu dîvân oldum (13)
Yunus'a Hak açdı kapu Yunus Hakk'a kılur (14) tapu
Benüm işüm devlet bâkî ben kul iken sultan oldum (15)

XLIII

Sensün Kerîm sensün Rahîm Allah sana yalvaralum
Senden artuk yok mededüm Allah sana yalvaralum
Tenümden canum üzilür iki gözlerüm süzilür
Dilüm tetiği bozılur Allah sana yalvaralum
Urdılar suyım ılınur kavım abdeste günilür
Yakın hısımum kığırur Allah sana yalvaralum (1)
Salacamı götürdiler musallâya yetürdiler
Görklü tekbir getürdiler Allah sana yalvaralum (2)
Varup mülketüme düşüp indirdiler beni şeşüp
Toprağum örterler eşüp Allah sana yalvaralum
Topraklara düşürdiler el toprağa üşürdiler
Taşlar ile basurdılar Allah sana yalvaralum
Kaldum bir karanlık yirde ayruğı varmaz ol yirde
Sataşdum bir aceb derde Allah sana yalvaralum
Toldı şehir toldı hoca gündüzimüz oldı gice
Bilmezüz hâlimüz nice Allah sana yalvaralum
Münker-ü Nekir Azrâîl her birisi söyler bir dil
Amelümde yok mededüm Allah sana yalvaralum
Yidi tamu sekiz uçmak yolı birikmüş beride
Her birisi yavuz çarşu Allah sana yalvaralum
Yunus Emrem sen bu sözi cansuz diledün bu razı
Hazretüne tutdık yüzi Allah sana yalvaralum

XLIV

Bu cihana gelmedin ma'şuk ile bir idüm
Kul hüvallah sıfatlu bir bî nişan nûr idüm
Ol dem ki birlik idi nitesi dirlik idi
Ol payansuz kudretde ne Mûsî ne Tûr idüm
Bile idüm hazretde ol bî kıyas kudretde
Ne şerîküm var idi ne kimseyle yâr idüm
Yir gök yaradılmadın Kâlû belâ dinmedin
Levh Kalem çalınmadın mi'racda kâdır idüm

Nice kez geldüm gitdüm delim sûret yaratdum
Bu şimdiki sûretde **Yunus** olup dûr idüm

XLV

Benüm bunda kararum yok ben bunda (1) gitmeğe geldüm
Bâzergânam matâum çok alana satmağa geldüm
Ben gelmedüm da'viyiçün benüm işüm seviyiçün (2)
Gönüller dost eviyiçün (3) gönüller yapmağa geldüm
Dost esrüği deliliğüm âşıklar bilür neliğüm
Denşirüben (4) ikiliğüm birliğe yetmeğe (5) geldüm (6)
O hocamdur (7) ben kulıyam dost bağçesi bülbüliyem
Ol hocamun bağçesüne şâd olup ötmeğe geldüm
Bunda (8) biliş olan canlar anda (8) bilişürler imiş
Bilişüben hocam ile hâlüm (9) arzitmeğe geldüm
Siz **Yunus**'dan sorın haber dost kandayısa anda var
Haberi gel gör benden al ben anı görmeğe geldüm (10)

XLVI

Andan beri günildüm dost (1) ile bile geldüm
Bu âleme çıkıcak acâib (2) hâle geldüm
Ol dost açdı gözümi gösterdi kendözümi (3)
Gönüldeki (4) razumı söyleyü (5) dile geldüm
Gör ne yuvadan uçdım bu halka razum açdum
Işk duzağuna düşdüm dutuldım ele geldüm
Duzağa düşen gülmez âşıklar rahat olmaz
Söylerem (6) dilüm bilmez bir aceb ile geldüm
Ben bunda geldüm bu dem girü ilüme gidem
Sanma ki bunda beni altuna mala geldüm
Değülem kaal-ü kıylde bu yetmiş iki dilde
Hâlüm ahvâlüm nedür bu mülke sora geldüm
Ne hâldeyem ne bilem duzakdayam ne gülem
Bir garibce bülbülem ötmeğe güle geldüm
Gül Muhammed deridür bülbül anun yâridur
Ol gül ile ezelî cihâna bile geldüm

Mescidde medresede çok ibâdet eyledüm
Işk odına yanuban andan hâsıla geldüm
Kudret sûret yapmadın ferişteհler tapmadın
Âlem halkı dutmadın ilerü yola geldüm
Yine **Yunus**'a sordım aydur Hak nûrın gördim
İlkyaz güneşi gibi mevcurup doğa geldüm (7)

XLVII

Beni bunda viribiyen (1) bilür ben ne işe geldüm (1)
Kararum yok bu dünyede giderem yumuşa geldüm
Dünyaya çok gelüp gitdüm erenler eteğün tutdım
Kudret ünini işitdüm kaynayuban coşa geldüm
Serd söz ile gönül yıkdum od oldum canları yakdum
Sırrımu bu halka (2) çakdum âleme temaşâ geldüm
Ben oldım İdrîs-i derzi (3) Şît oldım tokudım bezi (3)
Dâvûd'un görklü âvâzı âh (4) idüp nâlişe geldüm (4)
Âşık oldım şoy ay yüze nisar oldım bal ağıza
Nazar kıldum kara göze siyah olup kaşa geldüm
Mûsî oldım Tûr'a vardum koç oldım (5) kurbana geldüm
Ali olup (6) kılıç saldum meydâna güreşe (7) geldüm
Denüz kenarunda ova kuyuda işleyen koğa
Îsâ'nun ağzunda duâ (8) oldım bile işe geldüm (8)
Ay oldım âleme doğdım bulıt oldım göke ağdım
Yağmur olup yire yağdum (9) nûr oldım güneşe geldüm
Kaal-ü kıylden geçenlere yolda gözin açanlara
Anlayuban seçenlere vak'a oldım düşe geldüm (10)
Benem ol dertlü (11) dermanı benem ol ma'rifet kânı
Benem Mûsî-i İmrânî Tur dağundan aşa geldüm (12)
Yolım sana oldı durak sabahın (13) söylenendür hak (13)
Yunus Emre dilünde (14) Hak olup dile düşe geldüm

XLVIII

Cânum ben (1) andan bunda ezelî âşık geldüm
Işkı kulavuz (2) tutup ışka ulaşup geldüm (2)

Bir kılı kırk yardılar birin yol gösterdiler
Bu mülke gönderdiler ol yola düşüp geldüm (3)
Dört kişidür yoldaşum (4) key vefâdâr razdaşum (4)
Üçile hoşdur başum birine boşup geldüm (5)
Ol dördin birisi can biri din biri îman
Biri nefsimdür duşman anda savaşup geldüm (6)
Geçdüm hudbin ilinden el çekdüm dügelinden
Bu ikilik bilinden (7) birliğe bitip geldüm
Değülęm kaal-ü kıylde ne (8) yetmiş iki dilde
Yad yok bize bu ilde (9) anda bilişüp geldüm
Azrâîl ne kişidür kasd idesi cânuma (10)
Ben emânet ıssiyle anda bitrişüp geldüm
İskender oldum uçdum yidiyüz ırmak geçdüm
Denüzler bendin deşdüm ummandan taşup geldüm (11)
İmdi **Yunus**'a ne gam (12) âşık melâmet bednâm
Küfrüm îmâna ol (13) dem anda denişüp (14) geldüm

XLIX

Dost bakalı yüzime ben şehi görüp geldüm (1)
Ol yüce yücesine bîgüman irüp geldüm
Esrükliğüme bakma adum delüye takma
Esrükliğüm ezelden sohbeti (2) sürüp geldüm
Ezelden bile idüm Elest'e (3) belâ didüm
Ol kadimî denüzden sil olup girüp geldüm (4)
İşretüne irmişem salâ diyüp durmışam
Canı dîn-ü îmanı şükrâne virüp geldüm (5)
Işk (6) bana Îsî oldı irenler (7) duâ kıldı
Bir iki kez toprakdan ben ölüp (8) turup geldüm
Mansur aydur Enel Hak dir sûretün oda yak
Diniz dâra gelsünler ben dârı kurup geldüm (9)
Sorman (10) **Yunus**'dan haber (10) dost kandeyse anda var
Haberin gören virer ben tenhâ (11) görüp geldüm

L

Tehi görmen siz beni dost yüzin görüp geldüm
Bâkî devlet (1) rüzigâr dost ile sürüp geldüm
Oldur söyleyen (2) dilde varluk dostındur (3) kulda
Varluğım hep (4) ol ilde ben bunda garib geldüm (5)
Bazergânum mata' çok (6) destgîrüm üstâdum Hak
Ben ziyânum assıya anda denşürüp (7) geldüm (8)
Yidi (9) gök yaradıldı ışk ile bünyâd oldı (10)
Toprağa nazar kıldı (11) ahsurup (12) durup geldüm
Gördüm yidi tamusın sekiz uçmak kamusın (13)
Korkudan (14) günâhumı anda sızırup geldüm
Âdem oldum turmadum (15) nefs boynunı burmadum (16)
Yanıldum bağday yidüm uçmakdan sürlüp geldüm
Nûh oldum tûfan içün çok duruşdum dîn içün
Doymayanun tagaya suya boğdırup geldüm (18)
Yalan değüldür sözüm bak yüzime aç gözin
Dah'örtülmedi izüm uş yoldan urup geldüm (19)
Eyyûb oldum tenüme cefâ kıldum cânuma
Çığırdum (2) Sübhân'uma kurtlar (21) toyurup geldüm
Zekeriyyâ ben oldum kaçdum ağaca girdüm (22)
Kanum dört yana saçdum (23) depem dildirüp (24) geldüm
Mûsî'yle Tûra (25) çıkdum binbir kelime (26) kıldum
Halâyık ne olasın ben anda bilüp geldüm (27)
Îsî oldum kudretden behâne (28) bir avretden
İnâyet oldı Hak'dan öli dirgörüp (29) geldüm
Cercis oldum (3) basıldum Mansûr oldum asıldum
Hallac panbuğı gibi bunda atılup (31) geldüm
Muhammed'i bir gice Hak okudı mi'race
Serteser ucdan uca bile yüz sürüp geldüm (32)
Yalunuz Sübhân idi Peygamberler canıydı
Yunus hud (33) pinhân idi sûret denşirüp geldüm

LI

Teferrüc eyleyüvardum sabahın sinleri gördüm
Karışmış kara toprağa şu (1) nâzük tenleri gördüm
Kimi gamda kimi şâdman yatarlar sinnide pinhan (2)
Boşanmış tamar akmış kan batmış kefenleri (3) gördüm
Yıkılmış sinleri dolmuş hep ivleri harab olmuş
Kamu endîşeden kalmış ne düşvar halleri gördüm (4)
Yaylalar yaylamaz olmuş kışlalar kışlamaz olmuş (5)
Bar (6) dutmuş söylemez olmuş ağuzda dilleri gördüm
Kimisi zevk-u işretde kimi sâz-ü beşâretde
Kimi belâ vü mihnetde dün olmuş günleri gördüm (7)
Soğulmuş şol kara (8) gözler belürsiz olmuş ay yüzler
Kara toprağun altunda (9) gül derer elleri gördüm (10)
Kimisi boynunı eğmiş tenüni toprağa salmış (11)
Anasına küsüp gitmiş boynın buranları (12) gördüm
Kimi zarı kılup ağlar zebânîler canun tağlar
Dutuşmuş sinleri oda (13) çıkan dütünleri gördüm
Yunus bunı (14) kanda gördi gelüp bize haber virdi
Aklum vardî bilüm şaşdı nitekim şunları gördüm (15)

LII

Hiç bilmezem kezek kimün aramuzda gezer ölüm
Halkı bostan idünmişdür diledügin ezer ölüm (1)
Bir nicenün bilün büker bir nicenün mülkün yıkar
Bir nicenün yaşun döker var gücüni ezer ölüm
Birinün alur kardaşın revan döker gözi yaşın
Hiç unarmaz bağrı başın hayır işden bezer ölüm (2)
Yiğidi koca olunca (3) komaz kendüyi bilince
Birini koyup gelince gözlerini süzer ölüm (4)
Kanı anun sevdük yarı kıl tâatun arı yüri
Miskin **Yunus** aydur (5) bunı ejderhâlar ezer (6) ölüm

LIII

Her kancaru döner isem ışk iledür işüm benüm
Oldur gönlümde teşvişüm hem ışkdur yoldaşum benüm (1)

Işksuzlara göyner özüm anınçün fâş olur râzum
Göriceğiz âşıkları kaynar içüm taşum benüm (2)
Bu ışk bize Rhmânîdür hem cânımuzın cânıdur
Anıniçün Şeytan ile her dem bu savaşum benüm
Benüm canum bir kuşdur kim göğdem anun kafesidür
Dostdan haber geliceğiz (3) bir gün uçar kuşım benüm
Geldüm dünyâyı seyritdüm ye bu gün ye yarın gitdüm
Ben bunda eğlenemezem bunda bitmez işüm benüm (4)
Yunus aydur ben âşıkam hem âşıkam hem sâdıkam
Bu ayruk (5) âşıklar gibi yokdur ârâyişüm benüm

LIV

İy bana derviş diyen nem ola derviş benüm
Dervişlik yaylasında hareketüm kış benüm
Derviş adın idindüm derviş tonın tonandum
Yola bakdum utandum hep işüm yanlış benüm
Hırkam tacum gözlerüm fâsid işler işlerüm
Her yanumdan gizlerüm binbir fâsid iş benüm
Yoldan haber sorarlar ayduram inanurlar
Kalbüm sâfî sanurlar vay ne düşvar iş benüm
İçerüme bakarsan buçuk pullık nesne yok
Taşramun gavgasundan âlemler dolmuş benüm
Yunus aydur yârenler iy gerçeğüm irenler
Bu yolda olan haller Allah'a kalmış benüm

LV

Denüz oldı bir kaç kadeh (1) susalığum kanmaz benüm
İnildülerüm kesilmez (2) gözüm yaşı dinmez benüm
Gel varalum bizüm ile kim (3) giresin bağçelere
Dâyim öter bülbüllerüm gülistânum solmaz benüm (4)
Bizüm ilün bağçeleri dâyim tâzedür gülleri (5)
Ma'muredürür bostanum ağyar gülüm üzmez benü m(6)
Mansur kadehi nice kez (7) ma'şuka sundı elüme
Dört yanumdan od urdılar kimse hâlüm bilmez benüm

Yana yana kül oluban sen ma'şukanun yolına
Günde bin kez yanar isem dostdan yüzüm dönmez benüm(8)
Canum ışkum külüngine Ferhâd olup dutdum (9) başum
Dâyim dağları keserem Şîrîn'üm hiç sormaz benüm (10)
Yunus aydur iy sultanum ışkun ile (11) yandı canum
Ger kılur isen(12)dermanum ayruk(13)canum ölmez benüm

LVI

Ben bir aceb ile geldüm kimse hâlüm bilmez benüm
Ben söylerem ben dinlerem kimse dilüm bilmez benüm
Benüm dilüm kuş dilüdür benüm ilüm dost ilidür
Ben bülbülem dost gülimdür bilün gülüm solmaz benüm
Ol dost bana gelsün dimiş sundum kadeh alsun dimiş
Aldum kadeh içdüm şarab ayruk gönlüm ölmez benüm
Ne Tûr'um var ne turağum hiç yirde yokdur kararum
Hakk'a münâcât itmeğe bellü yirüm yokdur benüm
Sor turduğum yiri bana gelürsen gösterem sana
Bir zerrece Hak'dan ayru gözüm nesne görmez benüm
Tur dağunda bir tecelli gör Mûsî'ye neler kıldı
Yunus aydur Hak katında sözüm girü kalmaz benüm

M HARFİNDEKİ ŞİİRLERE AİT NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Fâtih (135.b - 139.a) ve Yahya Efendi (Risaletünnüshiye'-den sonra, kaside başlığı altında) nüshalariyle Nûru Osmânî'-deki mecmuada (184.a - 184.b), Câmiun nazâir'de ve yeni yazmaların hemen hepsinde vardır.

(1) hayran: N. O., (2) dileyem: Fâtih, Câmiunnazâir, (3) adımum: Fâtih, Câmiunnazâir, (4) ben öte: Câmiunnazâir, (5) Dokuzın: C., (6) koyam: C., şeh: C., (8) Sûret-i: C., (9 - 9) can olam hem kan olam: Fâtih, C., (10 - 10) hem müzeyyin hem temîz:N. O., (11) Gâh bir müdbir-ü nâkıs naks ile noksan olam: Fâtih, (12) bahr-ül hût: N. O., (13) Söyleşem Yunus ile: N.O., (14 - 14) bâlî olam Selman olam Lokman olam: N. O. (15 - 15) esfelde inem Şeytân: Fâtih, (16) (Bu mısra' Fâtih'te bozuk), (17) Gâh işitmezem işidürem işitmezem aceb: N. O. , (18) Maksûrât: Fâtih, (19) sâhib-i: Fâtih, (20 - 20) dilgü olam arslan: N. O. , (21) Nice bir cinnî vü insî yâ nice sultan olam: N. O., (22 - 22) başum tup idüp nice bir çevgân: N. O., (23 - 23) deryâ olam katre olam: Fâtih, (24) cenkler idem: N. O., (25) efrenc: N. O., (26) Gâh nicekâmî olam nâmî olam sânî olam: N. O. , (27) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (28) (Bu beyit te yok), (29 - 29) oda yanam oda yanam: N. O. , (30 - 30) Yâ nice şâgird olam şâkir: N. O., (31 - 31) vara asluna yine: Fâtih, (32 - 32) bî can olam ben can olam: N. O., (33) Nice bir çermuhu olam çarmıh olam çarmıh olam Cercîs olam: N. O. , (34) Nice bir hikmetle Câmasb olam-u Lokman olam: N. O., (35) renc irgörmedin: Fâtih, (36, 37) (Bu iki beyit, Fâtih'te yoktur), (38) (Bu mısra' Fâtih'te bozuktur), (39) (Bu mısra' da Fâtih'te bozuktur), (40) bî N. O. , (41) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (42) duram: Fâtih, (43 - 43) çıkam Süleyman tahtına: N. O. , (44 - 44) mahbûs olam zindan olam: Fâtih, (45) (Fâtih'te bu beyit, bundan evvelki beyitle birleştirilmiştir). (46 - 46)[illegible]

dâr olam: Fâtih, (47) Ten: Fâtih, (48) can: Fâtih, (49) izzetden: N. O., (50) zilletden: N. O., (51) imkân: N. O., (52, 53) (Bu iki beyit, Fâtih'te yoktur), (54) dönüp: Fâtih, (55) Söyleyem: Fâtih, (56 - 56)mestân olam bustân olam: Fâtih, (57) Yunus'a Tapduğ-u Saltuk-u Barak'dandur nasîb ★ Çün gönülden cûş kıldı ben nice mihman olam: N. O., (58) olam uş: Fâtih, (59) firkat ile: N. O., (60) Gâh Errahmân ile yâ Hayy-ü yâ Mennân: N. O., (61(varam: N. O., (62 - 62) tûfan olam tûfan olam zulmân olam: N. O., (63 - 63) vü yâ men Hüve: N. O.

II:

Râif (68.b - 69.a), Fâtih (121.a - 121.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (187.b) vardır.

(1) Ne dirsem buyruğum yürür: Râif; Ne dirsem hükmüm: Fâtih, (2) Tahtum revan gönüllerde hatm-i Süleyman tutaram: Râif; Ben tahtı revan hâtemüm mülk-i Süleyman: N. O. (bu beyit, Yahya'da yok), (3) (Bu beyit, Râif ve Fâtih'te yok), (4) İblis diler bu âdemi daima azdıra yoldan: N. O., (5) Bu cümle iyü vü yavuz: Râif, (6) benden: Fâtih; senden: N. O.; Cümle ben bu ey'yavuzı: Yahya, (7) Şunın: Yahya, N. O., (8) hayvan: Yahya, (9) gireni: Yahya; girüben: N. O., (10 - 10) anunla diri oluram: Fâtih; anunla diri yürirem: Yahya; diri anunla yürirem: N. O., (11) Ne büte haça: Fâtih, (12) Yunus aydur ben olvenen az görmegil ben olveren: Fâtih; az görmenüz: N. O., (13) Ben ne disem ol dost tutar: Fâtih.

III:

Eski yazmalardan Fâtih (140.b - 141.a) nüshasında vardır.

(1) (Bizdeki yazma. Fâtih'te bu mısra' "El dutmaz ayak dirmez cihana düşdüm,, şeklindedir ve vezni bozuktur), (2) (Bizdeki yazma. Fâtih'te "Cümle tekebbürliğüm döküldi kalmadı,, şeklindedir ve vezni bozuktur), (3) (B. Y. Fâtih'te "ne esrügem ne mahmur ne hud ayıkvem,, tarzındadır ve "hud,, fazladır).

IV:

Râif (29.a - 29.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle yeni yazmalarda vardır.

(1) dedürmedin: Râif, (2) kim: Yahya, (3) Kanı ol zor-u kuvvet ki (kim) (ben) senün ıskuna tovam: Râif, Yahya, (4) hörmet: Yahya, (5) tertibi: Râif, (6) Eğer gerçek âşık isem: Râif (vezin düşük. Yazdığımızı Prof. Fuad Köprülü'nün nüs-

hasından aldık), (7) gizlidürür: Fuad Köprülü, (8) ol: Yahya, (9) gözi ne gördiğün: Yahya,(10 - 10) yabânî gözile ben kimseye: Fuad Köprülü.

V:

Eski yazmalardan yalnız Râif'in divanında (61.b), Nûru Osmânî'deki mecmuada da bazı nüsha farklariyle ve "Âşık,, mahlâsiyle (190.a - 190.b) vardır.

(1, 2) (Bu beyitler, N. O. de yok), (3) Çün hayranu mest olmuşam ben beni bilmezem (vezin bozuk), (4) (Vezin burada "dur,, gelirse düzelir), (5) (Bu beyit, Râif'te yok, N. O. den yazdık), (6) (Bu mısra' N. O. de pek bozuk), (7) Âşık kişi sen cânunı: N. O., (8) Şeyh ile ben buldum beni ayruk cihânı: N. O.

VI:

Râif (15.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Râif'in mecmuasında (5.b - 6.a) vardır. Yahya Efendi'de "varayın,, redifli olup "N,, harfindedir.

(1) Dostdan bana haber geldi: Râif, (2) Muştulayana canumı: R. M. ; Şükrâne kılup cânumı: Yahya, (3) Kefen idinub eğnüme sarayım: R. M. ; giyeyin: Yahya, (4) (Bu beyit, Râif ve Yahya'da yok, Râif'in mecmuasında ve bizdeki yeni yazmada var), (5) (Bu beyti, Hüsnü Efendi'nin divaniyle bizdeki yazmadan aldık), (6) (Bu beyit, Yahya'da yok), (7) Yazuk çok günahum öküş: Yahya (bu beyit, Râif'in divanında yoktur, mecmuasında vardır), (8) Besler idüm: R. M., (9) terkideyim: Râif, (10) Karayın: R. M., Yahya; koyayım: Râif, (11) Uş bu ömrüm hırmanunu dirdüm devşirdüm ben anı: Râif, (12) İşbu ömür: R. M., (13 - 13) ben bu kânı: Râif.

VII:

Yalnız Nûru Osmânî'deki mecmuada (191.a) vardır. Yunus'un aruzda da mâhir bir şâir olduğu muhakkak bulunduğu cihetle ona aittir sanıyoruz.

(1) "meykedeye,, olsa gerek, bu takdirde vezindeki ağırlık kalkar, (2) Bu mıraın mânâsı biraz mühmeldir. Acaba "Hâlik'ı yüz tutuban halkına mir'ât olalum,, mıdır? (3) Mecmuada "üstine,, yazılı, fakat "üste,, olması lâzım, (4) Bu mısra'da kafiye yok; "bî zât,, gibi bir şey olmalı.

VIII:

Yalnız Nûru Osmânî'deki mecmuada (191.a) vardır.

(1) Mecmuada دکی yazılıdır, fakat "dimeğe,, olsa gerek.

IX:

Eski yazmalardan yalnız Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 16) ve bâzı yeni yazmalarda vardır.

(1) Çünki bu tılısmı açdum: Ritter (vezin bozuluyor), (2) (Ritter'de "bu,, kelimesi yoktur ve vezin bozuluyor).

X:

Râif (31.a), Fâtih (123.b - 124.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (193.b) vardır.

(1) Bu beyit, Râif'te yok), (2) bozuldı: Yahya, N. O., (3) gözlerüm nurı süzüldi: N. O.; Gözlerim göke süzüldi canum gözden üzüldi: Fâtih (vezin düşük), (4) Dilüm tetiği bozuldı: Fâtih; Cânum gövdemden üzüldi: N. O., (5) dikildi: N. O., (6) Kaldı kamu hânümanum: N. O., (7) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (8) cenâzem: Yahya, (9 - 9) hàlk abdest içün arınur: Yahya; kamular abdeste durur: N. O., (10) Yakın hısımlar döğünür: Yahya; Yakın kavımlar urışur: N. O., (11) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (12) (Bu beyit, yalnız Râif'te vardır), (13) (Bu beyit de yalnız Râif'tedir), (14) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te var), (15) (Bu beyit, yalnız Yahya'da vardır), (16) Yunus Emre'nün bu sözi cansuz izledün bu râzı: N. O.; Yunus aceb oldı zaman gönülden eylegil figan: Râif, (17) Kâfir olur inanmayan: Râif; Ölür çün andan doğan: Yahya; Dergâhuna urdı yüzi: N. O..

Bu şiir'in bozulmuş bir aruz olduğunu ve "4 müstef'ilün,, le yazıldığını zannediyoruz.

XI:

B. Râif'in mecmuasiyle (8.a) yeni yazmalarda bulunan bu şiir, bizce Yunus'undur.

(1) Bunda: Hüsnü, (2) dileyen: Hüsnü, (3) Taşrayı Bağdâd: Hüsnü, (4) Hep: R. M., (5 - 5) Dörtdür anam yidi atam: R. M.

XII:

Râif'in nüshasiyle (57.b - 58.a) Yahya Efendi'de, Ritter (S: 13 - 14) ve Nûru Osmânî mecmualarında (195.a) vardır. Aruzla yazılmış olan bu şiirin birçok yerinde vezin ağırlığı var.

(1) Eğer razum: Ritter, (2) Eğer sabır ider isem: N. O.; Eğer yüz yıl ağlar isem kimse yaşum silmez benüm: Ritter, (3) aydunuz: Ritter, N. O., (4) isüm nice basa vara: Ritter; işüm basa nice vara: N. O., (5) Ne usluyam: Râif, (6) deliyem: Râif, (7) neye benzer benüm işüm: Ritter, (8) Bu ma-

habbet odı benüm yüregümde yana durur: Râif, Ritter, N. O. (bu mısraı bizdeki yazmadan aldık, vezne bu şekil, uygundur), (9) (Bu mısra' N. O. de bozuktur), (10 - 10) varanlar sabr ile irdiler Hakk'a: Râif, N. O. (vezin bozuk), (11 - 11) sabrumla hiç olmaz benüm: N. O., (12) Yüri: N. O., (13) öğüd ile: N. O., (14) Yunus'ın zâhir sûreti: Râif, Ritter, (15) Bâtınından: Ritter, (16) kim: Ritter.

XIII:

Râif'in divaniyle (45.b - 46.a) Fâtih'te ve Yahya Efendi'de, ve Nûru Osmânî'de (188.a) bulunan bu şiirin son üç beyti yazılmayıp 6 ıncı beytindeki "Gerçek ben âşıkısam,, sözüne bakılarak Râif'e aid olan ve XIII üncü asırda yazıldığı anlaşılan bir mecmuada Âşık Paşa adına kaydedilmiştir.

(1) söyleşür: Fâtih; bilsün cümle: N. O., (2) Söyleyenler söylesün: N. O., (3) Seni bir dem görmeğe: Fâtih, (4) canı dad: Yahya; Her kim ki lezzetünden: N. O., (5) âşıka: Râif'in diğer bir mecmuası, N. O., (6) İki cihan arzusı bağu bostan olursa: Râif'in ayni mecmuası, N. O., (7 - 7) İşüm senünle tamam: Ayni mecmua ve N. O., (8) Olursam: Ayni mecmua ve N. O., (9) Ben gerek âşıkısam: Fâtih, Ayni mecmua, (10 - 10) nidem kendözümi ben: Yahya, (11) ben sensüz: Yahya; ye sensüz: N. O., (12) (Bu beyitle bu beyitten önceki beyit Fâtih'te yoktur), (13) Çoklar Yunus'a dir nice bu ışk esrükluği: Fâtih, (14) şöyle: Fâtih.

XIV:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiir, bizçe Yunus'undur.

XV:

Râif (48,b - 49.a), Fâtih (126.a - 126.b), Yahya Efendi nüshalariyle Râif'in mecmuasında (31.ab) ve Nûru Osmânî (193.a) ile Ritter'deki mecmuada (S:18) vardır.

(1) yolunda: R. M., (2 - 2) güle güle girügelem: Râif, (3) diri: R. M., (4) ilünden: Râif, (5) cismü: Râif, (6) Ol dost beni Cercis'leyin yüz bin kez öldürür ise: R. M., (7) (Bu beyit Râif nüshasında yoktur), (8) cevlân: Râif, R. M., (9) Gâh: R. M., (10) gâh: R. M., (11) Dost burcında toğmışiken niçün yırak urmak bana: Râif: dost burcında toğmuşiken niçün yavı varmak bana: Yahya: dost burcından toğmışiken niçün yavulanak bana: R. M., (12) Ol mahabbet felegünde (n: Yahya); her sabah: Râif; Şol mahabbet feleklerin her seher tolanıge-

lem: R. M. (13 - 13) isteyüben sorıgelem: Fâtih (bu beyit, Yahya'da yok), (14) (Bu beyit, yalnız R. M. de var), (15) toprakda yatursam ben koymayam Enel Hakk'ı: Fâtih; toprak olur isem hiç: R. M., N. O., (16) urıgelem: Fâtih; Yunus aydur sâdıklara sır haberin virügelem: R. M., (17) sözime: Yahya, (18)dost edebin ebed kığir: Yahya, (19) Kelenümi: Yahya, (20) kılup: R. M., (21) toprağumdan dürugelem: Yahya, N. O. (bu beyit, Fâtih'te yoktur), (22) Âşıklara miskin Yunus dost haberin: Yahya (bu şiir, Râif'te noksandır. 4 üncü beyitten sonra yok).

XVI:

B. Râif'in divaniyle (44.a - 44.b) Fatih ve Yahya Efendi nüshalarında ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (193.b) vardır.

(1) Ol bir yarı sevdigümi nicesi gizleyübilem: Yahya; Şol bir yarı sevdigümi nice bir gizleyü gidem: N. O., (2) Gönlüme sığıramadum razumı saklayu gidem: N. O. (bu beyit, Râif'in nüshasında bozuktur), (3) yüridigüm: Râif; Dilüm dütup yürüdigüm: Fâtih, (4) dürür: N. O., (5) hicabum: Fâtih (vezin düşük); Yırtup bu yadlık perdesin hicabumı yırtup gidem: N. O., (6) Âlemlere söyleyeyin ol dost ile ahvâlümi: N. O., (7) Gönlüm ile kavl itmişem: Fâtih, (8) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (9 - 9) kılur idüm canı kabûl kılur ise: Fâtih, (10 - 10) öliserem niçün böyle diri duram: Fâtih (bu beyit te N. O. de yok), (11) lâzımdur: Râif, (12) girü kalam: N. O., (13) Amelimdür bile gelür toprağuma bile girem: N. O. (bu beyit, Fâtih'te yoktur), (14) (Bu beyit te yok).

XVII:

Eski ve yeni yazmaların hepsinde vardır. Fatih (125.a - 126.a), Râif (52.a), Ritter'in mecmuası (S: 14) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (187.a) vardır.

(1) çıkan: Râif; Gökte Peygamber ile mi'racı kılan: Fâtih; iren: Yahya, (2) hos virüpdür anlara: Fâtih; hoş döşedüm bunlara: Yahya; hoş döşedüm dünyada: Râif, (3) Kırkını gönlekde kanaat kılan benem: Râif, N. O.; Kırk kişi bir gönlekle kanaat kılan benem: Fâtih, (4) caldum idi nişteri: Fâtih; çalmışidüm nişteri: Râif, (5) (Bu beyit, yalnız Ritter'de var), (6) göklere çıkan benem: Fâtih (bu beyit. Râif'te yok), (7) hem: Fâtih, (8 - 8) eylevü hadde basılan: Fâtih (bu beyit. Râif'te yok), (9) vaktı: Fâtih, (10) tacla tahtı: Yahya, (11) Allah ışkuna bakdı: Râif, (12) çekilen: Yahya, (13) kodum: Ritter,

(14) sırrumı âme çakdum: Ritter; sırrum yire bırakdum: Râif, (15) Levh-u Kalemden öndin: Râif, (16) Bundan dahı ilerü Yunus dinilen benem: Râif.

(Prof. Ritter'in mecmuasında bulunan:

Muhammed ile bile mi'raca ağan benem
Ashâb-ı Suffayile yalıncak olan benem

ve

Evvel benem âhır benem canlara can olan benem
Azup yolda kalmışlara hâzır meded iren benem

matla'lı şiirlerden başka "Benem,, redifli şiirlerin hepsi, bütün yazmalarda tamamiyle karışık bir hâldedir. Mümkün olduğu kadar düzelttik).

XVIII:

Fâtih (129.a - 130.a), Yahya Efendi ve Râif nüshalariyle (34.b) Prof Ritter'de (S: 13) ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (180.b) vardır.

(1) kalanlara: Râif, Fâtih,(2 - 2) sırrumı benüm kim duyar: Fâtih, (3) Gönüllere nazar uran: Râif; Bir nazarda nazar uran: Yahya, (4) kuran: Yahya, (5) benem: Ritter, (6) Halkun gönlünde küfr ile islâm ile îmân: Fâtih, (7) süren: Ritter, (8) düzen: Ritter, (9) yazan: Ritter, (10) biten: Ritter, (11) buyurduğı nesne dutan: Ritter, (12) yaradıp: Ritter, (13) Hamza'yı kafdan aşuran elin ayağun şeşüren: Fâtih, (14) Sîmurg-u Kaf ardundağı ol ağulu yılan benem: Fâtih, (15) Kâfir olur: Fâtih.

XIX:

Râif (1.b - 2.a) nüshasiyle N ru Osmânî'de (180.a) var.

(1) zikreyleyen: N. O., (2) Kimisini zâhid kılan kimisine fısk işleden: N. O. (3) rahmidici Rahman benem: Râif, (4 - 4) bilün uşde benem delil: N. O., (5) bu cümlesini yaradup tertib iden Yezdan benem: Râif.

XX:

Fâtih (133.b - 134.a), Râif (27.a - 28.a; bu şiir matla' beyti yazılmaksızın 59.a - 59.b de de vardır) nüshalariyle Nûru Osmânî (180.b) ve Yahya Efendi'de var.

(1) Evvel kıdem: Yahya, N. O., (2) diri dutan Sübhan benem: Fâtih, (3) Tur didüm göklere turdı gökler dahı karar

kıldı: Fâtih, (4) Yusuf'am ben çaha giren: Râif, (5) koyan: Yahya, (6) Mısr'un: Fâtih.

XXI:

Bir kısmı, yeni yazmalarda, diğer bir kısmı, Fâtih'te (120.a - 120,b) diğer "Benem,, redifli şiirlerle karışık olarak vardır. N. O. (180.b).

XXII:

Ritter'in mecmuasından başka eski ve yeni yazmaların hepsinde, Fâtih (139.b - 140.a), Yahya Efendi, N. O. 180.b ve Râif (22.b - 23.a) vardır.

(1) havay'ağan: Râif; havay'ağup rahmet: Fâtih, (2) evin: Yahya, (3) Hoşnudam ata anadan: Fâtih, (4) nefsi: N O., (5) Yir'ün ka'runda börküyen: Râif; Ol yir ka'runda ol: N. O., (6) Elün ayağun şaşuran Hamza'yı Kaf'dan aşuran: Râif (7) Gözsüzlerün gözündeki bozbusaruk duman benem: Râif (bu beyit, "Evvel benem âhır benem canlara can olan benem,, mısraiyle başlıyan şirrde de hemen aynen var, Beyit: 9), (8) sünük: Râif, (9) deri: Râif, (10) Kudret: Fâtih, (11) hikmet: Râif, (12) Bir niceyi kıldum esir devlet ile sürdüm ömür ★ Yanan kömür sızan demür: N. O. (13) (Bu mısra' Yahya'da pek bozuktur), (14) Dertli olan gelsün beri: N. O., (15) Gönlüm evi gözin şehri devr içinde zaman benem: N. O., (16) Yire göke benüm diyen magrıb maşrık benüm diyen: Râif, (17 - 17) Yunus Emre umman benem: Râif.

XXIII:

Fâtih (120.a - 120.b) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) Işk bahrısı olubanı denüzlere talan benem: Yahya, (2) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (3 - 3) sunuvirürem göklere: Yahya, (4) seyran idüp: Fâtih, (5) melâik: Yahya, (6) sürüp: Yahya, (7) işdeyimiş: Fâtih, (8) dahı: Yahya, (9) Bu beyit, Yahyada yok), (10) bilene: Fâtih; bil: Fâtih (vezin düşük), (11) süriyen: Fâtih.

(Bu şiirin makta' beyti bir kere daha geçti. Fâtih nüshasında 8 beyit olan bu şiirin 6 ıncı beytin "Evvel kadim önden sona zevâli yok sultan benem,, mısraiyle baslıyan şiirde 5 inci beyit olarak aynen bulunduğundan yazmadık).

XXIV:

Fâtih (117.b - 118.a), Yahya Efendi nüshalariyle Ritter (S: 18 - 19) ve Nûru Osmânî'deki (185.a - 185.b) mecmualarda vardır.

(1) (Bu mısra' Fâtih'te çok bozuktur; Ben bunda garib geldüm: Yahya, (2) Bu dostluk duzagını: Yahya, (3) bana: Fâtih, (4) benüm: Fâtih; Çün benüm kaydum yimiş: Yahya, (5) Ben yüzüm: Fâtih; İşbu yüzüm karasın teberrükler: Yahya, (6) yazaram: N. O., (7) Çün ışkun kitabunı okudum: Fâtih, Ben bu ışk kitabunı okudum tahsil kıldum: N. O., Yahya, (8) Hâcet degüldür bana ağ-u kara yazaram: N. O. (9) Dört kitabun ma'nisi: Fâtih, (10) tamamdur: Yahya, N. O., (11) Elifden: Yahya, (12) didirmegil: Fâtih; Bi didürmen siz bana bi diyücek azaram: Yahya, (13) ıklimüne niçün durup: N. O., (14) (Bu beyit, Fâtih ve Ritter'de yoktur), (15) ide: Fâtih, Yahya, (16) bize: Fâtih, (17) deryasunda: Fâtih, (18) Çün ben suçumı bildüm: Yahya, (19 - 19) beni bunda: N. O. ; anı bende: Yahya, (20- 20) kül oluban: Yahya, (21) akan: N. O. ; akar: Yahya, (22) bana yermek: Yahya, N. O. ; bize yermek: Fâtih, (23) (Bu beyit, yalnız Ritter'de var), (24) milletde: Yahya, (25) yoktur: Yahya; bu kim: Ritter, (26) direm: Fâtih, (27) pes: Yahya, (28) âşık: Fâtih, (29) duyduğın: Yahaya; kılasın: Fâtih; Taptuğın: N. O.

XXV:

Râif (63.a - 63.b), Fâtih (130.a - 130.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (194.a) vardır.

(1) hoş: Yahya, (2) ansuz: Râif, (3) (Bu beyit, N. O. de vardır), (4) derdün: Fâtih, (5) gelür ana: Râif; gelesidür: N. O., (6) Bâkî: Râif; Işkun: N. O. (bu beyit, Fâtih'te yoktur), (7) içeliden: N. O. ; içmiş gibi: Yahya, (8) belürmez: Yahya, (9) (Râif ve Yahya'da bu mısra' yerinde bundan sonraki beytin ikinci mısraı var ve iki beyit, bir beyit olmuş. Bu mısraı N. O. den aldık), (10) (Bu mısra', yalnız N. O. de var), (11) (Bu mısra', Râif ve Yahya'da bu beyitten evvelki beytin ikinci mısraıdır), (12 - 12) sana can virür isem: N. O. ; Nice ki ben seni sevem ecel eli irmeyiser ★ Kaçan suna Azrail el ben seni canlanur isem: Fâtih, (13) Ger: Fâtih, (14) Ol kadîmî kimsevenin nice düşüp durur isem: Fâtih (bu beyit, N. O. de yok), (15) o: Fâtih, (16) Gözümi yüzüne tutam yüzbin kaba girür isem: Fâtih; Kün feyekûn dinilmedin sen ma'şuk idün ben âşık ★ Nisbet değül sana Yunus nice tapu kılur isen: N. O., (16 - 16) anı severidi: Fâtih; seni severidi: Yahya (bu mısra', N. O. de yoktur ve bu beytin ikinci mısraı, bundan evvelki beytin ikinci mısraı olarak - 15 inci maddede yazdığımız gibi -

alınmış ve iki beyit, birleşmişti), (17 - 17) değül Yunus sana: Fâtih, Yahya.

XXVI:

Yahya Efendi ile N. O. de (190.b) vardır.

(1) sanman siz beni: N. O. (2) ilün: N. O., (3) uşatdum: N. O. (4 - 4) oda yakam bu hevesi: N. O. (vezin bozuk), (5) Zîra: N. O., (6) ile: N. O., (7) kan değül: N O., (8 - 8) meger tene girmişem: N. O., (9) Rindem ben harâbâtda sôfîyem münâcâtda ★ Hem andayam hem bunda velî hayran kalmışam: Yahya, (10) (Bu beyit, Yahya'da yok), (11) Yunus beden bendinde: N. O. (12) Ben kanda zından kanda: N. O.

XXVII:

Fâtih (118.b - 119.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'de (S: 34) vardır.

(1) gine: Fâtih, (2) ben: Fâtih, Yahya, (3) Gerek ise: Yahya, (4) ten: Fâtih, (5) can: Fâtih, (6) uram: Fâtih, (7) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (8) Azrail né kişidür kasdidebile cânuma: Fâtih (vezin düşük); Azrail dahı kim ola kasdide benüm cânuma: Yahya, (9) kasdunı gine kendüye: Fâtih; Ben anun kasdunı tuyup kendüye: Yahya, (10) ahda: Yahya, (11) Ne kişidür İsrâfîl hükmide benüm ahuma ★ Yüzbin İsrâfil gibiyi bir âhda perran: Ritter, (12) kılanlar: Fâtih, (13) Ben andan toğmış gibi geldüm ki: Fâtih, (14) Yunus senün gözlin evi Hak varlugı toptoludur: Fâtih; toldurur Hak varluğı: Yahya, (15) ışk erine: Yahya.

XXVIII:

Fâtih (142.a - 142.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'in mecmuasında (S: 17) vardır.

(1) Niteki ol ma'şuk: Fâtih, (2) tiz: Fâtih, (3) olup: Yahya, (4 - 4) irmege tedbir eyleyem: Fâtih; Hak dirsem nefir eyleyem: Yahya, (5) (Bu beyit, Ritter ve Yahya'da yoktur), (6) Halâyıklar: Ritter, Yahya, (7 - 7) sakın anı sır içinde: Yahya; sır içinde sakın anı: Ritter, (8) ayıt: Fâtih, (9) içinde: Yahya, (10) nicesi sabreyleyem: Yahya, (11) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (12) Mûsî'den yüzbin Mûsî: Yahya, (13) ben: Yahya, (14) (Bu beyit, Ritter'de yoktur). (15) Farz değüldür kamulara Tur'da münâcât eylemek: Fâtih, (16) irdi: Fâtih; değdi: Yahya, (17) hevâsetden geçmezlere: Fâtih; geçmezler: Yahya, (18) urup: Fâtih, (19) Benüm ile dostdan artuk hiç nesne bâkî değül: Yahya (vezin düşük), (20) sayam: Yahya, (21) gö-

ziyle gördüğin: Yahya, (22) Düş değüldür söyledüğüm necm ile ta'bir eyleyem: Yahya (bu mısra' Fâtih'te bozuktur).

XXIX:

Bu şiir, Fâtih (133.a) - 133.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle yeni yazmalarda vardır.

XXX:

Râif (67.b), Fâtih (121.b - 122.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'deki mecmuada (S: 17 - 18) vardır.

(1) Bin bin vasfun: Ritte; Bin yıl eğer vasfun diyem: Fâtih; Bin yıl vasfun söyler isem: Yahya, (2) ķatresin ayıtmayam: Fâtih, (3) mesel: Râif, Fâtih, (4) bağlanup: Yahya, (5) gönül: Râif, (6) benzede: Râif, (7) anı benzetmeyem: Râif; Hiç benzemez misl-ü misâl hâşâ ki hiç benzetmeyem: Yahya, biz: Fâtih, (8) Kim benzede nakş-u sûret nakş-u nişandan ol azad: Yahya, (9) Niçe: Fâtih, (10) akıllar: Fâtih, (11) özi: Fâtih, (12) Çün akıl: Yahya, (13) olup: Yahya, (14) farz-u sünneti: Râif; sart oldur seni: Fâtih, (15) gıybet dilde: Râif; gayrı dile: Fâtih; sensüz lisan depretmeyem: Yahya, (16) Ne kim dirsen sen di bana: Fâtih, (17) Ben senünem bana ne gam her ne idem ger itmeyem: Râif, (18 - 18) ayıdam ger itmeyem: Ritter; Ben ben iken bana ne havf ger suc idem ger itmeyem: Yahya (bu beyit Râif'te yoktur), (19) Çünki girdüm: Râif, (20) turam: Fâtih, (21) kâdi: Yahya, (22) dilüm: Yahya, (23) uzatmayam: Fâtih.

XXXI:

Râif'in mecmuasında (10.a) ve Yahya Efendi ile yeni yazmaların hemen hepsinde bulunan bu şiir, bizce Yunus'undur.

(1) ü: Yahya, (2) canlar utam: Yahya, R. M.

XXXII:

Bu şiir, Fâtih (128.b - 129.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (190.a) vardır.

(1) nolduğumı bilmezem: Fâtih, (2) Gönülsüz: Fâtih, (3) Bu derdüm dimeklüğe: Nûru Osmânì, (4) derdün: Yahya, (5) yenemezem: N. O., (6) Aydurlarsa kim bana: Yahya, (7) diyemezem: Yahya, (8) âlem: Fâtih, (9) Kancaru bakar isem ansuz yiri görimezem: Fâtih (vezin bozuk); Kancaru bakarsam hiç ansuz yir görimezem: Yahya; Her kancaru bakarsam ansuz yir görimezem: N. O., (10) (Bu beyit, Yahya Efendi nüshasında yoktur), (11) İçmişem bir cur'asın hergiz ayılma-

zam: Yahya; Bir zerre kadeh sundı esridüm ayılmazam: Nûru Osmânî.

XXXIII:

Eski yazmalardan yalnız Yahya Efendi nüshasında bulunan bu şiir, bizçe Yunus'undur.

XXXIV:

Nûru Osmânî'deki mecmuada (190.b) ve yeni yazmalarda nüsha farklariyle mukayyed olan bu şiir, bizce Yunus'un olmalı.

XXXV:

Râif (37.b - 38.a), Fâtih (126.b - 127.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'in mecmuasında (S: 16) vardır.

(1) Günahumuzı yarlıga: Ritter, (2) ki· Yahya, (3) (Bu beyit, Ritter ve Fâtih'te yoktur), (4 - 4) kül oluban uşanayın: Yahya, (5) (Bu beyit te, Ritter ve Fâtih'te yok), (6) Ne sultan-u baylardasun: Fâtih, (7) İdingil: Ritter. (8) Uçmağa koy sen bunları: Ritter; Uçmağuna koy bunlar: Fâtih, (9) takatum: Fâtih; Ne zühdüm (nakdum) var ne tâkatum ne ilmüm var ne tâatum: Râif, Yahya, (10) senden: Fâtih; kıla inâyetün yüzümüzi ak: Râif. (11) Yunus'ı sen yarlıgağıl: Râif, (12) günahlu kullarun ile: Fâtih.

XXXVI:

İy yârenler iy kardeşler sorın bana kandayıdum
Diler isen aydıvirem ezelî vatandaydum

makta'lı siire benziyen bu şiir, eski yazmalardan yalnız Fâtih'te (118.a - 118.b) vardır.

(1) (Fâtih'te bu kelime yoktur ve vezin düşüktür), (2) Yüzbin: Fâtih.

XXXVII:

Râif (7.b), Fâtih (130.b - 131.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'in mecmuasında (S: 17) vardır.

(1) Gelin sorun iy yârenler ben ol vaktın kandayıdum: Râif, (2) Yire bünyad urulmadın yir gök halâyık tolmadın ★ Levh-u kalem çalınmadın mülki yaradandayıdum: Fâtih; Yire bünyâd urulmadın yir melekle tuyurmadın ★ Levh-u kalem urulmadın: Yahya, (3) Kaygu eli bana irmez gussa hergiz beni görmez: Fâtih; Kaygu eli bana irmez gussalar hud beni görmez: Yahya, (4) lâtif: Fâtih (bu beyit. Râif'te yok), (5) ben gizlü nişandayıdum: Râif (bu beyit. Fâtih'te yok). (6) *Benüm gibi miskin kulı*: Fâtih; Benüm gibi bir miskini yüzbin gelür ise azdur:

Yahya, (7) uçmakda rıdvanda: Fâtih, Yahya, (8) Dört kitabı okımadum ayrıp saçup kakımadum: Ritter, (9) Ezberledüm: Râif, (10) Kur'anda: Yahya, (11) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (12) ki: Fâtih, (13) kanda isem: Râif, (14) Ben ol kudret kandilinün içindeki candayıdum: Ritter; Kudret kandili içinde ol kandilde candayıdum: Râif; Allah beni bekleridi her kandesem saklarıdı ★ Işk urganınun içinde ol kandil-i candayıdum: Yahya, (15) Hükm kılur Cebbar-ı âlem ben ol nücumda idüm: Yahya (vezin bozuk; bu beyit, Râif ve Ritter'de yoktur), (16) (Bu beyit, Râif ve Ritter'de yok), (17) Toksan bin Hak kelâmını eyleyincek Habîb ile: Fâtih; Doksanbin Hak kelâmını söyleşicek: Yahya, (18) ben ol vaktın andayıdum: Râif; ol vaktın ben andayidum: Fâtih, (19) Yunus aydur ben ol vaktın benüm ile değül idüm: Râif, (20) Ol ben olup ben ol olup bu ışkı sunandayıdum: Râif; Ben ol olup ol ben bu ışk honındayıdum: Râif (vezin düşük).

XXXVIII:

Fâtih (116.b - 117.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (185.b - 186.b) vardır.

(1) Aklun irerse sor bana ben evvelde: Fâtih, (2) Dinler isen: Yahya, N. O., (3) diyivirem: Fâtih; Öküz balık söylemedin mülki Yaradandayıdum: Yahya; Yunus balık söylemedin mülki yaradandayıdum: N. O., (4) Yunus dahı balık dahı dem eyledi yutdı beni: Yahya, Öküz ile balık dahı dem eyledi benüm ile: N. O., (5 - 5) bile Nuh'la tufandayıdum: Fâtih; Zekeriyyay'yla kaçuban Nuh ile: N. O., (6) Arafatda İsmâil'e çaldum bıçak kâr kılmadı: Yahya, (7) Allah beni kıldı azad ol koç-u kurbandayıdum (koç ile kurbandayıdum): Yahya, N. O., (8) bir: Yahya, (9) belî: Yahya, (10) ceza: Yahya; Yusuf'la kudum kuyuda bile çekdüm anda ceza: N. O., (11) zâr-u efgandayıdum: Yahya, (12) Mûsî ile sürdüm çıkdum Tur tağunda münâcâta: Yahya, (13) bırakmakdayidüm: N. O. (bu beyit, Fâtih'te yok), (14 - 14) döndürdüm arsda na'leynün: Fâtih, (15) Veys ile urundum: N. O., (16) saldum: Yahya, (17 - 17) kıldum gaza: Yahya; Ömer ile saldum kılıc Alî'yile kıldum gaza: N. O., (18) kırandayıdum: Yahya, (19) Evvel dilümdeki budur Tanrum birdür: N. O., Yahya, (2) Anı: Yahya, N. O., (21) bir aceb gümanda idüm: Yahya, N. O., (22) (Bu beyit, Yahya ve N. O. de yok), (23) Mülke bünyad urulmadın seyran-u: Fâtih; Evvel Allah dergâhında: Yahya.

XXXIX:

Yeni yazmalarda ve cüz'î nüsha farklariyle Yehya Efendi'de vardır.

XL:

Râif (20.b - 21.a), Fâtih (143.b - 144.a) ve Yahya Efendi'devardır.

(1) Hak'dan bana nazar oldı: Fâtih, (2) kanadlanup uçar oldum: Yahya, (3) Düşdüm: Yahya, (4) dürlü: Râif, (5) kadehi: Fâtih, (6) Cânum içdi ışkdan kandı karay'akdan seçer oldum: Fâtih; Cânum içdi ışkdan kandı dadın alup içer oldum: Yahya, (7 - 7) ciğerüm ışka bişürdi: Râif; ham idüm beni bişürdi: Yahya, (8) Aklumı başa devşürdi: Fâtih, (9) Hayır oldı benüm işüm endişeli oldı düşüm: Râif; Hayırdurur benüm kasdum ben seni severem dostum: Yahya, (10) Nefsimün başunı kesdüm kanatlandum uçar oldum: Fâtih, (11) Kesildi nefis baş oldı: Râif, (12) şerr işlerden kaçar oldum: Yahya, (13) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (14) bekâ: Yahya, (15) Yârenler üşde usandum: Yahya, (16) (Bu beyit de Fâtih'te yoktur) (17) irdi: Yahya, (18) kıldı: Yahya, (19) Ömür geçdi kavil yetdi günüldüm uş göçer oldum: Fâtih; Ömür geçdi ecel yetdi günüldüm uş nâçâr oldum: Yahya, (20) Cânum nâçâr idi bunda kalmış idüm bu zindanda: Yahya, (21) varluğımdan geçer oldum: Yahya (Fâtih'te bu beyit de yok), (22) Yunus Emre ulaşalı biz can gönül dirişeli ★ Ben Tapduğ'a irişeli gizlü zârum açar oldum: Yahya; Miskin Yunus bilişeli cân-u gönül virişeli ★ Tapduğ'uma irişeli gizlü râzum açar oldum: Fâtih.

XLI:

Râif (71.a - 71.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Düşdüm bu ışk: Yahya, (2) Seyran itdüm: Yahya, (3 - 3) istedüm yazda kışda: Yahya, (4) Uş gezüben: Yahya, (5) balığuna: Yahya, (6) (Bu mısra', Râif'te çok bozuktur), (7) Hazîneden: Yahya, (8) Biz: Yahya, (9) kuluyuz: Yahya, (10) toluyuz: Yahya, (11) Ol goncanun bülbülüyüz: Yahya, (12) dizer: Râif, (13) (Bu beyit, Râif'te yok), (14) yoğdı: Yahya, (15) Cânum: Yahya, (16) nefsüm: Yahya, (17) Nefs ile bu: Yahya, (18) Aldamış bu: Yahya, (19) imdi: Yahya, (20 - 20) Diler ki bu ışkı bula: Yahya, (21) Aydur: Yahya.

XLII:

Fâtih (119.b - 120.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'de (S: 18) vardır.

(1) Evvel ki: Ritter; Kaçan kim: Yahya, (2 - 2) ol idi ki Hakk'ı: Ritter, Yahya, (3) Hakk'ı buluncaydı korkum: Fâtih, (4) Bu mısra' Fâtih'te bozuktur), (5) şimdi: Fâtih, (6) cânuma: Fâtih; yoluma: Yahya, (7) Bular beni ne sorsunlar: Fâtih; Bunlar beni ne sorarlar ben anda sorulup geldüm: Yahya, (8) buyurdığın: Fâtih (vezin bozuk), (9) gönlümüz: Fâtih, (10) kân: Fâtih (vezin düşer), (11 - 11) eve geleliden ben bu halka bir kân oldum: Yahya, (12 - 12) bundan alısar cansuzlar hud ne biliser cansuzlar: Yahya; Işklular bizden alalar ışksuzlar hud ne bileler: Fâtih, (13) Kimler ala kimler vire ben bir ulu dükkân oldum: Fâtih; Kim viriser kim alısar ben bir ulu dîvân oldum: Yahya, (14) kıldı: Fâtih; Yunus Hakk'a kıldı tapu Hak Yunus'a açdı kapu: Yahya, (15) Bâkî devlet benümkimiş: Fâtih; Bâkî devlet benüm imiş: Yahya.

XLIII:

Bu şiir, Râif'in (12.b - 13.a) nüshasında ayrıdır. Fâtih ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada "Allah sana sundum elüm,, redifli şiirle birleştirilmiştir (Fâtih, 123.b - 124.b). Bu da "4 müstef'ilün,, le yazılmış ve kopya edile edile bu hâle gelmiş olacak.

(1) Urdılar suyım ılıdı kavım kardaş cümle geldi ★ Esen kalsun kavım kardaş Allah sana sundum elüm: Fâtih, (2) Üşde beni götürdüler makberüme getürdiler ★ Halka olup oturdılar Allah sana sundum elüm: N. O.

XLIV:

Nûru Osmânî'deki mecmuada (181.a), Yahya Efendi'de ve yeni yazmalarda bulunan bu şiir, bizce Yunus'undur.

XLV:

Fâtih'teki (124.b - 125.a) nüsha ile Nûru Osmânî'deki mecmuada (189.b) ve Râif'in mecmuasında (16.b) vardır.

(1) gine: R. M., N. O., (2) (N. O. de bu mısra' bozuktur), (3) Dostın evi gönüllerdür: Fâtih (Râif'in mecmuasında bu beyit "Ben geldim seviyiçün (vezin düşük) gönüller dost eviyiçün ★ Gönüller dost eviyiçün gönüller yapmağa geldüm,, tarzında ve bozuktur), (4) devşirüben: N. O., (5) bitmeğe: Fâtih, (6) (R. M. de bu beyit şöyledir: Âsıklar bilür benliğüm dost ilinde deliliğüm ★ Devşirüben ikilüğüm birliğe yetmeğe geldüm), (7) Dost pâdişah ben kulıyam: N. O., (8 - 8) bilişmeyen canlar anda bilişemez anlar: N. O.: Bunda bilişmeyen canlar anda da bilişmez anlar: R. M., (9) Bunda bilişüp dost

ile hâlüm: N. O. ; Ben dost ile bilişüben: R. M., (10) Yunus Emre âşık olmış ma'şuka derdünden almış ★ Gerçek erün kapusunda cânum arzetmeğe geldüm: Fâtih; Yunus aydur âşık oldum ma'şuka derdinden oldum ★ Gerçek erün işiğünde ömrüm harcitmeğe geldüm: R. M..

XLVI:

Râif (24.a) divan ciltlenirken karışmış ve bu şiirin sonu 50.b. ye gelmiştir), Fâtih 134.a - 135.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (195.b - 196.a) vardır.

(1) ışk: Yahya, (2) bir aceb: Yahya; Pes bu âleme çıkdum bir aceb: Fâtih, (3) kendözini: Yahya, (4) Gönlümdeki: Yahya, (5) söyledüm: Yahya, Fâtih, (6) Kimesne: Yahya, (7) Turdum Yunus'a vardum yârum haberin sordum ★ Ölürken dîdâr gördüm şad olup güle geldüm.

Râif'in nüshasında, iki beyitten sonra, Said Emre'nin

Ezelden ben bu ışkı bu mülke tuta geldüm
Yâr idüm anda şeksüz yine ol yâra geldüm

matla'lı şiiriyle karışmıştır Fâtih nüshasında da bu şiir, pek cüz'î nüsha farklariyle iki kere yazılmıştır. Fâtih nüshasını esas ittihaz ettik.

XLVII:

Bu şiir, Râif (25.a - 25.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî K. nde (180.b - 181.a) ve Prof. Ritter'de (S: 15) bulunan mecmualarda vardır.

(1 - 1) bilür ben n'işe geldüm: Râif; bilür ki ne işe geldüm: N. O., (2) Sırrumı âleme: Râif; Sürünü âleme çıkdum: N. O., (3 - 3) Cercîş oldım tutdım bezi: Yahya, (4 - 4) âteş elüne geldüm: Râif, (5) koç idüm: Râif; koç olup: N. O., (6) Oldum: N. O., (7) güreşüp meydana: Râif (kafiye bozuk), (8 - 8) oluban ben işe geldüm: Râif; olup bile işe geldüm: N. O., (9) tamdum: Râif, (10) Kaal ile kıylden geçenler yolda gözlerin açanlar ★ Anlayubanun seçenler vak'a olup düşe geldüm: Ritter; Kaal-ü kıylden geçenlere hak yola göz açanlara ★ Hoş anlayup seçenlere: Yahya, (11) dertlüler: N. O., (12) Benem ol devr-i Süleymânî: Râif (vezin bozuk): Benven Dâvud Süleyman'ı: Yahya; Benem ol Mûsî devranı: N. O., (13 - 13) söyleyen tutak: N. O., (14) dilünden: N. O.

XLVIII:

Prof. Ritter'in mecmuasiyle (S: 36. 36.a - 36.b) Râif'in divanında (54.b - 55.a), Yahya Efendi ve Nûru Osmânî'de

(192.b), yeni yazmalarda vardır.

(1) Evvel dahı: Râif, (2 - 2) dutdum anda bilişüp geldüm: Râif, (3) (bu beyit, Râif'te altıncı beyittir), (4 - 4) vefâdâru razdaşum: Râif, (5) (Bu beyit, Râif'te dördüncüdür), (6) Râif'te beşinci beyittir), (7) (Râif'te üçüncü beyittir), (8) ye: Râif, (9) yad yokdur bana bu ilde: Râif; yad yokdur bize bu ilde: Ritter ve bizdeki yazma (vezin bozuk; Râif'te ikinci beyittir), (10) Azrâil dahı kim olur kasd ider cânumuza: Râif (Râif'te sekizinci beyittir), (11) Işk şerbetinden içdüm on iki ırmak geçdüm ★ Denizler bendin deşdüm ummâna düşüp geldüm: Râif, (12) Yunus Emre'ye ne gam: Râif, (13) sol: Râif, (14) Denşirüp: Râif.

XLIX:

Yahya Efendi nüshasiyle Nûru Osmânî'de (189.a) var.

(1) Yâr bak ahı yüznme ben sahı: N. O., (2) işreti: N. O., (3) Elest'de: Yahva, (4) Bu mısra' N. O. de bozuktur), (5) (Bu beyit, Yahya'da yoktur), (6) Nur: N. O., (7) üstüme: N. O., (8) Niçekezin toprakdan ben urı turup: N. O., (9) (Bu beyit, Yahya'da yoktur), (10 - 10) Yunus'dan haber: N. O., (11) anı: N. O.

L:

Fâtih (131.b - 132.b), Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî (192.a) ve Ritter'deki mecmualarda (S: 15) vardır.

(1) devran: Yahya; devr-i: N. O., (2) ne var söylenen: Yahya, N. O., (3) Hakkundur: Yahya, N. O., (4) (Bu kelime Fâtih'te yok ve vezin düşük), (5) (Bu beyit, Ritter'de yok), (6) mataum: Fâtih (vezin bozuk), (7) denişüp: Fâtih, (8) Ziyânum assıya cümle anda: Fâtih(bozuk), (9) Yir-ü: Fâtih, (10) Evvel ki bünyad urdı yidi kat yir yaratdı: Yahya; Evvel bünyad urmadın yidi kat yir dirmedin: N. O., (11) oldı: Ritter, (12) aksırdı: Fâtih; aksıru: Yahya, (13) (Fâtih'te bozuk), (14) Korkumdan: N. O., (15) turmadın: Fâtih, (16) urmadın: Fâtih (N. O. de bozuktur), (17) Fir'avn'ı Mûsî'yil: Ritter, (18) (Bu beyit, Yahya'da yoktur), (19) (Bu beyit, Yahya ve Ritter'de yok), (20) Bağırdum: Ritter, (21) kudretle turup: N. O., (22) Zekeriyya oldum kacdum irdüm ağaca geçdüm (ağacı biçdüm): Fâtih, Yahya, (23) saçup: Fâtih, (24) biçdirüp: N. O., (25) Mûsî oldum Tur'a ağdum: Ritter, (26) kelimât: Yahya, (27) Bu halk bizi ne bilsün anda bulunup geldüm: Fâtih; Bu halâyık ne bilsün anda bilinüp geldüm: Yahya.

(28) behânem: Fâtih, (29) dirildüp: Yahya, (30) Bir çöp olup: Ritter, Yahya, (31) kıssam ile külümi göke savurup: Ritter; eksümle göklere savurup: Yahya; bir çöp olup sıyrıldum Mansur oldum asıldum ★ Hasmum (Kazmam?) ile külümi göke: N. O., (32) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (33) da: Ritter.

LI:

Fâtih nüshasiyle (142.b - 143.b) Râif'in mecmuasında (31.b - 32.a) ve Nûru Osmânîdeki mecmuada (192.a) var.

(1) ol: N. O.; Kara toprağa garkolmış o: R. M., (2) Çürümüş toprak ten sin içinde yir pinhan: Fâtih (vezin bozuk), (3) kan olmuş tonları N. O., (4) Yıkılmış anda ivleri büküllmüş ince billeri ★ Kabr içinde esîr olmuş gül diren elleri gördüm: R. M.; Yıkılmış sinleri tolmuş ivleri belürsiz olmuş: N. O., (5) teferrüc eylemez olmuş: R. M., (6) Pas: R. M., (7) Kimi ayşu işaretde kimi zevku beşâretde ★ Kimi mihnetü azabda çıkan tütünleri: R. M.; Kimi azabu: N. O., (8) elâ: N. O., (9) Çürümüş toprak olmuşlar: N. O., (10) Şol ay gibi teze yüzler soğulmuş şol kara gözler ★ Gelinlik şol güzel kızlar kefene sarılı gördüm: R. M., (11) Sin içine girüp yatmış tenüni toprağa katmış: R. M.; Kimi boyun burup yatmış tenüni toprağa katmış: N. O., (12) boyın iğenleri: R. M., (13) nâre: N. O., (14) imdi bunı gördi anı size haber virdi: N. O.; aydur bunı gördüm aklum gitdi delü oldum: R. M., (15) Aklum şaşdı onüm durdı nitekim bunları: N. O.; Andan size haber virdüm çünkim ölenleri: R. M.

LII:

Fâtih (135.a - 135.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle yeni yazmalarda vardır.

(1) Bu halkı bustan eylemiş sevdüğini üzer ölüm: Yahya, (2) habersizçe gelür ölüm: Fâtih, (3) kılınca: Yahya, (4) unudulub üzer ölüm: Yahya, (5) Miskin Yunus yine durur: Fâtih, (6) yudar: Fâtih.

LIII:

Bu şiir, Râif (64.a, 6.b - 7.a' da da bir kere daha yazılmıştır) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1, 2) (Bu beyitler, Yahya Efendi'de cok bozuktur), (3) Hak'dan destur alıcağız: Yahya, (4) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (5) gavrı: Râif.

LIV:

Yahya Efendi ile Nûru Osmânî'deki mecmuada (183.b)

ve yeni yazmalarda bâzı nüsha farklariyle vardır. Biz en doğru olan Yahya Efendi nüshasındaki metni aldık.

LV:

Yahya Efendi nüshasiyle Ritter'de (S: 14) vardır.

(1) Denüzler olsa kadeh: Yahya (vezin düşük), (2) dükenmez: Yahya, (3) tâ: Yahya, (4) Ma'mur olmuş bustanlarun agyar gülüm dermez benüm: Yahya, (5) turmaz öter bülbülleri: Yahya, (6) Açılmış tâze gülleri gülistânum solmaz benüm: Yahya, (7) Ol yine Mansur kadehin: Yahya, (8) (Bu beyit, Ritter'de yok), (9) tutdum: Yahya, (10) Her ne kadar tutar isem henüz Leyli'm gelmez benüm: Yahya, (11) ışk odına: Yahya, (12) virmeyesün: Ritter, (13) hergiz: Yahya.

LVI:

Yalnız Râif'in mecmuasında (16.a) bulunan bu şiir, bizçe Yunus'undur.

N

I.

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Giderem aklum başumdan şaşuban
Yanaram ışkın odına düşüben
Od bırakdum canuma dün gün yanar
Yanaram yalap yalap tutuşuban
Işkdan (1) ne var eğer sındum ise
Işk ile kim sınmadı uğraşuban
Âşık olgıl ma'şukın dîdârına
Ma'şuk olgıl ışk ile sarmaşuban
Yunus cânun ışka vir şükraneye
Kimseler bulmaz yarın isteşüben

II

Mef'ûlü mefâîlün mef'ulü mefâîlün

Ol (1) dürr-i yetîmem ki (2) görmedi beni umman
Bir katreyem illâ ki (3) ummâna benem umman
Gel mevc-i acâib gör derya-yı (4) nihan gizler (5)
Zî (6) bahr nihâyetsüz katrede olur pinhan
Dem urmazıdı Mansûr tevkîd-i Enel Hak'dan
Işk dârına dost zülfi asmışdı beni uryan (7)
Bu âlem-i kesretde sen Yûsuf-u ben Ya'kub
Ol âlem-i vahdetde ne Yûsuf-u ne Ken'an (8)
Bunda dimdedi Mecnun Leylî adını mevzun (9)
Geh Leyli'yidüm anda geh Mecnun idüm hayran (10)

Yi Nun Sin ulaşmadın can kalebe (11) düşmedin
Işk dadıla mest geldüm (12) hem mest giderem (13) bundan (14)
Bu cism belâsıdur adum **Yunus** olduğı (15)
Zâtum sorar olursan (16) sultâna benem sultan

III

Mefâîlün mefâîlün faûlün

1785. Bu ömrüm yok yire harcitmişem ben
Cânumu gör ne oda atmışam ben
Kimesne kimseye itmemiş ola
Anı kim kendüme ben itmişem ben
Amelüm rahtunı dirdüm götürdüm
Kamu assum ziyâna satmuşam ben
Cihanda bir sınık saksıdan ötrü
Güherlerüm yabana atmışam ben
Amelüm ne ki varsa hep riyâdur
Acebdür ihlâsı unutmuşam ben
1790. Giceye iresini kimse bilmez
Tul-ü amel başun uzatmışam ben
Dügeli ömrüni harcına sürdi
Ziyandan bellüdür ne itmişem ben
Aguya bal diyü parmak uzatdum
Aşuma zehr-i kâtil katmışam ben
Bîçâre **Yunus**'ın yokdur günâhı
Anun dergâhına yüz hutmuşam ben

IV

Mefâîlün mefâîlün faûlün

Aceb oldı hâlüm bu ışk elinden
Göremezem yolım bu ışk elinden
1795. Bu kamu âlemün tâcıyiken uş
Ayaklarda gilüm bu ışk elinden
Garib bülbülleyin zarı kıluram

Akar gözden silüm bu ışk elinden
Gazel yapraklayın benzüm sarardı
Kararıban ölem bu ışk elinden
Yarın mahşerde ben yırtam yakamı
Niçe zara gelem bu ışk elinden
Niderem ben yarın vaslından ayruk
Büküldi kad bâlâm bu ışk elinden
Yunus sen Tapduğ'ına kıl dualar
Dime kim ne kılam bu ışk elinden

V.

Mefâilün mefâilün faûlün

Gönül usanmadun sen bu seferden
Çalabum saklasun seni hatalerden
Kişi kim kişinün kahrun çekince
Gidüp görünmemek yiğdür nazardan
Toğalı bağrumı doğradı gurbet
Sızar tamar ciğer kanı damardan
Vatan oldı diken gurbet gülistan
Ağu içmek yiğ oldı neyşekerden
Yunus göğsin açup dosta giderken
Çalabum saklasun anı hatardan

VI.

Mefâilün mefâilün faûlün

Eğer ışkı seversen can olasın
Gönüller tahtına sultan olasın
Seversen dünyeyi mihnet bulasın
İrenler sırrını kaçan tuyasın
Diken olma gül ol eren yolında
Diken olur isen oda yanasın
Niyaz içün buyurdı Hak namazı
Niyazdan vay sana gafil olasın
İrenler nefesin asa idin sen

Eger nefsine uyarsan fenâsın
İbâdetler başıdur terk-i dünya
Eger mü'minsen ana inanasın
Atan anan hakın yetürdün ise
Yeşil tonlar giyesin tonanasın
Eger konşı hakı boynındayise
Cehennemde yarın bâkî kalasın
Yunus bu sözleri irenden aldı
Sana dahı gerek ise alasın
1815. Gönüle gireni günendi dirler
Gönüle sen de gir kim günenesin

VII.

Mefâîlün mefâîlün faûlün

Eğer ışkı seversen cân olasın
Kamu derdine hem dermân olasın
Eğer dünya seversen mübtelâsın
Maânî sırrına kanda iresin
Cihan köhne saraydur sen begisin
Niçe bir eskiye hasretlenesin
Ağudur bal degül dünyâ murâdı
Niçe bir ağuya parmak banasın
1820. Kanadsız kuşlayın kaldın yabanda
Kanadlu kuşlara kanda iresin
Sana erden asâ gerek bu yola
Tayanırsan asâya tayanasın
Sözi bu **Yunus**'ın gözlüleredür
Eger âşık olursan uyanasın

VIII.

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Niçün sen nefs-i mekkârı bu gafletden uyarmazsın
Muhammed şer'i gölüni senün yüzine urmazsın
Hezaran dürlü hikmetler katunda söylenür ise
Şekavet penbesin hergiz kulağundan çıkarmazsın

1825. Günahun çok üşümekden imanın gülleri soldı
İnâbet sûyile her dem niçün anı suvarmazsın
Senün ol çok günahların seni uş sayru eyledi
Biçâre varuban niçün bu derde çâre sormazsın
Yâranlarından utanup günahı gizli işlersin
Yaradan hâlikın hâzır niçün andan utanmazsın
Utanmazsın habîbinden o derdine tabîbinden
Ne kim dilersen işlersin meğer Allah'dan korkmazsın
İşitdin Mustafâ'yı kim bu yurtda kalmadı göçdi
Şunı şöyle görür iken yaragın nîşe yimezsin
1830. **Yunus** sözin kime dirsin ye kîmin kaygusın yirsin
Nasihat ile eylersin ye kendin nişe tutmazsın

IX.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Şükür şükür ol Çalab'a (1) maksudıma irdüm bu gün
Muştakıdum bunca zaman pirüm (2) yüzin gördüm bu gün
Kaygı beni almışıdı cânum zebun olmışıdı
Gördüm pirimün yüzüni ol kayguyı (3) sürdüm bu gün
Gelsün (4) yardan ayru düşen gurbet (5) ile bağrı bişen
Dost bağçesi içindeki ışk bezmine girdüm bu gün (6)
Görin görin bî devleti bu ışk ile beşâreti
Dost bağınun içinde ben ışk (7) çadırın kurdum bu gün
1835. Aydur **Yunus** yar kulıyam dost bağçesi bülbüliyem
Söyleyeyin (8) şimden girü gülzâruma irdüm (9) bu gün

X

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Bu gün sohbet bizüm oldı bize bizüm diyen gelsün
Bu ışk zehrin seve seve içübeni yudan gelsün (1)
Kanâat (2) hırkası içre selâmet başumı çekdüm (3)
Melâmet gönlegün (4) biçdüm (5) ârif (6) olup giyen gelsün
Bu ışk meydanı içünde (7) çağırdum bir avaz itdüm
Müezzinlük bizim oldı imâm oldum uyan (8) gelsün

Bu ummanda delim dürlü güher vardur ele girmez
Akar rahmet suyı çağlar gönül kirin (9) yuyan gelsün
İy dostlar işidün sözüm dün itmişem bu gündüzüm
Yavı kılmışam kendözüm bu hak yola giren gelsün (10)
Yunus miskin anı görmüş (11) elüne bir divan almış
Âlimler okuyamamış (12) bu ma'niden duyan gelsün

XI

Mef'ûlü mefâîlün mef'ulü mefâîlün

Ol (1) göz ki seni gördi (2) ol neye nazar itsün (2)
Şol can ki seni tuydı tende ne karar itsün (3)
Işkuna düşen âşık derdünle (4) yanar (5) her dem (5)
Vaslundur ana derman dahı (6) ne tımar itsün
Işkun ezelî şâhum (7) yoklıkda komuş vârı (8)
Bu remzi duyan âşık yokluğı şikâr itsün
Sen bir gani sultansun bî haddü bî payansun (9)
Vasfun kaleme sığmaz (10) dil nice (11) şümar itsün
Gerçek sana kul olan gönlüni sana viren
Kendüde seni bulan kancaru sefer itsün (12)
Çün ışkun ola muhkem sürile gönülden gam (13)
Vasluna iren bir dem bin cânı nisâr itsün
Bu çeşniyi dadana ne kim ne vire kana
Derdüne düşen câna hekim ne tımar itsün (14)
Bu sırrı duyan kanı ger âşık ise cânı
Açıldı güher kânı alana haber itsün (15)
Bu yolda muhkem tarduk nefsün boyunın urduk
Sen şâha gönül virdük duşman ne zafer itsün (16)
İmdi ki **Yunus** kalmış hazretde yüzi kara
Çün nesnesi yok müflis neyile bazar itsün (17)

XII

Dost yüzüni göricegez nice karar kılsun bu can
Yağmâya virür ol demde yüzbin zâhid dîn-ü îman (1)

Ta'na yokdur âşıklara her ne hâle döner ise
Ferman degüldür kendüye müşâhedeye gark olan (2)
Cân-u gönül fehm-ü akıl ışk mevcine (3) gark olıcak
Neyile (4) ansun (5) ol kişi yazuk müzd-ü assı ziyan
Cânına kayıkan âşık görmeyiser dost yüzüni (6)
Gözsüz nice fehmeylesün (7) kim nicedür nûr-u duhan (7)
Yüzbin melik-ü salâtin dost yüzüni göreyidi (8)
Terk ideydi ten tertibin izzet-ü leşker hânüman (9)
Âşık nice harâb ise velâyeti artadurur
Anınçündür ki dâima virandadur kenz-i nihan (10)
Aynel yakin gören aşık (11) gözin ırmaz dost yüzinden
Nice görebilsün anı bu sevgüden (12) taşra turan (13)
Yunus senün dost varluğı komaz dilüni tutmağa (14)
Âşık-u (15) ma'şuk razını (16) kaçan diyübilür lisan (16)

XIII.

Evvel kıdemden geldüm (1) yir gök yaradılmazdan
Arş kürsi levh-u kalem (2) hiç dahı anılmazdan
Dost ile sohbetdeydüm içerü halvetdeydüm (3)
Âdem nice nesnedür hiç dahı anılmazdan
Yüzbin yiğirmi dörtbin canlar (5) canum içinde (5)
Gizlü Muhammed cânı (6) dahı içerümüzden
Hep canlar ana perde ol nur içinde nurda
Işk kadimdürür anda canlardan ayrılmazdan (7)
Işkdur Hakk'un varluğı (8) yir-ü gök ma'murluğı (8)
Işk bizi pertav itdi her biri birimüzden (9)
Evvel Âdem yaratdı sonra Peygamberleri
Âhır Muhammed nûrı balkıdı içümüzden (10)
Âdem Ata'dan berü (11) Velî Evliyâ Nebî (11)
Hak müşerref eyledi Ahmed'i kamu yüzden (12)
Yetmişbin yıl öndinden yaratdı Muhammed'i (13)
Kendüsi âşık oldı (14) behâne bir yılduzdan
Ol yılduz ki varıdı kandaydı Âdem canı (15)
Ye bunca Peygamberler anılmadın ağızdan

Âlimler bunı bilmez değme akl ana irmez (16)
Hidâyetdür **Yunus**'a keşfoldı Hoca'muzdan

XIV.

Dîn-ü millet kodurdı ol (1) benüm cânum alan
Anı tuyan (2) kişiye ne gönül kalur ne can
Tuymayanlar hâlümi dinün kodı dir bana
Neyile din beslesün cansuz gönülsüz kalan
Sûretümde varlığım (3) gönül ile can idi (3)
Cümlesin yağmaladı (4) bana ışk bağışlayan
Işkun serhengi beni (5) komadı hiç nesnede (5)
Ne islâmda (6) ne dinde anılmaz (7) küfr-ü îman
Şart-u farz olmaz anda cânı ışka kalanda (8)
Cevabsuz dil söylenür nice bilsün bu lisan (9)
Elden iş bırakdırdı niteliksüz bakdırdı (10)
Dostluk ticaretinde unutduk assı ziyan
Beni benlikden kodı varluk defterin yudı
Havf-u reca göstermez hayr-u şer elden koyan
Sorman **Yunus**'dan haber dost kandasa andadur
Yüzbin gevherden fârığ (11) ışk denüzine talan

XV.

İy bana iyü diyen adımı sôfî koyan
Aceb sôfî mi olur hırka ile tac giyen
Başuma tac urundum halka sôfî göründüm
Tışıma hırka giydüm içüm bir kuru kovan
Bu dilüm zikir söyler gönlüm fesad fikreyler
Git böyle mi zikreyler Hakk'ı ışk ile seven
Gözüm yolın gözetmez kulak işidir tutmaz
Dilüm yerinde yatmaz da'viler kılur yalan
Yunus gümansuz bilür yalancı yolda kalur
Bir gün maksûdın bulur gerçeklik ile yalan

XVI.

Dîn-ü milletten geçer ışk eserinden tuyan
Mezheb-ü din mi şecer kendüyi yoğa sayan
Küfr-ü îman ol yolda assı ziyana geçmez
Assı ziyandan fârıg, varluğı levhin yuyan
Işk kime kim irerse kendüden gayrı komaz
Işkdan zerre ayrılmaz kendüliğinden tuyan
Uçmakdan umusı yok tamudan korhusı yok
Kendözin yavı kılup hayr-u şer elden koyan
Ol benem dirse reva benlügi bilen hata
Terkidibenün rızâ aklı koyup ışk'uyan
Âşıkları sorarsan bî mezheb-ü bî millet
Yolda kalupdur sakın gice vü gündüz sayan
Yunus sen seni gider her ne ider dost ider
Aczüni bil epsem ol var ışk rengüne boyan

XVII.

İy dost seni sevelden gitdi aklum kaldum ben
Bınarları (1) terkidüp denüzlere taldum ben
Bir zerre ışkun odı kaynadır denüzleri
Düşdüm ışkun odına tutuşuban yandum ben
Ol canda ki ışk ola anda gussa olmaya
Ol (2) ışk bana gelelden gussam gitdi güldüm (3) ben
Bülbül de âşık olmuş (4) kızıl gülin yüzine
Gördüm erenler yüzin hezâr destan oldum ben
Sımasan butın nefsün abes kamu taatun
Anı sımağa çâre hele şimdi buldum ben (5)
Niderem bu dünyeyi ışkunı virdün bana
İçüm taşum nur toldı hezar zeban oldum ben (6)
Dünya cefasın almak son ucı vefayımış
Cefâyı viribenün seni satun aldum ben (7)
Bir kurı ağaç idüm yol üzre düşmüş idüm
Er bana nazar kıldı tâze cüvan oldum ben (8)

Yunus sen âşık isen (9) adunı miskin kogıl
Cümlesinden ihtiyar miskinlüği (10) buldum ben

XVIII.

Erenlere muhib iken ye münkir oldığun neden
Key sakıngıl datlu cânun okları çıkmadın yaydan
Kahır erenler atıdur gayret dahı hil'atıdur
Erenler yayı katıdur okları geçer kayadan
Bize muhib olanları Hak'dan dilerüz anları
Dönüp münkir olanları tiz çıkarırlar aradan
Bunda el ayak öpilür görenün cânı kapılur
Garib müsâfir yapılur zavya vu mescidhâneden
Ağu içerse nuş olsun süci içerse hoş olsun
Yunus ile yoldaş olsun gelsün Allah'ına giden

XIX.

Hak bir gevher yaratdı kendünin kudretinden
Nazar kıldı gevhere eridi heybetinden
Yidi kat yir yaratdı ol gevherün tozından
Yidi kat gök yaratdı ol gevherün buğından
Yidi denüz yaratdı ol gevher (1) tamlasından
Tağları muhkem kıldı ol denüz köpüğünden
Muhammed'i yaratdı mahlûka şefkatından
Hem Alî'yi yaratdı mü'minlere fazlından
Gaib işin kim bilür meger Kür'an ilminden
Yunus içdi esridi ol gevher denüzünden

XX.

Çarh-ı felek yoğıdı canlarımuz var iken
Biz anunla (1) dostıduk Azrâil agyar iken
Dün geldi Safî Âdem dünyeye basdı kadem
İblis aldadı şol dem uçmakda gezer (2) iken
Çalab ışkı candadı (3) bu bilişlik andadı (3)
Âdem Havvâ kandadı (4) biz anunla yâr iken

Biz ol vaktın göçerdük cevlan urup uçarduk
Nurdan şarab içerdük Hak bizi toylar iken (5)
Evvel kadem biz anda cem'idük cüm'a günde (6)
Ma'rifet (7) âleminde sır sözin saklar iken
Canlar anda bilişdi (8) ol dem gönül alışdı
Âlem halkı karışdı denüzler kaynar iken (10)
Ervah idük anda biz ne oğul vardı ne kız (11)
Konşu idük cümlemüz Tur tağın yaylar iken
Şükür bu deme geldük dostları bunda bulduk
Tuz etmek bile yidük ışk demin oynar iken (12)
Ne gök varıdı ne yir ne ziber (13) vardı ne zir (14)
Yunus dostdan haber vir ışk ile göyner iken

XXI.

Kanda bulam isteyüben iy gönül seni kandasın
Kanda vîrâne var ise vallahi gönül andasın
İy gönül sana uyaldan kalmadı yüzümin suyı
Rahmet gele tâ ki sana kandayısan dîvânesin
Bir lahza olursın rûşen bir dem yürürsin perişan
Âlemlere nâm-u nişan derde esir dermandesin
Bir dem âbid bir dem zâhid bir dem âsı bir dem muti'
Bir dem gelür ki iy gönül ne dinde ne îmandasın
Işk başumdan aşucağız mevcuruban taşıcağız
Bir dem gelür ki iy gönül mescid ile Kur'andasın
Kayseri Tebriz-ü Sivas Nahcuvan Mar'aş-u Şîraz
Gönül sana Bağdad yakın âlemlere dîvânesin
Yunus imdi tapdur hemin akıtma gözinün nemin
Eger bu gün eger yarın çün Hak içün kurbandasın

XXII.

Ol vakit bir olasın ayrulıkdan (1) kalasın
Cansuz gel bu kapuya bâkî dirlik bulasın (2)
Can tuta gelür isen ye cânum var dir isen (3)
Canı sümar idersen küllî sağıncılasın (4) (5)

Bunda ne sağınc şümar (6) ye bunda kim kalur var
Çün böyle düşdi sefer gerek yolda olasın
Derd ile gelmeyünce dermana irişilmez (7)
Bir can yolda kor isen (8) bin bin (9) canlar bulasın
Kalma fânî sağınca kasd ile bakma gence (10)
Yüzbin iki cihanca ol denlü sen olasın (11)
Dadarsan ışk dadundan geçesin zâhir dinden (12)
Ayrulığun adından ol vakit kurtulasın (13)
Yavı vargıl bu yolda her bir dürlü menzilde
Cümle söylenen dilde gerek unudılasın (14)
Ya **Yunus** (15) kanı aklun keksüzin söyler dilün
Pâyânı yok bu yolın (16) yazıda (17) dolanasın

XXIII.

Ol can kaçar öliser sen ana can olasın
Ölmüş gönül dirile anda (1) ki sen olasın
Ölmeklik (2) dirlik ola ölümsüz dirlik bula
Başlu gönül unula merhemi sen olasın
Sen oldığun gönüller her dem canun yeniler
Bunlardur ölmeyenler (3) hâkimi sen olasın
Sen oldığun makamda adil dad olur anda
Güc olmaz ol dîvanda sultânı sen olasın (4)
Can bedenden uçıcak menzilinden (5) göçicek
Ol cihana geçicek göze ıyan (6) olasın
Tozunı yil almaya bir zerre ırılmaya
Âşık cânı ölmeye ma'şukı sen olasın (7)
Yunus sen âşık isen ışka muvâfık isen
Korkma ulaşık (8) isen ne olursan olasın

XXIV.

Sen zâhirde var iken Hakk'ı nite bulasın
Meğer sen hâk olasın anda Hakk'ı bulasın
Kanda sultan konarsa ol mülki vîran eyler
Sen vîran olmayınca imaret mi olasın

Yıkıla ol nıkabın denişile ol adın
Hak'dan bir gün açıla ma'şukını göresin
Ol ma'şuka öyledür aydan günden âşikâr
Gözi hud gördi anı sen görene ne dirsin
Hayallere aldanup nesne buldum sanmagıl
Hayâle aldanuban yolda mahrum kalasın
Tokuz felek çarhurup ışka baş indirdiler
Anlar kadir olmadı sen mi kadir olasın
Işkı kâğıdd'isteyen öyledürür aklı yok
Levh-i mahfuza sığmaz kâğıdda mı bulasın
Bu ilmi kalem yazmaz fakılar anı düzmez
Teslimlik ider isen miskinlikde bulasın
Dervişligüni **Yunus** hakikatda gark itdi
Başın terkin urgıl kim Hakk'ı ıyan göresin

XXV.

Sûretden (1) gel sıfâta anda ma'ni (2) bulasın
Hayallerde kalmagıl erden mahrum kalasın (3)
Bu yolda acâib çok sen acebe aldanma (4)
Acâib anda ola dost (5) yüzüni göresin
Işk kuşağın kuşangıl (6) dostun yoluna vargıl (6)
Mücâhede çekersen müşâhede bulasın (7)
Bunda ışkun şehrine üçyüz denüz geçerler (8)
Üçyüz denüz geçüben yidi tamu bulasın
Yidi tamuda yangıl her birinde kül olgıl
Vücudun anda kogıl ayruk vücud bulasın
Hakîkatdur hak şarı yididür kapuları (9)
Dergâhunda yazludur girüp kudret göresin (10)
Evvelki kapusında bir kişi olur (11) anda
Sana aydur berü gel (12) olmaya kim varasın
İkinci kapusında iki arslan var anda (13)
Niçeleri korkutmuş olmasun kim (14) dönesin
Üçünci kapusında üç evren (15) vardur anda
Sana hamle kılurlar korkmayuban varasın (16)

Dördünci kapusında (17) dört pirler vardur anda (17)
Bu söz sana rumuzdur gör kim delil bulasın (18)
Beşinci kapusında beş (19) rühban vardur (20) anda (19)
Dürlü mata' satarlar (21) olmaya kim (22) alasın
Altıncı kapusunda (23) bir hûrî otrur anda (23)
Sana aydur gel berü (24) olmaya ki (25) varasın
Çün sen (26) anda varasın ol hûriyi alasın
Bir vayadan (27) ötürü yolda mahrum kalasın
Yidinci kapusında yidiler otrur (28) anda
Sana dirler kurtuldın gir dost yüzin (29) göresin
Çün içerü giresin dost yüzini göresin
Enel Hak şerbetüni dost elünden içesin (30)
Şu didüğüm sözlerüm (31) vücuddan taşra degül
Tefekkür kılurısan cümle sende bulasın
Yunus işbu sözleri Hak varluğundan söyler (32)
İsterisen kânunı miskinlükde bulasın (33)

XXVI.

Bunca gönüli aldın cihâna sultan mısın
Hükmin canlara geçer can içinde can mısın
Bakışın (1) bin can alur derdin yürekde kalur
Gören kendüden varur uşşâka Kur'an mısın (2)
Uçan kuşlar uçınur esen (3) yil görse turır
Divler hükmine girür Belkıs Süleyman mısın
Yüzinden gün dutılur ay toğmağa utanur
Gören heybetle kalur Yusuf-ı Ken'an mısın
Ölü görse dirilür kalıbına can gelür (4)
Toprakdan avaz gelür İsa-bn-i Meryem misin
Işkın dine şureyler arslana zencir eyler
Katı taşı mum eyler Ferhâd-ı Kûhken misin (5)
Işkın Hakk'a irgörür ol gözler dîdar görür
Görenler baş indirür İbrahim Edhem misin
Yüzin dîdar nurıdur saçun (6) mi'raç dünidür
Gören canun unıdur Fahr-i âlem sen misin

Yunus sevdügin gözle ışk yolını key izle
Râzı gönülde gizle söze hâkim sen misin

XXVII.

Daşdun yine deli gönül sular gibi çağlar mısın
Akdun yine kanlu yaşum yollarumı bağlar mısın
Nidem elüm irmez yâre bulunmaz derdüme çâre
Oldum ilümden âvâre beni bunda eğler misin
Yavu kıldum ben yoldaşı unulmaz bağrımun başı
Gözlerimün kanlu yaşı ırmağ olup çağlar mısın
Ben toprak oldum yoluna sen aşuru gözedürsin
Şu karşuma gögüs gerüp taş bağırlu tağlar mısın
Harami gibi yoluma arkurı inen karlı tağ
Ben yârımdan ayru düşdüm sen yolumı bağlar mısın
Karlı tağlarun başunda salkım salkım olan bulut
Saçın çözüp benümiçün yaşın yaşın ağlar mısın
Esridi **Yunus**'un canı yoldayım illerim kanı
Yunus düşde gördi seni sayru mısın sağlar mısın

XXVIII.

Sen canundan (1) geçmedin canan arzu kılarsın
Bilden zünnar kesmedin îman arzu kılarsın
Men arife nefsehu dirsin illâ (2) degülsin
Melâikden yukarı cevlân (3) arzu kılarsın
Tıfl-ı nâreste gibi etegin at idinüb
Ele çevgân almadın (4) meydan arzu kılarsın
Bilmedün sen seni kim sadefde ne gevhersün
Mısıra sultan iken (5) Ken'an arzu kılarsın
Sen bunda işe geldün uş yine varısarsın
Henüz sen kul olmadın sultan arzu kılarsın
Yitmiş yidi perde var dostını arzulama
Yidisinden geçmedin yakin arzu kılarsın (7)

Otuzı gözdedürür otuzı gönüldedür
Onın dahı bilmedin görmek arzu kılarsın (8)
Balık gibi sudasın bilimezsin yudasın
Ömrün giçdi içmedün umman arzu kılarsın (9)
Yunus düşdin bu derde Eyyub'layın sabreyle (10)
Derde katlanamazsın derman arzu kılarsın

XXIX.

Lâ şerîk'den okursın (1) yine (2) şerik katarsın
Bire iki dimeği (3) kimden fetvâ dutarsın
Dîn-ü îman (4) bünyâdı doğrulukla gerçeklik (5)
Ol tamam olmayıcak ne ile din çatarsın (6)
Çün Kur'an gökden indi anı Allah (7) buyurdı
Andan haber virsene (8) ha kitabdan ötersin
Okursın (9) tasnif kitab çekersin bunca azab (9)
Havf-u reca sende yok öyle ki bir Tatarsın (10)
İlm okımakdan gerek (11) kendözüni bilmekdür
Pes kendözin (12) bilmezsen bir hayvandan betersin
İlm okımak hâsılı (13) ibret almakdur ancak
Çün ibretde degülsin görmedin taş atarsın (14)
Dört kitabın ma'nisi Mustafâ cem'eyledi (15)
Anı unutdın benzer şerh ile (16) söz satarsın
Kılursın riya namaz (17) yazuğın çok hayrın az (17)
Dinle neye varur söz (18) cehennemde yatarsın (18)
Halka fetvi virürsin ye sen niçün dutmazsın
İlmün var amelün yok günahlara batarsın (19)
Sen fakihsin biz fakir sana tanumuz yokdur (20)
İhlâs ile gelürsen bizden nesne utarsın
Bu düzilen tertibi ayruksadı dir isen
Başaramazsın hoca endîşeden yitersin (21)
Yunus miskin bu sözi ışk âleminden söyler
Dime bilmedin ana kendözinden katarsın (22)

XXX.

Şöyle hayran eyle beni (1) *ışkun odına yanayım* (2)
Her kancaru bakarısam gördigüm seni sanayın
Çün beni okur sultânum uş günüldi gider cânum (3)
Ben bunda çünki mihmânum ye ben nice egleneyin (4)
Yidi tamu didükleri bir ahuma katlanmaya
Işkun beni yağmaladı ya ben nice katlanayın (5)
Senün kokun (6) tuydı cânum terkin urdum (7) bu cihânun
Bilmezem ayıt (8) mekânun seni kanda isteyeyin (9)
Her dem söylenir haberin hergiz bulunmaz eserin
Götür yüzinden perdeyi dîdâruna göyüneyin (10)
Kaynar denüzleyin canum oynar gemileyin tenüm
İki denüz arasında garkoluban uşanayın (11)
Yidi denüz geçer isem yitmiş ırmak içer isem
Susuzluğum kanmaz benüm dost şerbetiyle kanayın (12)
Âşıklar dört mezheb didi yidi mezheb geçken cânum (13)
Dimenüz nice şâhidler ben mecnûn-u dîvâneyin (14)
Sekiz uçmak arzularsa yitmişbin hûrî gelürse (15)
Aldamaya bu *cânumı bunda* nite aldanayın (16)
İlmi hikmet okuyanlar ışkdan mahrum olur anlar (17)
Mansur oldum asın (18) beni kon dillerde (19) söyleyin
Al gider benden benlügi toldur içüme senlügi
Gel *sen beni bunda* öldür anda varup ölmeyeyin (20)
Yunus Emre'nün bu sözi câna toldı âvâzesi (21)
Kördür münkirlerün gözi ben nicesi göstereyin (22)

XXXI.

Ol dost bize gelmez ise ben dosta girü varayın
Çeküben (1) cevr-ü cefâyı dostumın yüzin göreyin
Sermâye bir avuç toprak anı dahı aldı bu ışk (2)
Ne sermâye var ne dükân bazara neye varayın
Kurulmuş bir dükân bazar (3) dost içine girmiş gezer
Günâhum çok gönlüm sezer (4) dosta ben çok (4) yalvarayın

Gönlüm aydur dost benimdür gözüm aydur dost benimdür
Gönlüm aydur göze sabrit bir dem ben haber sorayın
Halk nazar kılduğı cana bir göz ile bakmak gerek
Ana ki Hak nazar kıldı ben anı nice yereyin
Tapduk aydur bu **Yunus**'a bu ışk Hak'ka irür ise (6)
Kamulardan ol yücedür ben ana nice ireyin (7)

XXXII.

Kimseler iremedi sırrına dervişlerin
Değmeler varamadı yolına derşierin (1)
Dervişler (2) gönli safa hükmider kafdan kafa
İy nice salâtinler zebûnı dervişlerin
Dervişlerin halleri Hakk'a gider yolları
Arşında na'lin düzdi Üveys'i dervişlerin
Rasûl ağdı mi'raca nazar eyledi hoca
Görin görin kim nice vasfını dervişlerin
Arşdan döndi Mustafa anda Ashâb-ı Suffe (3)
Dinledi sözlerini sır sözi dervişlerin
Rasûl indi tapuya elün urdı kapuya
Didiler kimsin ana miskini dervişlerin
Rasûl girdi içerü yaranlar durdı urı
Âşıklar dîdar gördi visâlin dervişlerin
Rasûl aydur iy Kayyum bunlar acâib kavım
Sır denüzi kılmışsın gönlüni dervişlerin
Bunlara benüm didüm bunlara yetin didüm
Unutdurdım malını gencini dervişlerin
Dervişlik bir bîşedür hırkacuğı mişedür
Çok canavarlar yürir tonında dervişlerin
Miskin **Yunus** neylesün nice bir şerheylesün
Âşıkdur kul (4) söylesün vasfını dervişlerin

XXXIII.

Âşıkuz ne diyelüm ışk haberinden şirin (1)
Işk ile dinleyene (2) aydayım (3) birin birin

Işkı hiç bir nesneye mesel bağlasam olmaz (4)
Dünya vü âhıretde (5) ne tutısar ışk yerin
Hayfdürür ışksuzlara ışkdan haber söylemek
Kim gerçek âşık ise razumı ana dirin (6)
Zinhar zinhar emânet sakınun yar sohbetin (7)
Degme yirde oturup söylemen ışk esrârın (8)
Cevheriler katında kaide (9) böyledürür
Kadrini bilmezlere göstermedi gevherin (10)
Evvel ezel bezminde kim gördiyse dost yüzin
Anun cânıdur âşık andan (11) sor ışk haberin
Dahı (12) yir gök yoğıdı (13) varıdı ışk bünyâdı
Işk ezelîdür cânum (14) ışk getürdi ne varın (15)
Yunus'ın havsalası (16) ışk tolıdur sînesi (16)
Derdin gizliyemedi (17) keksüz söyler ışk sırrın (18)

XXXIV.

Egriligün koyasın toğrı yola gelesin
Kibr-ü kini çıkargıl erden nasib alasın
Ne virsen elün ile şol *varur senün* ile
Ben disem inanmazsın varıcagız göresin
Gönülde pas oturur anda seni yitirür
İçerü şah oturur giremezsin göresin
On ikidür hücresi var (1) yidi dervâzesi
Anda iki dilber var bilmezsin ki sorasın
Var kardaşunı öldür dahı avratun boşa
Anana kâbin kıydur Hakk'ı ıyan göresin
Biçâre **Yunus** miskin ışkdan da'vî kılursın
Dostdan haber gelicek yüz sürüyi varasın

XXXV.

Aceb şu yirde varm'ola şöyle garib bencileyin
Bağrı başlu gözi yaşlu şöyle garib bencileyin
Gezerem Rum il Şam'ı Yukarı illeri kamu
Çok istedüm bulımadum şöyle garib bencileyin

Kimseler garib olmasun hasret odına yanmasun
Hocam kimseler yanmasun şöyle garip bencileyin
Söyler dilüm ağlar gözüm gariblere göynür özüm
Meger ki gökde yıldızum şöyle garib bencileyin
Niçe bu derd ile yanam ecel ire bir gün ölem
Meger ki sinimde bulam şöyle garib bencileyin
2050. Bir garib ölmüş diyeler üç günden sonra tuyalar
Soğuk su ile yuyalar şöyle garib bencileyin
Hey **Emre'm Yunus** bîçâre bulunmaz derdüne çare
Var imdi gez şardan şara şöyle garib bencileyin

XXXVI.

İy (1) gönlümün eğlencesi ayıt bana neyleyeyin
Işkundan oldum âvâre derdüm kime söyleyeyin
Milki fenâdan giçeyin (2) ol dost ilüne uçayın (3)
Dalayın ışk ummânuna denizlerin boylayayın (4)
Işkın odı (5) urdı cânuma gelsün âşıklar yanuma
Dökeyin (6) ışkun hânunı âşıkları toylayayın
2055. Girdüm ışkunun bağuna bakdum soluna sağuna (7)
Dürlü çiçekler dirüben (8) güllerini yıylayayın
Âşık olayın ol güle düşsün âleme gulgule (9)
Hezar destan olubanı dost bağını (10) yaylalayın
Yırtam yakamı ilü şar dün güni kılam âhu zar (11)
Değüben derdlü bâşuma zarılıklar eyleyeyin (12)
Yunus aydur erenlerün dirligüni dirilmedün (13)
Gücüm yitdügince bârî (14) soylarını soylayayın (15)

XXXVII.

İlâhî bir ışk vir bana kandaluğım (1) bilmeyeyin
Yavu kılayın ben beni (2) isteyüben bulmayayın
2060. Şöyle hayran eyle beni bilmeyeyin dünden güni (3)
İsteyeyin dâyim (4) seni ayruk nakşa (5) kalmayayın
Al gider benden benlügi doldur içüme (6) senlüği
Dirliğünde (7) öldür beni varup anda ölmeyeyin

Gelürse göynüğüm dile (8) kim söğe bana kim güle
Bari yanayın derd ile hâlüm dile gelmeyeyin
Uş yürürem yana yana ciğerüm (9) gark oldı kana
Tup ışk eser itdi cana nice zarı kılmayayın (10)
Senün kokın duydı cânum terkini urdı cihânun
Hergiz belürmez makamun seni kanda isteyeyin (11)
2065. Bülbül olayın öteyin dost bağçesinde yatayın
Gül oluban açılayın ayruk dahı solmayayın (12)
Mansur'layın dâra beni ıyan göster anda seni
Kurban kılayın bu canı ışka münkir olmayayın (13)
Işkdurur derdün (14) dermanı ışk yolında kodum cânı (15)
Yunus **Emre** aydur (16) bunı bir dem ışksuz olmayayın

XXXVIII.

İlmüne garkoluban beni ben bilimezin (1)
Dil ile söyleyüben (2) vasfuna iremezin (3)
Sıfâtun gelmez dile (4) kandalığun (5) kim bile
Sun'unı dimeklüğe ben lâyık olımazın (6)
2070. Hem evvelsün hem âhır kamu yirlerde zâhir (7)
Hiç makam yokdur sana sensüz yir görimezin
Görmedin delü oldum yanıldum günah kıldum (8)
Ussum aklum aldırdum esridüm ayılmazın (9)
Çünkim beni esritdün cân-u gönül aldadun (10)
Ayurma beni senden bilişdüm (11) yad olmazın
Bana canı sen virdün Azrâile bildirdün (12)
Senden artuk kimseye emânet virimezin (13)
İy **Yunus**'ı yaradan götür hicab aradan
Sâdıkam yolında ben yalan da'vi kılmazın (14)

XXXIX

2075. Andan yiğrek ne vardur kişi bile kendözin
Kendözin bilen kişi kamulardan ol güzin
Kişi gerek çok bile ol gerek öğüt ala
Menzile irsem diyen yalvarsın hazin hazin

Bu yol yavlak uzakdur dünye ana duzakdur
Bu duzağa uğrayan komaya kulavuzın
Ben emin olsam diyen ye eminlik isteyen
Geçsün bu kaal-ü kıylden toprağa ursun yüzin
Kim ere kulluk ide ol azabdan kurtula
Mutlak ol yarlıganur kim gördiyse er yüzin
Yunus bir haber virür işidenler şad olur
Gence uğrasam diyen izlesün izin izin

XL

Canlar canını buldum bu cânum yağma olsun
Assı ziyandan geçdüm dükkânum yağma olsun
Ben benliğümden geçdüm gözüm hicabın açdum
Dost vaslına irişdüm (1) gümânum yağma olsun
Benden benligüm gitdi hep mülkümi dost dutdı
Alan viren dost oldı lisanum yağma olsun (2)
Taallukdan üzişdüm ol dostdan yana uçdum
Işk dîvanına düşdüm dîvânum yağma olsun (3)
İkilikden usandum (4) birlik hanına kandum (4)
Derdi şarabın içdüm (5) dermânum yağma olsun
Varlık çün (6) sefer kıldı dost andan bize geldi (7)
Vîran gönül nur toldı cihânum yağma olsun (8)
Geçdüm bitmez sağıncdan (9) usandum yaz-u kışdan
Bostanlar başın buldum bostânum yağma olsun (10)
Yunus ne hoş dimişsün bal-u şeker yimişsün
Ballar balını buldum kovanum yağma olsun

XLI.

Gelün yanalum bu gün yarın yanmamağiçün
Ölelüm ölmez iken yine (1) ölmemeğiçün
Tutalum günahımuz arturalum ahımuz
İdelüm hisabımuz (2) anda vermemeğiçün (2)
İrenlere gidelüm eteklerin dutalum
Yol yarağun idelüm (3) yolda kalmamağiçün

Bak göresin dünyaya geldüğüni bil neye
İşbu fânî saraya (4) gafil olmamağıçün
Yunus yok dünya dadı çün fânîyimiş adı
Muhammed zından didi (5) bunda gülmemeğiçün (5)

XLII.

Yaratdın cümle milleti bî şek seni bilmeğiçün
Halk eyregi eyle sanur *oynayıban gülmeğiçün*
Sûrete sen koydın cânı hem virdün dîn-ü îmânı
Viribidün şol Kur'ânı buyrukların bilmeğiçün
Buyruğunı bilen kişi kabûldurur cümle işi
Dün gün tâatdur teşvişi anda dîdar görmeğiçün
Buyruğunı anlamayan hergiz nolasın bilmeyen
Dutmuş Şeytan etegini İblîs'e yar olmağiçün
Kendözüni ucuz satar gelür birliğe el katar
Sabr ipini derviş tutar nefs ayağın ilmeğiçün
Yunus eyle anla sözin kem bahaya sat kendözin
Dost yüzinden ırma gözin kayurmagıl ölmeğiçün

XLIII.

Gözüm seni görmek içün elüm (1) sana irmeg içün
Bu gün cânum yolda koyam yarın seni bulmağ içün (2)
Bu gün cânum yolda koyam yarın (3) ıvazum viresin (3)
Arzeyleme uçmağunı hiç arzum yok uçmağ içün
Bana uçmak ne gerekmez ye dahı gönlüm uyakmaz (4)
İşbu beüm zarılığum degül ahı (5) bir bağ içün (5)
Uçmak uçmağum didüğün mü'minleri yiltedüğün
Bir ev ile birkaç hûrî hevesüm yok koçmağ içün (6)
Bunda dahı virdün bize (7) ol hûriyi çift-ü halâl (7)
Andan dahı geçdi arzum azmüm sana kaçmağ içün (8)
Sofılara vir sen anı bana seni gerek seni
Benüm hiç hevesüm yokdur şol bir ev-ü çardağ içün (9)
Yunus hasretdürür sana (10) hasretin göstergil ana (10)
İşün zulüm degül ise dâd eylegil varmağ içün (11)

XLIV.

Çalab nurdan yaratmış canını Muhammed'ün
Âleme rahmet saçmış adını Muhammed'ün
Dostım dimiş yaratmış hem anun kaydın yimiş
Ümmetden yana komış yönini Muhammed'ün
Muhammed bir denüzdür âlemi tutupdurur
Yetmişbin peygamberler gölünde Muhammed'ün
Dünya malun dutmamış hiç emânet artmamış
Terzi Necib dikmemiş tonunı Muhammed'ün
Tanrı arslanı Alî sağunda Muhammed'ün
Hasen ile Huseyn'i solunda Muhammed'ün
Yılda yetmişbin hacı her biri niyyet ider
Varur ziyâret ider nûrunı Muhammed'ün
Yunus Dede'm ışklıdur eksiklidür miskindür
Her kim yimez mahrumdur hanını Muhammed'ün

XLV.

Işk eri haberini (1) aydum işidemidün
Bizüm ile ol yola (2) sen bile gidemidün
Ol ilün zavadası cefâ tuta gidesi
Şeker (3) ayruğa sunup sen ağu yudamıdun (4)
Ol ilün bağı olur şerbeti ağu olur
Hiç kadeh tutmaz anı sen içüp tutamıdun (5)
Ol felkde dün olmaz ay gün toğup tolunmaz (6)
Cümle yağış terkidüp şümar unudamıdun (7)
Senlik benlik terkidüp yokluk ilüne gidüp
Işkdan içüp esriyüp varlık terkidemidün (8)
Âdeminün (9) tertibi od-u yil su-vü toprak
Yunus sen (10) ayıt bana toprakda sudamıdun (10)

XLVI.

Zinhar virmegil gönül (1) dünya payına bir gün
Dünyaya gönül viren düşe tayına bir gün

Bu dünya bir evrendür âdemleri (2) yuducı
Bize dahı gelüben (3) yuda toyuna bir gün
Görmez misün toprağı hasları koçmuş yatur (4)
Bizi de ancılayın ala koynına bir gün
Ol kuşın kim yuvası toğan yanunda (5) ola
Ol anda kaçan (6) dura gide yayına bir gün (7)
Miskin bîçâre **Yunus** (8) dut irenler etegün (8)
Tâ (9) seni Hakk'a ilte düşgil suyuna bir gün

XLVII

İy yârenler iy kardaşlar ecel ire ölem bir gün
İşlerüme pişman olup kendözüme gelem bir gün
Yanlaruma kona elüm söz söylemez ola dilüm
Karşuma gele amelüm nitdüm ise bulam bir gün
Oğlan gider danışmana salâdur dosta duşmana
Şol dört tekbir namaz ile vaktim (1) tamam kılam bir gün
Beş karış bezdürür tonım ılan çıyan yiye tenüm
Yil giçe düzlene (2) sinüm unudılup kalam bir gün
Başuma dikeler hece ne irte bilem ne gice
Âlemler ümidi Hoca sana ferman olam bir gün
Yunus Emre sen bu sözi dahı tamam itmemişsin
Tek yürüyeyin neyleyim ustaduma gelem bir gün

XLVIII.

Ger uluya irdün ise (1) sûret (2) nakşı nendür senün
ma'niye yol buldın ise işbu dünya nendür senün (3)
Gör geç yolında kamusın terkit bu dünya da'visin
Kogıl bu âlem sevüsin âşıklıcak nendür senün (4)
Sen dünyenün terkin urgıl gelüb ışk odına girgil (5)
İlerki menzile irgil girü kalmak nendür sensün (6)
Bu vücudın sermâyesi od-u su-vu toprak-u (7) yil (7)
Her biri asluna gider gafil olmak nendür senün (8)
Büthâne vü şarabhâne (9) mescid oldı (10) gerçek câne
Bir pulın varmaz ziyâne (11) yalancılık nendür senin

Çünki ahrete kavisün (12) ko bu yalancı da'visün
Mâl-u hazîne sevisi (13) âşık isen nendür senin (14)

Benümdür diyü durursın Hak'dan da'vi mi idersin
Pâdişeh suçına bakmaz gümrâh olmak nendür senün (15)

Dün-u gün kaygular yirsin nideyim yohsulın dirsin
Ol cömerddür rızkun virür kaygu yimek nendür senin (16)

Yigil (17) yidürgil bîçâre (17) eksilürse Tanrı (18) vire
Bir gün tenün yire gire (19) girü kalan nendür senin

Yunus ol ışk badyasundan sen iğen esrük olmışsın (20)
Bîhûd iken irdün Hakk'a ayıp olmak nendür senün

XLIX

Hakk'ın emri geliceğiz bu gövdede can neylesün
Can gövdeden ayrılıcak tamarlarda kan neylesün

Etüm sünügüm çürüye tamarlarda kan kuruya
Görmez misin ölenleri sözümde yalan neylesün

Dut orucı kıl namazı ur toprağa her dem yüzi
Dikilicek kefen bezi dürlü tonlarun neylesün

Oruc namaz kılmayanun Hak buyruğın dutmayanun
Toğrı yola gitmeyenün göğsünde îman neylesün

Ol yüce saraylar yapan dünya sevüp dinin koyan
Âhır baykuş öter anda imâret yapan neylesün

Yunus Emre bu hub sözi sayru yaturken söyledi
Gezmeğe talabır canı tâkatı irmez neylesün

L

Dervişlerin yolına sıdk ile gelen gelsün
Hak'dan özge nesneyi gönlünden süren gelsün

Dervişler didükleri bir dükenmez kân olur
Hâs-u âm kul-u sultan bu kândan alan gelsün

Derviş tolunur tolar her nefes göke ağar
Ben diyeyim toğruyı cânına kıyan gelsün

Dervişlik bir lokmadur yir ile gökden ulu
Bu azamet lokmayı yudup siniren gelsün
Dervişler gözi açık düni güni uyanık
Bu söze Tanrı'm tanık bakmadın gören gelsün
Dervişin duyduğı hak Hak'dan işidür sabak
Debrenmedin dil duduk sözi işiden gelsün
Dervişin eli uzun çıkarır münkir gözin
Şarka garba düpdüzin sunmadın iren gelsün
Dervişler Hakk'ın dostı canlarıdur Hak mesti
Işk şem'ini yakdılar pervâne olan gelsün
Bu miskin **Yunus**'ı gör dervişlik ile geldi
Nefsindendür şikâyet nefsin öldüren gelsün

LI.

Bu dervişlik yolına ışk ile gelen gelsün
Ye dervişlik neydüğin bir zerre tuyan gelsün
Hele biz işbu yola gelmedük riyâyile
Bu melâmetlik tonın bizümle giyen gelsün
Göziyle gördüğüni örte eteğiyle
Bu yol key ince yoldır yüreği doyan gelsün
Ulu kiçi irenler dimiş bizi sevenler
Kayıkmasun girüye ol şâha gelen gelsün
Her kim sever Allah'ı rahmet kılur vallâhi
Dil sevgisiyle olmaz ışk ile göyen gelsün (1)
İşbu sözi aydandan bize nişan gerekdür
Söz muhtasarı budur canuna kıyan gelsün
Yunus söz ile kimse kabliyete (2) geçmedi
Bûd-u vücûd dermiyan ortaya koyan gelsün

N HARFİNDEKİ ŞİİRLER ve NÜSHA FARKLARI

I:

Eski yazmalardan Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 22) vardır.

(1) İşkundan: Ritter.

II:

Râif (62.a), Fâtih (158.b - 159.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter (S: 20 - 21) ve Râif (28.a) mecmualariyle Nûru Osmâni'deki (188.b) mecmuada vardır.

(1) Bir: Fâtih, R. M., (2) Şol: N. O. ; kim: Yahya, R. M., (3) kim: Yahya, (4) ummân-ı: Fâtih, (5) gözle: Fâtih, N. O., (6) Bir: Râif, (7) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (8) (Bu beyit, R. M. de yok), (9) Bund'okumadı mevzun Leylî adını Mecnun: Fâtih; anda: R. M., N. O., (10) Leylî idük anda biz hem mecnun-u hem hayran: Râif; Hem Leylî'yidüm anda hem Mecnun idüm hayran: Fâtih, Yahya, (11) kuyuya: Râif, (12) geldük: Râif, (13) giderüz: Râif, (14) (Bu beyit de Fâtih'te ve R. M. de yok), (15) Adum Yunus olduğı bu cism belâsıdur: Fâtih, Adum: Fâtih, (16) Zâtumı sorar isen: Yahya; Aslumı sorar isen: N. O., R. M.

III:

Eski yazmalardan yalnız Râif'in (19.a - 19.b) nüshasında vardır.

IV:

Yahya Efendiyle Nru Osmânî'deki mecmuada (187.a) ve yeni yazmalarda muhtelif nüsha farklariyle mukayyettir.

V:

Eski yazmalardan yalnız B. Râif'in nüshasında (71.b) var.

VI:

Yalnız Fâtih'te (154.a - 154.b) vardır.

VII:

Matla'ı Fâtih nüshasındaki şiire pek benziyen bu şiir, yalnız Yahya iEfendi'de vardır.

VIII:

Eski yazmalardan yalnız Râif'in nüshasında (2.b - 3.a) bulunan bu şiirin Yunus'a aidiyeti bizçe şüphelidir.

IX:

Ritter (S: 21, Fâtih (145.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Çok çok şükür sen Çalab'a: Fâtih; Çok çok şükür ol Çalab'a: Yahya, (2) yârum: Ritter, (3) İrdi yarum şadılığı kayguları: Ritter, (4) Gelün: Ritter, (5) fırkat: Yahya, (6) Dost bağçesi içindeki ışk tertibin kurdum bu gün: Fâtih; Dost bağınun içindeki ışk tertibini kurdum bu gün: Yahya; Dost bağçesinün içinde ışk bezmini kurdum bu gün: Ritter (bu mısraı bizdeki yazmadan aldık), (7) Dost bağçesinün içinde ışk: Ritter (Eski yazmalardan yalnız Ritter'de bulunan bu beytin bu ikinci mısraını, bizdeki yazmadan yazdık), (8) Söyleyeyim: Ritter, (9) girdüm: Fâtih; geldüm: Yahya.

X:

Râif (70.b - 71.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Biz bu ışk şehdin içdük nuş eyleyüp yudan gelsün: Râif (vezin bozuk); Bu ışk bize zehr içürdi nuş eyleyüp yudan gelsün: Yahya (vezin bozuk; bu mısraı, bizdeki yazmadan aldık), (2) Melâmet: Yahya, (3) başunı çeküp: Yahya, (4) tonların: Yahya, (5) biçdük: Râif, (6) haris: Yahya, (7) içre: Râif (vezin düşük)), (8) imamlukdan tuyan: Yahya, (9) jengin: Yahya, (10) (Bu beyti, bizdeki yazmadan aldık. Râif'te yok, Yahya'da vezni bozuk olarak var), (11) Âşık Yunus gör ne söyler: Yahya (vezin bozuk), (12) Âlimlerden okumamış: Yahya.

XI:

Râif'in divâniyle (33.b - 34.a) mecmuasında (5.a - 6.b) ve Hüsnü Efendi'de vardır.

(1) Şol: R. M., (2 - 2) bunda ne karar itsün: Râif, (3) Ma'şukası çün sensün dahı kimi yâr itsün: Râif, (4) derdüne: Râif, (5 - 5) dün gün: Râif, (6) hakim: R. M., (7) hâcem: R. M., (8) varın: R. M., (9) nihâyetsüz: Râif, (10) gelmez: R. M., (11) kanda: R. M., (12) (Bu beyit, Râif'in divânında yoktur), (13) Çün ışkun oldı muhkem sürile gönülden gam: R. M. (bu beyit, Râif'in divânında yok), (14, 15, 16) (Bu üç beyit, divân ve mecmuada yok, Hüsnü Efendi'nin divânından aldık), (17) (Râif'in divânında bu son beyitten sonra yeni bir yazıyla şu beyit yazılmış: Nitsün bu Yunus nistün bu yola nice (düşüp:

R. M.) gitsün ★ Gönlüni sana virüp gözlerin (aklunı: R. M.) humär itsün. Râif'in mecmuasında da son beyit budur, metindeki beyit yoktur).

XII:

Râif (41.a), Fâtih (158.a - 158.b), Yahya, Nûru Osmânî (186.b) ve Ritter'de (S: 23) vardır.

(1) (Bu beyit, Râif, Fâtih ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'de vezni bozuk bir hâldedir. N. O. den aldık), (2) (Bu beytin de birinci mısraı, Râif, Yahya ve Ritter'de bozuk, Fâtih ve N. O. de doğru, ikinci mısraı, yalnız N. O. de doğrudur), (3) denüzine: Ritter (bu takdirde "olıcak,, kelimesinin "olcak,, tarzında okunması gerektir), (4) Bes nice: N. O., (5) bilsin: Ritter, (6) Canında gözi yok kişi göremez Hak didârını: Râif, N. O., Yahya; Cânında gözi yok kişi görmeyiser dost yüzüni: Fâtih, (7 - 7) ne rengdedür zeyn-i cihan: Yahya, (8) göriceğiz: Râif, (9) Terkeyleye tahtını vü izzet-ü: Yahya; Terkeyleyeler tahtını: N. O. (bu mısra' Râif'te "Terkeyleye tahtile,, kelimelerinden ibaret olup alt tarafı yazılmamış, açık bırakılmış bir haldedir. Bu beyit, Ritter'de yok), (10) Anuniçün virand'olur her dâimâ genc-i pinhan: Râif; Anıniçün ki hemîşe virandadur genc-i nihan: N. O. (bu beyit te Ritter'de yok), (11) kişi: Fâtih, (12) sevüden: Fâtih, N. O., (13) Ritter'de bu beyit de yok), (14) Yunus'a bu ışk kuzgunı komaz: Fâtih; Yunus'a bu ışk kuzgunı komaz dilini tutmağa: Râif; Yunus'a bu ışk firkati komaz dilin tuta idi: Yahya, (15) Âşık da: Yahya, (16 - 16) dosta diyümeye lisan: Yahya, Fâtih; diyümeye dosta lisan: N.O.

XIII:

Râif (1. B. divan ciltlenirken sahifeler karışmış ve bu şiirin başı 39.a. ya gelmiştir) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Ezel kadem ben geldüm: Yahya, (2) ilm-ü Kur'an ışk dahı: Yahya, (3) İçerü halvetdeydüm dost ile sohbetdeydüm: Yahya, (4) Bu Âdem ne nesnedür: Yahya, (5 - 5) içinde cânum: Yahya, (6) Muhammed canı gizlü: Yahya, (7) (Yahya'da yok), (8 - 8) bu yir gök ma'murluğı: Yahya, (9) Işk kadîmdür ırılmaz bu canlar ırılmazdan: Yahya, (10) (Bu beyit, Yahya'da yok), (11) - 11) Evliya Nebî Velî: Yahya, (12) En sonra ol Ahmed'i gönderdi hepimüzden: Yahya, (13) Yetmiş yıl ön yaratdı Muhammed'ün canını: Yahya, (14) Hak kendi âşık oldı: Yahya, (15) O yıldız yaradılmadan bu canlar

kandayıdı: Yahya, (16) Buna akıllar irmez âlimler bunı bilmez: Yahya.

XIV:

Râif (41.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'de (S: 19) ve N. O. de (182.b) vardır.

(1) bu benüm gönlüm: Ritter, (2) gören: Râif, (3 - 3) can ile gönül idi: Râif, (4) Kodurdı cümlesini: Râif, (5 - 5) komaz hiç bir nesneye: Râif, (6) îmanda: Ritter, (7) bilinmez: Ritter, (8) kalanda: Râif; koyanda: Yahya, (9) Cevabsuz dili söyler nice bilsün bu lisan: Râif; Cevabsuz dil söylenür nice bilsün düş sanan: Yahya, (10) Işka mesel bağlanmaz ışk ıssına hisab olmaz: Râif (vezin bozuk), (11) Yüz gevherden fârığdur: Râif; Bin gevherden fârığdur: Yahya.

XV:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiir, Yunus'un olsa gerek.

XVI:

Bu şiir, Prof Ritter'in mecmuasiyle (S: 20) Yahya Efendide ve Nûru Osmânî'de (182.b) vardır.

XVII:

Râif (67.b - 68.a), Fâtih (152.a - 152.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'in mecmuasında (S: 22) vardır.

(1) ırmakları: Fâtih, (2) bu: Râif, (3) kaldum: Ritter, (4) Bülbül hem âşık imiş: Râif, (5) (Bu beyit, Râif, Fâtih ve Yahya'da yok), (6) Bu ışkı bana virdün ben niderem kendözüm ★ İçüm taşum nurtoldı dosta âşık oldum ben: Fâtih (Râif ve Yahya'da yok), (7) (Râif, Fâtih ve Yahya'da yok), (8) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te var), (9) Yunus gerçek âşıksan: Fâtih, (10) miskinlikde: Râif.

XVIII:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 21) vardır.

XIX:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih'te (150.b - 151.a) vardır.

(1) gevherün: Fâtih (vezın bozuk, bizdeki yazmadan).

XX:

Râif (31.b), Fâtih (147.b - 148.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter (S: 21 - 22) ve Nûru Osmânî'de (192 .a) vardır.

(1) ol vaktın: Râif; dost ile: N. O., (2) hayran: Râif, N. O.; cırarken: Ritter, (3 - 3) Âdem Havvâ kandaydı: N. O., (4) Bu bilişlik andayıdı: N. O., (5) (Bu beyit, yalnız Râif'te

var), (6) Nice yıllar biz anda cem'idük can kânında: Râif; Bunca yıllar biz anda cem'idük can kânunda: Yahya, (7) Hakîkat: Râif, Fâtih, Yahya, (8) buluşdı: Yahya, (9) ulaşdı: Yahya, (10) (Bu beyit, Ritter ve N. O. de yok), (11) Ne oğul vardı ne kız ervâh idük anda biz: Râif, (12) (Bu beyit, Fâtih ve Ritter'de yoktur, (13) zir: N. O., (14) ziber: N. O.

XXI:

Yahya Efendi nüshasiyle yeni yazmalarda bulunan bu şiir, Yunus'un olsa gerektir.

XXII:

Râif (54 .a), Yahya, Ritter (S: 19 - 20) ve Nûru Osmânide (181 .b) vardır.

(1) ikilikden: N. O., (2) birlikde bulunasın: Ritter; dirlikde bulunasın: Yahya, (3) gel cânuma var dirsen: Raif, Yahya; ger cânum var dir isen: N. O., (4) Can üşmar ider isen dahı sağıncılasın: Ritter, (5 - 5) sağıncıla kalasın: N. O., (6) üşmar: Ritter, (7) irmeyesin: Râif, (8) Bu canı yolda korsan: N. O., (9) yüzbin: Râif, (10) bâkî: Yahya, (11) Yüzbin cihanca bâtın hazinesin bulasın: Râif; bâkî hazne bulasın: N. O., (12) zâhidinden: Yahya, (13) Ayrulığun udından sen senden (sen dahı) utanasın: Râif, Yahya, (14) (Bu beyit, yaln,z Ritter'de var), (15) İy Yunus: Ritter; Yunus kanıdur: N. O. (bu mısra' Yahya Efendi'de bozuktur), (16) ilün: Yahya, (17) sen kanda: Râif, Yahya.

XXIII:

Râif (48 .a - 48 .b), Fâtih (159 .a - 159 .b) ve Yahya Efendi nüshasında vardır.

(1) şunda: Fâtih, (2) Ölmeği: Fâtih, (3) Güç olmaz ol dîvanda: Fâtih, (4) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (5) menziline: Fâtih, (6) gizlü pinhan: Râif, (7) (Bu beyit te Fâtih ve Yahya'da yok), (8) ger âşık isen: Fâtih.

XXIV:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiirin Yunus'a aidiyeti, bizçe şüphelidir.

XXV:

Fâtih, Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (183 .b - 184 .a) var. Bursalı Hakkı bu şiiri şerhetmiştir.

(1) sırâtdan: İ. Hakkı'nın şerhi, (2) Yolda safa: Yahya, N. O., (3) Hayallere talma kim dosta mehrem olasın: İ. H. Ş.;

Hayallerde kalmagıl yoldan: Yahya, (4) sen acâib anlama: Yahya; acâibe: N. O.; çok acâib'aldanma: İ. H. Ş., (5) Âcâib and'olur kim: N. O., (6 - 6) dosta buluşup vargıl: Yahya; ışka kul olup değil: N. O., (7) göresin: Fâtih; idersin: Yahya, (8) geçeler: N. O., (9) Hakîkatdur hak şehri yidi kapusı vardur: İ. H. Ş.; Hakîkat dört şehirdür anda yidi kapu var: Yahya; Hakîkatdur hak şarı yidi kapu açası: N. O., (10) Her kapudan içerü girüp cevlân urasın: İ. H. Ş.; yüz dürlü gerek kudret göresin: N. O.; gir kudretler bulasın: Yahya; kudret göresin: N. O.; gir kudretler bulasın: Yahya, (11) turur: N. O.; bir kapucı var anda: İ. H. Ş., (12) selim ol: Fâtih; gelmegil olmasun kim dönesin: N. O., (13) ik'arslan yatur anda: N. O.; iki arslan var anda: Yahya, (14) ki: Yahya; olmasun kim korkasın: Fâtih, (15) ejderhâ var anda: İ. H. Ş., (16) Sana hamleler dirler olmasun kim dönesin: Fâtih; Sana hamle iderler: Yahya, (17 - 17) dört pirler vardur anda, dört rehberler var anda: İ. H. Ş., (18) Bizden sana dimekdür gerek ki sen bilesin: İ. H. Ş., (19 - 19) periler vardur anda: İ. H. Ş., (20) otrur: N. O., (21) Dürlü mata'lar var satar: Fâtih; Dürlü mata'lar satar: Yahya, (22) olmasun kim: Fâtih, (23 - 23) hûrîler vardur anda: İ. H. Ş., (24) Sana dirler berü gel: İ. H. Ş., (25) olmasun kim: Fâtih, (26) Sen ki anda: İ. H. Ş. (27) hûrîden: İ. H. Ş., (28) vardur: İ. H. Ş., (29) Sana kurtuldın dir gir dost yüzin: Yahya; Sana dirler kurtuldın gerek dostı göresin: N. O., (30) (Bu beyit yalnız N. O. de var), (31) Bu dididüğümüz sözler: İ. H. Ş., (32) Yunus işbu sözleri ıyan ıyan söyledüm: İ. H. Ş., (33) Kendini hub istesen dostın anda bulasın: İ. H. Ş.; İster isen kânunı miskinlerde: Fâtih.

XXVI:

Fâtih (156 .b - 157 .b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Nazarın: Yahya, (2) âşık-ı hayran mısın: Yahya, (3) seni: Fâtih, (4) can kalıba girilür: Yahya, (5) Yoksa Ferhad sen misin: Yahya, (6) tapun: Yahya.

XXVII:

Yalnız Râif'in mecmuasında var. Bundan önceki şiirde "Yunus Emre fermâyed.. bunda da "Velehu evzan,, başlığı var. Maalesef makta'ı yoktur. Fakat tamamiyle Yunus edasını taşıyor (46 .a).

XXVIII:

Râif (60.a ve 66.b - 67.b'de iki kere, Fâtih (157.b -

158.a), Nûru Osmânî (193.a) ve Râif'in mecmuasında (4.a) vardır.

(1) Sen can terkin urmadın: R. M., (2) ivet: Fâtih, (3) seyran: Fâtih, N. O., R. M., (4) Çevgân ele almadın: Râif, (5) Mısra sultan olmadın: Fâtih, (6) (Bu beyit yalnız Fâtih'te var), (7, 8) (Bu iki beyit, N. O. dedir), (9) (Bu beyit, yalnız Râif'in mecmuasında vardır), (10) Yunus imdi her derde Eyyub gibi sabreyle: R. M.

XXIX:

Râif (50.b - 51.a), Fâtih (148.b - 149.b), Yahya Efendi, Ritter (S: 31) ve Nûru Osmânî'de (186.a) vardır.

(1) Lâ şerîke okursın: Fâtih, (2) sonra: Râif, (3) dimegil: Fâtih, (4) Ol din îman: N. O. (5) doğruluğ-u gerçeklik: Ritter, (6) tutarsın: Ritter (bu beyit, Fâtih'te yok), (7) Allah anı: Ritter, (8) vir bana: Fâtih, (9 - 9) tasrif kitab niçe bina-u i'rab: Fâtih; bin ança dahı azab: Yahya, (10) (Bu beyit, Ritter'de yok), (11) İlm okumak bilmeklik: Râif; ilm okumak bilmekdür belki kendüyi bilmekdür: Ritter (vezin bozuk), (12) Çün kendüni: Ritter; Kendözini: Fâtih, (13) ma'nası: Fâtih; ma'nisi ibret anlamağiçün: N. O., (14) (Bu mısra, Fâtih'te bozuktur. Bu beyit, Râif'te yoktur), (15) Onikibin hadisi cem'eyledi Mustafâ: Fâtih, N. O., Yahya, (16) unutdığın anı sen şerh ile: Fâtih, (17 - 17) şerrin çokdur hayrın az: N. O., (18 - 18) cehennemden betersin: Fâtih (bu beyit, Ritter'de yok), (19) İhlâs ile gelürsen bizden nesne utarsın: Fâtih (bu beyit, Fâtih ve Ritter'de bundan sonraki beyitle birleştirilmiştir, (20) Sen fakih isen sana dekümüz yokdur bizüm: Ritter; Sen ganisin biz fakir hiç sana tanumuz yok: N. O., (21) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te var), (22) Yunus işbu sözleri ışk kitabından okur ★ Ger gönlüne yararsa birkaç dahı katarsın: Ritter; İşit Yunus sözünden ibret alğıl özinden ★ Eğer kabûl idersen birkaç dahı katarsın: Fâtih; Yunus bu sözleri hem ışk ilminden okumuş ★ Ger gönlüne yararsa birkaç dahı katarsın: N. O.

XXX:

Râif (8.b - 9.a), Fâtih (151.a - 152.a), Yahya Efendi ve Nûru Osmânî'de (190.b) vardır.

(1) İlâhî bir ısk vir bana: Yahya, (2) ışkun oduna yanayın: Râif, (3) Beni okur sultanum uş gönildi gider cânum uş: Râif: Hem beni okur sultanum eşiğine dün gün yönüm: Fâtih; Ol sultânum gelsün dimiş uş gönildi gitdi yolum: Yahya, (4)

Elden bırakdı benlüği bunda nice egleneyim: Râif; Anda çıkar benüm gönlüm bunda neye eğleneyin: Fâtih; Elden çıkaruban gönlüm ye ben kanda egleneyin: Yahya, (5) Sekiz uçmak aldamaya bunda neye aldanayın: Râif; aldanayın: Fâtih; Kogıl beni söyletmegil ben yollara uyanayın: Yahya, (6) ışkun: Fâtih, (7) urdi: Râif, (8) Aceb kandadur: Râif; Hergiz bilinmez: Fâtih, (9) (Bu beyit, Yahya'da yok), (10) (Bu beyit, Râif, Yahya ve Nûru Osmânî'de yok, (11) (Bu beyit de Râif, Fâtih ve Yahya'da yok), (12) (Bu beyitde Râif, Yahya ve Fâtih'te yok), (13) Dört mezhebdürür âşıklar yidi mezheb geçdi canum: N. O., (14) (Bu beyit, Râif'te yok), Sekiz uçmak aldamaya ye bunda ne aldanayın: Yahya, (15) Yüzbin hûri gelürise aldamaya bu cânum: Râif, (16) Sekiz uçmak eğlemeye bunda neye eğleneyin: Râif, (17) fakirdurur bunlar: Râif; feragattur bunlar: Fâtih, (18) Yakın: N. O., (19) âlemlerde: Râif, (20) (Bu beyit, Râif, Fâtih ve Nûru Osmânî'de yok), (21) Yunus dimedi bu sözi câna tolıdur dost yüzi: Râif; Yunus ayıtdı bu sözi cânı tolıdır dost razı: Yahya; Yunus Emre bilür sözi kördür münkirlerün gözi: N. O., (22) Kördür münâfıkun gözi ye ben nice göstereyin: Râif; Çıksun münkirlerün gözi bunda kime göstereyin: Yahya; Can toludur dostın yüzi ye ben nice geçüreyin: N. O.

XXXI:

Râif (18.b - 19.a; 40.b de makta beyti olmaksızın bir daha yazılıdır), Fâtih (150.a - 150.b) ve Yahya Efendi'de vardır. Râif'te "m„ harfindedir.

(1) Çekeyin: Fâtih, (2) Sermayemiz bir can idi dahı aldı bu ışk: Râif, (3) Kurulmuşdur dost dükkânı: Fâtih; Kurulmuş dükkân-u bazar: Yahya, (4 - 4) Ben dosta çok: Fâtih, Yahya. (5) Tapduğ'ın aydur Yunus'a: Fâtih, (6) irse gerek: Yahya, (7) varayım: Yahya.

XXXII:

Eski yazmalardan yalnız Râif'in nüshasında (16.b - 17.a) vardır.

(1) (Bu ilk beyit, Râif'te yok, bizdeki yazmadan aldık), (2) Dervişleri n: Râif (vezin bozuk), (3) Ahhab-ı safá: Râif, (4) dil: Bizdeki yazma.

XXXIII:

Râif (18.a), Fâtih (156.a - 156.b), Yahya Efendi, Ritter (S: 35) ve Nûru Osmânî'de (187.a) vardır.

(1) (Râif'te bu mısra', çok bozuk); Âşıklara ne diyem: Fâtih, (2) dinler isen: Râif, (3) söyleyim: Râif; aydısaram: Yahya (vezin bozuk), (4) eylesen: Ritter, (5) Ye dünyede ahretde: Ritter; Dünyede âhıretde: Fâtih, Yahya, (6) (Bu beyit, Fâtih ve Yahya'da yoktur), (7) El'emâne sakıngıl ışk sohbetini zinhar: Râif; Emânetdür sakıngıl ışk haberini zinhar: Fâtih, (8) Oturup değme yirde söyleme ışk haberin: Râif; ışkun sözin: Fâtih, (9) cem'ünde hem böyle imiş kayde: Ritter; cem'ünde hem kaide böyleymiş: N. O., (10) Kadrin bilmez kişiye göstermedi gevherin: Fâtih; Kadrini bilmezlere göstermezler: Yahya, (11) şundan: Ritter, (12) Evvel :Fâtih, (13) yoğiken: Fâtih, (14) Işk kadimdür ezelî: Fâtih; Işk kadimdür irdi ışk ışk getürdi: Yahya, (15) (Bu beyit, N. O. de yok), (16 - 16) ışk ile tolmuşdurur: Fâtih, (17) saklayamadı: Fâtih, N. O., (18) dilin: Fâtih, N. O.

XXXIV:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih'te (152.b - 153.a) bulunan bu şiir, bizçe mutlak Yunus'undur.

(1) vardur: Fâtih (vezin bozuk).

XXXV:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiir, Yunus'un olsa gerek.

XXXVI:

Râif'in mecmuasiyle (17.b) Nûru Osmânî'deki mecmuada (189.a) ve Hüsnü Efendi'nin dîvanında vardır.

(1) Gel: R. M., (2) giçüben: Hüsnü, (3) uçuban: Hüsnü, (4) yaylaların yaylayayın: R. M., (5) Işk odı: Hüsnü, (6) Çekeyin: N. O., (7) Gireyim dostun bağuna bakup soluma sağuma: Hüsnü, (8) Dürlü çiçeklerin dirüp: Hüsnü, (9) Âşık oldum ben şol güle âleme düşdi gulgule: Hüsnü, (10) bağçesin: Hüsnü, (11) Âşıkam ben ilü şara âlem düşsün âhu zâra: N. O., (12) Akıdayım göz yaşunı: N. O., (13) Miskin Yunus ol dost içün iyü dirlik dirilmedün: N. O.; Miskin Yunus bu dünyada bendesidür âşıklarun: Hüsnü, (14) Bârî gücüm yetdüğince: N. O., (15) huylarunı huylayayın: Hüsnü.

XXXVII:

Yahya Efendi ile Ritter'in mecmuasında (S:23) ve yeni yazmalarda vardır.

(1)ben benlüğim: Hüsnü, (2) özümi: Hüsnü, (3) dün-ü günü: Hüsnü, (4) Dâyim isteyeyim: Hüsnü, (5) Nefse: Yahya,

(6) içerü: Hüsnü, (7) Bunda iken: Hüsnü, (8) Halüm getürürsem dile: Yahya, (9) yüreğüm: Yahya, (10) ışkun bir ok urdı cana ben nicesi ya yanayın: Yahya, (11) (Bu beyit, Ritter ve Yahya'da yok), (12) (Bu beyit, Ritter'dedir), (13) (Bu beyit, Ritter ve Yahya'da yoktur), (14) Nedür bu derdün: Yahya, (15) yoluna virem canı: Yahya, (16) dir yâ Gani.

XXXVIII:

Râif (32.b - 33.a), Fâtih (155.b - 156.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (186.a) vardır.

(1) İlmünde gark oldı uş ben beni bilemezin: Fâtih; Işkundan gark olubanı ben beni bulamazın: N. O. (vezin bozuk), (2) söyleyübeni: N. O. (vezin bozuk), (3) sıfâtunı virimezem: Râif (vezin bozuk); sıfâtuna irimezin: N. O. (vezin bozuk), (4) dilüme: N. O. (bozuk), (5) kandalüğını: N. O. (bozuk), (6) Sun'un saymak dil ile ben hiç lâyık olmazın: Fâtih; Sun'un söylenmez dil ile ben lâyık olımazın: N. O. (bozuk), (7) hâzır: Fâtih, Yahya, (8) itdüm: N. O., (9) bilimezin: N. O., (10) iletdün: Râif, (11) buluşdum: Fâtih, (12) buyurdın: Fâtih, (13) Teslim ideyin canı yalan da'vi kılmazın: Fâtih, (14) Teslim itdüm canumı yalan da'vi kılmazun: N. O. (bu beyit, Fâtih ve Yahya'da yoktur, bundan evvelki beyitle birleşmiştir).

XXXIX:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Fâtih'te (149.b - 150.a) vardır ve bizçe Yunus'undur.

XL:

Fâtih (153.b - 154.a), Yahya Efendi ve Nûru Osmânî'de (191.a) vardır.

(1) ulaşdum: N. O., (2) (Bu beyit, Fâtih'te yok; bizdeki yazmadan olduğu gibi yazdık), (3) (Bu beyit de Fâtih'te yok), (4 - 4) ışk tonunı tonadum: N. O.; ışk tonuna tonandum: Yahya, (5) Derdün hanuna kandum: N. O.; Derdi hanına kandum: Yahya, (6) Çün varlık: N. O., (7 - 7) andan dost bize geldi: N. O., (8) Alan viren dost oldı lisânum:: N. O., (9) sağışdan: N. O., (10) (Bu beyit, Yahya'da yok).

XLI:

Eski yazmalardan yalnız Râif'te (3.a - 3.b) vardır.

(1) yarın: Fuad Köprülü, (2 - 2) hisab olmamağiçün: Râif (kafiye tekerrür ediyor. Bizdeki yazmadan aldık). (3) Övle idelüm: Râif (vezin düşük, bizdeki yazmadan aldık), (4) dünyâya: Râif, (5 - 5) şazı olmamağiçün: Fuad Köprülü; Yunus'da

yok dünya dadı çün fânîyimiş adı ★ Muhammed bize didi zından şad olmamağiçün: Râif (vezin bozuk. Bu beyti, bizdeki yazmadan aldık).

XLII:

Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 19) ve yeni yazmalarda vardır.

XLIII:

Râif (14.b), Fâtih (144.a - 145.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle (Ritter (S: 22) ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda (181.a) vardır.

(1) aklum: N. O., (2) görmeğ içün: Yahya, (3 - 3) ıvaz virmeğ içün: Râif, (4) Benüm uçmak neme gerek hergiz gönlüm ana bakmaz: Fâtih, (5 - 5) çardağ içün: Ritter, (6) Vardur ola birkaç hûri arzum yokdur uçmağ içün: Fâtih, (7 - 7) oğul-u kız çift-ü halâl: Râif, (8) Andan dahı geçdi arzum benüm âhum dîdâr içün: Râif; Andan geçdi arzum tamam arzum sana irmeğ içün: Fâtih, (9) Ben nice terkidem seni şol bir evle çardağ içün: Yahya; Hâşâ ben terkidem seni şol bir ala çardağ içün: Fâtih; Bes hevesüm senden yana gönlüm gözüm açmağ içün: N. O., (10 - 10) hasretini göster ana: Fâtih; hasretin göster sen ana: Yahya, (11) ister içün: Fâtih; dâd eyle dasıtan içün: Yahya.

XLIV:

Eski yazmalardan yalnız Râif'in (64.b) nüshasında vardır.

XLV:

Râif (22.a - 23.b), Fâtih (155.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Ritter'n mecmuasında (S: 12). Ritter'den maada diğer nüshalarda kafiyeler, "işidemisin, gidemisin, yudamısın....", şeklindedir.

(1) Işk ilünün haberin: Râif, (2) Yoldaş olup bu yola: Râif; Yoldaş olup ol yola: Fâtih, (3) Kadeh: Ritter, (4) dadamısın: Râif, (5) Kadeh dutmaz ol ağu nûş idüp yudamısın: Râif, (6) Ol ilde ay gün olmaz ay gün gediüp tolmaz:: Râif, (7) Tertibler terkin idüben hisâbın unudamısın: Râif (vezin bozuk), Tertibler terkidüben üşmar (işimiz: Fâtih) unudamısın: Yahya, (8) (Bu beyit, yalnız Ritter'de), (9) İşbu tenün: Râif, Fâtih ve Yahya, (10 - 10) gör özüni suda toprakdamısın: Râif; Yunus sen cevap eyle su-vü toprakdamısın: Fâtih.

XLVI:

Râif (69.b), Fâtih (160.b - 161.a) ve Yahya Efendi nüsha-

lariyle Nûru Osmânîde'ki mecmuada (187.b) vardır.

(1) Virmegil ömrün: Râif; Virmegil gönlüni sen: N. O., (2) âdemîler: Yahya, N. O., (3) Uş bize dahı gele: Yahya; Nevbet bize geldikde: N. O., (4) Gör ahı niceleri topraklar koçmuş yatır ★ Bizi de anlar gibi: Fâtih, (5) altında: Râif, (6) nice kaça dirlik yayına bir gün: N. O., (7) (Bu beyit, Fâtih nüshasında farklı olarak iki kere yazılmıştır. Bir tanesinin farklarını gösterdik, bir tanesi de şudur: Kuşlarun yuvasını kimse toğan idinmez ★ Ol ilde kaçan dura gide yine (yayına olacak) bir gün), (8 - 8) dutgıl iren etegün: Yahya, N. O., (9) Ol: Yahya.

XLVII:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih (145.a - 145.b) nüshasında olan bu şiirin, Yunus'a aidiyeti, bizçe şüphelidir.

(1) Bu kelime, Fâtih'te yok. Bizdeki yazmadan aldık), (2) dobrula: Fâtih.

XLVIII:

Fâtih (105.b - 106.a), Yahya Efendi ve Ritter'de (S: 11) vardır.

(1) Gerçek âşık oldun ise: Ritter, (2) cihan: Ritter, (3) Dost ayına bakdun ise sûret nakşı nendür senün: Ritter; Ol uludan andın ise dünya bahtı nendür senün ★ Ol aynaya bakdun ise sûret nakşı nendür senün: Yahya, (4) (Bu beyit, yalnız Ritter'dedi), (5) Sen senün terkini virgil gel işkun odına: Yahya, (6) Âşık isen menzile ir bu kibr-ü kin nendür senün: Yahya (bu beyit, Ritter'de yok), (7 - 7) değül: Fâtih (Bizdéki yazmada "-u yil,, dir ve doğrusu da budur), (8) (Bu beyit, Yahya Efendi ve Ritter'de yok), (9) Şarabhâneyle büthâne: Ritter, (10) olmuş: Ritter, (11) Gel işün virme ziyâne: Ritter, (12) Çün âhırete kavisün: Yahya, (13) Bu mal-u hazne sevisün: Yahya, (14) (Bu beyit, Ritter'de yok), (15) (Bu beyit, Ritter'de yoktur, Yahya'da pek bozuktur), (16) Nidem yok yohsulın dirsin rızk içün gussalar yirsin ★ Ol pâdişah viribdurur gussa yimek nendür senün: Yahya, (17 - 17) içgil iy biçâre: Ritter, (18) Allah: Ritter, (19) Çok arzular toprak olur: Ritter, (20) Yunus hoş esrimişsin ol pâdişah meclisinde: Ritter (vezin bozuk); Yunus sen esrimişsin ol pâdişah badyasından: Yahya (vezin bozuk).

XLIX:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiir, Yunus'un olsa gerektir.

L:

Bu şiir, Yahya Efendi divaniyle yeni yazmalarda vardır. Yunus'un olmalı.

LI:

Râif'in (13.a) nüshasiyle Ritter'in mecmuasında (S: 20) vardır.

(1) (Bu beyit, bizdeki yazmada var), (2) (kâbiliyyete. Fakat vezin zarûretinden "kabliyete,, denecek, Ritter'in mecmuasında da böyle harekelenmiştir. B. Fuad Köprülü'nün dîvânında "makbûlluğa,, dır).

R

I.

Feûlün feûlün feûlün feûlün

Ne bilsün bu ışkı usanlar uyalar
Ne varsın bu yola azıksuz yayalar
Gelün biz varalum Yusuf'ı görelüm
Ki yüzi nurından pek (1) açlar doyalar
2165. Harabâtilerden göründi çün (ki) ışk
Niderler bu ârı bu rengi yuyalar
Melekler dağunda sadıklar bağunda
Ecelsüz ne gün var ömürler sayalar
Biz bizi koyalum anlar biz olalum
Ecelsüz ne gün var ömürler sayalar
Bizi biz koyalum anlar biz olalum
Birliği duyanlar ikilik koyalar
Yunus sen bir olgıl gönülde sır olgıl
Ki derviş olanlar bu sırdan duyalar

II.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

2170. Bu dünyaya gönül viren son ucı pişman olısar
Dünya benüm didükleri hep ana düşman olısar
İy dostını düşman tutan gıybet yalan söz söyleme
Bunda gammazlık eyleyen anda yiri dar olısar
Çünki olısar yiri dar kazançlu kazancı kadar
Mü'minlere geldi haber âşıklar dîdar göriser
Maksûdımız dîdar idi şeyhümüz gerçek er idi
Evvel dahı ol vâr idi âhır dahı vâr olısar
Evvel ahır oldur ebed hem dillerde Küfven Ahad
Evliya geçdi dünyadan bir sâat kime kalısar

Alun evliya elüni doğrı varun Hak yolunı
Ma'ni budur bellü bilün bildim deyen bilmeyiser
Yunus imdi bildüm dime miskinlüği elden koma
Kimde miskinlük var ise Hak dîdarun ol göriser

III.

Mefâilün mefâilün feûlün

Padişahluk senüdür heybetün (1) var (2)
Yaratdun yir-ü göki kudretün var (3)

Bu dil nice ide nitelüğüni
Söze getürmeğe binbir adun var (4)

Cümle ins-ü melek vuhûş-u tuyûr
Kamunun üstine ehliyyetün var (5)
Bi nişansun nişanun kimse bilmez (6)
Eğerçi bî nihâyet âyetün var (6)
Ne dünya âhiret ne kaf-u ne kâf
Bular katre derya melekûtun var (7)
Ne reng-ü ne şekil ne kad ne kâmet
Ne cevher ne araz ne sûretün var (8)

Akıllar mat olur nitelüğinden
Adun içinde bir ibâretün var (9)
Senündür arş-u kürsî-vü kalem levh
Döner çarh yir durur hoş hikmetün var (10)
Bu yüz yiğirmi dört bin Nebîye (11)

Gice mi'rac gündüz münacatun var
Dört yüz kırk dört tabakat Evliyâya
Virilmiş anlara kerâmetün var (12)

Altı bin altı yüz altmış altı
Okınur halk üzere âyetün var (13)

Musahhardur kamu emrün içinde
Cemi' kullaruna mürüvvetün var (14)

Bu amele **Yunus** nice geçiser
Rayegân cümleye çok rahmetün var (15)

IV.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İy ışk eri aç gözüni yir yüzine kılgıl (1) nazar
Gör bu latif çiçekleri bezenüp uş (2) geldi geçer
Bular (3) böyle bezenüben (4) boynunı Hakk'a sunuban (4)
Bir sor anı bunlara sen (5) kancarıdur azm-i sefer
Her bir (6) çiçek bir nâz ile öğer Hak'ı niyâz ile
Her murg hoş âvâz ile (7) ol pâdişâhı zikrider
Öğer anun kadırluğın her bir işe hâzırlığın
İllâ (8) ömür kasırlığun anıcağız (9) rengi döner (9)
Rengi döner günden güne toprağa dökilür gine
İbretdürür (10) anlayana bu ibreti ârif duyar
Ne gelmeğün gelmekdürür ne gitmeğün gitmekdürür
Son menzilün ölmekdürür duymadınsa ışkdan eser (11)
Her bir sözi (12) duyayıdun ye bu gamı yiyeyidün (13)
Yiründe eriyeyidün gideydi senden kâr-u bâr
Bildün gelen geçer imiş bildün konan göçer imiş
Işk şerbetin (14) içer imiş (15) her ki bu ma'niden (15) duyar (16)
Yunus bu sözleri kogıl kendözünden elün (17) yugıl
Senden ne gele bir degül çün Hak'dan (18) ola hayr-ü şer

V.

Mef'ûlü mefâîlün mef'ûlü me fâîlün

Allah diyelüm dâim Allah körelüm neyler
Yola duralum kâim Allah görelüm neyler
Allah diyü kıl zarı oldur kamunun varı
Andan umalum yârî Allah neyler
Çıkarmayalum dilden ayrılmayalum tenden
Tâ azmayalum yoldan Allah görelüm neyler
Açluk sonu toklukdur tokluk sonu yoklukdur
Bu yollar korkulukdur (1) Allah görelüm neyler
Sen sanmaduğun yirde şâyed açıla perde
Derman irişe derde Allah görelüm neyler

Gündüz olalum sâim gice olalum kâim
Allah diyelüm dâim Allah görelüm neyler
Adı sanı dillerde sevgüsi gönüllerde
Şol korhulu yollarda Allah görelüm neyler
Ad-u sanı unutdum küfrümi suya atdum
Miskinlüğe el katdum Allah görelüm neyler
Her dem dalalum bahre aldanmayalum dehre
Sabreyleyelüm kahre Allah görelüm neyler
Ar namusı bırakdum kîlîmi suya atdum
Dervişlüğe el katdum Allah görelüm neyler
Mecnun gibi âvâre âşık oluban yâre
Di Yunus sen bîçâre (2) Allah görelüm neyler
Yunus sen anı sanma bu ışk sana sendendür
Can kamuya andadur Allah görelüm neyler
Nitdi bu **Yunus** nitdi bir doğrı yola gitdi
Pirler eteğin tutdı Allah görelüm neyler

VI.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Tanrıyiçün canum canı cefâyise tapdur yeter
Senün firakundan beter azab dahı varum biter
Işkın odı yüreğümde yanduğına âlem tanuk
Kande bir od yanar ise nişanı var dütün düter
Işkun çeri saldı benüm gönlüm ivi ıklimine
Canumı esir eyledün nider bana yağı tatar
Ecel salam ıklimlere vasyet kılam âşıklara
Ma'şukadan diyem sakın oynar aşık gönlün atar
Aceb bu benüm derdime neyiçün derman bulunmaz
Kim bulısar derman ana kişiyi kim beri dutar
Resmidürür sultanlarun kullar günah eyleyicek
Ya edebler ol kulunı ya mezada virür satar
Yunus şikâyet eyleme yardan cefa gördüm diyü
Cümle âşıklar hâceti ma'şukı katunda biter

VII.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İy dün-ü gün Hak isteyen bilmez misin Hak kandadur
Her kandasam anda hazır kanda bakarsam andadur (1)
2220. İstemegil Hakk'ı ırak gönüldedür Hakk'a (2) durak
Sen senlüğün elden bırak tenden içerü candadur (3)
Gir gönüle bul andadur benliğün (4) defterini dür
Ol has güher bil andadur sanma kim ol ummandadur (5)
Ol ummanda yüzbin gevher bir (6) katreye benzer tamam
Ol cana zevâl mi irer (7) zevâl canı hayvandadur
Her kanda ki gözin baka Çalab hazırdur mutlaka
Şol can ki tapmadı Hak'a assısı yok ziyandadur (8)
Her kim ki gafletle geçer (9) canı zevâl suyın içer
Derviş gönlü arşda uçar çünki mekânı andadur (10)
2225. Sûretüni eyle ören (11) can sırrıdur dosta iren
Bâtın gözüdür dost gören (12) zâhir gözi yabandadur (13)
Çün sûretün ören (14) ola gönlün (15) ivi taran olan (15)
Çünki geçer kervân ola her çi ki bu cihandadur (16)
Yunus Emre (17) aç gözin bak iki cihan toptolu (18) Hak
Sıdk odına gümanı yak (19) ol eşkere pinhandadur (20)

VIII.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İşit sözümi iy gafil tanla seher vaktında dur
Öyle buyurmuş ol kâmil tanla seher vaktında dur (1)
İşit sözümi yâ velî eğer degül isen deli
Öyle buyurmış ol ulu tanla seher vaktında dur (2)
2230. İşit ki gör ne dir horoz tanla virür Hak size rûz (3)
Dost dergâhuna dutgıl yüz (4) tanla seher vaktında dur
İşit sözümi yâ sagir tâ terezün (5) gele ağır
Yalvar Çalabuna çağır tanla seher vaktında dur
Yatanlarun yatlı hâli hiç nesneye irmez eli
Seher eser rahmet yeli tanla seher vaktunda dur (6)

Konşular ile dur bile (7) kıl namazun imam ile
Yalvar günahun gel dile (8) tanla seher vaktında dur
Okuna Kur'an-u Yasîn kulak urub dinleyesin
Dağca günahun yuyasın tanla seher vaktında dur (9)
Okuna Hadîs-ü kelâm deyeler aleyhis selâm
Âşık isen bellü bilem tanla seher vaktında dur (10)
Halâl ola uçmak sana uçmak içre koçmak sana (11)
Kevser şarabını içmek (12) tanla sereh vaktında dur
Miskin **Yunus** aç gözüni uyar gafletden özüni
Tâ bilesün kendözüni tanla seher vaktında dur

IX.

Mefâilün mefâilün feûlün

Hakikat her (1) vücûdın cânı ışkdur
Ne can kim can içinde cân-ı ışkdur
Bu can cismüni kaim tutar ancak
O can kim zâhir-ü pinhân-ı ışkdur
Bu ışk elünde âciz cümle eşyâ
Ne sır kim kamu sergerdân-ı ışkdur
Bu ışk kandelüğün bilmez kimesne (2)
Bilürler (3) hadd-i bî pâyân-ı ışkdur
Gehi Leylâ olur Mecnun gözünden
Ki onlar mahbub-ı hayran-ı ışkdur (4)
Dirildir ölüyi İsî demünden
Geh olur (5) Mûsî-ı İmrân-ı ışkdur
Gehi Ya'kub gözünden kan yaş ağlar
Geh olan Yûsuf-ı Ken'ân-ı ışkdur
Enel Hak çağırur Mansur dilünden
Cüneyd'e cübbe - vü irfâ-nı ışkdur
Bu ışkun dürlü dürlü rengi çokdur
Kimi giryan kimi handân-ı ışkdur
Fidi bu ışka cânum dînüm olsun
Bana hem dîn-ü hem îmân-ı ışkdur

Ne **Yunus** anda yüzbin cân-ı Yunus
Kabûl itsün ne (6) ki kurbân-ı ışkdur
Vücûdın cübbesin düzedi çâk it
Dalagör ana kim ummân-ı ışkdur (7)

X.

Mefâîlün mefâîlün feûlün

2250. Benüm gönlüm gözüm ışkdan doludur
Dilüm söyler yarı yüzüm suludur
Öd ağacı bigi yanar vücûdım (1)
Dütünüm göklere (2) seher yelidür
Çukal cevşen ışkun odına doymaz (3)
Okı cana batar katı yalıdur (4)
Senün ışkun deniz ben bir balıcak
Balık sudan çıka heman ölidür (5)
Okuram şâhumı kendü dilümce
Şâhum aydur bana her dem gelidur
2255. Seni sevenlerün ola mı aklı
Bir (6) dem uslıyise her dem delidür (7)
Yunus sen toprak ol iren yolında
İrenlr mnzili arşdan uludur (8)

XI.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Hak bir gönül virdi bana hâ dimeden hayrân olur
Bir dem gelür şâdî olur (1) bir dem gelür giryân olur
Bir dem sanasun kış gibi şol zemheri olmuş gibi
Bir dem beşâretden doğar hoş bağ ile bostân olur
Bir dem gelür söyleyemez bir sözi gerheyleyemez
Bir dem dilinden dür döker derdlülere dermân olur (2)
2260. Bir dem çıkar arş üzere bir dem iner tahtesserâ
Bir dem sanasın katredür bir dem taşar ummân olur (3)
Bir dem cehâletde kalur hiç nesneyi bilmez olur
Bir dem talar hikmetlere Câlînûsu Lokman olur (4)

Bir dem div olur yâ peri vîrâneler olur yiri
Bir dem uçar Belkîs ile sultân-ı ins-ü cân olur
Bir dem varur mescidlere (5) yüz sürer anda yirlere (5)
Bir dem varır deyre girer İncîl okur rühbân olur
Bir dem gelür İsî gibi ölmüşleri diri kılur
Bir dem girer kibr ivine Fir'a'vn ile Hâmân olur
Bir dem döner Cebrâîl'e rahmet saçar her mahfile
Bir dem gelür gümrâh olur miskin **Yunus** hayrân olur

XII.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Sensün benüm canum canı sensüz kararum yokdurur
Uçmakda sen olmaz isen vallah nazarum yokdurur
Baksam seni görür gözüm söyler isem sensün sözüm
Seni gözetmekden dahı yiğrek şikârum yokdurur
Çün ben beni unutmışam şöyle ki sana gitmişem
Ne kalde ne hâldeyisen bir dem kararum yokdurur
Eğer beni Cercis'leyin yetmiş kez öldürür isen
Dönem girü sana varam zira ki ârum yokdurur
Yunus dahı âşık sana göster didarunı ana
Yârum dahı sensün benüm ayruk nigârum yokdurur

XIII.

Mefâîlün mefâîlün feûlün

Benem sahib - kıran (1) devran benümdür
Benem uş (2) pehlevan meydan benümdür
Haramiden benüm korkum kayum (3) yok
Bu kuvvet zur ile Hak'dan benümdür (4)
Ebu Bekr-ü Ömer (5) din uluları (5)
Aliyy-el (6) Murtaza Osman benümdür
Hasan'dur cismüm içre nûr-ı îmân
Hüseyn-i sâhib-ül irfan benümdür (7)
Bi (8) gel bize gelen yohsol bay olur (9)
İçünde sermaye dükkân benümdür (10)

Kim ala bu topı çevgânımuzdan (11)
Bu çevgân top ile meydan benümdür (12)

Yunus'am ben Yunus işbu cihanda ,
Benem sultan kulı sultan benümdür

XIV.

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İy dost bu nîce kıyl-ü kaal (1) maksud hud bir haberdür
Ya dahı nîce cüst-ü cû görene bir nazardurur (2)

Dağlar aşub berye söküp (3) ırak yire emek çeküp (4) (5)
İstediğin (6) bunda iken bu ne aceb seferdürür

Tevhîd donunı giyen varluğunı yoğa sayan (7)
Hep işlere (8) kaim duran (9) mutlak bilün ol erdürür (9)

Sen (10) ırak isteme anı canundan içerü canı
Senünle biledür anı (11) görmeyen (12) bî basardurur

Hiç kılmagıl ırak sefer (13) ömür (14) geçer ecel irer
Dost sendedür (15) halvet sever bu galebe haşerdürür

Canundan ol dahı yakın key edeb bekle key sakın
Bilürisen dostlık hakın dâyim sana ol yardurur (16)

Aydursın kim Çalab hazır pes kulağun niçün sağır
Senün sözine sen münkir bu kelecün düşvardurur (17)

Mescid-ü medrese sende sen yürirsin perekende (18)
Irak (19) kaldun bu erkânda vallah (20) bu iş gaddardurur

Sen uyırsın ol uyanuk eksüklerün (21) bilgil (22) bayık (23)
Nice bulam buna tanuk yoldaş-u hem razdardurur (24)

Sen anı eyle bilicek ol dirliği dirilicek (25)
Gözin hicâbun silicek yir gök kamu (26) dîdârdurur

Miskin **Yunus** anı gördi gönli vü canı sevindi
Kamusını bire saldı ma'şuka muntazırdurur (27)

XV.

Bu dem yüzüm süre duram her dem ayum yeni doğar
Her dem bayramdurur bana yayum kışum yeni bahar

2290. Benim ayum ışığına bulutlar gölge kılmaya
Hiç gedilmez doluluğı nurı yirden göke ağar
Anun nûrı karanuyı sürer gönül hucresünden
Bes karanulık nûr ile bir hucreye nite sığar
Ben ayumı yirde gördüm ne isterem gök yüzünde
Benüm yüzüm yirde gerek bana rahmet yirden yağar
Sözüm ay gün içün değül sevenlere bir söz yeter
Sevdüğüm söylemez isem sevmek dedi beni boğar
Nola **Yunus** sevdiyise çokdur Hakk'ı seviciler
Sevenleri göyer didi anun içün boynın eğer

XVI.

2295. Koyup nakş-u nigârı nakşa yol virme zinhar
Nakş ile yola giren âkıbet dünya sever
Dünyeyi bırak elden dünye geçmez bu yoldan
İki ışk bir gönülden asla geçmez bu haber
Ye sevgil dünye dutgıl ye sevgil yol istegil
İki da'vi bir ma'ni bu yolda sığmaz dirler
Geç mahluk tâatundan göz ırma dost katundan
Aldanma fânî nakşa fânî nakşı niderler
Kalma bu değme renge yüzbin yıllık fersenge
İki cihan bir adım şaşurmadın adarlar
2300. Bu devrandan utagör kervan gitdi yetegör
Korku var sağda solda kaykımadın giderler
Yaban yolın gözetme yol ivde taşra gitme
Can yolı can ivünde can razunı can duyar
Can razunı can bile can virmez razun dile
Gerçek âşık dost ile yelen yabanda söyler
Evvel kademden berü gerçek yöni ilerü
Geldi gider içerü **Yunus** taşra bî haber

XVII.

İrenler nazarunda (1) sofılık satmayalar (2)
İhlas ile bu ışka rıyâyı katmayalar (3)

Mumsuz (4) baldur şerîat tortsuz yağdur tarîkat (5)
Dost içün (6) balı yağa pes niçün (7) katmayalar
Gönül sındı buludı hem Hakk'a yakın idi
Yine dikerem diyü bütüni yırtmayalar (8)
Yalancı mala kıymaz gerçek can virür (9) tınmaz (10)
Yalan ile gerçeği (11) beraber tutmayalar
Kur'ânı viribidi gönüle ivüm didi
Gönül iv ıssın bilmez âdemden tutmayalar (12)
Evvel (13) Âdem yanıldı uçmakda buğday yidi
Tanrı'yı birleyenler İblis'den (14) tutmayalar
Hakîkat bakar isen neye benzer işbu dem (15)
İrenler ma'nisini (16) almaza (17) satmayalar
Bilmezlüğüni bile ye bir bildüren ala (18)
Yolına teslim ola sözi (19) uzatmayalar
Tatlu sözler söylegil şirinlikler eylegil (20)
Sohbetlerde **Yunus**'ı hergiz unutmayalar (21)

ÂVIII.

İşidün iy ulular (1) âhır zaman olısar
Sağ müslüman seyrekdür ol da güman olısar
Danışman okur dutmaz derviş yolın gözetmez
Bu halk öğüt işitmez (2) ne sarp zaman (2) olısar
Gitdi beğler mürveti binmişler birer atı
Çiğdüği (3) yoksul eti içdüği (4) kan olısar
Ya'ni az kopdı erden el çekmezden murdardan (5)
Deccâl kopısar yirden (6) anlar uyan (6) olısar
Bir birne (7) yavuz sanur itdüğün kala sanur (7)
Yarın mahşer gününde (8) işi yayan (8) olısar
İy **Yunus** imdi senün ışk ile geçsün günün
Sevdüğün kişi senün canuna can olısar

XIX.

Işkla bilişen canlara ezel ebed olmayısar
Gümrah olup bu cihanda kimse bâkî kalmayısar

Bir dona kan bulaşıcak yumayınca mısmıl olmaz
Gönül pası yunmayınca namaz reva olmayısar
Gönül pasın yudunise kibr-ü kini kovdun ise
İkrar bütün olmayınca erden nazar olmayısar
Murdar dünyaya bulaşan devşirübeni durışan
Erden himmet olmayınca ömür geçer yunmayısar
Yunus imdi sen Hakk'a ir dün-ü gün gönlin Hakk'a vir
Gönül gözi görmeyince hiç baş gözi görmeyiser

XX.

İy beni ayıblayan gel beni ışkdan kurtar
Ger elünden gelmezse (1) söyleme fâsid haber
Âşıklarun ahvali (2) ma'şuk katunda biter
Sözin var ana söyle benüm (3) elümde ne (3) var
Her kime ki ma'şûkı nikabunı götürdi (4)
İşi hicabsuz oldı ana ne satu bazar (5)
Kimesne kendözinden (6) hâlden hâle gelmedi
Cümlemüzün hâlüni (7) ma'şuk ider mukarrer (8)
Kim ki ışk (9) kadehünden (10) bir zerre içdi ise (10)
Ana ne akl-u ne us (11) ne esrük-ü ne humar (12)
Tek ben değülem âşık ol ma'şuk nazarunda
Işk yolına can fidi benüm gibi sad hezar (13)
Âşıklarun hâlüni âşık olanlar bilür
Işk bir gizlü haznedür gizlü gerekdür esrar (14)
Korkaram söylemeğe şeriât edebünden (15)
Yohsa ayıdayidüm (16) dahı ayruksı haber
Kim vire bu dil ile o ma'şukadan haber (17)
Meğer ol kimseler kim can içinde canı var (18)
Dost kılıcandan **Yunus** ölürise gam değül
Dost kökünden uyağan ma'şuk burcundan toğar (19)

XXI.

Sahha ol âşık canuna kim dost ile visâli var
Canı birdür ma'şuk ile dahı ne dürlü hâli var

Can-ü gönül akl-u fehim nisâr olsun ma'şukına
Pes âşıkun andan ayrı dahı ne mülk-ü mâli var
Bu yir-ü gök-ü arş-u ferş ışk dadı ile kâimdür
Bünyâd-ı ışkdur âşıka her bir arada eli var
Âşıklarun ne kim varı tecrid gerekdür arada
Her nesneye ol hükmider her yol içinde yolı var
Bâkî dirlik seven kişi gerek tuta ışk eteğin
Işkdan artuk her nesnenün değişürler zevali var
Âşıklara işbu sûret meselâ gönlek gibidür
Yüzbin gönlek eskidürse âşıklarun muhâli var
Niçeler aydur **Yunus**'a çün kocaldun ışkı kogıl
Rûzigâr uğramaz ışka ışkun ne ay-u yılı var

XXII.

Bir kişiye söyle sözi kim (1) ma'niden haberi var
Ol kişiye virgil gönül (2) canunda ışk eseri var
Anun (3) ki (4) taşı hoşdurur bilün kim (5) içi boşdurur
Dün gün (6) öter (7) baykuşdurur (8) sanman mal-u (9) davarı var
Bir devlegüç yuva yapar yürir ilden yavri kapar
Doğan ileyinden sapar zir'elünde murdarı var
Yokdur doğanla birliği ye Hakk'a lâyık dirliği
Bir kişiden um erliği anun safa nazarı var
Sûret ile çokdur âdem değmesinde yokdur kadem
Evvel-ü âhır (11) pîşkadem Muhammed din serveri var
İrenler yolıdur mişe mişe kolaydur kolmaşa
Mişe olan yirde paşa harami çok Anteri var (12)
Şeyh-u dânişmend-ü veli (13) cümlesi birdür (13) er yolı
Yunus'dur dervişler kulı Taptık gibi serveri var

XXIII.

İşidün (1) ulu kiçi (2) size bir haberüm var (2)
Zihî devlet benüm ki şunın (3) gibi yârum var (4)

Yürüsem önümdedür söylesem dilümdedür (5)
Otursam yanumdadur ayruk ne bazarum var (6)
Ne yüriyem ne aram (7) ne ırak sefer kılam
Çün dostı bunda gördüm ayruk ne seferüm var (8)
Irak yire tacirler assıyiçün varurlar (9)
Çün gevher (10) elümdedür (11) ırak ne bazarum var (12)
Miskin **Yunus**'ın canı (13) ışk ile ulaşalı (13)
Dembedem artar (14) derdi uludan (15) tımarum var

XXIV.

Yar yüreğüm yâr gör ki neler var
Bu halk içinde bize güler var
Ko gülen gülsün Hak bizim olsun
Gafil ne bilsün Hakk'ı sever var
Bu yol uzakdur menzili çokdur
Geçidi yokdur derin sular var
Girdük bu yola ışk ile bile
Gurbetlik ile bizi salar var
Her kim merdâne gelsün meydâne
Kalmasun câne kimde hüner var
Yunus sen bunda meydan isteme
Meydan içinde merdâneler var

XXV.

Dost senün ışkun okı key katı taşdan geçer
Işkuna düşen kişi can ile başdan geçer
Dün-ü günü zar olur ışkun ile yar olur
Endîşesi sen olan cümle teşvişden geçer (1)
Işkuna düşenlerin yüreği yanar olur
Kendüyi sana viren dügeli işden geçer (2)
Dünyanun mahabbeti (3) ağulu aşa benzer
Âhırun sanan kişi ağulu aşdan geçer
Başunda aklı olan ücrete amel itmez
Hûrîlere (4) aldanmaz göz ile kaşdan geçer

Gerçek âşık ol ola can virmeğe ol eve
Dost ile bazar içün nice bin başdan geçer (5)
Âriflere bu dünya hayâl-ü düş gibidür
Kendüyi sana viren hayal-ü düşden geçer
Yunus'ın gönli gözi doludur Hak sevgüsi
Sohbet ihtiyar iden yâd-u bilişden geçer (6)

XXVI.

Işk ile gelen erenler içer ağuyı nûş ider
Topuğa çıkmayan çaylar denüz ile savaş ider
Biz bu yoldan üşenmedük irenlerden usanmaduk
Kimseyi yavuz sanmaduk her ne ider kolmaş ider
Kolmaşa virdük sözini söz ile dökdük yüzini
Yaban canavarı gibi bilenler andan şeş ider
Bu sohbete gelmeyenler hak nefesi almayanlar
Sürin anı bundan gitsin durır ise çok iş ider
Câhildür ma'niden almaz oturur kararı gelmez
Öleceğini hiç sanmaz yüzbin yıllık teşviş ider
Dağ ne kadar yüksek ise yol anun üstünden aşar
Yunus Emre'm yolsuzlara yol gösterdi vü hoş ider

XXVII.

Gelün sorın bu canlara (1) bu sûretden (2) noldı gider
Dün gün senün men (3) dirüken ne behâne buldı gider
Aceb değül giderise sûreti terkiderise
Yanlış yalan haber (4) değül dostdan haber geldi gider
Kanı anun mülk-ü malı terkeylemiş cümlesini (5)
Ol pâdişah (6) dergâhuna (7) hulk-ı amel (8) aldı gider
Eyle ki(9) dost olmış iken(10) nice iş düzülmüş iken(10)(11)
Bellü bilün can suretün sakaluna güldi gider
Eyler idi (12) satu bazar bir pul içün girü (13) bozar
Şimdi noldı maldan bezer (14) yakasuz don giydi gider
Bini doğar bini gider buyruk böyle geldi meğer
Kim ola dünyaya doyar peymanesi dolı gider (15)

Gaflete virme izini dünyâperestlük eyleyüb
Görememiş bu dünyaya iyu yavuz gelen gider (16)
İrte gice söyleşürler (17) anda Hakk'ı bulam diyü (17)
Yunus aydur miskin olan bunda Hakk'ı (18) buldı gider(19)

XXVIII.

Seni Hak'dan yığanı her neyise vir gider
Ne beslersin bu teni sinde kurd kuş yir gider
Ölene bak gözün aç dökülür sakal-u saç
Ilan çıyan gelür aç yiyüb içüb sir gider
Bize bizden ulular eğen iyü hulular
Şol iyü amellüler haber şöyle dir gider
Kesgil haramdan elün çekgil gıybetden dilün
Azrâil el'irmeden bu dükânı der gider
Ecel irer kurur baş tiz dükenür uzun yaş
Düpdüz olur dağ-u taş gök dürülür yir gider
Çün can ağdı hazrete yarak it âhırete
Tanla duran tâata Tanr'ivüne ir gider
Miskin **Yunus** ölicek sini nurla dolıcak
İman yoldaş olıcak âhirete şir gider

XXIX.

Hakîkat irenlerin şer' ile bilmediler (1)
Hakîkat dirliğini riyâ dirilmediler (2)
Hakîkat bir denüzdür (3) şerîatdur gemisi (3)
Çoklar girdi gemiye (4) denüze dalmadılar
Çoklar geldi kapuya (5) kapuyı (6) tutdı durur
İçerüye girüben ne varın bilmediler
Şerîat oğlanları bahsidüp da'vi kılur
Hakîkat irenleri da'viye kalmadılar (7)
Dört kitabı şerhiden hakîkatda âsîdür (8)
Zire tefsir okıyup ma'nisin bilmediler (9)
Yunus nefsüni öldür (10) bu yola geldün ise
Nefsün öldürmeyenler bu demi bulmadılar (11)

XXX.

Dürlü dürlü cefânun adını ışk virmişler
Bu (1) cefaya katlanan dosta halvet irmişler
2395. Işk durur dürlü belâ (2) döndürür hâlden hâle
Dost elünden piyâle key (3) melâmet olmuşlar

Kime kim ışk ulaşa (4) her dem kaynaya taşa (5)
İyü dirlik hem yavuz dört yanunda durmışlar (6)

Her kim ışk eri ise ışka müşteri ise
Işk anun yârı ise canuna od urmışlar (7)

Miskin (8) **Yunus**'un cânı başunda serencâmı
Işka münkir âdemi bu meydandan sürmişler

XXXI.

İy bana iyü diyen benem kamudan kemter
Şöyle mücrimem yolda mücrimler benden server
2400. Benüm gibi mücrim kul (1) var işte bir dahı bul (1)
Dilümde (2) ilm-i usûl dileğüm (2) dünya sever

Dakındum şeyhlik adın kodum ma'şuk tâatın
Virdüm nefsün muradın kanı Hakk'ile bazar
Hırkam suçuma perde endişem yanlış yirde
Gönlüm ayruk bazarda dilümde sözüm esrar (3)

Kime kim öğüt virdüm ol Hakk'a irdi gördüm
Bana benüm öğüdüm hiç eylemedi eser

Zâhirüm iyü adda (4) gönlüm fesad tâatda (5)
Bulunmaya Bağdad'da benüm gibi (6) bir ayyar
2405. Taşum biliş içüm yad dilüm hoş gönlüm mürted
Yavuz işe iyü ad (7) böyle fitne kanda var

Taşum göyni içüm ham dirliğüm budur müdam
Yol varmadın bir kadem arşdan virürem haber

Yayıldı **Yunus** adı suçdur kamu tâatı
Pâdişah (8) inâyeti suçın geçüre meğer

XXXII.

Ne bakarsun (1) dış kapudan gir içerü neler gezer
Tama' arturmuş (2) dâimâ saf bağlamış fitne düzer
Gel imdi gel kanâata gafil olma tezyînâta
Olmaya kim ecel yete fâsid ola satu bazar
Sen kandesen teslim ile kamulardan aşağı dur
Usan olma bu sözümden (3) gör müfsidi nice kızar (4)
Öne durur buhl-ü hased key mübârizdürür gayet (5)
Kökünü kaz yabana at fâriğ (6) otur iy gamgüzar (6)
Kogıl bu yokluk (7) babını öğren dostluk edebini
Aydursan sor iste beni bana gelen kaalden bezer (8)
Kibr-ü menidür sübaşı delim kişidür yoldaşı
Sen olmagıl anun eşi buna (9) uyan yoldan azar
Var didiğüm yerlerde dur hıkd-u hasedi oda ur (10)
İhlâs gelüp(11)cümleyi(12) yur **Yunus** yolı yavlak sezer(13)

XXXIII.

Bu dünyanun meseli bir ulu şara benzer
Velî bizüm ömrimüz bir tiz bazara benzer
Her kim bu şara geldi bir lâhza karar kıldı
Girü dönüp gitmeği gelmez sefere benzer
Bu şarın evvel dadı şehd-ü şekerden şirin
Âhır acısını gör şol zehr-i mâra benzer
Evvel gönül almağı hublara nisbet ider
Âhır yüz döndürmeği acuz mekkâra benzer
Bu şarın hayalleri dürlü dürlü halleri
Aldamış gafilleri cazu ayyâra benzer
Bu şarda hayallerün haddi - vü şümarı yok
Bu hayâle aldanan otlar davara benzer
Bu şarın sultanı var cümleye ihsanı var
Sultan ile bilişen yoğiken vara benzer
Kendü mikdarın bilen bildi kendü hâlini
Velî dahı ışk ile evvel bahara benzer

Bîçare **Yunus**'ı gör derd ile hayran olmuş
Anun her bir nefesi şehd-ü şekere benzer

XXXIV.

İşidün iy yârenler ışk bir güneşe benzer
Işkı olmayan gönül misâli taşa benzer
Taş gönülden ne biter dilinde ağu düter
Nice yumşak söylese sözi savaşa benzer
Işkı var gönül yanar yumşanur muma döner
Taş gönüller kararmış sarp katı kışa benzer
Ol sultan kapusında hazreti tapusında
Âşıklarun ılduzı her dem çavuşa benzer
Geç **Yunus** endişeden gerekse bu bişeden
Ere ışk gerek öndin andan dervişe benzer

XXXV.

Aydıvirem ne kıldığun benüm ile ol dilpezir
Her dem yeni şîveyile beni yeni kılur esîr
Her kancaru bakarisem oldur gözüme görinen
Ne havsala ola bende yehud ana lâyık basîr
Niçe ömrüm olur ise azadluğum muhâldürür
Sayyadun elündedürür tuzağa tutılan nahcîr
Âkilâne hoşdur nefes niteliğni (1) sorma anun
Niçe nişan aydıvirem ol misli yokdur bî nazîr
Va'de kesildi kamuya ki yarın göreler anı
Benim yarınum bu gündür bunda göründi ol Kadîr
Yunus'un cümle bakımı garkoldı dost dîdaruna
Hiç kalmadı ansuz ara dolu göründi cümle yir

XXXVI.

İsteyelüm iş ıssını bulıgörelüm (1) kandadur
Can kulağıla dinlenüz (2) işbu sözüm (3) turvandadur
Alıgörün turvandadan (4) ışka dalar anı tadan (4)
Bunda boyun uran (5) adam Hak katında dermandadur

Kişi gerek bile anı(6) hem uyanuk ola canı
Dünya oldığıçün fânî görün baykuş virandadur (7)
Baykuş çığırır virandan kimse murad (8) almaz andan (8)
İyü amel eyleyenün terezüsi rüchandadur (9)
Varıcağız terezüye Hak kendü bakar yazuya
Ne diyem (10) dağlar eriye ol korhular kim (11) andadur
Biti sunula elüne itdüğün gele yolına (12)
Tanuklar bile (13) bulına dostun duşmanun andadur
Ol haramılık ol acı bulasun itdüğün güci
Muhammed Hak yalvarıcı şefâatcımız (14) andadur (15)
Yunus Hakk'ı sevdünise iman billiğin kuşan sen
Varlugın yokluğa denşür cümle eksiklik andadur (16)

XXXVII.

Bilürmisiz iy yârenler gerçek irenler kandadur
Kanda baksam anda hâzır kanda istesem (1) andadur
Işksuzlara benüm sözüm benzer kaya yangısına (2)
Bir zerre ışkı olmayan bellü bilün yabandadur
Yalancılık eylemegil (3) ışka yalan söylemegil (3)
Bunda yalan söyleyenün anda (4) yiri zındandadur
İy kendözüni bilmeyen söz ma'nisini bulmayan (5)
Hak varluğın ister isen uş ilm ile (6) Kur'andadur
Allah benüm didüğüne vermiş virür ışk varluğın
Kimde ki var bir zerre ışk (7) Çalab varluğı andadur
Niceler aydur **Yunus**'a kocaldun sen ışkı kogıl (8)
Bu ışk bize yinle (9) değdi henüz dahı turvandadur

XXXVIII.

Canını dost (1) yolına komayan (2) âşıkmıdur
Cehd eyleyüb ol dosta irmeyen âşıkmıdur
Işk derdüni (3) gönülde can ile berk itmeyen
Tûl-i emel deftерin dürmeyen âşıkmıdur
Işk kadehünden içüp nefs dirliğünden geçüb (4)
Hak (5) yolına iregüb durmayan âşıkmıdur

Dâyim (6) riyâzât çeküb halvetlerde diz çöküb
Dos dîdârun görmeyen sanma ki âşıkmıdur (7)
Işka danışuk sığmaz değme can göke ağmaz
Pervane gibi (8) oda yanmayan âşıkmıdur
Kişi dertlü olıcak derman istegen olur
Kendi deri dermanun sormayan âşıkmıdur (9)
2455. Ey **Yunus** sen dostunın cefasuna katlangıl (10)
Yüreğüne ışk okın (11) vurmayan âşıkmıdur

XXXIX

Söylememek harcısı söylemeğün hasıdur (1)
Söylemeğün harcısı gönüllerün pasıdur
Sözi doğrı disen e Kulil hak didi Çalab
Bu gün yalan söyleyen irte utanasıdur
Bu gönüller pasını yuyuben gidermeğe (2)
Şol sözi söylegil (3) kim sozun hulâsasıdur
Cümle yaradılmışa (4) birlik ile (5) bakmayan
Halka müderris ise (6) hakîkatda âsîdur
2460. Şer' ile hakîkatun vasfını aydam sana (7)
Şeriat bir gemidür hakîkat deryasıdur
Niteme muhkem ise tahtaları geminün (8)
Denüz mevc urucağız anı uşadasıdur (9)
Bundan içerü haber işit aydayın (10) iy yâr
Hakîkatun kâfiri şer'in evliyâsıdur
Şûrîde olanlarun bî nihâyet dünyâda
Akıl gönül fehim can fikir anun nesidür (11)
Biz tabiblerüz her dem ışk sabakın okudık (12)
Çalab müderris bize ışk hud medresesidür (13)
2465. Evliyâ safâ nazar ideli günden beri (14)
Hasıl oldı **Yunus**'a her ne kim (15) vayasıdur (16)

XL.

Evliyâya münkirler Hak yoluna âsîdur
Ol yola âsî olan gönüllerin pasıdur

Tartduk (1) bu ışk cefâsın tâ irince ma'şuka
Zira ki ol dost benüm derdümün devâsıdur
Henüz bu yir olmadın gökler yardılmadın
Evliyâlar vatanı padişah kal'asıdur
Mevlânâ Hudâvendgâr bize nazar kılalı
Anun görklü nazarı gönlümüz (2) aynasıdur
Giyiklü'nün ol Hasan (3) söz ayıtmış kendüden
Kudret dilidür söyler kendünin söz nesidür (4)
Miskin ol bire miskin gide senden kibr-ü kin
Rüzgâr gelir geçer bes kime ne kalasıdur
Okuyuban yazmadın yanıluban azmadın
Yunus bu ışk sözüni kim bildi bilesidür

XLI.

Bu dervişlük durağı (1) bir acâib durakdur (2)
Derviş olan kişiye evvel (3) dirlik gerekdür
Çün erde (4) dirlik ola Hakk' ile birlik ola
Varluğı elden koyub ere kulluk gerekdür
Kulluk eyle irene (5) bakup Hakk'i görene (5)
Senden haber sorana key miskinlik gerekdür
Miskin olugör bari benlikden ırak (6) yüri
Gönlünde benlik olan miskinlikden (7) ırakdur (8)
Hak ere benüm didi varluğın erde kodı (9)
İrenlerün himmeti yirden göke direkdür
Bu dervişlük beratın okumadı müftiler
Anlar ne bilsün anı bu bir gizlü varakdur (10)
İy **Yunus** bildüm dime artuk eksik söyleme (11)
Dut miskinlik eteğin (12) ahır sana gerekdür

XLII.

Işksuz âdem dünyede bellü bilün ki yokdur
Her biri (1) bir nesneye sevgüsi var âşıkdur
Çalab'un dünyesinde yüzbin dürlü sevgü var
Kabûl it kendözüne gör hangisi lâyıkdur

Biri Rahmân-ı Rahîm biri Şeytan-ı Racîm
Anun yazuğı müzdi sevgüsüne (2) taallukdur
Dünyede Peygamberün başuna geldi bu ışk
Tercemânı Cebrâîl ma'şukası Hâlikdur
Ömer-ü Osman Alî Mustafâ yârenleri
Bu dördinün ulusı Ebu Bekir Sıddîkdur
Âlem fahri Muhammed mi'raca ağıcağız
Çalabdan diledüği ümmetüne azıkdur
Yunus sana hakîkat budurur buyurduğı
Gözinle gördüğine dönüb bakma yazıkdur

XLIII.

İy dost seni severüm can içre (1) yirün vardur
Uyumaz gice gündüz aceb ahvâlün vardur
Sen güli göririken dikene sunma elün
Düşmandan ne korkarsın çün doğrı yarum vardur (2)
Düşmanlar aydur bana söz dimek kandan sana
Bana söz dimek kandan benüm (3) üstâdum vardur
Ele götürdiğini miskinlere harceyle (4)
Niçe çok yaşar isen (5) son ucu ölüm vardur
Bunda kendözin gören (6) oldurur yolda kalan
Benüm bir karıncaya ulu nazarum (7) vardur
Her sabah tanla durub bülbülleyin söylersem
Gönlimde ma'ni biter dertlü ciğerüm vardur
Yunus Emre kendözün toprak eylegil yüzin (8)
Ma'şukaya yaraşuk (9) bir miskinliğüm vardur

XLIV.

Miskin âdem oğlanı (1) nefse zebun olmuşdur
Hayvan canavar gibi otlamağa kalmışdur
Hergiz ölümün sanmaz ölesi günin anmaz
Bu dünyâdan usanmaz gaflet önin almışdur
Oğlanlar öğüt almaz yiğitler tevbe kılmaz
Kocalar tâat kılmaz (2) sarp rûzigâr olmuşdur

Beğler azdı yolından bilmez yohsul hâlinden
Çıkdı rahmet gölinden nefs gölüne dalmışdur (3)
Yunus sözi âlimden (4) zinhâr olma zâlimden
Korkadurın ölümden cümle doğan ölmüşdür

XLV.

İy dost senün ışkun odı ciğerüm pâre baş kılur
Işkundan yanar yürğüm yandığum bana hoş gelür
Işkun odına yandığum ağlamak oldı güldiğüm
Dost sana zarı kıldığum münkirlere savaş gelür
Söyler isem sözüm savaş söylemezsem ciğerüm baş
Cihan doludurur kallâş her birinde bir taş gelür
Gör nice taşlar atılur dost içün başlar tutılur
Gelür gönüle batılur hâlimüze hâldaş gelür (1)
Bizüm hâlimüzden bilen kimdür ışka münkir olan
Bizüm sevdiğimüz Hak'dur bu halka göz-ü kaş gelür
Niçe niçe salâtinler zebun olur ışk elünde
Her kim bu yolda düşerse ol bu yola yavaş gelür
İrenler buna kalmadı vardı yolına durmadı
Hakk'ıg erçek sevenlere cümle âlem kardaş gelür
Miskin **Yunus** bil özüni dosta açub şol gözüni
Kangı burcdan bakar isen ol sultana güneş gelür

XLVI.

Bu semâa girmeyen sonına pişman olur
İrişür bizüm ile serbeser düşman olur
Dostdur bizi o kuyan üstümüzde (1) şakıyan
Şimd'üç buçuk okıyan derin danışman olur
Danışmanun cahili unamaz dervişleri
Derviş ile danışman yavlak uruşgan (2) olur
Bir niçesi (3) gönline şeytanlar dolubdurur
İrenler semâına bunlar gülüşken (4) olur
Danışman oldı (5) geldi okuduğında (6) buldı
Ehl-i derd dervişlere canı karışgan olur (7)

İy (8) bîçâre danışman ayıt derviş dervişan
Dervişlerle urışan işine pişman olur (9)
Yunus aydur mevlânâ epsem otur yiründe
Bu sohbete doymayan sonra savaşgan olur

XLVII.

Gerçek âşık olanlarun işi ah ile zar olur
Hasretinden ol dilberin gözi yaşı pınar olur
Dün-ü gün kılurlar zarı ya'ni görmek diler yarı
İşitmezler bu haberi ışksuzlar bî haber olur
Âşıklar bî mekân olur cihânun terkini urur
Cân-u cihan ne nesnedür çün dost ile bazar olur
Âşık isen dîdârına koma bu güni yarına
Girenler ışk bazarına kendözinden bîzar olur
Terkeylesen sen senlüğin anın ışkını bul anın
Bu ışk içinde ölenin kan bahası dîdâr olur
Işka yoldaş olıcağız cümle işler olur geniz
Varlıklar harcolıcağız dost iline sefer olur
Kanı gerçek âşık kanı gelün isteyelüm anı
Bîçâre **Yunus**'ın canı dost yolına îsâr olur

XLVIII.

Muştulanuz âşıklara bu ışk ulu devlet olur
Işkı kime irdiyise (1) canunda bil işret (2) olur
Her sevdüği terkin ura (3) kaykımaya değme yana
Her dem anun seyrangehi hem zât-u hem sıfât olur
Sırrı içinde çapükbaz fikri daim nâz-ü niyaz (4)
Çün saâdet oldı hemrâz hezâran münâcât olur (5)
Müşâhede kapar anı hem bîkarar olur canı
Her dem da'visüzdür ma'ni bu derd ile râhat olur
Buhl-ü tama' sığmaz ana izzet de kaldı bir yana
Yol bulımaz hırs-u hevâ kimde ki bu devlet olur
Ol bî nişândur cihandan ne diyelüm dilmüz andan
Ol âlim-i Deyyân zât her zât içinde zât olur (6)

Ol işlere (7) eli iren Hak ışkuna gönül viren (8)
Dostını göze göz gören cümle varlukdan mât olur (9)
Kime indiyse ol nüzûl ana gelür cümle usûl (10)
Ne yire varur ise ol Hak'dan ana rahmet olur (11)
Yunus erdür nihâyetsüz ışk andan dahı gayetsüz
Ne gayet var ne nihâyet kamusı bir hazret olur (12)

XLIX

Yandı yüreğüm dutuşdı bağrum ciğerüm kebaboldurur(1)
Âşıklarun şerbetleri bu derdüme sebebdürür
Bir niçeleri ışk düzer bir niçeleri ışk bozar
Bir niçeler esrük gezer eyle kim var harabdurur
Işk ile çalındı kalem ışka yesirdürür âlem
Âşıklar (2) arasında Cebreil dahı hicabdur
Medreseler müderrisi okımadılar bu dersi
Şöyle kaldılar âciz (3) bilmediler ne babdurur
Azâzil da'vi kıldı da'visi yalan oldı (4)
Yalan da'vi kılanun (5) pes cezası azabdurur
Ölmez ışk bilişleri esrük meclis hoşları (6)
Dâyim bunlarun işi (7) çeng-ü şeşta rebabdurur
Yunus imdi miskin ol hem miskinlere kul ol (8)
Zire miskin olanları arzulayan Çalab'durur

L.

Yir yüzünde gezer idüm uğradum mülketler yatur
Kimi ulu kimi kiçi key kuşağı berkler yatur (1)
Kimi yiğit kimi koca (2) kimi vezir hoca (2)
Gündüzleri olmış gice ancılayın çoklar yatur (3)
Doğrı varurdı yolları kalem tutardı elleri (4)
Bülbüle benzer dilleri danışman yiğitler yatur
Ulu kiçi ağlaşmışlar server yiğitler düşmişler (5)
Baş ucında yay sımışlar kurulıban oklar yatur
Atları izi tozölu önleri tabıl bazılu (6)
İle güne hükmi yazlu şu muhteşem beğler yatur (7)

Gice gündüz oğlancıklar söyler iken bülbül gibi
Ayrılmışlar anları sinlerini bekler yatur (8)
Elleridür kınalı hep karavaşları şekerleb
Kargu gibi uzun boylu gül yüzlü hâtunlar yatur (9)
El bağlamışdur kamusı Hak Çalabdandur umusı
Nökerlü kızdur (10) kimisi alınmadan çoklar yatur
Yunus bilmez kendi hâlün Çalab'dur söyledür dilün
Bir nicesi yeni gelin ak değirmi (11) yüzler yatur

LI.

Sabahın sinliye (1) vardum gördüm cümle (2) ölmüş yatur
Her biri bîçâre olup ömrün yavu kılmış yatur (3)
Vardum bunlarun katuna bakdum ecel heyebtüne (4)
Niçe yiğit muraduna irmeyüben (5) ölmüş yatur
Yimiş kurd kuş bunı keler niçelerün bağrın deler
Şol ufacuk nâresteler gül gibice solmuş yatur (6)
Duzağa düşmüş tenleri Hakk'a ulaşmış canları
Görmezmisün sen bunları növbet bize gelmiş yatur (7)
Esilmiş incü dişleri dökülmüş saru saçları
Kamu bitmiş teşvişleri emr-ü nemde ermiş yatur (8)
Gitmiş gözinün karası hiç işi yokdur durası
Kefen bizinün pâresi sünüge sarılmış yatur (9)
Yunus gerçek âşıkısan mülke sûret bezemegil
Mülke sûret bezeyenler kara toprak olmuş yatur (10)

LII.

Işk erinün gönli dolu Pâdişahdan nevâledür (1)
Işksuz âdem ne anlasun çün şerîat havâledür (2)
Işkdur âşıklar dermanı ışka fidi hânümânı (3)
Işk erinün armağanı (4) ışksuz kişiye belâdur (5)
Kimi avret oğlan sever kim mülk-ü hânümân sever (6)
Kim sermâye dükân sever bu dünya hâlden hâledür (7)
Âşık bu dünyayı nider âkıbet bir gün terk ider
Işk eteğün dutmış gider her kim gelürse salâdur (8)

Bezm-i ezelden Pâdişah (9) elüme sundı bir kadeh
İçeliden kıluram ah bilmezem ki ne belâdur (10)
Çün ezelden **Yunus** senün ışk ile esrüdi canun (11)
Dergâhuna(12)her dem(13) anun vâlih-ü hayran kaladur(14

LIII.

Sensin bize (1) bizden yakın görünmezsün hicab nedür
Çün aybı yok görklü yüzin üzeründe nikab nedür
Sen ayıtdun iy pâdişâh Yehdillâhi limen yeşâ'
Şerikün yok senün iy şâh (2) suçlu kimdür azab nedür
Levh üzere kimdür yazan azdıran kim kimdür azan (3)
Bu işleri kimdür düzen bu suâle cevab nedür
Kün'i bir kerre söyledün her nesneyi var eyledün
Yine bir âhır söz ile anı kılmak harab nedür (4)
Rahimdürür senün adun rahimliğün bize (5) didün
Mürşidlerün muştuladı Lâ taknetû hıtab nedür
Bu işleri sen bilirsün (6) sen virirsün sen alırsun
Ne kim dilersen kılırsun (7) ye bu soru hisab nedür
Biz umaruz rahmetünden cümle iş senün katundan
Senün ol çok rahmetünden bu bir avuç türab nedür (8)
Kanı bu mülkün sultanı bu ten ise (9) kanı canı
Bu göz görmek diler anı bu merci-u (10) meab nedür
Yunus bu göz anı görmez görenler hud haber virmez
Bu menzile akıl irmez bu koduğun serab nedür

LIV.

Vuslat eri olanlara bu derd ile firak nedür (1)
Dostı yakın gördün ise (2) bu bakduğun (3) ırak nedür
Vuslat eri olan kişi gerek varlukdan el yuya (4)
İşbu yola girmekliğe (5) bir görelüm yarak nedür
Eğer ışka irdün ise can-u gönül verdün ise (6)
Dostı ıyan gördün ise bu varluğı bırak nedür
İlim hud göz hicâbıdur dünye ahret hisâbıdur
Kitab hud ışk kitabıdur bu okunan varak nedür

Zinhâr gözüni açagör nefis duzağın (7) seçegör
Dost menziline göçe gör (8) andan yiğrek durak nedür
Aydursın kim gözüm görür da'viyi (9) ma'niye irür
Gündüzün gün (10) şu'le virür gice yiğrek durak nedür
Yunus dir eşkere *nihan Hak doludur* iki cihan
Gelsün berü dosta giden hûr-u kusur burak nedür

LV.

Eğer gerçek âşık isen boynundağı menşûr nedür
Hak yolına sâdık isen yanlış sanu (1) tezvir nedür
Sımak gerek (2) gönlin bütin fâsiddür (3) cümle tâatun
Geçmeyince ibâdetün Hak'dan sana ma'zur nedür
Çünki adun oldı fülân hep dirlügün oldı yalan
Gelsün bize (4) ma'ni bilen hakikatda menşûr nedür
Terk eylegil (5) ten tertibin gider senden benlik adın
İçün imâret olmadın taşundağı *ma'mur* nedür
Aydursın kim gözüm görür da'viyi ma'niye irür
Gündüzin gün şu'le verür bu gice yanan nur nedür (6)
Günde birün gide durır konşın sefer ide durır
Ecel birbir yuda durır bu dünyeye mağrur nedür (7)
Küfr ile tutdın dinüni vir yağmaya gümanunı
Getür görlüm (8) burhanunı bellü haber takrir nedür (9)
Hiç yoğiken oldın diri aç gözüni yolca yüri
Anlamazsın sen bu sırrı bellü haber manzur nedür (10)
Mü'min isen gelgil berü cebbâr ola burc-u bâru
Fahr idelüm irenleri ma'lûm olan münkür nedür (11)
Bunda belî diyen kişi anda tamam olur işi
Bizden nişan isteyene ol Hallac-ı Mansûr nedür (12)
Yunus imdi söyle hakkı Allah oldı sana sâkî
Gider gönlündeki şekki elündeki menkur nedür (13)

LVI.

Kon ölüm endişesin âşık ölmez bâkîdür
Ölmek senün değüldür çün nûrun ilâhîdür

Ölmekden ne korkarsun korkma ebedî varsun
Çünkim işe yararsun bu söz fâsid da'vidür (1)
Nazar kıl bu gevhere (2) bu gizlü gence nûra (2)
Nur kaçan yavı vara (3) kendü nazargâhıdur
Kalû belâ dinmedin kadimde bileyidük (4)
Key anlagıl nidüğin (5) bilişlük kandağıdur
Yatlık yokdur bilene dirlik tutagelene
Bilelik söyleyene vuslat yola kavidür (6)
Birliğe yetmiş idük mu'cizâta tuş idük (7)
Biz bir uçar kuş idük vücud can budağıdur (8)
Hükmi revan mülkine ol işün (9) kendü bile
Çün iş (10) geldi hâsıla bu mülk varluk ividür
Yunus beşâret sana gel dirler dostdan yana
Ol kimseyi ol ana küllü yerci' aslıdur (12)

LVII.

Işk makamı âlîdür ışk kadim ezelidür
Işk sözüni söyleyen cümle kudret dilidür
Diyen ol işiden ol gören ol gösteren ol
Her sözi söyleyen (ol) (1) sûret can menzilidür
Sûret söz kanda buldı söz ıssı kaçan oldı
Sürete kendü geldi dil hikmetün yolıdur
Bu bizüm işretimüz oldur bu lezzetimüz
İçüb esridiğümüz ışk şerbeti gölidür
Anı anam dirisen söyleyen ol söz anun (2)
Ol bizimdür biz anun (3) gayrı tesbih dildür
Yunus sözinde yalan görmedi münkir olan
Ömrin (4) zulmete salan ma'rifet yohsulıdur

LVIII.

İşidin iy yârenler dem Evliyâ demidür
Gelsün ömür sürenler dem Evliya demidür

Ezelî bünyâd urdı altı gün (de) (1) dünya doldı
İsrâfil'e buyurdı dem Evliyâ demidür
Kırkbin kırkdört tabaka meşâyih Evliyâlar
Dört kapudur kırk makam dem Evliyâ demidür
Yüzbin yiğirmidört bin güzíde Peygamberlere
Ümmetine buyurmuş dem Evliyâ demidür
Yunus Emre âşıksan ışka key doydın ise
Da'vet it âşıkları dem Evliya demidür

LIX

İlim ilim bilmekdür ilim kendin bilmekdür
Sen kendüni bilmezsin yâ nice okumakdur
Okumakdan ma'ni ne kişi Hakk'ı bilmekdür
Çün okudın bilmezsin ha bir kurı ekmekdür
Okudım bildüm dime çok tâat kildum dime
Eri Hak bilmez isen abes yire yilmekdür
Dört kitabun ma'nisi bellüdür bir elifde
Sen elifi bilmezsin bu nice okumakdur
Yiğirmi dokuz hece okusan ucdan uca
Sen elif dirsin hoca ma'nisi ne dimekdür
Yunus Emre dir hoca gerekse bin var hacca
Hepisünden iyüce bir gönüle girmekdür

LX.

Nite ki bu gönlüm ivi ışk elünden taşagelür
Niçe yüksek yürür isem ışk başumdan aşagelür
Niçe ki ayduram razum söylemeyem kimesneye
Gider bu sabr-u kararum dost önüme düşegelür
Hey nice sabr eyleyiser dost yüzüni gören kişi
Ol hakîkat gördüm diyen kendözünden şaşagelür
Ma'şukanun tecellisi dürlü dürlü renkler olur
Bir şîvede yüzbin gönlüm hemîşe cuşagelür (1)
Ol dost ile benüm işüm buludile güneşleyin
Bir dem hicabı sürülür bir dem nikâb başa gelür

Aceb yine miskin **Yunus** ışkdan artuk sevdi meğer
Zira ki bu ışkdan yiğrek hiç yokdurur başa gelür

LXI.

İşbu vücud (1) şehrine her (2) dem giresüm gelür
İçindeki sultanun (3) yüzin göresüm gelür

İşidürem sözini (4) göremezem yüzini
Yüzini görmekliğe canum (5) veresüm gelür

Ol sultan (6) halvetinün yidi hücresi vardur (7)
Yidisinden içerü cevlan urasum gelür (8)

Her kapuda bir kişi yüzbin çerisi (9) vardur
Işk kılıcın kuşanub (10) cümle kırasum gelür

İrenlerün sohbeti arturur ma'rifeti
Bî derdleri (11) sohbetden her dem süresüm gelür

Leylî-i Mecnun benem şeydâ-yı Rahman benem
Leyli yüzin görmeğe Mecnun olasum gelür (12)

Dost oldı (13) bize mihman bunca yıl bunca zaman (14)
Gerçek İsmâilleyin kurban olasum gelür

İrenlerün nazarı toprağı gevher eyler
İrenler kademinde toprak olasum gelür (15)

Miskin **Yunus**'un nefsi dört tabîat içinde (16) ,
Işk ile can sırrına pihan varasum gelür (17)

LXII.

İy sözlerün aslun bilen gel di bu söz kandan gelür (1)
Söz aslunı anlamayan sanur bu söz benden gelür (2)

Evvel gönül levhinde Hak yazmış idi (çün) (3) bir varak
Bu şimdi okınan varak ezel-i âzâlden gelür

Evvel hıtab kılur cana canı andan gelür tene
Birer âletüz behâne ayruk ne elmüzden gelür (4)

Şu'le bize aydan değül ışk eri bu soydan değül
Rızkumuz bu şeyden değül deryâ-yı ummadan gelür (5)

2630. Ne elif okudım ne cim varluğundadur (6) kelecim
Bilmeye (7) yüzbin müneccim tâliim n'ılduzdan (8) gelür
Söz karadan akdan değül yazub okımakdan değül
Bu yürüyen halkdan değül Hâlik avazundan gelür
Söz var kılur kayguyı (9) şâd söz var(10) eyler(11)bilişi yâd
Eğer horluk eğer izzet (12) her kişiye sözden gelür
Biz bir behâne arada ayruk di elden ne gele
Hak Çün emir eyler cana (bu) keleci andan gelür (13)
Yunus bir derd ile ah it kahr ivinde neyler rahat
Bu derde derman keferet bir ah ile suzdan gelür (14)

LXIII.

635. Dün gelür gündüz gider gör nicesi uz gelür
Pâdişah hükmiyile (1) âleme düpdüz gelür
Karanuluk sürilür âlem münevver olur
Işıdı nur kandili havaya az az (2) gelür
Bir bakgıl sağa sola haykıma değme yola
Dingile kuş ünini niçe dürlü saz gelür
Kuş hud (3) yumurdayidi yumada yirdeyidi (3)
Ün hud kudret ünidür bilmeyene kaz gelür
Söz ıssı sözden alur (4) sûret toprakda kalur (5)
Her kim bu hâli bilür (6) kendözinden vaz gelür
2640. Işk benlüğim iletdi akıl dört yana gitdi (7)
Yunus'a (8) yüki yetdi bilmeyene az gelür

LXIV.

İy pâdişah iy pâdişah her dem işin düzedürür
Dünya anun bostanıdur sevdüğüni üzedürür
Yavuzluk eyleme sakın ecel sana senden yakın
Niçelerün aslun kökün yurd eyleyüb bozadurur
Sen anda varursın anda çok yarak eylegil bunda
Canlar bâkî değül tende di bir kaç gün gezedurur
Sorucı gelür yir yırtup sorar Tanrın kimdir diyü
İşbu canum anı duyub sönüklerüm sızadurur

2645. İy Tanrıyı bir bilenler can Hakk'a kurban kılanlar
Ölü değüldür bu canlar ışk gölünde yüzedurur
Ben gördüm irenler uçdı ışk kadehin dolu içdi
Hak katunda nazı geçdi şöyle yüzü yire durur
İrenlerun kulu isen ölümün andadur **Yunus**
Nice' irenler geldi geçdi növbet şimdi bizedürür

R HARFİNDE BULUNAN NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız B. Râif'in divanında (17.a - 17.b) vardır.

(1) "bin,, de okunabilir.

II:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız B. Râif'in divanında (67.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

III:

Bu şiir, Fâtih K.ndeki divanla (84.a - 85.a) Nûru Osmânî'deki mecmuada (181.b) vardır.

(1) Kudretün: Nûru Osmânî, (2) (Aruzun "Mefâîlün mefâîlün feûlün,, vezniyle yazılmış olan bu şiirin bu mısraında vezin bozuktur. "Senündür pâdişahluk kudretün var,, olursa düzelir), (3) Anınçündür kim biçün zâtun var: N. O. (vezin bozuktur), (4) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (5) İns cin melek vuhûş-u tuyûr ★ Cümle kez ana senün ehliyyetün var: N. O. (Yazdığımız şekilde yalnız birinci mısra'da, bu tarzda her iki mısra'da da vezin bozuktur), (6) (Nûru Osmânî'de şöyle bir beyit var ki buna pek benzer: Ne kıyas ne uran ne nakş ne nişan ★ ne miyan ne kenar ne nihâyetün var "İkinci mısra'da vezin bozuk,,), (7) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (8) Ne reng-ü şekl-ü hem ne cism-ü gerdâr ★ ne kadd-ü kametün ne sûretün var: N. O., (9) (Bu beyit, Fatih'te yoktur), (10) Arşu ferş-ü kalem levh-u kürsî ★ Çerh-i felek nücum hoş hikmetün var: N. O. (vezin bozuktur), (11) ("Enbiyâya,, denirse vezin düzelir. Bu beyit, N. O. de yoktur), (12) (Bu beyit de N. O. de yoktur), (13) (Bu da yoktur), (14) (Bu beyit Fâtih'te yoktur), (15) Yunus amel ile kanda geçiser ★ Rayegân bunca çok rahmetün var: N. O. (ikinci mısraın vezni bozuktur).

IV:

B. Râif'in divaniyle (24.b - 25.a) Fâtih (67.b - 68.b) nüshasında vardır.

(1) eyle: Fâtih, (2) bezenüben: Fâtih, (3) Bunlar: Fâtih,

(4) dostdan yana uzanuben: Fâtih, (5) sen bunlara: Fâtih, (6) Ger: Râif, (7) Bu kuşlar hoş avaz ile: Fâtih, (8) Evet: Fâtih, (9 - 9) benzi solar: Fâtih, (10) İbretdürür: Fâtih, (11) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (12) Ger bu sırrı: Fâtih, (13) Yuyayıdın: Fâtih, (14) şarabın: Fâtih, (15 - 15) bu ma'niden her kim: Fâtih, (16) seçer: Râif, (17) el: Râif (vezin düşük), (18) ola Hak'dan: Râif.

V:

Bu şiir, yalnız Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 3) vardır. Fakat yeni bir yazı ile sonradan yazılmıştır. Yunus'un olması bizçe şüphelidir.

(1) (Vezin hatası var), (2) (Vezin dolayısiyle "Di Yunus-ı bîçâre, ,olmalıdır).

VI:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız B. Râif'in divanında (15a.-15.b) vardır. Bâzı yerlerinde vezin bozuktur. Yahya Efendi'de vardır.

VII:

Fâtih K. ndeki divanda (91.b - 92.a) Prof. Ritter'e ait mecmuada (S: 7), Nûru Osmânî'deki mecmuada (190.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Hak'dan artuk ıyan nedür kanda istersen andadur: Ritter; Andan artuk ne var ıyan kanda dilersen andadur: N. O., (2) şâha: N. O., (3) Sen ben dimek elden bırak gönlün içinde candadur: Ritter, (4) sen-ü ben: N. O., (5) Key gevher er gönlündedür sanma kim ummandadur (vezin düşüktür): N. O. (bu beyit, Ritter'in mecmuasında yoktur), (6) bir zerreden oldı kemter: Fâtih, (7) Yokdurur bu cana zevâl: N. O. (bu beyit, Ritter'de yoktur), (8) (Bu beyit, Fâtih ve N. O. de yoktur), (9) Kim ki gaflet içre geçer: Fâtih; Her ki gaflet ile geçer: N. O., (10) Derviş sırrı arşdan geçer eğerçi yir yüzündedür: Fâtih (bu beyit, N. O. de yoktur), (11) Eylegil sûretün veren: Fâtih, (12) Bâkî gözdür anı gören: Ritter, (13) zâhir gözleri sendedür: Ritter, (14) viran: N. O., (15 - 15) bâğ-ı cenan ola: N. O. (bu beyit, Fâtih'te yoktur), (16) Canun genci viran ola çünki bu genç virandadur: N. O., (17) Miskin Yunus: N. O., (18) doludur: Fâtih. (19) Gümânun sıdkı oda yak: Fâtih; Gümân-u sıdkı: Ritter, (2) şöyl-eşkerde nihandur: N. O., âşikâre nihandadur: N. O.

VIII:

(1) (Eski yazmalardan B. Râif'in divaniyle (49.a - 49.b) Fâtih (82.a - 82.b) nüshasında ve Yahya Efendi'de buluunan bu şiirin Râif'te matla'ı yoktur), (2) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (3) İşit ne dir horozunuz tanla virilür rûzınuz: Fâtih, (4) Dergâha tutgıl yüzini: Râif, (5) tâ terezünde: Râif, (6) (Bu beyit, Râif'te yok), (7) Kuşlar ile durgıl bile: Fâtih, (8) Yalvar günâhunu dile: Fâtih, (9) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (10) (Bu beyit, Râif'te yok), (11) Halâl ola sana uçmak uçmakda hûrîler koçmak sana: Fâtih, (12) Kevser şarab içmek sana: Râif.

IX:

B. Râif'in divaniyle (65.a - 65.b) Nûru Osmânî'de (190.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) hep: N. O., (2) Bu ışkun nidüğini bilmez kimesne: N. O., (3) Belî bî: N. O., (4) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (5) olan: N. O. (6) din (vezin bozuk): N. O., (7) (Bu beyit, Nûru Osmânî'de yoktur).

X:

Yalnız Fâtih nüshasiyle (85.a - 85.b) R. M. de (9.b) vardır.

(1) yüregüm: R. M., (2) görene: Fâtih, (3) ("Mefâîlün mefâîlün feûlün,, vezninde olan bu şiirin bu mısraında vezin ağırlaşıyor. "Çukal cevşen bu ışk odına doymaz,, olsa düzelir. Belki de aslen böyledir). Cebe cevşen: R. M., (4) yayun katıdur: R. M., (5) (Bu beyit, R. M. de ve yeni yazmalarda), (6) ("Bi,, olarak okunabilir), (7) (Bu beyit, R. M. de yok), (8) Yunus sen Tapduk'a kılgıl dualar ✯ Aşıklar meydanı arşdan uludur: R. M. ve Yeni yazmalarda.

XI:

Yalnız Prof. Ritter'in (S: 7) ve Râif'in (31.a - b) mecmualarında vardır.

(1) kılur: R. M., (2) Bir dem cehâletde kalur hiç nesneyi bilmez olur: Ritter, (3, 4) (Bu iki beyit, R. M. de olup Ritter'de yoktur), (5 - 5) yüzin sürer anda yire: R. M.

XII:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Fâtih'te (86.b) ve Yahya Efendi'd evardır.

XIII:

Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 4), Fâtih nüshasında (70.a), Yahya Efendi'de ve N. O. de (13.b) vardır.

(1) Sâhib kıran benem: Ritter (vezin bozuk), (2) key: Rit-

ter, (3) (Bu kelime, Ritter'de yok ve vezin düşük), (4) Bu zûr-u bu kuvvet: Ritter; Bu cümle inâyet: N. O., (5 - 5) ol din ulusı: Fâtih, (6) Aliyy-i: Fâtih, (7) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (8) (Bir. Vezin bakımından böyle okunacak), (9) Bize gel bize gelen yohsul-u bay: N. O., (10) (Bu beyit de FFâtih'te yok), 11) Topı kim alısar çevgânumuzdan: N. O., (12) Tup uran meydanda: Fâtih (vezin bozuktur).

XIV:

B. Râif'in divanile (42.a - 42.b) Fâtih K. ndeki divanda (22.b - 23.a), Ritter'in mecmuasında (S: 5) ve Yahya Efendi'de vardır. Bâzi mısra'larda vezin bozuktur.

(1) İy dost ne bunca kıyl-ü kaal: Râif; İy dost bunca kıyl-ü kaal ne: Fâtih, (2) Ya ne bunca dost cah âkile bir nazardurur: Râif (vezin düşüyor); Ya bunca cüst-ü cu nedür görene hud bir nazardurur: Fâtih (vezin düşüktür), (3) çeküp: Fâtih, (4) iy uzak sefer idenler: Fâtih, (5) döküp: Râif, (6) İstediği: Râif, (7) Bu tevhid donunı: Ritter; Bu tevhid donunı giyen varlığun yokluğa sayan: Fâtih, (8) İşbu yola: Râif; İşbu yolda: Fâtih, (9 - 9) bil ki mutlak oldurur: Ritter, (10) Hiç: Râif; Gel: Fâtih, (11) Senünle bile duranı: Fâtih, (12) görmemek: Ritter, (13) Hiç varmagıl ırak yirler: Râif, (14) ömrin: Râif, (15) bundadur: Râif, (16) (Bu beyit, yalnız Ritter'in mecmuasında vardır), (17) hatardurur: Râif, (18) sen yabanda perakende: Ritter, (19) Âciz: Ritter, (20) katı: Râif; Ne kaldun sen bu erkânda işün katı düşvardurur: Fâtih, (21) eksüğüni: Ritter, ((22) kılur: Fâtih, Ritter, (23) artuk: Ritter, (24) Dahı nice tanık müdam sana ol yardurur (vezin düşük): Râif; Dahı nice yolum tanık dâim senünle vardurur: Fâtim, (25) Ol işler tamam olıcak ol düzenlik dirilicek: Ritter; Ol işler tamam olıcak işbu yolda dirilicek: Fâtih, (26) dolu: Ritter, (27) Yunus derd ile gireyin ışkun yolında dembedem ★ Varluğın yoğa sayıben ma'şuka intizardurur: Râif; Yunus dostı görd'utandı kamu varluğı yok sandı ★ Özür kuşağın kuşandı ma'şuka muntazırdurur: Ritter.

XV:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız B. Râif'in divanında (37.a - 37.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

XVI:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Fâtih K. ndeki divanda

(77.b - 78.b), Yahya Efendi'de ve Nûru Osmânî'de (183.a) vardır.

XVII:

Bu şiir, Râif (23.a - 23.b) ve Fâtih nüshalariyle ((90.a - 90.b) Prof Ritter'in mecmuasında (S: 3 - 4), Nûru Osmânî'deki mecmuada (183.a - 183.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Âşıklar ortasında: Râif; Ârifler ortasında: Fâtih, (2) itmeyeler: Râif, (3) Sôfî bî ihlâs olup ışka riyâ (vezin bozuk): Râif; Çün sôfîye ihlâs oldı: Fâtih (vezin bozuk); Çün sôfî ihlâs ışkı riyâya: N. O., (4) Mumlu: Râif, (5) Tortsuz yağdur tarîkat mumlu baldır şerîat: Ritter, (6) Bu dostçün: Râif, (7) neyiçün: Râif, (8) (Bu beyit, Râif ve Fâtih'te yoktur), (9) gerçekler virür: Râif, (10) doymaz: Râif, (11) Bu yalanla gerçeği: Râif, (12) (Bu beyit, Râif ve Fâtih'te yoktur), (13) Miskin: Râif, (14) İşi Hak'dan bilenler Şeytan sözin (vezin bozuktur): Râif, (15) Söz kıymetin bilenlere söyleyeler söz gevherin: Râif (vezin bozuk); Kıymetin duyar isen neye değer işbu dem. Fâtih; Kıymetin tutar isen neye değer işbu dem: N. O., (16) İrenlerün ma'nisin: Râif, (17) almayana: Râif (vezin bozuk), (18) Ye pir bildiğin diyüp ye bir bilürden isidüp: Râif (vezin bozuk); Ye gel bildüğinden ayıt yahud bilenlerden: Fâtih (vezin bozuk); Ya bildüğünden ayıt ya bir bilürden isit: N. O., (19) Teslimün ucın dutup bes sözi: Râif (vezin bozuk), Teslimlik ucın tutup sözi: N. O., (20) Şîrîn hulklar eylegil tatlu sözler söylegil: Fâtih, N. O., (21) Tâ sohbet içre irenler: Râif (vezin bozuk); Sohbetdeki yârenler: Ritter: Sohbetlerde seni irenler Yunus unutmayalar: N. O. (vezin düşük).

XVIII:

B. Râif'in divaniyle (49.b - 50.a) Fâtih'te (90.b - 91.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) hey: Fâtih, (2 - 2) sağır heman: Fâtih, (3) Yidüği: Fâtih, (4) yedüği: Râif, (5) (Râif'te bu mısra bozuktur), (6 - 6) âhır zaman: Râif, (7 - 7) yavu yana itdüğüm kalur sana: Râif. (8 - 8) cümle ıyan: Fâtih.

XIX:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasında (66.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

XX:

Râif (26.b) ve Fâtih nüshalariyle (65.a - 65.b) Yahya Efendi'de ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (191.b) vardır.

(1) Elünden gelmez ise: Fâtih, (2) her hâli: Fâtih, (3 - 3) arada nem: Fâtih, (4) Dost yüzinden nikabı her kim giderdi ise: Fâtih, N. O., (5) Hicab kalmadı ana ne hazîne ne bazar: Fâtih, N. O., (6) Hiç kimsene kendüden: Fâtih, N. O., (7) Âşıklarun canuna: Fâtih, (8) Ma'şuka irür minkar: Râif, (9) Her kim ışk: N. O., (10 - 10) içdiyise bir cür'a: Fâtih, (11) ana ne yâd-u biliş: Fâtih, N. O., (12) Geh esrükdür geh humar: N. O., (13) (Bu beyit, Fâtih nüshasında yoktur), (14) (Bu beyit de yoktur), (15) Şerîat âdâbundan korkaram söylemeğe: Râif, (16) Ayıdayidüm yohsa: Fâtih, (17) Hayvanlar ne bileler âşıklar kıymetini: N. O., (18) Meğer anlar bileler kim can içinde can var: N. O. (bu beyit, Fâtih'te yoktur), (19) Yunus öldise ne gam ışk içinde kardaşlar ★ Işk yoluna uyağan ma'şuk burcunda biter: Râif.

XXI:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasında (70.b - 71.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

XXII:

Prof Riter'in mecmuasında (S: 4), Fâtih nüshasında (67.a-67.b), Yahya Efendi ve Nûru Osmânî'de (191.b) vardır.

(1) Bir kişiden sorgıl haber ki: N. O., (2) Bir kişiye vir gönlüni: Fâtih; bir kişiye virgil gönül: N. O., (3) Şunun: Fâtih, (4) kim: Fâtih, (5) bil kim: Fâtih (vezin düşer), (6) Dâim: N. O., (7) öten: Fâtih, (8) baykuşlayın: N. O., (9) sanasın kim: N. O., (10) Şol: Fâtih, (11) Evvel âhır ol: Fâtih; Evvel âhır bir: N. O., (12) (Bu beyit, Ritter'de yoktur, N. O. de bozuktur), (13 - 13) cümle birdürür: Ritter.

XXIII:

B. Râif'in divaniyle (6.b) Fâtih nüshasında (71.a - 71.b), Ritter'in mecmuasında (S: 6), Nûru Osmânî'deki mecmuada (189.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) İşidün iy: Râif (vezin bozuk), (2 - 2) size benüm haberüm var: Fâtih (vezin bozuktur), (3) şunun: Ritter, (4) Zihî devlet ki benüm senün gibi: Râif (vezin bozuk); Zihî devlet benüm bu gün senün gibi: Fâtih (vezin bozuk), (5) Yürür isem önümdesin söyler isem dilümdesin: Râif (vezin bozuk), (6) Oturursam yanumdasın ayrukda ne bazarum var: Râif, Fâtih (vezin bozuk); ayruğa ne nazarum var: N. O., (7) ne hud aram ne uzak: Fâtih (vezin bozuk), ne ırak sefere varam: Râif (vezin bozuk); ne ırak yire varıram: N. O. (vezin bozuk),

(8) Çün dostı bunda buldum ayruk (gayrı: N. O.):Râif; Çünki dostı bende buldum ayruk: Fâtih, (9) ırak yola bazergânlar assı itmeğe giderler: Fâtih (vezin bozuk; Irak il bâzergânı assıyiçün yürürler: Râif, (10) cevher: Râif, (11) ele girdi: N. O., (12) di ırak ne seferüm var. Fâtih (vezin bozuk), (13 - 13) şol Hakk'a ulaşalı: Râif; Dosta ulaşalıdan: Fâtih; Hakk'a olalı âşık: N. O., (14) arturur: Fâtih (vezin bozuk), (15) ulu yirden: Fâtih (vezin bozuk); dostumdan: Râif.

XXIV:

Eski yazmalardan yalnız Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 5) vardır.

XXV:

B. Râif'in divaniyle (56.b) Nûru Osmânî'deki mecmuada (190.b - 191.a) vardır.

(1) (Bu beyit, Râif'in divanında yoktur), (2) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (3) Bu dünyânun sevgüsi: N. O., (4) Hûriyile: N. O., (5) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (6) (Gerek B. Râif'in divanında, gerek Nûru Osmânî'deki mecmuada bu şiirin tac beyti yoktur. Bu beyti bizdeki yeni bir yazmadan yazdık: Bâzı yeni yazmalarda tac beyit şudur:

Miskin Yunus ol dostı hakîkat seven kişi
Uzlet ihtiyar idüb yâd-u bilişden geçer

Nûru Osmânî'deki mecmuada buna benzer şöyle bir beyit var:

Gönül gözi uludur dost sevgüsi doludur
Mahabbet ihtiyar eden yâd-u bilişden geçer

Son beyit olan bu beytin tac beyti olması lâzım. Ayni beytin muharrefidir ve ikinci mısra'da vezin düşüktür).

XXVI:

Eski yazmalardan yalnız B. Râif'in divanında (72.a - 72.b) ve bâzı farklar ve eksikliklerle Nûru Osmânî'deki mecmuada (195.a) vardır.

XXVII:

Bu şiir, B. Râif'in divanında iki kere yazılmıştır (8.b ve 31.b - 32.a), Fâtih nüshasiyle (79.a - 80.a) Yahva Efendi'de ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (195.a) ve Râif'in mecmuasında (59.a) vardır.

(1) canları: N. O., (2) Gelün soralum canlara sûretinden: Fâtih ,(3) senünem: N. O.; senünem diriken sebeb neyi: Fâtih, (4) gıybet: Fâtih, (5) Oğul kız-u mülk-ü malın bunda ko-

muş hânümanın: N. O., (6) pâdişeh: Fâtih, (7) hazretine: N. O., (8) heman amel: Fâtih, (9) Böyle ki: N. O., (10 - 10) bu işleri görmüş iken: N. O., (11) (Bu mısra' Fâtih'te çok bozuktur), (12) İder idi: N. O.; Eyleridik: R. M., (13) gine: Fâtih, (14) bizar: R. M.; Olmuş bu dünyadan bîzar: Fâtih, R. M., (15) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te var), (16) (Bu beyit, Fâtih'te, R. M. ve N. O. deyoktur), (17 - 17)Hakk'ı bulalum diyüben: Fâtih; Kamu âlem ümid tutar âhiretde görem diyü: N. O., (18) Hakk'ı bunda: Fâtih, (19) Yunus aydur derviş olan Hakk'ı bunda buldı gider.

XXVIII:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih nüshasında (73.b - 74.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

XXIX:

Fâtih'teki divanla (77.a - 77.b) Yahya Efendi'de, Prof Ritter'in mecmuasında (S: 6) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (182.a) vardır.

(1) Hakîkatun ma'nisin şerh ile bilmediler: Fâtih, (2) İrenler bu dirliği: Fâtih; Erenler bu dirliği riyayla dirilmediler: N. O. (vezin bozuktur), (3 - 3) şerîat anun gemisi: Fâtih (bir hece fazladır), (4) Çoklar denüzden (gemiden olacak) çıkup: Fâtih, (5) Bular geldi tapuya: Fâtih, (6) şerîat: Fâtih, (7) (Bu beyit Fâtih ve N. O. de yoktur, (8) âmîdür: N. O., (9) olmadılar: N. O., (10) Yunus adun sâdıkdur: Fâtih; Yunus ödüni sıdur: N. O., (11) Adın densürmeyenler bu yola gelmediler. Fâtih; Ödi sıdmayan kimse bu yola gelmediler: N. O.

XXX:

Bu şiir, B. Râif divaniyle (65.b) Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 8) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Ol: Râif, (2) Işkdur âfet-ü belâ: Râif, (3) hoş: Râif, (4) erişe: Râif, (5) ışk anunla barısa: Râif, (6) Işka müşteriyise canuna od urmışlar: Râif, (7) (Râif'te bu beyit, bundan evvelki beyitle karışmıştır), (8) Işkdur: Râif.

XXXI:

Prof. Ritter'in mecmuasiyle (S: 5 - 6) Fâtih nüshasında (74.a - 75.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) bir dahı isteyebul: Fâtih, (2 - 2) ilm-ü usûl değülem: Ritter, (3) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (4) yirde: Fâtih, (5) fâsid haberde: Fâtih, (6) bencileyin: Fâtih, (7) İsmüm yavuz iyü ad: Fâtih, (8) Çalab'um: Fâtih.

XXXI:

B. Râif'in divaniyle (36.b - 37.a) Fâtih (81.a - 81.b) nüshasında ve ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) N'oturursun: Fâtih, (2) arturmış: Fâtih, (3) Edeb tacun başuna ur: Fâtih, (4) gör müfsid nicesi kızar: Fâtih, (5) Yaramazdur buhl-ü hased kibir mübârizdür gayet: Fâtih, (6 - 6) ol kıl hazer: Fâtih (vezin bozuk), (7) dünye: Fâtih, (8) Bulursan ustabanunı öne varan kalden zarar: Fâtih, (9) ana: Fâtih, (10) Riyâ şevük yirdedurur key sakın ide bir: Râif (vezin bozuk), (11) gelür: Fâtih, (12) cümlesin: Râif, (13) düzer: Fâtih.

Bu şiir, âdeta "Risâletün nushiyye,, nin bir hulâsasıdır.

XXXIII:

Yalnız Yahya Efendi'deki divanda ve bâzı yeni yazmalarda bulunan bu şiir, Yunus'un sözlerine benzer.

XXXIV:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız B. Râif'in divanında (25.b - 26.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

XXXVI:

Bu şiir, yalnız Fâtih kütüphanesindeki divanda (88.b - 89.a) vardır.

(1) "niteliğni,, tarzında okumak lâzımdır; "niteliğini,, denirse bir hece fazla olur. Yahud da "niteliğin,, dir de yanlışlıkla böyle yazılmıştır. Maamafih "sorma anun,, vasıl ile "sorma'nun,, tarzında okunursa "niteliğini,, deyebiliriz.

XXXVI:

Prof. Ritter'in mecmuasiyle (S: 34) Fâtih K. ndeki divanda (75.a - 75.b), Nûru Osmânî'de (189.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) bulup görelüm: Fâtih, (2) açuğise: Fâtih, (3) sözi: N. O., (4 - 4) ışk eridür anı dadan: Fâtih, (5) buran: Fâtih, (6) bula: Fâtih, (7) Bilürsin dünya seveni baykuş gibi: Fâtih, (8 - 8) bunda N. O., (9) İyü amel iltegörin (iltün anda: N. O.; ol hak terazu andadur: Fâtih, (10) Göricek: Fâtih, (11) zebânîler kim: Fâtih (vezin bozuk), (12 - 12) Biti bulına önünde ne kim var ise yolında: Ritter, (13) buluna bile: Ritter, (14) şefâatınuz: Ritter, (15) (N. O. de bu ve bundan evvelki beyit, bozuktur), (16) Yunus eğer âşık işen varluğın denşür yoklığa ★ İmân kuşağun berk kuşan di hep eksiklük bendedür: Fâtih.

XXXVII:

Bu şiir, B. Râif'in divanında (55.a), Yahya Efendi ve Nûru Osmânîde'ki mecmua (181.b) ile Prof. Ritter'e ait mecmuada (S: 8) vardır.

(1) istesem: Râif, (2) Işksuzları benüm sözüm kaya yankusı sanmagıl: Ritter, (3 - 3) ışk yalandur dimegil: Râif, (4) yarın: Râif, (5) ma'nisin anlamayan: Râif, (6) ilm içinde: N. O. ; Kime bir zerre ışk vire: Râif, (8) kocaldı vü ışkı kodı: N. O. , (9) Işk bize yenile: Râif.

XXXIII:

B. Râif'in divaniyle (39.b - 40.a) Fâtih nüshasında (73.a - b), Nûru Osmânî'deki mecmuada ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) ışk: Fâtih, (2) virmeyen: Fâtih, (3) Dost sevgüsin: Fâtih, (4) nefs arzusundan geçüp ışk kadehinden içüp: Fâtih, (5) Dost: Fâtih, (6) Dün gün: Fâtih, (7) Sohbetlerde baş çatup yanmayan: Fâtih, (8) Pervâneleyin: Fâtih, (9) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (10) Yunus imdi ol dostın cefâsuna sabreyle: Fâtih, (11) okın: Fâtih.

XXXIX:

B. Râif'in divaniyle (46.b) Fâtih nüshasında (68.b - 69.a), Ritter'in mecmuasında (S: 33 - 34), Nûru Osmânî'deki mecmuada (188.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Söylemek söz harcısı söylememek hasıdur: Ritter, (2) Gönüllerün pasını ger sileyin dir isen: Ritter, Fâtih; Ol gönülün pasını eğer sileyin dirsen: N.O., (3) söyleyesin: N.O., (4) Yetmiş iki millete: Râif, (5) bir göz ile: Ritter, (6) Şer'in evliyâsiyse: Râif, Fâtih, (7) Şerîatun haberin şer'ile aydum size: Ritter; Şerîat haberini şerh ile aydum işit: Fâtih; Şerîatun sözüni şer'ile dinle ey yâr: N. O. , (8) Ol geminün tahtası ne denlü muhkem ise: Ritter; Ol geminün tahtası her nice muhkem ise, (9) Mevc urucağız denüz anı oynadasıdur: Râif; Denüz mevci kat'olsa tahta uşanasıdur, (10) avdayım: Fâtih; ilerü haber dinlegil benden: Nûru Osmânî, (11) (Bu beyit, Fâtihte, Ritter'in mecmuasında ve Nûru Osmânî'deki mecmuada yoktur), (12) Biz tâlib ilmlerüz ışk kitabın okuruz: Fâtih, (13) Tanrı virür sabakı ışkun: Râif, (14) Giyiklü Baba bir kez nazarı kılalıdan: Râif, (15) ki: Ritter, (16) olasıdur: Fâtih; Nazar oldı Yunus'a eyle kim safâsıdur: N. O.

XL:

Bu şiir, eski yazmalardan B. Râif'in divanında (58.b) ve Yahya Efendi' nüshasında vardır.

(1) Tatduk: Yahya, (2) gönüller: Yahya, (3) Niçeleri görürsin: Yahya, (4) Kudret dilidür söyleyen kendüde söz nesidür: Râif (vezin bozuk).

XLI:

Râif'in divanında bazı farklarla iki kere yazılmıştır (28.a ve 28.b), Fâtih nüshasında (80.a - 80.b), Nûru Osmânî'deki mecmuada (186.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Dervişlik didükleri: Fâtih; toprağı: N. O., (2) toprakdur: N. O., (3) ezel: N. O., (4) anda: Râif, (5 - 5) şarkdan garbı görene: Râif, (6) girü: Râif, (7) dervişlikden: N. O., (8) (Bu beyit, Fâtih nüshasında yoktur), (9) Hak eri anubeni varluğı erde kodı: N. O., (10) Anun içün bilmezler bu bir gizlü varakdur: Râif; Kim ne biliser anı bir acaib varakdur: Râif, (11) İy Yunus ârif isen anladum bildüm dime: Râif, N. O.; Yunus sen ârif isen anladum bildüm dime: Fâtih, (12) Tut irenler nefesin: Râif.

XLII:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Fâtih'teki divanda (78.b - 79.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Vezin dolayısiyle böyle okunması lâzımdır, (2) Vezin bozuk, "sevgüye,, olmalı.

XLIII:

Râif'in divaniyle (43.b - 44.a) Fâtih nüshasında (85.b - 86.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) cânumda: Fâtih, (2) Güli göre dururken dikene sunmaz elün ★ Korkma düşmanlarundan çün doğrı virün vardur: Fâtih, (3) Söz dimek kandan bana illâ: Fâtih, (4) harceyle miskinlere: Fâtih, (5) Dünyeyi kimse dutmaz: Fâtih, (6) gündüzin giden: Fâtih, (7) vallah istândum (yahut isnâdum): Fâtih, (8) Yunus miskin kendözin toprak eyle gel yüzin: Fâtih, (9) hoş gelür: Râif.

XLIV:

Nûru Osmânî K. ndeki mecmuada (187.a) ile yeni yazmalarda bulunan bu şiirin, bizçe Yunus'a aidiyeti şüphelidir.

(1) Bu miskin âdem oğlu: B. Hüsnü, (2) itmez: Hüsnü, (3) Çıkdı rahmet gönlünden nefsi gönle dolmuşdur: Hüsnü, (4) âlemde: Nûru Osmânî.

XLV:

Yeni yazmalarda bulunan bu şiirin, edâ bakımından Yunus'un olduğunu zannediyoruz.

(1) Ol şardan taşlar atılur gelür ciğere batılur
Ârifler sözi satılur ol şarun bâzâresinde
Hacı Bayrâm-ı Velî.

XLVI:

Râif'te (51.b - 52.a), Fâtih (87.b - 88.a), Nûru Osmânî'de (184.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) üstümüze: Râif, (2) üleşgen: Fâtih, (3) niçenin: Fâtih, N. O., (4) anlar irişken: Fâtih, (5) oldur: Fâtih, (6) okuduğında: Râif, (7) Ehl dervişlere canı katı: Fâtih, (8) Hey: Fâtih; Hay: N. O., (9) Derviş ile irişen âşina: N. O.

XLVII:

Eski yazmalarda bulunmıyan bu şiirin Yunus'a aid olduğunu zannetmekteyiz.

XLVIII:

B. Râif'in divaniyle (Başı 56.a da, sonu 24.b dedir) Fâtih nüshasında (57.a - 57.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) değdiyise: Fâtih, (2) devlet: Râif, (3) Her sevdiğin terkider anı: Râif (vezin bozuk), (4) (Fâtih'te bu mısra çok bozuk), (5) Çün said ola gammaz âhı münâcât olur: Râif, (6) (Bu beyit, Fâtih'te çok bozuktur), (7) işe: Râif (vezin bozuk). (8) her nükteyi gideren: Râif (vezin bozuk), (9) Dostı yüze yüz gören cümle dar-ı mât olur: Râif (vezin bozuk), (10) Kim ki değdiyse ol menzil ana varur cümle yol: Râif (vezin bozuk), (11) Ne yire var dirise ol ana rahmet olur: Râif (vezin düşük), (12) Yunus imdi beşâret isi oldı bî gayet ★ Ne hadd-ü ne nihâyet cümle bir hazret olur: Râif (vezin bozuk).

XLIX:

Yalnız Fâtih'teki divanda (83.b - 84.a) bulunan bu şiir, kuruluşuna bakılırsa 16 hecelidir. "4 müstef'ilün,, le yazılmış ve müstensihler tarafından bozulmuş da olabilir.

(1) Bu mısrada bir hece eksiktir. "bağrum,, yerine "bu ciğerüm,, olması ihtimali vardır. (2) "Âşıklarun,, olursa vezin düzelir, (3) Veznin düzelmesi için "Şöyle kaldılar âciz kim,, yahut "Şöylece kaldılar âciz,, denmelidir, (4) İki hece eksiktir. "Âzâzil çün da'vi kıldı hem da'visi yalan oldı,, olsa gerek, (5) "Yalan da'vi kılanlarun,, olmalı, (6) İki hece eksik. "Ölmez bu ışk bilişleri esrük meclis serhoşları,, olursa düzelir, (7)

"Dayim bunlarun işleri,, olacaktır, (8) "Yunus imdi miskin olgıl hem miskinlere kul olgıl,, olmalı.

L:

B. Râif'te (39.a, baş tarafı yok), Yahya Efendi'de ve Nûru Osmânî'de (188.a) vardır.

(1) (Bu matla' beyti, Râif'te yok), (2 - 2) gündüzleri olmuş gice: N. O. (Râif'te bu beyit teyoktur), (3) Kimi vezir kimi hoca bunculayın: N. O., (4) Ulemânın kulları kalem tutar elleri: N. O. (vezin bozuk), (5) komşular: Râif, (6) dökülüben: N. O. (vezin bakımından böyle okunmak lâzımdır; Yedekleri nârin tazla önleri tabıl bazılu: N. O., (7) Kargı gibi uzun boylu bahâdır yiğitler: Râif, (8, 9) (Bu iki beyit, Râif'te yok, (10) Oğlan-u kızdur: Râif, (11) teleme: N. O.

LI:

Bu şiir, Yahya Efendi kütüphanesindeki divanda, R. M. (16.b - 17.a) de ve yeni yazmalarda vardır. Bizçe Yunus' undur.

(1) sinlere: R. M., (2) şunlar: R. M., (3) Her birisi bir bìçâre boyun Hakk'a virmiş yatur: R. M., (4) sûretüne: Yahya, (5) irememiş: R. M., (6) (Bu beyit, Yahya'da yok), (7) Bu beyit R. M. de yok), (8) Bitmiş kamu teşvişleri Hak varlığun bulmuş: R. M., (9) (Bu beyit te Yahya'da yok), (10) Hep gubar olmuş tenleri Hakk'a ulaşmış canları ★ Yunus gördün ölenleri nöbet bize gelmiş yatur: R. M.

LII:

B. Râif'in (22.a) divaniyle Fâtih K. ndeki divanda (91.a - 91.b), Yahya Efendi'de ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (194.a) vardır.

(1) pâdişahun haznesidür: B. Râif, (2) şeriatun mânasıdur: Râif, (3) ışkdan hâsıldur muradı: Râif; ışkdan hâsıl mürâdâtı: N. O., (4) Âşık kişinün sohbeti: Râif, (5) ışksızlarun belâsıdur: N. O., (6) Kimisi hânümân sever: Râif, (7) her birinün vayasıdur: N. O., (8) gelsün salâsıdur: N. O., (9) Ezelîden ol pâdişah: Fâtih, (10) piyâledür: Fâtih; İçelden berü kaldum ah bilmezem ne piyâlesidür: N. O. (vezin bozuktur), (11) Ey miskin Yunus nişânun ışkdan esridi bu cânun: Fâtih; Ezelîden Yunus senün ışk ile esrimiş cânun: N. O., (12) Dergâhunda: Fâtih, (13) bir gün: N. O., (14) kalasıdur: N. O.

LIII:

Bu şiir Râif (35.a), Fâtih (80.b - 81.a), Yahya Efendi ve Nûru Osmânî nüshalarında (181.a) vardır.

(1) Sen hud bize: Fâtih, (2) hâşâ: N. O., (3) (Bu mısra' Fâtih'te çok bozuktur), (4) (Bu beyit, Râif ve Fâtih'te yoktur), (5) bana: Fâtih, (6) görürsin: N. O. , (7) Ne kim kildum çün bilürsin: Fâtih, (8) (Bu beyit, Râif ve Fâtih'te yoktur), (9) bes ten isen: Râif, (10) merhûma: Fâtih; Gönüldeki rebâh: Râif.

LIV:

Fâtih (76.b - 77.a) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'de (82.a) vardır.

(1) Vuslatı olan kişiye: Fâtih; Vuslat eri olanlara bu derd-ü bu fırak nedür: N. O. , (2) gören kişi: Fâtih, (3) bakduğı: N. O. , (4) mahvola: N. O. , (5) giden kişi: Fâtih, (6) Vuslat eri oldun ise göz hıtabun bildün ise: Fâtih, (7) dâmını: N. O. , (8) mahfiline geçegör: N .O. , (9) davini: N. O. , (10) Gündüz günes: N. O.

LV:

Fâtih K. ndeki divanla (89.a - 89.b) Yahya Efendi'de ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (182.b) vardır.

(1) Yata: N. O. , (2) Sımayınca: N. O. , (3) Yazılmaz: N. O. , (4) Disün bize: N. O. , (5) Terkeyle bu: N. O. , (6) (Bu beyit N. O. de yoktur), (7) (Bu beyit te yoktur), (8) "Görelüm,, (vezin dolayısiyle böyle okunacaktır), (9) (Bu beyit' Fâtih'teki divanda yoktur), (10) (Bu beyit te yoktur), (11) Mü'minlerün gelgil yiri fark idelüm müşkilleri ★ Ma'lûm ola münkirler ortada bu kâfur nedür: N. O. , (12) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (13) Yunus sen isitgil hakkı gider gönüllerden şekli ★ Calab" durur sana sâkî elündeki menkûr nedür: N. O. , (her iki nüshada beyitlerin tertibi de karışıktır).

LVI:

Bu şiir, Fâtih (75.b - 76.b) ve Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'de (182.a) vardır.

(1) (Bu iki beyit, Fâtih nüshasında çok bozuktur), (2 - 2) Ye bu gizlenü nura: N. O. , (3) olagide: N. O. , (4) bileyidük: N. O. , (5) bu demi: N. O. , (6) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur), (7) Ezelî biliş idük birliğe bitmiş idük: Fâtih, (8) Mevcûdât düşdi ırak vücud can bayağıdur: Fâtih, (9) işini kendü bile: N .O. , (10) Çünki: N. O. , (11) (Bu beyit, Fâtih'te yoktur, N. O. de çok bozuktur).

LVII:

Eski yazmalardan Yalnız Fâtih nüshasında (66.b - 67.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) (Bizdeki yeni bir yazma; vezin de bu kelime ile düzeliyor), (2) (Bu mısra', Fâtih'te bozuktur. Bizdeki ayni yazmadan yazdık)(3) (Fâtih'te "bu,, kelimesi var: vezin bozuluyor), (4) Ömrüni: Fâtih (vezin bozuluyor).

LVIII:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Râif'in divanında (72.b) vardır; yeni yazmaların çoğunda da yoktur.

(1) "de,, eki olmıyacak, vezin bozuluyor.

LIX:

Yunus'un bu çok güzel şiiri, eski yazmalardan yalnız Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 7) vardır.

LX:

Bu şiir, yalnız Yahya Efendi'deki divanda var. Dil ve edâ bakımından Yunus'un olarak kabul ediyoruz.

LXI:

Bu şiir, Fâtih K. ndeki divanla (82.b - 83.b) Prof. Ritter (S: 36), Nûru Osmânî'deki mecmuada (188.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Vücudım: Fâtih (vezin düşer), (2) bir: Fâtih, (3) sultanlarun: N. O., (4) ününi: Ritter, (5) Bir kez didarın görmeğe canlar: N. O. (vezin düşer), (6) sultanun: Fâtih (vezin düşer), (7) İşbu vücudım şehrinün yedi kapusı vardır: N. O. (vezin düşer), (8) Yedisinden içerü seyran kılasum: Fâtih; İcerüden içerü cevlan kılasum: N. O., (9) çerisiyile: N. O., (10) Kudret kılıcın olub: N. O., (11) Câhilleri: N. O., (12) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (13) geldi: Ritter, (14) Nice yıl nice zaman yar bize geldi mihman: N. O., (15) İsmâil gibi: Fâtih, (16) (Bu beyit, Fâtih ve N. O. de yoktur), (17) içinden: Ritter; Yunus Hakk'ın menzili car anâsır içinde ★ Işk ile can erini nihan göresüm gelür: N. O.

LXII:

Fâtih nüshasiyle (71.b - 72.a) Nûru Osmânî'de (188.b) ve Yahya Efendi'devardır.

(1) İy her sözin aslın bilen bil bu söz ne bizden gelür: gelür: N. O., (2) Söz bilmeyen anca sanur bu söz bize bizden gelür: N. O., (3) (Fâtih'te olmıyan bu beyitteki kelime, N. O. de yoktur. Bizdeki yeni yazmada var), (4) (Fâtih'te bu beyit, yoktur, (5) (Bu mısra', N. O. de pek bozuktur), (6) ne varlukdandur: N. O., (7) okumaz: N. O., (8) yıldızdan: N. O., (9) gönülü: N. O., (10) (Bu kelime, Fâtih'te yoktur ve vezin dü-

şük), (11) kılur: Fâtih, (12) hürmet: N. O. (13) (Bu beyit, N. O. de yoktur), (14) Bir derde yüzbin kefâret şol ah ki suzden: N .O. (vezin düşüktür).

LXIII:

Fâtih nüshasiyle (64.b - 65.a) Nûru Osmânî'deki mecmuada (189.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) emriyile: N. O., (2) havadan pervaz: N. O., (3 - 3) Yumurdadaydı yuva hud yirdeyidi: N. O., (4) ala: N. O., (5) kala: N. O., (6) bile: N. O., (7) Aklum bu yola gitdi beni benden iletdi: N. O., (8) Yunus'a: N. O.

LXIV:

Bu şiir, yalnız Yahya Efendi kütüphanesindeki divanda vardır. Gerek dil, gerek edâ bakımından Yunus'un olması lâzımdır sanırız. Bazı mısra'lar uymamakla beraber "4 müstef'ilün,, le yazılmış ve istinsah edile edile vezin bozulmuşa benzer.

S.

I.

Işk erine dünyede ne harîr-ü ne palâs (1)
Zire kim (2) gönli anun (3) kibr ile dutmadı pas (3)
İş amel (4) ile biter lâyık olursa yeter
Gerekse uryan yüri gerek ise giy atlas (5)
2650. Diler isen (6) iresün feragat menzilüne
Var kanaat darında nefsi (7) buğazundan as
Nefs-i cüz'î varlığın akl-ı külle ulaşdur (8)
Varlugın yoğa denşüp (9) kalmasun sende (10) heves
Bu kamu tâatlarun (11) başı miskinlik imdi (12)
Gel imdi miskin **Yunus** (13) tamaun yayunı yas

S HARFİNDEKİ NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Râif, Fâtih (97.b - 98.a), Yahya Efendi nüshalariyle Nûru Osmânî'deki mecmuada (182.a) vardır.

(1) Işk erine çi dünya çi harîr-ü çi palas: N. O. ; Işk erine dünyada çi harîr-ü çi palas: Yahya, (2) ki: N. O. , (3 - 3) dutmadı kibr ile pas: Yahya, (4) Işk: Yahya, (5) libas: N. O. , (6) Dilersen kim: N. O. , (7) nefsin: Yahya, (8) Nefsinin varluğunı akl-ı küll'ulaşdırup: Yahya, (9) değiş: Yahya, (10) tende: N. O. , (11) günahlarun sonı: Yahya, (12) imiş: Fâtih, (13) Var Yunus sen miskin ol: Yahya; Var Yunus bu dünyanun: Nûru Osmânî.

Ş.

I.

Hak'dan haber geldi yine (1) kullar yarağitsün dimiş
Dirilüben evliyadan bir el etek (2) tutsun dimiş
Ben severin şol kulumı yohsul ola sabreyleye
Benden ana yol iledem mi'râcuma gitsün dimiş (3)
Yakındur işimün (4) ucı azuptur müftiyü (5) hacı
Göreyin dirse mi'râcı miskinliğün tutsun (6) dimiş
Fânî dünyayı nidelüm bâkî ivine gidelüm (7)
Armaganlar gerek bulsun (8) yüklü yükin dutsun dimiş
Her bir kişi dosta vara armaganun dosta vire (9)
Anda bizi anmayanlar bunda da unutsun dimiş (10)
Şol kahr ile kazananlar güle güle yidürenler
Götürdüm perdelerini dîdâruma baksun dimiş (11)
Bir gönül mi ele aldun ye bir açı mı toyurdın
Kime bir gönlek giyirdün benümiçün nitdün dimiş (12, 13)
Ayıdun **Yunus**'a (14) dursun yüzüni toprağa sürsün (14)
Öğüdin kendüye virsün okıdığun dutsun dimiş

II.

İrenlerün yolları (1) inceden inceymiş
Süleymân'a yol kesen (2) şol bir karıncayımış
Ol karınca söyledi Süleyman'a yol didi
Ol karınca söyledüğ cevab alıncayımış (3)
Gönlüm aydur varayın yine tiz gelem sana (4)
Gönlüm uyduğı bana dostı bulıncayımış (5)
Götürmedi kimesne kimesnenün gücüni
Güç götürürin diyen eli irinceyimiş (6)
Kim kime ne dir ise eğer hahr-u eğer şer
Allah virür (7) cezasun gele yol inceyimiş (8)

Âşıkun gözi yaşı dün-u gün turmaz akar
Âşık kan ağladuğı ma'şuk sorıncayımış (9)
Aydurlar idi bana âşık (10) âvâre olur
Geldi başuma gördüm ol söz yerinceyimiş (12)
Dört kitabun ma'nisinin okıdum tahsil (13) itdüm (14)
Işıka gelincek gördüm bir uzun heceyimiz (15)
Ben dervişem diyenler haramı yimeyenler
Haramun yinmedüği ele girinceyimiş (16)
2670. Aydurlar fülan öldi mülkiyle malı kaldı
Ol malun irkildüği ıssı ölünceyimiş (17)
İki kişi söyleşür (18) **Yunus'ı** görsem diyü (18)
Biri aydur ben gördim bir âşık kocayımış

III.

Bilenlere sormak gerek bu tendeki can neyimiş
Can hud Hakk'un kudretidür tamardağı kan neyimiş
Felek yumuş oğlanıdur endîşe kaygu kânıdur
Bu ah-u vah ışk donıdur taht'oturan han neyimiş
Şükür anun birliğüne yoğiken uş var eyledi
Çünkü asıldan biz yağız mülk-ü hanuman neyimiş
2675. Çalab viribidi bizi var dünyeyi görün diyü
Bu dünye hud bâkî degül mülke Süleyman neyimiş
Sorın Taptık'lu **Yunus'a** bu dünyeden ne anladı
Bu dünyenün kararı yok sen neyimiş ben neyimiş

Ş HARFİNDEKİ NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Râif (72.b - 73.a) ve Fâtih nüshalariyle (98.a - 98.b) R. M. de (10.a) vardır.

(1) Dostdan haber geldi gine: Fâtih; Bir hoş haber geldi bize: R. M. , (2) Dirkinsünler meşâyihe er eteğin: Fâtih: Kime dîdâr gerek ise evvel etek: R. M. , (3) (Bu beyit, yalnız Fâtih-te), (4) ömrümün: R. M. , (5) müttakî: R. M. , (6) Her kim ki sever mi'racı miskinliğün itsün: R. M. , (7) Göçerüz bâkî mil-kine göçerüz: Fâtih; Fânî ivüni terkiden bakâ sarayuna gi-den: R. M. , (8) Armağan gerek dostumdan bunda bir gün tursun: Râif, (9) Dostlı kişi dosta gider armagansuz kişi nider: R. M. , (10) Bâkî değüldür bu saray evvelü âhır anda var ★ Bunda yarağitmeyenler bâkîvin unutsun dimiş: Râif, (11) (Bu beyit, yalnız Fâtih'te), (12) (Bu beyit, Râif'te pek bozuk-tur), (13) (Râif'te bu beyittnn sonra şöyle bir beyit var: Bun-da islâm şol kuluna yohsûl iken sabur ola ★ Yirden göke yol iledem dîdâruma baksun dimiş. Bu beyit, metinde Fâtih nüs-hasından yazılan 2 nci beyittir), (14 - 14) varsun öğüdin ba-şuna virsün: R. M.

II:

Râif (53.a - 53.b), Fâtih (99.a - 100.a), Yahya Efendi nüs-halariyle Ritter (S: 10) ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda, (189.b - 190.a) vardır.

(1) Cânum iren: Ritter; Cânum irenler yolı: Fâtih; İşbu irenler yolı: N. O. , (2) viren: Râif; diyen: Yahya, (3) (Bu be-yit, yalnız N. O. de var), (4) Gönlüm bana aydurdı seni seve-rem dirdi: Râif, (5) Gönlüm beni sevdiği dosta irince imiş: Râif; Gönlüm bana dostluğı yâre irinceyimiş: N. O. , (6) Ki-mesne kimesnenün cefâsın götürürse ★ Ol cefâ götürdüği eli irinceyimiş: Ritter: Güç götürdüm diyenler: Râif, (7) vire: Yahya, (8) (Bu beyit, Ritter ve Fâtih'te yoktur), (9) (Bu be-yit Râif ve N. O. de yoktur), (10) âvâre olur âşık: Ritter, (11) Yâranlarun aydurlar âşık melâmet gerek: Râif; Yârenler ay-

dur bana âşık melâmet gerek: N. O., (12) Geldi benüm başuma sözin: Râif, (13) hâsıl: Fâtih, (14) kıldum: Yahya, N. O., (15) Işkı başa gelicek bir ulu heceyimiş: Râif; Aradum varak varak bir nâzük heceyimiş: Ritter, (16, 17) (Bu iki beyit, yalnız Fâtih'te vardır), (18 - 18) Yunus'ı gördüm diyü: Ritter; Yunus'a irsem diyü: N. O. (Râif'in nüshasında "imiş,, ler vasılsız yazılmıştır).

III:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Fâtih'te (98.b - 99.a) vardır.

T.

I.

Işk imamdur (1) bize gönül cemâat
Dost yüzü kıbledür dâimdür salât (2)
Dost yüzüni görcek şirk yağmalandı
Anınçün kapuda kaldı şerîat (3)
Can secdeye vardı dost mıhrabına
Yüz yire uruban ider münâcât (4)
Derildi bişimiz bir vakta geldi (7)
Biş bölük oluban kim kıla tâât (8)
Münâcât gibi vakt olmaz arada (5)
Ne güzindür (6) bize dost ile halvet
Kimse dinine biz (9) hilâf dimezüz
Din tamam olıcak doğar mahabbet
Yârenler dir bize şartı bırakman (10)
Şart ol kişiyedür (11) ider hıyânet
Belâ kavlün didük evvelki demde (12)
Henüz bir demdür ol vakt-u bu sâat (13)
İrenler nefesidür devletimüz (14)
Anunla (15) fitneden olduk selâmet
Toğrulık bekleyen dost kapusunda (16)
Gümansuz ol bulur ilâhî devlet
Yunus öyle esirdür ol kapuda (17)
Diler ki olmaya ebedî râhat (18)

II.

Dîn-ü millet sorarısan âşıklara din ne hâcet
Âşık kişi harâb olur harâb (1) bilmez din diyânet
Âşıklarun gönlü gözü ma'şuk dapa gitmiş olur
Ayruk sûretde ne kalur kim kılısar (2) zühd-ü tâat

Tâat kılan uçmak içün din tutmayan tamu içün
Ol ikiden fârığ olur (3) neye benzer bu işâret
Her kim dostı sever ise dostdan yana gitmek gerek
İşi güci dost olıcak cümle işden olur âzâd
Anun gibi ma'şukanun haberini kim getürür
Cebreîl-ü melek (4) sığmaz şöyle olundı işâret
Soru hisâb olmayısar dünye âhiret koyana (5)
Münker-ü Nekir ne sorar terk olıcak cümle murad
Havf-u reca gelmez anda varluk yokluk bırağana
İlm-ü amel sığmaz anda ne terezü var ne sırat (6)
Ol kıyamet bazarunda (7) her bir kula baş kayusı
Yunus sen âşıklar ile hiç görmeyesün kıyâmet

III.

Nitelüğüms oran (1) işit hikâyet
Suvü toprak od-u yil oldu sûret
Muhâlif çâr unsurdan vücûdum (2)
Sâzkâr eyledi virdi kerâmet
Yil ile toprağı kıldı muallak
Su içinde odı dutdı selâmet
Rızkı ömri tamâm eyledi henüz
Şeş cehet olmadan tutduğı kisvet
Ruhumdan kimesne haber viremez
Emrdür kadırlığı virür harekât
Bâkî tertiblerümi şerh ideyim
İnâyet mevcûdı sem'ü basâret
Aklumun haberi bu günki değül
Anı er (3) dirisen evvelki âyet
Suâl cevab kelecisi buna değindür (4)
Bundan böyle cihânum bî nihayet
Yunus ile buna denlü nasîbüm
Gönül dost turağı dilüm şehadet

IV.

2705. Sen bu cihan mülküni kafdan kafa dutdun dut
Ya bu dünyâ (1) malını (2) oynayuban utdun dut
Süleymânun tahtuna şâd olup oturdun bil (3)
Div-ü periye düpdüz hükümleri (4) itdün dut
Sen Ferîdun haznesin Nûşîrevan genciyle (5)
Karun malına (6) katup sen malûna katdun dut
Dünya (7) bir lokmadur ağzunda çiynenmiş (8) bil
Çiynenmişe ne durmak (9) ha sen anı yutdun dut
Ömrün delim bir okdı (10) yay içinde toptolu
Tolmuş oka ne durmak *ha sen (11)* anı atdun dut
2710. Çün denüze garkoldın (12) buğazuna geldi su (12)
Dalbınmagıl iy *miskin ha sen ana* (13) batdun dut
Âhır bir gün ölürsin ölüm vardur bilürsin (4)
Kamulardan ayrılup varup sinde yatdun dut
Her bir nefes kim gelür kiseden ömr eksilür (14)
Çün kise ortalandı (16) sen anı düketdün dut
Yüz yıllar hoşlığıla ömrin geçerse (17) **Yunus** (18)
Sonucu bir nefesdür sen anı unutdun (19) dut (20)

T HARFİNDEKİ NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Râif'in divaniyle (44.b - 45.a) Fâtih (62.b - 63.b) nüshasında, Nûru Osmânî'deki mecmuada (189.a) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) imam: Fâtih (vezin düşüyor), (2) Kıblemüz dost yüzidür dâim salât: Râif; Kıblemüz dost yüzidür dâimdür salât: Fâtih (vezin düşüyor), (3) (Bu beyit Râif'te yoktur), (4) Can dost mihrabuna secdeye vardı ★ Yüz yire kuyuben dün gün münâcât: Râif; Gönül secde kılur dost mihrabunda ★ Yüzin yire urup kılur münâcât: *Fâtih*, (5) *Mahabbet peyki* hiç aralanmaz (vezin düşüyor, peyki, peyki, okunursa olur): Râif; Mahabbet peyki vakt olur aralatmaz hiç: N. O. vezin bozuktur), (6) Ne hoşdur: Râif (vezin düşüyor), (7) Bir vakt *tertibimüz beş vaktda geldi*: Râif; Beş vakt namaz tertibimüz bir vakte geldi: N. O. (vezin bozuluyor), (8) Beşi bir eyleyüp kim kıla tâat: Fâtih, (9) Biz kimse dînüne: Fâtih, (10) Şeriât aydur bize sen şartı bırakma: Râif (vezin bozuk); Şerîat aydur sakın şartı bırakma (vezin bozuk): Fâtih, (11) kişiyedür kim: N. O. (vezin bozuk), (12) Kâlû Belâ didük evvelki demde: Râif, (13) Dahı yenidür ol demde bu sâat: Râif, (14) İrenler nefesidür devletlü rumuz: Fâtih (vezin bozulur), (15) Anınçün: Râif, (16) Doğruluk beklemek Hak kapusında: Râif; Doğruluk okuyan dost eşiğinde: N. O., (17) işikde: N. O.; Yunus ol kapuda kemîne kuldur: Fâtih, (18) Ezelden ebedindür bu izzet: Fâtih (vezin bozulur); Diler ki kurtulmaya evvel-ü ebed: N. O. (vezin bozuluyor).

II:

Eski yazmalardan Fâtih nüshasiyle (63.b - 64.b) Ritter'in mecmuasında (S: 35) ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (184.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) harab: N. O., (2) işlesün: N. O., (3) olan: N. O., (4) mürsel: Fâtih, (5) âhret koyanlara: N. O.), (6) Anun gibi müşâhede kimün eli irer ise ★ Hırka teslih ne hâcet ne terazu ne

sırat: N. O. (ikinci mısra'da vezin bozuktur), (7) Yarın kıyâmet kopıcak: N. O.

III:

Eski nüshalardan yalnız Fâtih nüshasında (61.b - 62.b) vardır. Bizdeki bir yazma ile farklarını gösteriyoruz:

(1) sorana: Fâtih (vezin dolayısiyle vasıl yapılması lâzımdır), (2) Dört *muhâlif nesneden* bu dört dıvârum: Fâtih (vezin bozulur), (3) (eğer muhaffefi), (4) (Bu mısra'da vezin bozuktur).

IV:

Bu şiir, Râif'in divaniyle (42.a) Fâtih K. ndeki divanda (61.a - 61.b), Nûru Osmânî'deki mecmuada (168.a), Câmiün nazâir'de ve Yahya Efendi'de vardır.

(1)âlem: Fâtih, Câmiün nazâir, N. O., (2) mülkümi: Câmiün nazâir, (3) Sen Süleyman köşkünde taht kurup oturdun bil: N. O.; Sen Süleyman köşkünde taht kurup: Câmiün nazâir, (4) sen hükümler: Câiün nazâir; hükümler eyledün: N. O., (5) Fir'avn'un hazînesin Nûşinrevân'un gencîle: Fâtih, (6) Ya Karun malın: Câmiün nazâir, (7) cümle: Câmiün nazâir, (8) ağızdadur çiynenmiş: Râif, (9) yudmak: Fâtih; dutmak: Fâtih, (10) Ömrün senün ok biği: Fâtih, Câmiün nazâir, (11) hele: Fâtih; ya sen: Câmiün nazâir, (12 - 12) su buğazına yetdi: Râif, (13) Delü bigi (gibi) dalbınma iy bîçâre: Fâtih, Câmiün nazâir, (14) *Ölüm vardur bilürsin niçün* gafil olursın: Câmiün nazâir, N. O. (bu beyit, Fâtih'te yoktur), (15) Her nefes kim ayrılur ol kiseden dür gider: Fâtih; her dem kim nefes gelür ol rızkundur eksilür: Câmiün nazâir; Her dem nefes ki gelür ol kiseden eksilür: N. O., (16) Çün rızkun ortalandı: Câmiün nazâir; Çün kise girü dolmaz: Râif, (17) olursa: Fâtih, Câmiün nazâir, (18) Yüz bin şadılığıla ömrün olursa Yunus: N .O., (19) düketdün: Câmiün nazâir, (20) geç andan da utdun dut: Fâtih; geç andan unutdun dut: N. O.

Ü.

İy yaranlar iy kardaşlar korkarım ben ölem diyü
Öldüğümi kayırmazam itdüğümi bulam diyü
2715. Bir gün görünür gözüme (2) aybım uralar (3) yüzüme
Endîşeden del' olmuşam (4) nidem ben ne kılam diyü
Eğer gerçek kul imişsen ana kulluk kılayıdum (5)
Ağlayadum bu dünyada (6) yarın anda bulam diyü
Hemin geldüm bu dünyâya nefsüme kulluk eyleyi
İyü amel işlemedüm azabdan kurtulam diyü
İy biçâre miskin **Yunus** günâhın çok neyleyesin (7)
Sığındum ol Allahuma didi hem afv kılam diyü (8)

Ü HARFİNDEKİ NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Bu şiir, Râif'in divaniyle (57.a - 57.b) Yahya Efendi'de ve R. M. de (17.b - 18.a) vardır.

(1) Be yârenler be: R. M., (2) Bir görinür şu gözüme: R. M., (3) urılur: Yahya, (4) toptoluyam: R. M., (5) eyleyeydüm: R. M., (6) cihanda: R. M., (7) neyleyesin günâhun çok: R. M., (8) Sığındum Allah'a didi va'desi afv kılam diyü: R. M.

Z.

I.

Senünle dirliğüm (1) senden ırılmaz
Hayat senünledür sensüz dirilmez (2)
Benüm münacatum senden yanadur (3)
Sana varan yolum sensüz varulmaz (4)
Sensün gözlerüm içre bile bakan
Sen bile bakmasan yolum görülmez (5)
Sen ayru ben beni kanda bulayım
Sensüz bu hak nefes ömrüm sürülmez
Sefer kılsam bana yoldaş olursın
Karar itsem yine sensüz durulmaz (6)
Varluğum (7) sendedür ben bir aletven (7)
Sun' ıssı sunmasa âlet kurulmaz (8)
Âlet-ü harekât (9) cümlesi senden (10)
Anınçün işüne kimse kırılmaz
Birlikden öte hiç şerikün yok (dur)
Kim noksan irgöre hükmün yuyılmaz
Âlem halkı (11) zebun emrün içinde
Kimdür ki kullığa boynı burulmaz (12)
Bu benven didiğüm eğer ben isem
Neçün bu benliğe elüm urulmaz (12)
Yarenler salâdur kapu açıkdur
Bu kapuya gelen mahrum sürülmez
Yunus bu tevhide (14) gark oldı kaldı (15)
Giru (15) gelmeklüğe aklı dirilmez

II.

Biz dîdar gerek dünye gerekmez
Bize ma'ni gerek da'vi gerekmez

Bize kadir gicesidür bu gice
Ko irte olmasun seher gerekmez
Bize ışk şerbetünden sun iy sâkî
Bize uçmağda kevser gerekmez
Badyalar dolu dolu içelüm biz (2)
Biz esrük olmazuz humar gerekmez
2735. **Yunus** esriyiben duşdi sokakda (3)
Çağırur Tapduğ'una ar girekmez (4)

III.

Niçeler bu dünyede günahını yuyamaz
Ömri geçer yok yire iy diriğa duyamaz
Bir niçe kişilerün gaflet gözin bağlamış
Hak yoluna dir isen bir yufkaya kıyamaz
Bu dünye bir gelindür yeşil kızıl donanmış
Kişi yeni geline bakubanı doyamaz
İy niçe arslanları alur akdarur ölüm
Azrâil niçesine bir yohsulca doyamaz
2740. Var imdi miskin **Yunus** uryan olub gir yola
Yüz çukallu gelürse yalıncağı soyamaz

IV.

Ya Rab (1) bu ne derttür derman bulunmaz
Ye bu ne yaradur (2) zahmi belürmez
Benüm garib (3) gönlüm ışkdan usanmaz
Varur ışka düşer hiç bana dönmez (4)
Döner gönlüm bana öğüt virür çok (5)
Âşık olan gönül ışkdan usanmaz
Âşık ki cana kaldı âşık olmaz
Canun terk itmeyen ma'şukı bulmaz
2745. Işk bazarıdur bu canlar satılur
Sataram canumı hiç kimse almaz (6)
Âşık bir kişidür bu dünye malun
Âhıret korkusın bir çöpe (7) saymaz

Bu dünya ol âhıretden içerü
Âşıkun yiri var kimesne bilmez

Âşık öldi diyü salâ virürler
Ölen hayvan olur (8) âşıklar ölmez

Beğüm ârif isen var sen yolınca (9)
Bunda (10) başlar yiter kanlar sorılmaz

İrenler meydanı arşdan uludur
Salarlar çevgânı topı belürmez (11)

İrenler kapusı mürvet kapusı (12)
Sıdk ile gelenler mahrum günelmez

Yunus bu tevhîde gark oldı gitdi
Girü gelmekliğe aklı dirilmez

V.

Nidem ben bu gönül ile (1) benüm ile bile (2) durma (3)
Ma'şuk yüzin gördi meğer (4) öğütleyüb öğüt almaz

Tanrı içün (5) uslular gönlüm bana alıvirün (6)
Vardı bilişdi dost ile girü bana boyun virmez (7)

Bunın gibi gönül ile nice dirlik idivirem (8)
Bırakdı yabana beni bir gün (9) gelüb hâlüm sormaz

Gönlüm(10) bana yoldaş iken (11) zühd-ü tâat kılur idüm
Yıkıldı bu tertiblerüm gönülsüzem elüm irmez

Gönül içerü dost ile ben kapuda feryâd ile (12)
Bin bin (13) zarı kılur isem işbu noldı (14) diyüb sormaz

Aydur isem eya gönül kanı farz-u kanı sünnet (15)
Aydur ki yok teşviş yime bu seviye amel irmez (16)

Eğerleyin aydur isem gör boynında borç kalmasun (17)
Kakır söğer (18) buşar bana aydur ki iy Hakk'ı görmez

Ağız ağızdan kutludur (19) ola ki sözünüz duta (19)
Ben yüzbin yıl (20) söyler isem sözüm kulağuna girmez

Gönlüm dahı canum dahı el bir itdi şol ikisi
Yüzbin **Yunus**'dan ferâğat dost yüzinden gözin ırmaz

VI.

Eğer dilüm bende ise kimse bana nesne dimez
Gönlüm ger revanda ise âlemde karar eylemez
Eğer gözüm bakar ise bakduğına akar ise
Gördüğin benüm dir ise oda düşer âr eylemez (1)
Eğer akıl (2) başda ise (3) gönül de ol tuşda ise (3)
İkisi bir işde ise düşman bana kâr eylemez
Düşman benüm nefsimdürür var tama'la hırsımdurur
Tama' ile hırsa uyan gönüllerde yir eylemez
Gönüllerde yir eylemek Muhammed'e gelmişdürür
Mustafa'ya ümmet olan tamuda karar eylemez (4)
Oldur bu işleri düzen cümle nakışları yazan
Can gövdeden gidiceğiz ye niçün diller söylemez (5)
Öldiren ol dirgören ol (6) **Yunus** imdi Hakk'ile ol
Hak'dan artuk (7) kimsene yok nesneyi var eylemez

VII.

Rızık içün gussa yime kimse rızkun kimse yimez
Rızık içün gussa yime pâdişah eksik eylemez
Benden öğüt ister isen ayuduram bildiğümden
Budur Çalab'un buyruğı tutun oruç kılun namaz
Namaz kılaram diyüben münkir gelmen dervişlere
Eğer bin yıl kılur isen kendi duan yarlıgamaz
Namaz kılan âdemîler tehî kalası değül (dür)
Ol pâdişah dergâhundan kimseyi mahrum eylemez
Bir kişinün yatlu sözin varıban kimseye dime
Biz uludan işitmişüz hınzirden giridür gammaz
Yunus çağıruban aydur ben kulıyam dervişlerün
Kim ola kim bu dünyada sultâna kullık eylemez

VIII.

Sana her işde iy Kâdir bildük terceman gerekmez (1)
Sen olmaduğın (2) gönülde dîn ile îman (2) gerekmez

Miskinem aran yetimi yudum şöyle meyyitimi
Öldürem (3) nefsüm itini (3) gelmesün koman gerekmez
Her kim nefsüne kalursa müslüman değül ölürse
Hayr itsün benden bilürse eğlenmen zaman gerekmez
Çün kara sakal ağardı (4) ak çıkdı karayı örtdi (4)
Anı ki Çalab uyardı ol göze duman gerekmez
Yunus derdiyilen tüter gönlünde Hak ışkı yeter
İrenler eteğün tutar ölürse güman (5) gerekmez

IX.

2780. Ben dervişem diyen kişi işbu yola ar gerekmez
Derviş olan kişilerün gönli giyğdür dar gerekmez
Derviş gönülsüz gerekdür söğene dilsüz gerekdür
Döğene elsüz gerekdür halka beraber gerekmez
Halka benzetmeye işin süre gönlünin teşvişin
Yüzbini birdür dervişin arada ağyar gerekmez
Eğer derviş isen derviş cümle âlem sana biliş
Fuzulluğı hulka değiş arada ağyar gerekmez
Derviş olan kişilerün miskinlikdür sermâyesi
Miskinlikden özge bize mâl-ü mülk-ü şar gerekmez
2785. Er elüni aldun ise pes ere gönül virdün ise
İkrar ile geldün ise pes ere inkâr gerekmez
Yunus sen gördün bir eri arturma gördüğün biri
Şudur budur diyübeni derviş tarumar gerekmez

X.

Hak cihana doludur kimsene Hakk'ı bilmez
Anı sen senden iste o (1) senden ayru olmaz
Dünyeye inanursın rızka benümdür dirsin (2)
Niçün yalan söylersin çün sen (3) didüğin olmaz
Ahret yavlak ırakdur doğruluk key yarakdur
Ayruluk sar firakdur hiç varan (4) girü gelmez
2790. Dünyeye gelen göçer bir bir şerbetin içer (5)
Bu bir köpridür geçer câhiller anı bilmez

Gelün tanşuk idelüm işün (6) kolayın (6) tutalum
Sevelüm sevielüm dünyeye kimse (8) kalmaz
Yunus sözin (9) anlarsan ma'nisini dinlersen
Sana bir amel (10) gerek bunda kimesne kalmaz

XI.

Bu bir acâib hâldür bu hâle kimse irmez
Âlimler da'vi kılur veli değme göz görmez
İlm ile hikmet ile kimse irmez bu sırra
Bu bir acâib sırdur ilme kitaba sığmaz
Âlem ilmin okuyan dört mezheb sırrın duyan
Âciz kaldı bu yolda bu ışka el uramaz
Bu ışkun sırrı aceb bu ışkı kılgıl taleb
Meğer ki vire Çalab anı değme göz görmez
Anı ol kişi görür ol ecelsüzin ölür
Bu nasîbi ol alur anlar ki cana kalmaz
Her kim kaldı canuna irmeyiser hanuna
Vardı düşdi haşerde dahı bir cana kalmaz
Hadisdür Mustafâ'dan ışk ile ikrar didi
Binde bir ârif bunı bakıb okuyıbilmez
Yunuss canunı terkit bildüklerüni terkit
Fenâ olmayan sûret şâhuna vâsıl olmaz

XII.

Binde biri bu halkın Rahman yolına girmez
Gel bir kişi göster kim Şeytan yolına girmez
Uzatdı bu halk işi ger erkek eğer dişi
Müslüman olan kişi isyan yolına girmez
Hep gaflet ile gafil gafleti nider âkil
Bin söylediği câhil irfan yolına girmez
Gönli dolu zulmetdür Kur'an işledüği bid'atdur
Bu nicesi ümmetdür Kur'an yolına girmez
Gel sen **Yunus** iste bul Allah'a bir yaraş kul
Kul kaçan ola makbûl sultan yolına girmez

XIII.

Sofîyem halk içinde tesbih elümden gitmez
Dilüm ma 'rifet söyler (1) gönlüm hiç kabûl itmez
Boynımda icâzetüm riyâyile tâatum
Endîşem ayruk yirde gözüm yolum gözetmez
Söylerem ma'rifeti salûslanuram katı
Miskinlüğe dönmeğe gönlümden kibir gitmez (2)
Hoş dervişem sabrum yok dilümde inkârum çok (3)
Kulağumdan gireni hergiz içüm işitmez
2810. Âlem çırakdur sadır gönlüm bunı gözedür
Nideyim Hak korhusı hergiz içümden bitmez (4)
Görenler elüm öper tâc-ü hırkaya bakar
Şöyle sanurlar beni zerrece günah itmez
Taşumda ibâdâtum sohbetüm hoş tâatum
İç bazarda gelicek bin yıllık ayyar (5) itmez
Görenler sofî sanur selâm virür utanur
Anca iş koparaydum (6) el irüben güc yetmez
Taşum derviş içüm boş dilüm tatlu sözüm hoş
İllâ ben itdüğümi (7) dinin denşüren itme?
2815. **Yunus** eksüklüğüni Allah'una arzeyle
Anun (8) keremi çokdur (8) sen (9) itdüğün ol itmez (9)

XIV.

Keleci bilen kişinün yüzüni ağide bir söz
Sözi bişirüb diyenün işüni sağide bir söz
Söz ola kese savaşı söz ola bitüre başı
Söz ola ağulu aşı bal ile yağide bir söz (1)
Kelecilerün bişirgil yaramazunı şaşurgıl
Sözin usıla düşürgil dimegil çağada (2) bir söz
Gel ahı iy şehriyarı sözümüzi anla bari
Hezaran gevher dinarı (3) kara toprağ ide bir söz
2820. Kişi bile söz demini dimeye sözin kemini
Bu cihan cehennemini sekiz uçmağ ide bir söz

Yüri yüri yolın ile gafil olma bilin ile
Key sakın key (4) dilin ile canuna dağide bir söz
Yunus imdi söz yatından söyle sözi gayetinden
Key sakın o şeh (5) katından seni ırağ ide bir söz

XV.

Yine geldi ışk elçisi yine doldı meydânumuz
Yine teferrücgâh oldı sağlı sollı (1) dört yanımuz
Yine mahfiller düzüldi yine badyalar kuruldı (2)
Yine kadehler (3) sunıldı esrük (4) oldı canlarımuz
İ yiçi ışk ile doldı ulu kiçi âşık oldı
Canlarımuz hayran oldı dağıldı perişânımuz
Bir niçemüz Hakk'ı aldı (5) bir niçemüz Hak'dan doldı
Kimimüz Süleyman oldı Işk tahtuna bineüimüz
Bir niçemüz Leyli oldı bir niçemüz Mecnun oldı
Bir niçemüz Ferhad oldı ışkdan haber duyanımuz
Meydanımuz meydan oldı canlarımuz hayran oldı (6)
Her dem arş seyrangâh (7) oldı hazret oldı revânımuz (8)
Düşmüşidük ol (9) kaldırdı (10) birliğün bize bildirdi (10)
İçimüze ışk doldurdı dürüst oldı îmânımuz (11)
Sorar isen dost kandadur kanda istersen andadur
Hem gönülde hem candadur hiç kalmadı gümânımuz
Yunus ışkun vasfın söyler gerçeklere haber eyler (12)
Mahrumlarun cânı göyner aşkâr' oldı nihânımuz (13)

XVI.

İy bana iyi diyen benem kamudan yavuz
Alnumu ay bilürem bu gözlerümü yıldız
Bu vücûdım şehründe buçuk yıllık assum (1) yok
Amelüm mahallesi (2) serbeser (3) kalmış ıssuz (4)
Hucrede-vü bucakda Hakk'a lâyık olmadum (5)
Kimde der-ü firak var kimlere eserlü söz (6)
Halk hep ayağın durur ben severem (7) oturam
Geçdüm sadır yirüne döşek (8) kalın yirim düz

Bunın gibi saluslık çünkim elüme girdi
Ayruk n'işüme yarar derd-ü firak âh-u suz

Olmaz sözi dimezem ben ma'rifet ehlüne (9)
Zira disem inanmaz ağaçda bitdi karpuz

Ben bir kitab okudum kalem anı yazmadı (10)
Mürekkeb eyleyeydüm (11) yitmeye yidi denüz

Ben oruc namaz içün süci içdüm esridüm
Tesbih seccâde içün (12) dinlerem şeşte (13) kobuz

Yunus'un bu sözinden sen ma'ni anlar isen
Konya menaresini göresün bir çuvalduz

XVII.

Gayridür her (1) milletden bu bizüm milletimüz
Hiç dinde bulunmadı dîn-ü diyânetimüz

Bu dîn-ü diyânetde yetmiş iki milletde (2)
Bu dünya ol ahretde (3) ayrıdur âyâtumuz

Zâhir suya banmadın (4) el ayak deprenmedin
Baş sücûda inmedin (5) kılınur tâatumuz

Ne kâ'be-vü ne mescid ne rükû'-u ne sücûd (6)
Hakk' ile dâim (7) becid olur münâcâtumuz

Gerek (8) kâ'beye varlum gerek (9) mescide girlüm
Gerek (10) suyla yunalum çün bile illetümüz

Su ne kadar arıda çün yavuz fi'lün (11) senün
Meğer bizi pâk ide (12) Hak'dan inâyetimüz

Kimün sözin kim bile akıl irmez bu hâle
Yarın anda bell'ola müslüman mürtedimüz (13)

Yunus canun yenile kim dostlığun anıla
Işk ile dinler isen bilesin kudretimüz

XVIII.

Hiç bir kişi bilmez bizi biz ne işün içindeyüz
Ne hırsımuz baydur bizüm ne nefsimüz içindeyüz

Bir kimsenün devletine ta'nidüben biz gülmezüz
Ne münkirüz âlimlere ne tersânun haçındayuz
Biz bunın neliğün bildük dünyenün nesine kalduk
Arzumuz nefs içün değül dünya teferrücündeyüz
Yunus aydur hey sultanum özge şahum vardur benüm
Ko dünye altun gümüşin ne bakir-u tuncnudayuz

Z HARFİNDEKİ NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

I:

Bu şiir, Ritter'in mecmuasiyle (S: 9) Râif (46.a - 46.b) ve Yahya Efendi nüshalarında ve Nûru Osmânî'de (181.a - 181.b) vardır.

(1) birliğüm: Râif, (2) İnâyet sendedür: Râif ;Hayatum senünle: N. O., (3) Benüm yönüm dâim senden yanadur: N. O., (4) derilmez: N. O., (5) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (6) (Bu beyit, yalnız N. O. de var), (7 - 7) sendendür bir âletüm ben: Ritter, (8) sürülmez: Ritter, (9) hareket: Ritter, (10) kamu senündür: N. O., (11) Halk-ı âlem: N. O., (12) sorulmaz: N. O. , (13) Benliğüm bana niçün virilmez: Râif (vezin bozuk); Çün benliğüm bana: Yahya, (14) tevhidde: Râif, (15) gitdi: Ritter, (16) Hiç girü gelmeğe: Ritter.

II:

Fâtih (93.a - 93.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) Bize dünyâ taam'iftar gerekmez: Yahya, (2) Badyalar doldurur içelüm biz: Yahya, (3) susakda: Yahya, (4) Çağırur Taptuğ'a humar gerekmez: Yahya.

III:

Yalnız Fâtih nüshasında olan bu şiirin Yunus'a aidiyeti bizçe şüphesizdir.

IV:

Bu şiir, Râif'in divaniyle (62.b - 63.a) Yahya Efendi kütüphanesindeki divanda vardır.

(1) Yâ re: Râif, (2) Ye bu ne derddür: Râif, (3) delü: Yahya, (4) tınmaz: Yahya, (5) hoş: Yahya, (6) (Bu beyit, Râif'in divanında yoktur), (7) pula: Yahya, (8) hayvandurur: Yahya, (9) yüri yolunca: Yahya, (10) Bundan: Yahya, (11) (B ubeyit, Râif'te yoktur), (12) tapusı: Yahya.

Yeni yazmalarda son beyitten evvel şu iki beyit de var:

Kişi ma'nisüz olsa nesne gelmez
Kova kuyuda hiç su çekilmez
Kuyu cismindürür ma'ni kovası
Çekerler kovayı suyı belürmez

V:

Râif'in (14.b - 15.a) nüshasında, Yahya Efendi'de Fâtih (95.b - 96.a) ve Nûru Osmânî'de (187.a - 187.b) vardır.

(1) gönüli ki: Yahya, (2) bir dem: Fâtih, (3) (N. O. de bu mısra' bozuktur), (4) dahı: N. O. ; Ol dost yüzin gördi yine: Yahya, (5) Tanrınuzçün: Yahya, (6) bulıvirüp: Fâtih, (7) Vardı dost ile buluşdı bana girü boyun virmez: Fâtih; Vardı dost ile oturdı: N. O., (8) iltebilem: Fâtih, N. O., (9) dem: Fâtih; Bırakdı beni yabana: N. O., (10) Gönül: Fâtih, Yahya, (11) benümle yâr iken: Yahya, (12) Gönül içerü dost ile ben kapuda feryâd-ü zar: Fâtih, N. O., (13) yıl: N. O., Fâtih, (14) nedür: Fâtih, (15) fariza ya sünnet: Fâtih, (16) sığmaz: Fâtih, (17) (Bu mısraın yeri Râif'in nüshasında boştur), (18) buşar söğer: Fâtih, (19 - 19) bolay ki sözünüz tuta: N. O., (20) kez: N. O.

VI:

Bu şiir, Râif (9.a - 9.b) ve Yahya Efendi'de vardır.

(1) (Bu beyit, Râif'te yoktur), (2) devlet: Yahya, (3 - 3) akıl dahı tuşda ise: Yahya, (4) (Râif'te bu beyit de yoktur), (5) Gönülleri düzeden ol dürlü nakışları yazan ol ★ Can sûretden ayr'olıcak bu diller niçün söylemez: Râif (birinci mısra'da vezin bozuktur), (6) Söyleyen ol söyleden ol: Yahya, (7) özge: Yahya.

VII:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Râif'in divanında (19.b) vardır.

VIII:

(1) İlâhi sensün ol kâdır sana: Yahya, (2 - 2) gönüle hiç derman îman: Yahya, (3 - 3) bana nef iti: Râif, (4 - 4) akdur karayı yürüdi: Yahya, (5) gasil: Râif.

IX:

Yahya Efendi'de olan şiir de bizçe Yunus'undur.

X:

Fâtih nüshasında (94.b - 95.a), Murad Molla ve Nûru Osmânî'deki mecmualarda (192.b) vardır.

(1) Kendünden istesen e ol: N. O., (2) Dünyâya benüm dirsin dünyâya özenürsin: N. O., (3) hiç: N. O., (4) giden: N. O., (5) Hep bir şerbetden içer dünyâya gelen göçer: N. O., (6) (Vezin düsüktür, "iş., olmalı), (7) unarın: N. O., (8) dünyâ kimseye: N. O., (9) imdi: N. O., (10) San'iyü dirlik: Fâtih.

XI:

Eski yazmalardan Râif'in divanında (60.b - 61.a) vardır.

XII:

Bu şiir, eski yazmalardan yalnız Râif'in divanında (39.b) vardır.

XIII:

Prof Riter'in mecmuasında (S: 9), Yahya Efendi nüshasında ve Nûru Osmâ nî'deki mecmuada (183.b) vardır.

(1 - 1) nideyim gönlüm tutmaz: Yahya, (2) (Bu beyit, N. O. de var), (3) lenkerüm yok (?): Ritter, (4) (Yahya Efendi'de), (5) yüzbin ayyarlar: Yahya, (6) işler başardum; Yahya, (7) itdüğüm işi: Yahya, (8 - 8) işi mürvetdür: Yahya, (9- 9) itdüğüni itmez: N. O.

XIV:

Fâtih (93.b - 94.a) ve Yahya Efendi nüshalarında vardır.

(1) (Bu beyit, Fâtih'te yok), (2) çağ ide: Yahya, (3) Hezar güher-ü dînârı: Yahya, (4) ki: Fâtih, (5) şah: Yahya.

XV:

Râif'in divaniyle (66.a) Yahya Efendi nüshasında ve Nûru Osmânî'deki mecmuada (187.b) vardır.

(1) sağdan sola: N. O., (2) Yine badyalar kuruldı yine kadehler sürüldi: N. O., (3) Yine gördük dost yüzüni: N. O., (4) esir: Yahya, (5) Bir niçemüz Hak'dan oldı: N. O., (6) Canlarımuz hayran oldı meydanımuz meydan oldı: N. O., (7) arşa seyran: N. O., (8) dîvânımuz: N. O., (9) Hak: N. O., (10 - 10) gönlümüze ışk doldurdı: N. O., (11) Kendözüni ol birdirdi dürüst idildi: N. O. (vezin bozuk, (12) Yunus şen sözüni ayıt yokdur âşıklara kayıt: N. O., (13) Mücrimlerün canı göyner aşkâr' oldı pinhanımuz: Yahya; Gizlü değül bu söz layık aşkâredür peymânımuz: N. O.

XVI:

Bu siir, Fâif'in divaniyle (36.a - 36.b) Fâtih (96.a - 97.a) Yahya Efendi nüshasında ve Nûru Osmânî'de (182.b - 183.a) vardır.

(1) assu: Râif, (2) mahalleleri: Râif, (3) serteser: Râif, (4) Amelüm meclisi serteser: Râif, (5) amel yok: Fâtih, (6) (Bu beyit, Râif'te yok), (7) seğirdüm: Fâtih; sözümi ataram: Yahya, (8) kalın döşek: Râif, (9) Olmaz söz sağıny uran gevherleyin balkıyan: Yahya (bu beyit, Fâtih'te yok), (10) yaz-

madı anı: Fâtih, (11) eyler isem: Fâtih, (12) Tesbih-ü seccadeyçün: Fâtih, (13) çeşte: Fâtih, Yahya.

XVII:

Râif'in divaniyle (36.a - 37.b) Yahya Efendi nüshasında Prof. Ritter'in mecmuasında (S: 8 - 9) ve Nûru Osmânî'de (194.b) vardır.

(1) bu: Râif, (2) dünya vü âhiretde: Râif, (3) Yetmiş iki milletde (milletden: Yahya: Râif, (4) yunmadın: Ritter, Yahya; girmedin: N. O. , (5) secdeye varmadın: N. O. , (6) Ne rükû' var ne sücûd ne kâ'be var ne mescid: Râif, (7) Dâim dost ile: Ritter, (8, 9, 10) Gerekse: Râif (vezin bozuk), (11) huyın: Râif, (12) bilelik ola: Ritter, (13) (Bu beyti bizdeki yeni yazmadan yazdık. Ansuz sana ün gele bilesin kudretimüz: Ritter; Ansuzın bir ün gele bilesin kudretimüz: N. O.

XVIII:

Eski yazmalardan yalnız Fâtih'te (94.b) vardır.

MÜNÂCÂT

Fâilâtün fâilâtün fâilün

Yâ ilâhî ger suâl itsen bana
Cevabum işbudurur (1) anda sana
Ben bana zulmeyledüm itdüm günah
Neyledüm nitdüm sana iy Pâdşâh
Gelmedin (2) didün hakuma kem diyü
Toğmadın didün Asâ Âdem diyü (2)
Sen ezelde beni âsi yazasın
Toldurasın âleme âvâzesin
Ben mi düzdüm beni sen düzdin beni
Pür ayıb nişe (3) getürdin (4) iy Ganî
Gözüm açup gördiğüm zindan içi
Nefs-ü hevâ pür tolu Şeytan içi (5)
Habs içünde ölmeyeyin diyü aç
Mısmıl-u murdar (6) yidüm bir iki kaç
Nesne eksildi (7) mi mülkünden senün
Geçdi mi hükmüm ye hükmünden senün (8)
Rızkunı yiyüp seni aç mı kodum (9)
Ye yiyüp öynuni muhtaç mı kodum (10)
Kıl gibi köpri gerersin (11) geç diyü
Gel seni sen tuzağumdan seç (12) diyü (13)
Yâ düşer ya tayanur yahut uçar
Kıl gibi köpriden âdem mi geçer
Kulların köpri yaparlar hayr içün
Hayrı budur kim geçerler seyr içün
Tâ gerek bünyâdı muhkem ola ol
Ol geçenler ayıda uş toğrı yol (14)

Terzi korsın hevâset dartmağa (15)
Kasd idersin beni oda atmağa (16)
Terezi ana gerek bakkal ola
Ya bazergân tâcir-ü attâr ola (17)
Çün günah murdarların murdarıdur
Hazretinde (18) yaramazlar kârıdur
Sen gerek lûtf ile anı örtesin
Pes (20) ne hâcet murdar açup (21) dartasın
2870. Ayıdursın kim sen oda urayım
Şirkün bir denk artuk ise göreyim (22)
Şerri azatmak elünde hayrı çok
Hayr içün itmek degül mi hayrı çok (23)
Sen temâşâ kılasın ben hoş yanam
Haşa lillâh senden iy Rabb-ül enâm (24)
Sen basirsin (25) hud bilürsin halümi
Pes ne hâcet dartasın a'mâlümi (26)
Geçmedi mi intikâmun öldürüp
Çürüdüp (27) gözüme toprak toldırup
2875. Hiç (28) **Yunus**'dan (29) değdi mi sana ziyan (29)
Sen bilürsin âşikârâ-vü nihan
Bir avuç toprağa bunca kıyl-ü kaal
Neye gerek iy Kerîmi Zül celâl

MÜNÂCÂT'TAKİ NOTLAR ve NÜSHA FARKLARI

Râif (55.b - 56.a), Fâtih (206.b - 208.b), Yahya Efendi'de (sonda) ve Nûru Osmânî' *130.a) ile* Selim Nüzhet'te ve yeni yazmaların hepsinde vardır.

(1) işbuyidi: Fâtih, (2) hakkuma benüm kem didün Toğmadın âsı bana âdem didün: Yahya, (3) Niçün (3) niçün: (4) yaratdın: Yahya, (5) Pür hevâ vü toptolu içi: Yahya, (6) Mısmıl-u murdarıdum: Fâtih (vezin düşük), (7) eksedemi: Fâtih, (8) Ya sözüm mi geçdi hükmünden senün: Yahya, (9) Rızkun alup seni muhtaç mı kodum: Yahya, (10) Ye öyüncün yiyüben aç mı kodum: Yahya, (11) yaparsın: Yahya, (12) şeş: Fâtih, (13) Geçüben kevser şarabın iç diyü: Yahya, (14) Ne kadar gerek ki muhkem ola ol ★ Kim geeçnler diyeler uş doğru yol: Yahya, (15) kurarsın hevâset dartmağa: Fâtih; Terezi kurdun günâhum dartmağa: Yahya, (16) (Kasd kıldın beni oda yakmağa: Yahya, (17) Yâ bazergân-u yehud attâr ola: Yahya, (18) Hazretinden: Fâtih, (19) Kim: Yahya, (20) Sen: Yahya, (21) Murdar açup: Vezin dolayısiyle vasıl ile okunacaktır), (22 - 23) (Bu iki beyit, yalnız Yahya Efendi'dedir), (24) Hâââ senden yâ gafûr Rabb-ül enam: Yahya, (25) âlimsin: Yahya, (26) Ne revâdur tartasın a'mâlümi: Yahya, (27) Öldürüp: Yahya, (28) Çün: Yahya, (29 - 29) gelmedi hergiz ziyan: Yahya.

İNDEKS

Metinde geçen insan isimleri

— A —

Abdürrazzak (Şeyh San'an) : 112, 164, 196, 247.
Âdem (Peygamber) : 9, 10, 45, 55, 75, 102, 126, 127, 128; 192; 196; 208; 215; 244, 247, 288.
Affan (Osman'ın babası) : 110.
Ahmed (Muhammed) : 208, 244.
Ahmed-i Kebir (Seyyid) : 111.
Ali (El Murtaza, İmam) : 110, 115, 208, 213, 265, 285, 300.
Anter (Ali'nin öldürdüğü rivayet edilen muhayyel bir kahraman) : 290.
Ashab-ı Suffe: 196.
Azazil (Şeytan'ın adı) : 303.
Azrail (Can alan melek) : 22, 53, 58, 85, 127, 128, 139, 176, 201, 202, 210, 211, 214, 247, 258, 340.

— B —

Baba Tapduk: 98.
Barak (Baba) : 187.
Bayezid (-i Bistamî) : 111.
Belkis : 112, 228, 285.
Bukrat : 186.

— C —

Ca'fer (-i Tayyar) : 186.
Calinus: 186, 284.
Canalıcı (Azrail) : 190.

Cebrail (, Cebreil, Cibril) : 75, 198, 202, 300, 303, 334.
Cercis (Peygamber) : 51, 186, 215, 283.
Cüneyd (-i Bağdadî) : 111, 283.

— D —

Davud (Peygamber) : 187, 213.
Deccâl : 288.

— E —

Ebubekir : 110, 283, 300.
Ebu Müslim : 111.
Eyyub (Peymagber) : 51, 120, 215, 208, 25?

— F —

Fahri âlem (Muhammed) : 134, 251.
Fahr-i cihan : 110.
Fakir Ahmed (Kutbüddin) : 111.
Ferhad : 52, 112, 217, 345.
Feridun : 235.
Firavun : 186, 283.

— G —

Giyiklünün Hasan (Giyikli Baba) : 299.

— H —

Habib (Muhammed) : 207.
Hallâc-i Mansur : 115, 135, 196, 306.
Halil (Halilullah-İbrahim, P.) : 57, 77, 110.
Haman : 186, 283.
Hamza : 52, 110, 166, 197, 199, 208.
Harut : 55, 59, 112.
Hasan (İmam) : 261, 285.
Hattab (Ömer'in babası) : 196.
Havva : 102, 196, 247.
Hızır : 105, 124, 177, 186, 209.
Husrev : 112, 198.
Huseyn (İmam) : 261, 285.
Huseyn (Mansur) : 102.

— İ —

İblis : 45, 127, 188, 260, 288.
İbrahim (Peygamber) : 99.
İbrahim Edhem : 24, 108, 136, 196, 251.
İdris : 213.
İlyas (Peygamber) : 105, 124, 177.
İmran : 136, 187, 213, 283.
İsâ (Peygamber) : 106, 108, 114, 196, 208, 209, 213, 214, 215, 251, 283.
İskender : 214.
İsmail : 75, 308, 309.
İsrafil : 52, 57, 58, 76, 84, 85, 116, 166, 198.

— K —

Karun : 29, 30, 31, 57, 107, 108.
Kelîm (Mûsa P.) : 75.

— L —

Leylî (Leylâ) : 112, 233, 238, 309, 345.
Lokman (Peygamber) : 186, 284.

— M —

Mâlik (-i Cehennem) 53, 84.
Mansur (Huseyn Hallâc) : 51, 58, 75, 77, 99, 115, 120, 139, 178, 195, 196, 206, 212, 215, 230, 244, 247, 342.
Ma'ruf-ı Kerhî : 111.
Mârût : 55, 59, 112.
Mecnun : 102, 112, 186, 238, 283, 309, 345.
Meryem : 106, 251.
Mevlânâ (Celâleddin Hudavendigâr) : 82, 111, 299.
Mikâil : 59, 198.
Muhammed (Peygamber) : 51, 58, 75, 77, 99, 115, 120, 139, 178, 195, 196, 206, 212, 215, 230, 244, 247, 260, 342.
Mûsâ (Peygamber) : 75, 80, 114, 115, 126, 127, 136, 166, 178, 187, 193, 196, 198, 202, 203, 208, 211, 213, 215, 217, 283.
Mustafa (Muhammed P.) : 55, 102, 134, 160, 166, 242, 253, 300, 342, 344.
Münker : 190, 192, 196, 211, 334.

— N —

Nasuh : 100.
Necmeddin (Seyyid) : 111.
Nekir : 190, 192, 196, 211, 334.

Nemrud : 99, 110, 186.
No'man : 186.
Nuh (Peygamber) : 75, 198, 208, 215.
Nuşirevan : 335.

— O, Ö —

On iki Sultan (Selçukoğullarından) : 111.
Osman : 110, 285, 300.
Ömer : 110, 196, 208 285, 300.
Ömer'in oğlu : 196.

— P —

Peygamber (Muhammed) : 100, 110, 210.

— B —

Rasûl (Muhammed) : 110, 208, 255.
Rıdvan (-ı Cennet) : 186, 207.
Rüstem : 186, 199.

— S —

Saltuk (Baba) : 187.
Selman : 185.
Seydi Balum : 125.

— Ş —

Şeddad : 110.
Şeytan : 55. 126, 127, 185, 217, 260.
Şiblî : 111.
Şîrin : 112, 217.
Şit (Peygamber) : 213.

— T —

Tapduk (Baba) : 48, 74, 76, 82, 98, 102, 113, 179, 187, 198, 240, 255, 290, 330, 340.
Terzi Necib (O zamanın meşhur bir terzisi olsa gerek) : 261.

— Ü —

Üveys (-i Karenî) : 255.

— Y —

Ya'kub (Peygamber) : 120, 208, 238, 283.
Yunus (Peygamber) : 185.
Yusuf (Peygamber) : 25, 51, 110, 112, 120, 238, 251, 268.

— Z —

Zekeriyya (Peygamber) : 75, 120, 208, 215.
Zelha (Zeliha) : 112.

COĞRAFÎ ADLAR

— B —

Bağdad : 102, 106, 248, 294.

— C —

Ceyhun (Meşhur nehir ve mutlak nehir mânasına) : 74.

— K —

Kaf (Dağı) : 54, 197, 199, 208, 266.
Kayseri : 248.
Kenan : 110, 238, 253, 283.
Konya : 111, 346.

— M —

Maraş : 248.
Mısır : 110, 120, 198, 252.

— N —

Nahcuvan : 248.

— R —

Rum : 98, 256.

— S —

Sıvas : 248.

— Ş —

Şam : 256.
Şiraz : 248.
Tebriz : 248.

— T —

Tur (Dağı) : 59, 75, 80, 115, 126, 129, 166, 178, 193, 198, 202, 211, 213, 215, 217.

— Y —

Yukarı iller : 256.

İçindekiler:

Yuuns Emre ve hayatı 1
Risaletün Nushiyye 9
Risaledeki nusha farkları 43
Kimün ne zehresi vardur 45
İki cihan zindan ise 45
Aceb aceb ne nesnedür 46
İy padişah-ı lem yezel 46
Ol kişinün yoktur yeri 47
Her kime kim 47
Hoşdur eğer yürür isen 48
İy âşıkan iy âşıkan 48
Işk da'visün kılan kişi 49
Bir kez yüzüni gören 57
Hakk'ı kaçan bulasın 50
Aklum başuma gelmedi 50
Zehî şirin hulu dilber-ki 50
Bî mekânam bu cihanda 51
Sensüz yola girür isem 52
Anmamısın sen şol güni 52
Bir şâha kul olmak gerek 53
Anmamısın sen şol güni 53
Sana direm iy veli 54
Benem ol ışk bahrısı 54
Kimse doymaz bu nazara 55
Bir söz diyeyim sana 55
İşk etegün tutmak gerek 56
Bir imaret göster bana 56
Bir kez yüzüni gören 57
Âlem düşman olursa 58
Uş yine nazar oldı 58
İsrafil sûri urıla 58
Beni ışkdan esriden 59
A harfindeki şiilere ait notlar ve nusha farkları 60
Ulu ulu günahlarım 72
Gideridüm ben yol sıra 73
Düşmüşem elden ayağa 74

Tâmusu âşıkları 75
Aşık oldum irene ermek ile 75
Ben dost için ağlar isem 76
Bir ay gördüm bu gice 76
İy ışk delusi olan 77
İstedüğümi buldum 77
Maşûkunı isteyü 78
Can olgıl can içinde 79
On sekiz bin âlem halkı 79
Vücud bir binadurur 80
Her kim şeriat bile 81
Tarikat anun değil 81
İy kopuz ile çeşte 82
Dirligüm neyidüğin 83
Derviş olan kişiler 83
İsrafil suri urula 84
Görenün hâli döner 84
Bu dünyanın misâli 85
Yine bu bâd-i nevbahâr 85
Âşık-ı zinde kulun 86
Vasf-ı halim aydısaram 86
Tutgıl bir Tanrı hassını 87
İçimde bir derd vardur 87
Miskinlik ile gelsün 88
Sanaatun yiğreği namaz 88
Zinhar gönül evinde 89
Ma'ni beratun alduk 89
E harfindeki şiirlere ait notlar ve nusha farkları 90
Ol ben sevdiğüm nigâr 97
Hak'dan inen şerbeti içdük 98
Kime gönül virdüm ise 99
Müselmanlar zamâne 99
Eşkere kıldum 100
Âşıkımdur ol ma'şuk 100
İy yârenler aydımazam 101
Benem zârî kılan 101
İrenlerün gönlünde 102
Beni melâmet eyledi 103
Evvel dost bizden yana 103
İster idim Allah'ı 103
Andan berü kim 104
Kaçan ol mahbub-ı cihan 104
Yine yüzüni gördüm 105
Evvel dahi varıdı 105

Ol geçidün korkusu 106
Kemdürür yoksullardan 107
Gerçek âşık oldun ise 107
Bana namaz kılmaz diyen 107
Işk bezergeni sermeye canı 108
Yir altına varur ise 108
İşk ile ister idük 109
Gerçek âşık olanların 110
İy dünyâya aldanan 110
İşbu vücud bir kal'adur 111
Halâl kıldı Ma'şuka 112
Bakdığım yüzde gördüm 113
Kime ki dost gerek ise 113
İy yârenler kim işitdi 114
Dostı göricek sevenler 114
Dost yüzüni göriceğiz 114
İrenler bir denüzdür 115
Menzili rak bu yolun 116
Bu ne gülecek yirdür 116
Ben bunda seyrider iken 117
İy yârenler iy kardeşler 117
Uş yine ışkun 118
Bülbül-i haste gül 118
Zihî katre ki deryadan 119
Ne ki senün cevrün ile 119
Paidşehler pâdişâhı ol ganî 120
Allah sana birlibiye 120
Bencileyin gören kişi 121
Severem ben seni 121
Yort iy gönül sen bir zaman 122
İki cihanı unutur 123
Dosttan haber soran kişi 123
Geldi geçdi ömrüm benüm 124
Ben yürirem yane yane 124
İşidün iy yârenler 125
Biz bizi bilmez idük 125
Yir gök yaradılmadın 128
O çalab'ımın ışkı 128
Banladı ol müezzin 129
Nasîhat kandilinden 129
Doldur kadeh sugıl bize 130
Bu ışk denuzine dalan 130
Hak nûrı âşıklara 131

Çıkdum erik dalına 131
İşkun aldı benden beni 132
Yok yire geçürdüm güni 132
Ömrüm beni sen aldadın 133
Sana ibret gerek ise 133
Dînin imânun var ise 134
Bir sualim var sana 134
Bir sâkiden içdük şarap 135
Dilsüzler haberini 136
Nice bir besleyesün 136
Düşd'önüme hubbül vatan 137
İ, I harfindeki notlar ve nusha farkları 138
Ne söz keleci dirisem 158
Dünyeye gelen kişi (ler) 158
Kim dervişlik ister ise 159
N'idelüm bu dünyayı 159
Müselmânım diyen kişi 160
Bu dünyaya gelen kişi 161
Evvel bize vâcib budur 161
Dost yüzüne bakmağa 162
Niderüz hayat suyın 163
Ey çok kitaplar okuyan 163
Şükür hakk'a kim 164
Kerem it bir beri bak 164
Biz kime âşıksavuz 165
İşidün ey yârenler 166
Ma'ni evine talduk 166
K harfindeki şiirlere ait notlar ve nusha farkları 167
Dervişlik makamı hâl içinde hâl 173
Yavlak acep geldi bana 173
Kogıl dünye bezegüni 174
Eyâ gönül açgıl gözin 174
Ata belinden bir zaman 175
Bir nazarda kalmayalum 176
Dervişlik didükleri 176
Gerekmez dünyeyi bize 177
Ma'ni eri bu yolda 177
Canlar fedâ yoluna 178
Müşkili halleylemek 178
Senün ben dimeklüğin 179
Işksuzlara virme öğüt 179
Tehi görme kimseyi 180
Bir kez gönül yıkdun ise 180

Kul padişahsuz olmaz 181
L harfindeki şiirlere ait notlar ve nusha farkları 182
Bu fenâ mülkinde 185
Ne dir isem yortum yürür 188
Beni anmakluğa 188
Kanı bana sabr-u karar 189
İy yârenler tınman bana 189
Dostdan haber geldi bana 190
Koyalum zühdi bugün 190
Sâkî o camı getür kim 191
Benem ol tılsım-ı pinhan 191
Sensün Kerim sensün Rahim 192
Ben bende buldum çün 193
Ger râzumı söyler isem 193
Ben seni sevdigümi 194
Cümle âlem terkin urunp 194
Dost elinden ölür isem 195
Ben ol yarı sevdigümi 195
Muhammed ile bile 196
Evvel benem âhır benem 197
Ol kâdır-ı kün feyekûn 197
Evvel kadim önden sona 198
Bu cümle erkânı koyup 198
Kâ'be-vü büt îman benem 199
Haber eylen âşıklara 200
Bu mülke garip geldüm 200
Acep degül senün içün 201
Eyle sanmagıl beni 202
Uş yine geldüm ki 202
Kaçan kim ben ma'şuk ile 203
İrenlerün himmetünü 203
Bin yıl vasfun ider isem 204
İy dost ışkun denüzine 204
Aldı benüm gönlümi 205
Senden gelür cevr-ü cefâ 205
İy yarenler aydun bana 206
Hak Çalabum, hak Çalabum 206
Bu cihâna ben gelmedin 206
İy yârenler 207
İv yârenler 208
İlk adum Yunus idi 208
Hakdan nazar oldu bana 209
Girdüm ışkum denüzine 209

Nitekim ben beni bildüm 210
Sensin kerim sensin rahim 211
Bu cihâna gelmedin 211
Benim bunda kararum yok 212
Andan beri günildüm 212
Beni bunda viribiyen 213
Cânım ben andan 213
Dost bakalı yüzime 214
Tehi görmen siz beni 215
Teferrüc eyleyü vardum 216
Hiç bilmezem kezek kimün 216
Her kancaru döner isem 216
İy bana derviş diyen 217
Denüz oldı bir kaç kadeh 217
Ben bir acep ile geldüm 218
M harfindeki şiirlere ait notlar ve nusha farkları 219
Giderem aklum başumdan şaşuben 238
Ol dürr-i yetîmem ki 238
Bu ömrüm yok yire harcetmişem 239
Acep oldı hâlüm 239
Gönül usanmadun sen bu seferden 240
Eğer ışkı seversen can olasın 240
Eğer ışkı seversen can olasın 241
Niçün sen nefs-i mekkârı 241
Şükür şükür ol çalab'a 242
Bu gün sohbet bizüm oldı 242
Ol göz ki seni gördi 243
Dost yüzüni göriceğez 243
Evvel kıdemden geldüm 244
Dîn-ü millet kodurdı 245
İy bana iyü diyen 245
Dîn-ü milletden geçer 246
İy dost seni sevelden 246
Erenlere muhip iken 247
Hak bir gevher yaratdı 247
Çarkı felek yoğıdı 247
Kanda bulam isteyüben 248
Ol vakit bir olasın 248
Ol can kaçar öliser 249
Sen zâhirde var iken 249
Suretden gel sıfâta 250
Bunca gönüli aldın 251
Daşdun yine deli gönül 252

Sen canundan geçmedin 252
Lâ şerik'den okursın 253
Şöyle hayran eyle beni 254
Ol dost bize gelmez ise 254
Kimseler iremedi sırrına 255
Âşıkuz ne diyelüm 255
Egriligün koyasın 256
Acep şu yirde varm'ola 256
İy gönlümün eylencesi 257
İlâhî bir ışk vir bana 257
İlmüne garkoluban 258
Andan yiğrek ne vardur 258
Canlar canını buldum 259
Gelün yanalum bu gün 259
Yaratdın cümle milleti 260
Gözüm seni görmek içün 260
Çalap nurdan yaratmış 261
Işk eri haberini 261
Zinhar virmegil gönül 261
İy yarenler iy kardaşlar 262
Ger uluya irdün ise 262
Hakk'ın emri geliceğiz 263
Dervişlerin yolına 263
Bu dervişlik yolına 264
N harfindeki şiirler ve nusha farkları 265
Ne bilsün bu ışkı 278
Bu dünyaya gönül viren 278
Padişahlık senüdür 279
İy ışk eri aç gözüni 280
Allah diyelüm dâim 280
Tanrıyıçün canum canı 281
İy dün-ü gün Hak isteyen 282
İşit sözümi 282
Hakikat her vucûdın cânı 283
Benüm gönlüm gözüm 284
Hak bir gönül virdi bana 284
Sensün benüm canum canı 285
Benem sahib - kıran 285
İy dost bu nice kıyl-ü kaal 286
Bu dem yüzüm süre 286
Koyup nakş-u nigârı 287
İrenler nazarunda 287
İşidün iy ulular 288

Işkla bilişen canlara 288
İy beni ayıplayan 289
Sahha ol âşık canına 289
Bir kişiye söyle sözi 290
İşidün ulu kiçi 290
Yar yüreğüm yâr 291
Dost senin ışkun oku 291
Işk ile gelen erenler 292
Gelün sorın bu canlara 292
Seni Hak'dan yığanı 293
Hakikat irenlerin 293
Dürlü dülü cefanun 294
İy bana iyü diyen 294
Ne bakarsun dış kapudan 295
Bu dünyanun meseli 295
İşidün iy yarenler 296
Aydıverem ne kıldığun 296
İsteyelüm iş ıssını 296
Bilir müsüz iy yârenler 297
Canunı dost yolına 297
Söylememek harcısı 298
Evliyaya münkirler 298
Bu dervişlik durağı 299
Işksuz âdem dünyede 299
İy dost seni severüm 300
Miskin âdem oğlanı 300
İy dost senün ışkun odı 301
Bu semaa girmiyen 301
Gerçek âşık olanlarun 302
Muştulanuz âşıklara 302
Yandı yüreğüm dutuşdı 303
Yir yüzünde 303
Sabahın sinliğe vardum 304
İşk erinün gönlü dolu 304
Sensin bize bizden yakın 305
Vuslat eri olanlara 305
Eğer gerçek aşık isen 306
Kon ölüm endişesin 306
Işk makamu âlidür 307
İşidün iy yârenler 307
İlmi ilim bilmektir 308
Nite ki bu gönlüm ivi 308
İş bu vücût şehrine 309

İy sözlerün aslın bilen 309
Dün gelür gündüz gider 310
İy padişah iy padişah 310
R harfinde bulunan notlar ve nusha farkları 312
Işk erine dünyede 328
S harfindeki notlar ve nusha farkları 328
Hak'dan haber geldi yine 329
İrenlerin yolları 329
Bilenlere sormak gerek 330
Ş harfindeki notlar ve nusha farkları 331
Işk imamdur bize 333
Din-ü millet sorarısan 333
Nitelüğum soran 334
Sen bu cihan mülküni 335
T harfindeki notlar ve nusha farkları 336
İy yârenler iy kardaşlar 338
Ü harfindeki notlar ve nusha farkları 338
Seninle dirliğüm 339
Biz dîdar gerek dünye 339
Niçeler bu dünyede 340
Ya Rab bu ne derttür 340
Nidem ben bu gönül ile 341
Eğer dilüm bende ise 342
Rızık içün gussa yime 342
Sana her işde iy Kâdir bildük 342
Ben dervişem diyen kişi 343
Hak cihana doludur 343
Bu bir acâib hâldür 344
Binde biri bu halkın 344
Sofiyem halk içinde 345
Keleci bilen kişinün 345
Yine geldi ışk elçisi 346
İy bana iyi diyen 346
Gayridür her milletden 347
Hiç bir kişi bilmez bizi 347
Z harfidenki notlar ve nusha farkları 349
Münacat 353
Münacattaki notlar ve nüsha farkları 355
İndeks 357
İçindekiler 363